

Tartalomjegyzék

1. FEJEZET	8
ELŐSZÓ	8
2. FEJEZET	9
BEVEZETÉS	9
2.1 A kutatás módszere	9
2.2 A dolgozat felépítése	11
2.3 Háttér	11
2.4 Az EBU áttekintése	16
2.5 A közszolgáltatóság EBU által elfogadott definíciója	19
2.6 A definíció kritikája	23
2.7. A közszolgálati műsorszolgáltatók finanszírozása	24
3. FEJEZET	30
AZ EU VERSENYSZABÁLYAI	30
4. FEJEZET	38
PANASZOK ÉS HIVATKOZÁSAIK	38
5. FEJEZET	39
AZ EU NAPIRENDJÉN SZEREPLŐ, KÖZSZOLGÁLATI MŰSORSZOLGÁLTATÁS FINANSZÍROZÁSÁT ÉRINTŐ TÉMÁK	39
5.1 Az Amszterdami Jegyzőkönyv -	40
5.2 Vitairat a közszolgálati műsorszolgáltatók finanszírozásáról	43

5.3 Transzparencia: A tagállamok és a közvállalatok pénzügyi kapcsolatairól szóló EK Direktíva felülvizsgálata	46
6. FEJEZET	49
KÖZSZOLGÁLATI MŰSORSZOLGÁLTATÓK FINANSZÍROZÁSI RENDSZERÉT KIFOGÁSOLÓ PANASZOK	49
6.1 SPANYOLORSZÁG	51
6.2 PORTUGÁLIA	59
6.3 FRANCIAORSZÁG	74
6.4 OLASZORSZÁG	88
6.5 GÖRÖGORSZÁG	97
6.6 ÍRORSZÁG	105
6.7 NÉMETORSZÁG	107
6.8 EGYESÜLT KIRÁLYSÁG	116
7. FEJEZET	123
AZ ELJÁRÁSOK ÖSSZEFOGLALÁSA, KÖVETKEZTETÉSEK	123
7.1 Az eljárások	123
7.2 Következtetések	126
8. FEJEZET	132
A TELEVÍZIÓS SPORTKÖZVETÍTÉSEKKEL KAPCSOLATOS DOKUMENTUMOK AZ EU-BAN -	132
A HATÁROK NÉLKÜLI TELEVÍZIÓ DIREKTÍVA MÓDOSÍTÁSA	132
9. FEJEZET	
AZ EU VERSENYSZABÁLYAINAK ALKALMAZÁSA AZ EUROVÍZIÓS RENDSZERRE	135
9.1 Az EBU Eurovíziós rendszere	135

9.2 A versenyszabályok alkalmazása az Eurovíziós rendszerre	136
10. FEJEZET	157
KÖVETKEZTETÉSEK	157
11. FEJEZET	160
ZÁRSZÓ	160
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁSOK	161
MELLÉKLETEK	162
FELHASZNÁLT IRODALOM	

1. fejezet

Előszó

Európában a televíziózás "ancien régime"-je a 80-as években zárult le: a közszolgálat monopóliumát megtörte az új környezet kereskedelmi- és versenylogikája. A megváltozott politikai, gazdasági, társadalmi, jogi és műszaki körülmények között a közszolgálati műsorszolgáltatás legitimációs válságot él át, bár a 90-es évekre talán "lassul az ingalengés" (Rowland, Jr -Tracey [1990] p. 9.)¹. Ezt tükrözi az EU megváltozott hozzáállása is a közszolgálati műsorszolgáltatáshoz. Míg a 90-es évek közepéig a nemzeti alapon szerveződő közszolgálati műsorszolgáltatást az integráció ellen ható tényezőnek tekintették, az amszterdami csúcstalálkozón végül olyan kötelező érvényű jegyzőkönyv született a közszolgálati műsorszolgáltatás társadalmi szerepéről, amely elismeri a tagállamokban e téren létező nemzeti sajátosságokat is. A Jegyzőkönyv megszületése azonban csupán új kereteket ad a közszolgálat finanszírozása körüli vitáknak, távolról sem zárja le azokat.

Az Európai Rádió-Televízió Unió² (a továbbiakban EBU) tömöríti az európai közszolgálati műsorszolgáltató szervezeteket. Keretet biztosít együttműködésük számára és feladata, hogy képviselje, védje tagjai érdekeit és ehhez megfelelő definíciókat és stratégiát dolgozzon ki. E feladat teljesítését rendkívül megnehezíti a tagok eltérő helyzete. Míg a legtöbb nyugat-európai országban ma a közszolgálati műsorszolgáltatók számára a legfőbb kérdés az, hogy a szabályozás adta lehetőségek keretein belül mennyire képesek a technikai fejlődés élvonalában maradni és belépni az új szolgáltatások piacára, addig Kelet-Európában a politikai függetlenségért vívott harc és a napi likviditási gondok állnak a középpontban.

Az EBU-t a kilencvenes években két olyan nagy horderejű téma foglalkoztatta, amelyek - közvetlenül vagy közvetve - meghatározzák tagszervezeteinek jövőjét. Az egyik a közszolgálati műsorszolgáltatás finanszírozásának, a másik pedig az EBU által kollektíve vásárolt sportjogoknak a problematikája. E két témakörre ugyanis - egyes kereskedelmi műsorszolgáltatók által az Európai Unió Bizottságának tett panaszok kapcsán - alkalmazást nyertek az EK Római Szerződésében foglalt versenyszabályok. Míg a kereskedelmi társaságok által a közszolgálati műsorszolgáltatók finanszírozási rendszere ellen tett panaszok

¹ Rowland ezt arra alapozza, hogy egyrészt a szélsőséges piaci modell működése megkérdőjelezhető, másrészt igény van a közszolgálati örökség legjavával társított kulturális célokra, harmadrészt pedig az új médiumok fejlődési üteme a vártnál lassúbb.

² European Broadcasting Union, Union Européenne de Radio-Télévision

törvénytelen állami támogatásra (87. cikk, régi 92. cikk³) hivatkozva egyes államok, illetve azok közszolgálati műsorszolgáltatói ellen irányulnak, a sportesemények közvetítési jogának vásárlásával kapcsolatos panaszok az EBU mint vállalati társulás által az EK Szerződés 81(3) cikkének (rég 85(3) cikk) alapján élvezett mentességet kérdőjelezzik meg. Bár az első témakört illetően a közvetlenül érintett országok kizárólag EU-tagállamok, az esetek komoly tanulságokkal szolgálhatnak a csatlakozásra váró országok, így Magyarország számára is. Ami pedig a közvetítési jogok vásárlásának tematikáját illeti, az EBU-ban zajló események közvetlenül érintik a magyar közszolgálati műsorszolgáltatást is.

E dolgozat a szabályozás szemszögéből közelíti meg a műsorszolgáltatást, célja a fent említett két témakör elemzése az EU versenyszabályainak tükrében és az ebből adódó következtetések levonása. A témaválasztást az indokolja, hogy az Európai Unióban a panaszok nyomán egy hosszú és jogi vitákkal átszótt folyamat eredményeként kezdenek tisztázódni a gazdasági szemlélet határai a közszolgálati műsorszolgáltatásnak szánt szerepkörben. Az EU-csatlakozásra váró Magyarországon érdemes ismerni azokat a mechanizmusokat, amelyek alapján az EU intézményei megítélik az állam mozgásterét a közszolgálati televíziózás megszervezésében és működtetésében. A szerző reményei szerint az eljárások részletes ismertetése nemcsak forrásanyagként használható fel további kutatásokhoz, hanem lehetővé teszi a szabályozó hatóságoknak az ország számára optimális rendszer kialakítását, ezzel elkerülve a Bizottság előtti eljárás ódiumát.

2. fejezet

Bevezetés

2.1 A kutatás módszere

³ A továbbiakban minden, Római Szerződésben szereplő cikk számára történő hivatkozásnál megadjuk az új, Amszterdami Szerződés által módosított szám mellett a régi cikkszámot is.

A dolgozat elsősorban dokumentumok elemzésére támaszkodik: az Európai Unió, az EBU, a tagállamok hatóságai és közszolgálati műsorszolgáltatói által közzétett és bizalmas anyagokat dolgozza fel, hasonlítja össze és von le következtetéseket a kutatás céljainak szempontjából.

Az anyagokhoz történő hozzáférés három módon történt: a bevezetéshez előzőleg ismert, könyv vagy cikk formájában megjelent írások kerültek felhasználásra. A dolgozat új kutatást felölelő részében a legtöbb dokumentumnak az Interneten keresztül lehetett a leghatékonyabban a nyomára bukkanni: míg a legújabbakat azonnal le is lehetett tölteni, a régebbiek esetében a bibliográfiai referencia kikeresése után az EU Hivatalos Közlönyéhez kellett fordulni. Legalább ilyen fontosnak -bár rendkívül időigényesnek - bizonyult a harmadik út, a nem publikált, bizalmas anyagok megszerzése az EBU-tól illetve az érintett tagállamok műsorszolgáltatóitól. Az a tény, hogy egyes dokumentumok csak többszöri kérésre, a kutatási cél hangoztatásával voltak megszerezhetőek, míg mások elküldésétől teljesen elzárkóztak az érintett felek, jelzi a téma kényes voltát. A szervezetek finanszírozására vonatkozó adatokon alapuló érvelését ugyanis senki nem kívánta felfedni a Bizottság döntésének megszületése előtt.

Az adatok és a dokumentumok összehasonlíthatóságához két megjegyzés kívánkozik. Ami az országleírásoknál táblázatba foglalt bevételi adatokat illeti, azok ugyanabból a kiadványból, az Európai Audiovizuális Observatórium Statisztikai Évkönyveiből származnak⁴, ilyen szempontból tehát koherensek. Amint azonban az intézmény munkatársa jelzi (Lange ([1999] p.183), az adatszolgáltatás lassú és nem mindig sikerül egységes kritériumrendszert felállítani. A műsorszolgáltatók hol külön TV, hol rádió- és TV szervezetek és változó, hogy külön kezelik-e a rádióra és TV-re vonatkozó adatokat vagy feltüntetik-e a külföldi adásaikra vonatkozó adatokat.

Az eljárásokkal kapcsolatos dokumentumok közötti kiigazodást pedig némiképp komplikálja, hogy azok mindig a keletkezésük időpontjában érvényben levő cikkszámozást használják, valahányszor az EK Római Szerződésére utalnak. A számozás ugyanis megváltozott az Amszterdami csúcstalálkozót követően. A dolgozatban a könnyebb tájékozódás érdekében mindkét cikkszámot feltüntettük.

⁴ *Statistical Yearbook* . European Audiovisual Observatory /Council of Europe

2.2 A dolgozat felépítése

A dolgozat bevezető része ismerteti a téma megértéséhez szükséges háttérrel és definíciókat. A Római Szerződésben foglalt versenyszabályok releváns cikkeinek leírása (3. fejezet) és a dolgozat által vizsgált két nagy témakörben gyakran idézett cikkek (4. fejezet) felsorolása után az 5. fejezet nyitja az első nagy témakört, a közszolgálati műsorszolgáltatók finanszírozásának kérdését. Az erre vonatkozó legújabb EU dokumentumok bemutatását a panaszok kapcsán folyó eljárások esettanulmányyszerű feldolgozása követi. A részletes leírást minden országnál megelőzi egy rövid tájékoztató az érintett műsorszolgáltató helyzetéről és az eljárások (vastag betűvel szedett) kivonata. Az esetekből levonható következtetéseket a 7. fejezet tartalmazza. A 8. fejezet már a második nagy témakörrel, a nagyszabású sportesemények közvetítési jogai vásárlásával foglalkozik. A releváns EU-dokumentum ismertetése után kerül sor a 9. fejezetben az EBU által gyakorolt kollektív vásárlási rendszer és az ezzel kapcsolatosan felmerülő aggályok tárgyalására. Az EU intézmények és az EBU eljárásából levonható következtetések (10. fejezet) után a szerző záró megjegyzései a 11. fejezetben találhatóak.

2.3 Háttér

A közszolgálati eredeti európai koncepciója

Történelmileg három, egymással szorosan összefüggő okot szokás felsorakoztatni az európai közszolgálati műsorszolgáltató szervezetek⁵ létrehozására (Atkinson [1997]). Az első műszaki jellegű és a spektrumszűkösségre vezethető vissza. Mivel a rendelkezésre álló frekvenciák száma korlátozott volt, úgy tűnt, hogy a vételi interferenciák elkerülése végett szabályozni kell használatukat. A világon minden állam szabályozza a frekvenciakiosztást, bármilyen műsorszolgáltatóról is legyen szó. Az európai szemlélet szerint azonban a földi frekvenciák - mivel ritka erőforrást képviselnek - a közjóval állnak kapcsolatban és a közérdek szemmel tartásával kell gondoskodni a használatukról.

⁵ Közszolgálati rádió, később televízió

A második ok abból eredt, hogy mindenütt tökéletesen tisztában voltak a műsorszolgáltatás befolyásával és ezt a potenciált maximalizálni kívánták. Európában a műsorszolgáltatásra inkább mint a társadalmi és kulturális fejlődés eszközére tekintettek mintsem gazdasági tevékenységre. Ez politikai szinten a polgárok tájékoztatását jelentette az államügyekről: A demokráciákban biztosítani kellett, hogy a hatalmon levő politikai erők ne saját érdekükben tartsák ellenőrzésük alatt a médiát (a műsorszolgáltatás politikai függetlenségének ideálja). Társadalmi szinten a műsorszolgáltatás volt hivatott bizonyos funkciók betöltésére, amelyek közül az oktatás, az ismeretterjesztés elsőrangú volt. Kulturális szinten pedig azt várták tőle, hogy felkelti a lakosság érdeklődését a különböző kulturális termékek iránt és egyben fórumot biztosít a művészek számára.⁶

A harmadik ok ahhoz a meggyőződéshez kapcsolódott, hogy a piac nem képes a közszolgálati műsorszolgáltatókra szabott szerep betöltésére. Az amerikai rendszerrel ellentétben, ahol a magánszolgáltatók versenye érvényesül, Európában a közmonopólium modelljét választották. A közérdek ugyanis az európai álláspont szerint nem eshet egybe a magánszolgáltatók nyereségmaximalizálási érdekeivel. Ezzel összefüggésben nem tartották célravezetőnek a közszolgálati műsorszolgáltató szervezetek hirdetési bevételből történő finanszírozását.

Az európai államok a felsorolt elvek alapján működő rendszert jó ideig nem kívánták megváltoztatni, hiszen alapjában véve teljesítette a vele kapcsolatos elvárásokat. Néhol még elindítottak egy-két csatornát, hogy a nézőknek nagyobb választékot kínáljanak a befizetett üzembentartási díjakért. A nyolcvanas évek elejére bekövetkezett változások azonban egyre több feszültséget produkáltak.

Az új környezet -a közszolgálat válsága

A változás mozgatórugója elsősorban műszaki volt. A továbbítási technikák fejlődésének, a kábel és a műhold megjelenésének és térhódításának kulcsszerepe volt a régi rendszer destabilizálásában. A korábbiaktól eltérően nem úgy tekintettek immár rájuk, mint a létező rendszerek bővítésére szolgáló eszközökre, hanem mint olyan új struktúrák alapjára, amelyek az információs társadalom kialakulásához vezetnek. Az új technológiák megszüntették tehát a spektrumszűkösség problematikáját, amellyel korábban indokolták a televízió köz általi ellenőrzését és a privát szolgáltatók kizárását. Blumler a destabilizáló tényezők "összejátzásáról" beszél: Szerinte az új technológiák megjelenése (csatornák

⁶ A felsorolt politikai, társadalmi és kulturális szintből eredt a reithi "to inform, to educate, to entertain" formula.

megsokszorozódása, a besugárzott területek megnövekedése), a televízió alávetése a versenyt prioritizáló iparpolitikai megfontolásoknak, a konzervatív kormányok által hirdetett gazdasági és politikai liberalizmus alkalmazása a műsorszolgáltatásra, a privát csoportok nyomásgyakorlása a liberalizáció és a dereguláció érdekében, a gyártási költségek emelkedésével a közszolgálati műsorszolgáltatók pénzügyi nehézségei mind-mind kivették szerepüket a változás előidézésében. (Blumler-Hoffmann Riem [1992] pp.21-22)

Ehhez feltétlenül hozzá kell tennünk a társadalmi tényezőt. Kováts Ildikó hangsúlyozza, hogy éppen a közszolgálati műsorszolgáltatás volt az, amely a "demokrácia jegyében beemelte az egységes nyilvánosságba... a társadalom különféle csoportjainak érdekeit" és ezáltal elősegítette a belső kulturális pluralitás kibontakozását (Kováts [1995] p. 68). Ráadásul a kommunikációs technológia fejlődése megfelelő keretet adott az individualizációnak és egyre inkább lehetővé tette a szolgáltatások egyénre szabhatóságát.

Míg egyes országokban (Németország, Svédország) a csatornák számának megsokszorozódása egybeesett a kábel és a műhold fejlődésével, máshol (Franciaország, Olaszország) az állam a valódi többcsatornás környezet beköszöntének mintegy elébe ment a létező földi sugárzású frekvenciák kiosztásával. A változás következményeként egyre több privát szolgáltató⁷ jelent meg a piacon, akik között éles verseny kezdődött a hirdetési bevételekért, az előfizetőkért, a műsorok beszerzéséért, a sztárokért, a sportesemények közvetítéséért stb. Az állampolgár helyébe egyre inkább a fogyasztó lépett.

Ma a televíziózás területén -az általános gazdasági trendeknek megfelelően- a szereplők teljesítményét immár a versenyképességgel mérik. A magánszolgáltatók megjelenésével fokozatosan feledésbe merült az az elképzelés, hogy csak a közszolgálati műsorszolgáltatók képesek közszolgálati feladatok sikeres teljesítésére. Egy olyan helyzettel állunk szemben, amelyben a kereskedelmi műsorszolgáltatókra közszolgálati feladatokat rónak, míg a közszolgálati műsorszolgáltatók kénytelenek hirdetési bevételekért versenyezni. Míg néhány közszolgálati műsorszolgáltató kereskedelmi beállítottságúvá vált, mások megpróbálnak olyan műsorokra koncentrálni, amelyeket a kereskedelmi szolgáltatók visszautasítanak, vagyis a marginális és kisebbségi műsorokra. A többség azonban a kettőt kombinálja, vállalva azt a lehetetlennek tűnő feladatot, hogy ugyanolyan hatékonyan működjön mint a kereskedelmi szolgáltatók, ugyanakkor műsora megőrizze a közszolgálati jelleget. A közfinanszírozás igazolásához jó nézettségi arányokat kell produkálnia a politikai hatóságok számára (csakúgy mint a kereskedelmi szolgáltatóknak a hirdető felé). Olyan műsorokat is kénytelen tehát sugározni, amelyek nem feltétlenül férnek össze a közszolgálat koncepciójával,

⁷ Csatornák üzemeltetői, műsorgyártók, forgalmazók stb.

következésképp nemcsak az esetleges állami szubvenciók, hanem fő bevételi forrásuk, az üzembentartási díjak létjogosultságát is egyre inkább megkérdőjelezzik.

További hátrány számukra, hogy a verseny a nemzeti piacokról egyre inkább kiterjed a globális piacra.⁸ A csatornák átlépték a nemzeti határokat, a társaságok külföldi leányvállalatok létrehozásával hatolnak be az új piacokra. A globalizálódási folyamatban alulmaradnak a közszolgálati műsorszolgáltatók a nagy médiakonszernekkel szemben: ritka esetektől eltekintve nem áll módjukban egy-egy "termék" több formában és több piacon történő kiaknázása, holott a tartalom előállítási költsége itt is ugyanolyan nagy és a költségek az inflációnál nagyobb mértékben növekszenek. A méretgazdaságosság és a kereszttulajdonlásból⁹ adódó szinergia előnyeit viszont ki tudják használni a médiakonszernek. E vállalatoknak további előnyt jelent, hogy sikeresen képesek megkerülni a nemzeti, nemzetközi és a nemzetek feletti szabályozást.

Siune és McQuail szerint a kommercializmushoz sorolható a jelenségek egy egész sora a privatizációtól egészen a televíziós szektor deregulációjáig (Siune-McQuail [1992] p.198). A deregulációt más szerzők külön elemként emelik ki, kétségtelen tény azonban, hogy a kommercializáció, a globalizáció, a liberalizáció és a dereguláció szoros összefüggésben áll egymással és egyik sem kedvez a közszolgálat helyzetének. Európában a globalizáció jelenségét integrációs törekvések kísérik.

Integrációs törekvések Európában- szabad verseny modelljének előtérbe kerülése

Az Európai Közösség azon szándéka, hogy a tagállamok televíziós iparának nagyobb piachoz biztosítsanak hozzáférést, vezetett el az EK *Határok nélküli televízió Direktívájának* megszületéséhez. Az egységes műsorszolgáltatói piac létrehozására irányuló törekvés azzal járt együtt, hogy a műsorszolgáltatásra is kiterjesztették a Római Szerződés általános filozófiáját, a szabad verseny mindenhatóságát.

Márpedig a szabad verseny mechanizmusa tökéletes verseny esetén sem vezet gazdasági optimumhoz a műsorszolgáltatás területén. Ennek oka a médiatermék különleges jellegéhez kapcsolódik, ahhoz, hogy nem rendelkezik azokkal a tulajdonságokkal, amelyekkel a klasszikus elmélet meghatározza a magánjavakat. A magánjavak tulajdonságai, vagyis hogy

⁸ A több országot vagy az egész világot piacnak tekintő megvállalkozások mellett a médiavállalatok többsége továbbra is lokális piacon működik. Lásd továbbban: Gálik Mihály: *Médiagazdaságtan*. Aula Kiadó, 1998, p. 66

⁹ A több iparágban való jelenlét csökkenti a piaci kockázatot, így az innovációval járó rizikót is.

fogyasztásuk csökkenti a készletet és érvényesül az ár általi kizárás, nem jellemzi a televíziót. Itt a termék egyén általi elfogyasztása nem csökkenti a készletet, hiszen ha valaki megnéz (vagyis elfogyaszt) egy televízióműsort, az nem akadályozza meg ebben a többi nézőt. A televízió tehát közjóság.

A televíziós szolgáltatás egy további fogyasztónak történő nyújtásának határkölsége nulla. A gazdasági optimum megkövetelné, hogy a piaci ár is zérus legyen, pedig a termék előállítójának valahogyan meg kell hogy térüljön a költsége.

A televízió finanszírozásának három alapvető módja van, a közpénzekből történő finanszírozás, a hirdetési bevételekből történő finanszírozás (ezekben az esetekben a néző ingyenesen fér hozzá a műsorhoz) és az előfizetési díjból történő finanszírozás. Az ingyenes televízió esetében érvényesülnie kellene a közjavak másik tulajdonságának is, az ár általi kizárásnak a hiánya. A kérdés az, hogy a két lehetséges finanszírozási forma közül melyik hatékonyabb a javak és szolgáltatások allokációja szempontjából.

Bár a szabad verseny mechanizmusa közjavaknál nem képes a gazdasági optimum helyzetének elérésére (ez akkor állna fenn, ha egy további egység előállításának határkölsége egyenlő lenne a fizetési határhajlandósággal), sokan azt állítják, hogy a hirdetési bevételekből történő finanszírozás hatékonyabb mint a közpénzekből történő finanszírozás, hiszen a kereskedelmi műsorszolgáltatónak érdeke a kereslet kiszolgálása. Ez a tétel azonban megkérdőjelezhető, mert a szolgáltató nem a nézőknek, hanem a hirdetőknak adja el a műsort¹⁰, ami deregularizált piacon torzuláshoz vezet, mivel a rendszer csak a nézőszám maximalizálását garantálja. Korlátozza viszont a műsorok választékát.

A kereskedelmi modell tökéletlensége ellenére az Európai Unió versenyügyekkel foglalkozó főigazgatósága ezt támogatja a közfinanszírozással szemben és utóbbit szükséges rossznak tartja. A közérdeket figyelembe vételét inkább az egyetemes szolgáltatással történő megbízással, mintsem a közszolgálatlaltal tartja helyénvalónak. A távközlés, az informatika és a média konvergenciáról szóló Zöld Könyv¹¹ az Európai Unió azon törekvését jelzi, hogy a távközlésben végrehajtott liberalizációt kiterjesszék a műsorszolgáltatásra¹². Kérdéses

¹⁰ Egyébként a médiatermék a hirdetek piacán magánjóság.

¹¹ *Green Paper on the convergence of the telecommunications, media and information technology sectors.*
<http://europa.eu.int>

¹² A digitalizálódás által lehetővé váló konvergencia egyébként mind a közszolgálati, mind a kereskedelmi műsorszolgáltatókat új -általában távközlési üzemeltetőkkel kötött- partnerségek¹² felé sodorja az új szolgáltatások területén. E partnerségek sorsa azonban - nem utolsó sorban a szabályozási hatóságok jelenlegi ingadozása miatt - bizonytalan. Mindenesetre a műsorszolgáltatás liberalizációja nem a piacot stabilan uraló szereplőknek, hanem az új belépőknek kedvez, így az is elképzelhető, hogy a jelenleg farkasszemét néző

azonban, hogy lehet-e alkalmazni a társadalom tagjai számára egyenlő esélyeket teremteni hivatott, távközlésben használt univerzális szolgáltatási kötelezettséget a műsorszolgáltatásban is.

Az egyetemes szolgáltatás nyújtásával megbízott vállalatot azért szubvencionálja az állam, hogy kiszolgálja azokat a fogyasztókat is, akiket piaci érdekei szerint nem szolgált volna ki. A vállalatnak nyújtott támogatás nem mehet túl a felmerülő nettó költségeknél, különben a többletösszegek gazdasági előnyhöz juttatnák a vállalatot és torzítanák a szabad versenyt. A közszolgáltatási kötelezettség nettó költségeit kompenzáló rendszereknek az a sajátossága, hogy az egyébként ki nem szolgált felhasználókkal kapcsolatosan felmerülő, határkölségek és a határbevételek közötti különbség alapján állapítják meg a kompenzációt.

A televíziózás területén azért nem működik a rendszer, mert az egy további néző eléréséhez szükséges határkölség nem létezik. A DGIV által alkalmazni kívánt "nettó kölség" fogalma¹³, amelyet a műsor kölsége és a belőle származó hirdetési bevétel közötti különbségként állapítanak meg, nem alkalmazható: a piac közszolgáltatási kötelezettség nélkül sem produkálná az optimumot.

Mint az EBU-nak a Zöld Könyvvel kapcsolatosan benyújtott észrevételeiből kiderül, a közszolgálati műsorszolgáltatók szerint a műsorszolgáltatásban különben is az egyetlen univerzális szolgáltatási kötelezettsége a földrajzi lefedettség számszerűsíthető technikai kritériuma. A közszolgálatosság fő kritériumai (minőség, sokszínűség, pluralizmus stb.) viszont nem határozhatók meg kézzelfoghatóan és nem fejezhetők ki számokban.

2.4 Az EBU áttekintése

közszolgálati és kereskedelmi műsorszolgáltatók összefognak érdekeik érvényesítésére a "betolakodókkal" szemben. Ennek a témának a vizsgálata azonban már egy másik dolgot tárgyal képezne.

¹³ Ennek alkalmazását lásd később a DGIV vitairatával foglalkozó 5.2 fejezetben.

Mielőtt rátérnénk a kereskedelmi szolgáltatók által a közszolgálati műsorszolgáltatók kevert finanszírozási rendszere kapcsán az EU Bizottsághoz intézett konkrét panaszokra és az ezekkel kapcsolatos dokumentumokra, tekintsük át az EBU funkcióit, valamint azt, hogyan definiálja ma a közszolgálatosság kritériumait, megbízatását és hogyan látja jövőjét.

A genfi székhelyű EBU-t az európai rádiózás és televíziózás úttörői alapították 1950-ben. Non-profit szervezet, amely céljai elérése érdekében folytathat kereskedelmi jellegű tevékenységeket.

Alighogy megkezdték működésüket az első műsorszolgáltatók a kontinensen, máris szükségét érezték, hogy horizontjukat a nemzeti határokon túlra szélesítsék, műsorokat cseréljenek és együttműködjenek.¹⁴ Az együttműködésnél alkalmazott vezérelv a szolidaritás azonban csak a 90-es években nyert igazi tartalmat: Az EBU 1993-ban fuzionált a kelet-európai műsorszolgáltatókat tömörítő szervezettel, az OIRT¹⁵-tal. Jelenleg a nemzeti műsorszolgáltató szervezetek legnagyobb szakmai társulása, 117 taggal 79 országból¹⁶.

Szervezeti felépítését tekintve¹⁷ az EBU legfelső testülete a Közgyűlés, amely évente egyszer tart rendes ülést. A Közgyűlés rendes ülései közötti időben az Adminisztratív Tanács birtokolja a Közgyűlés által gyakorolt valamennyi jogot és hatáskört kivéve azokat, amelyeket az Alapszabály kifejezetten a Közgyűlésnek tart fenn vagy amelyeket a Közgyűlés külön döntéssel magának tart fenn. A Közgyűlés és az Adminisztratív Tanács vitái és az ezekre vonatkozó valamennyi dokumentum bizalmas jellegű.

Az EBU története során Alapszabálya sokszor került módosításra, legutóbb 1998-ban az EU Bizottság nyomására. Az Alapszabály szerint az EBU tagjai között megkülönböztetünk aktív és társulási viszonyban levő tagokat. Az aktív tagság az ITU¹⁸ olyan tagországainak műsorszolgáltató szervezetei vagy az ilyen szervezetek csoportjai előtt áll nyitva, amelyek a Nemzetközi Távközlési Egyezményhez csatolt rádiós szabályzat által definiált európai műsorszóró térségben helyezkednek el és adott országban az illetékes hatóságok engedélyével gondoskodnak a nemzeti jellegű és jelentőségű műsorszolgáltatásról. A szavazati és megválaszthatósági joggal, valamint az Eurovíziós és Eurorádiós műsorcserében¹⁹ való részvétel jogával rendelkező aktív tagok további kritériumait az Alapszabály későbbiekben

¹⁴ Az EBU történetének fordulópontjait az 1. sz. melléklet tartalmazza.

¹⁵ Organisation Internationale de Radiodiffusion et Télévision, Nemzetközi Rádió- és Televízió Szervezet

¹⁶ A tagok listája a 2. sz. mellékletben található.

¹⁷ Lásd a 3. sz. mellékletben található ábra

¹⁸ Nemzetközi Távközlési Unió

¹⁹ Az Eurovízió meghatározását lásd később.

részletes tárgyalásra kerülő 3§3 cikke fekteti le. A társulási viszonyban levő tagok az európai műsorszolgáltató térségen kívül fekvő ITU-tagországokban elhelyezkedő szervezetek vagy ilyen szervezetcsoportok előtt áll nyitva.

Az EBU aktív tagjai érdekeit szolgálja a műsor-, valamint a jogi, műszaki és egyéb területeken. A tevékenységek három területre terjednek ki:

1. Szakmai társulás

- a tagok érdekeinek képviselése és védelme;
- a tagok érdekeinek védelmében szakmai párbeszéd folytatása az európai intézményekkel és a különféle nemzetközi szervezetekkel, közreműködés a műsorszolgáltatásra vonatkozó jogi eszközök és szabványok, normák kidolgozásában;
- a szervezet céljainak megfelelő adatok és információ gyűjtése, feldolgozása és terjesztése;
- a műsorszolgáltatás minden formájának fejlesztését szolgáló intézkedések előkészítése és meghozatala;
- jószoigálatának biztosítása annak érdekében, hogy a tagok betartsák a műsorszolgáltatással kapcsolatos nemzetközi megállapodások rendelkezéseit.

2. Műveletek:

- szolgáltatások nyújtása az aktív tagoknak és amennyiben igény és lehetőség van rá, harmadik feleknek;
- rádió és TV műsorcsere koordinálása és támogatása az aktív tagok között, különösen az Eurovízió és az Eurorádió keretein belül valamint koprodukcók és kooperácók előmozdítása a tagok között és más műsorszolgáltató szervezetekkel (azok csoportulásaival);
- multilaterális és unilaterális közvetítések hálózatának fenntartása és üzemeltetése;
- aktív tagjainak segítése mindenfajta tárgyalásban és felkérés esetén tárgyalás a nevükben;
- nem-tag műsorszolgáltatók számára szerződéses hozzáférés az EBU szolgáltatásaihoz.

3. Tanulmányozás és fejlesztés:

- a műsorszolgáltatással kapcsolatos összes kérdés tanulmányozásának támogatása és koordinációja;
- az aktív tagok versenyképességének erősítését célzó projektek kifejlesztése, egyénileg -az EBU szolidaritási elvének szigorú betartása mellett- és kollektíven

A "Szakmai társulás" területén felsorolt, európai intézményekkel folytatott párbeszéd az utóbbi években különleges jelentőséget nyert. A közszolgálati műsorszolgáltatás finanszírozása és a nagyszabású sportesemények közvetítési jogainak EBU általi vásárlási gyakorlata, valamint az egyéb -jelen dolgozat tárgyához közvetlenül nem tartozó

témakörök²⁰ - napirendre kerülése miatt az EBU egyre gyakrabban kerül kapcsolatba az EU intézményeivel, elsősorban a Bizottsággal. Az EBU 1996-ban felismerte annak szükségességét, hogy a közszolgálat védelme érdekében erősítse brüsszeli lobbitevékenységét. A megoldás egy olyan nagyobb irodaépület megnyitása volt, amelyben együtt található az EBU és azon befolyásos tagjainak irodái, amelyek szintén lobbiznak az európai intézményeknél. Jelenleg az EBU-val egy épületben működik Brüsszelben a ZDF-nek, a BBC-nek, a France Télévision-nak²¹, a RAI-nak, az RTVE-nek és az EGTA-nak²² a képviselője.²³

2.5 A közszolgálati EBU által elfogadott definíciója

A közszolgálati műsorszolgáltatás fogalmának és gyakorlatának az évtizedek során bekövetkezett változásai és a különböző felfogások ismertetése helyett itt egy olyan definíció kerül leírásra, amely új keletű (Rumphorst [1998]) és gyakorlatias megközelítésű. A dolgozat céljai szempontjából ugyanis érdekes lehet egy olyan átfogó leírás, amely nem országspecifikus és arra szánták, hogy az EBU tagoknak segítsen eligazodni az új feltételek között.

Közszolgálati műsorszolgáltatókon a közszolgálati rádiókat és televíziókat értjük. Ezeket szervezetileg hol egyben, hol külön találjuk meg. Az alábbiakban leírt modell szerinti műsorszolgáltatás a legtöbb országban inkább ideál mintsem működő gyakorlat. Egyrészt azért, mert számos közép-kelet és kelet-európai országban nem alakult ki a közszolgálati műsorszolgáltatás külső és belső politikai függetlensége, másrészt azért, mert az új szolgáltatások (on-line, tematikus csatornák) megjelenése jelentős változásokat hoz a műsorszolgáltatók működésében és finanszírozásában.

i) Kritériumok:

a) -a köz számára készül

²⁰ Copyright, e-commerce, konvergencia stb.

²¹ France2, France3

²² European Group of Television Advertisers.

²³ Az ARD képviselője máshol működik.

- b) -a köz finanszírozza
- c) -a köz ellenőrzése alatt áll.

a) "Köz"-ön adott ország teljes lakossága értendő, mégpedig kétféle szempontból. Egyrészt műszaki lefedettséget jelent: ideális esetben a szolgáltató területén minden háztartásnak képesnek kell lennie a műsorszolgáltat vételére²⁴. Másrészt pedig magában foglalja a társadalom összes csoportját és rétegét. A közszolgálati műsorszolgáltatás tehát nem a kormánynak, nem a parlamentnek, nem az elnöknek, nem a politikai pártoknak, nem az egyháznak vagy bármilyen érdekcsoportnak szól, hanem a lakosság egészének. Kiemelendő, hogy a lakosságnak mint polgároknak és nem mint fogyasztóknak az érdekeit képviseli, megkülönböztetve őket a kereskedelmi szolgáltatóktól.

b) Azoktól az országoktól eltekintve, ahol a közszolgálati műsorszolgáltató monopol vagy kvázi monopol helyzetben van és a lakosság mérete elég nagy, nem lehet csupán kereskedelmi bevételekből finanszírozni a közszolgálati műsorszolgáltatást. Ritka azon országok esete is, ahol a finanszírozás gyakorlatilag megoldható az üzembentartási díjból.²⁵ A legtöbb esetben a közszolgálati műsorszolgáltatást kevert finanszírozás jellemzi: üzembentartási díj és hirdetési/szponzorizációs bevétel. Az üzembentartási díj helyett vagy mellett előfordul az állami költségvetésből történő támogatás is.
-nem teremt pszichológiai kapcsolatot a díj fizetője és a közszolgálati műsorszolgáltató között (mint ahogyan azt az üzembentartási díj teszi).

c) A köz képviselőinek biztosítaniuk kell, hogy a közszolgálati műsorszolgáltató szervezet a lehető legjobban teljesítse megbízatását. A Műsorszolgáltató Tanács²⁶ - amely vagy önálló testületként vagy a műsorszolgáltató szervezet részeként működik - szerepköre egy vállalat részvényeseihez hasonlítható, vagyis joga van betekinteni a pénzügyi folyamatokba.²⁷

ii) Megbízás

A fenti modellt alapul véve határozható meg a közszolgálat megbízatása. A megbízás, bár országonként eltér, mégis létezik egy közös nevezője. Ennek mibenléte több európai fórumon is megfogalmazásra került: egyrészt az Európa Tanács prágai miniszteri konferenciáján 1994 decemberében, másrészt az Európa Parlament 1996-os határozatában.

²⁴ Vö. később a szakosodott csatornák részleges lefedettségével

²⁵ A legismertebb példa a BBC: hirdetést ugyan nem sugároz, de vannak más kereskedelmi bevételei a műsoreladásokból és a kiadványokból.

²⁶ Az elnevezés országonként eltér.

²⁷ A három pillérből kiderül, hogy az EBU elismeri a közszolgálati tevékenység elszámoltathatóságát a pénzügyi folyamatok transzparenciája alapján.

Az EBU 1993 novemberi konferenciáján nyilatkozatot fogadott el a közszolgálati műsorszolgáltatásról. Ebben felsorolták azokat a feltételeket, amelyek között a közszolgálati műsorszolgáltatók képesek teljesíteni megbízatásukat.

-politikai és pénzügyi függetlenség;

-olyan jogi struktúrák, amelyek az éleződő verseny közepette dinamikus vezetést tesznek lehetővé;

-stratégiájuk hozzáigazítása a környezet gyors és folyamatos változásaihoz, struktúrájuk karcúsítása, a működési költségek lefaragása, a termelékenység növelése;

-megfelelő vegyes -közpénzekből és kereskedelmi bevételekből történő- finanszírozás, amely tekintetbe veszi a nemzeti hagyományokat.

Egy évvel később, 1994 decemberében az Európa Tanács Nyilatkozata és Határozata a közszolgálati műsorszolgáltatás jövőjéről bizonyos pontokon visszhangozta az EBU által kinyilatkoztatottakat, különösen abban, hogy ragaszkodott az erős közszolgálat fenntartásához és fejlesztéséhez az egyre éleződő verseny és a gyors technológiai változások környezetében.

A Határozatban elismerték, hogy "a közszolgálati műsorszolgáltatás... a demokratikus társadalmak politikai, jogi és társadalmi szerkezetének alapját képező értékeket támogatja, különös tekintettel az emberi jogokra, a kultúrára és a politikai pluralizmusra." Hangsúlyozták "a közszolgálati műsorszolgáltatás fontosságát a demokratikus társadalmak számára" Aláhúzták "a közszolgálati műsorszolgáltatás életbevágó szerepét mint a mindenki számára elérhető pluralisztikus kommunikáció fontos tényezője." Az aláírók megállapodtak, hogy a megfogalmazott követelményekben²⁸ kifejeződő közszolgálati megbízatás teljesítéséhez szükséges biztonságos finanszírozási keretet megteremtik illetve fenntartják.

28

A közszolgálati követelmények az alábbiak szerint kerültek megfogalmazásra: "Vonatkozási pont a nyilvánosság minden tagja számára és a társadalmi kohézió és integráció tényezője az összes egyén, csoport és közösség számára"

"Bármely kulturális, nemi, vallási vagy szociális diszkrimináció valamint a társadalmi szegregáció visszautasítása"

"Nyilvános vitafórum, amelyben a nézetek és vélemények széles skálája fejezhető ki"

"Pártatlan és független hírek, információ és kommentár"

"Magas etikai és minőségi követelményeknek megfelelő pluralisztikus, újszerű és változatos műsor"

"A minőségre törekvés fel nem áldozása a piaci erőknek"

"A közönség széles rétegeinek érdeklődését kielégítő műsorstruktúra és szolgáltatások, a kisebbségi csoportok igényeinek figyelembevétele mellett"

"A társadalomban létező filozófikus és vallási nézetek tükrözése azzal a céllal, hogy erősítsük a kölcsönös megértést és toleranciát valamint előmozdítsuk a közösségi viszonyokat a multietnikus és multikulturális társadalmakban"

"A műsorokon keresztül aktív hozzájárulás a nemzeti és európai kulturális örökség jobb értékeléséhez és elterjesztéséhez"

"Annak biztosítása, hogy a nyújtott műsorok az eredeti produkciók nagy arányát tartalmazzák, különösen játékfilmeket, drámát és más kreatív alkotásokat"

Az EU dokumentumai közül kifejezetten a közszolgálati műsorszolgáltatással az Európai Parlament 1996 szeptemberi Határozata²⁹ foglalkozott, amely nagyban követte az Európa Tanács Határozatát. A legfontosabb különbség, hogy míg a parlamenti Határozatban külön pontok tértek ki a közérdeklődésre számot tartó sporteseményekhez történő hozzáférés közszolgálati műsorszolgáltatók általi biztosítására és a független producerek bevonására a műsorkészítésbe, ez hiányzott az ET Határozatából, amely viszont nagyobb hangsúlyt fektetett a kölcsönös megértés és tolerancia kérdésére valamint arra, hogy a minőségre törekvést ne áldozzák fel a piaci erőknek.

Mindkét dokumentum követelte tehát a közszolgálati megbízatás teljesítéséhez szükséges biztonságos finanszírozást. Bár jelentőségük nagy, nem bírnak kötelező érvénnyel az aláíró felekre.³⁰

iii) A közszolgálat jövője

Ami a közszolgálati műsorszolgáltatás jövőjét illeti, az a civil társadalomban betöltött szerepből következik. Minél inkább diverzifikálódnak és individualizálódnak az információforrások és minél fragmentáltabbá válik a közönség, annál életbevágóbb lesz az olyan erős közszolgálat fenntartása, amelyik betölti a nemzeti referenciapont és a közvélemény 'piacterének' szerepét. A közszolgálati műsorszolgáltatóknak ehhez lépést kell tartaniuk a technika fejlődésével: Ahhoz, hogy korszerűen szolgálják a közönség igényeit, be kell fogadniuk a műsorszállítás (műhold, kábel, Internet), a műsorkínálat (tematikus csatornák) új formáit valamint az új finanszírozási módokat (pay TV, pay-per-view).³¹

"A nézők és hallgatók számára hozzáférhető választék bővítése olyan szolgáltatások nyújtásával, amelyeket a kereskedelmi műsorszolgáltatók általában nem biztosítanak"

²⁹ *Határozat a közszolgálati műsorszolgáltatás szerepéről a multimédia társadalomban. Resolution of the European Parliament of 19 September 1996 on the Role of Public Service Television in a Multi-Media Society.* OJ 320, 28.10.1996

³⁰ Szemben az azóta hatályba lépett *Amszterdami Jegyzőkönyv*vel.

³¹ E szervezetek az utóbbi időben gazdasági versenyképességük megőrzése érdekében klasszikus tevékenységük mellett indítottak is új szolgáltatásokat. Bár hagyományos tevékenységük továbbra is dominál, a jövőben várhatóan egyre nagyobb tért hódíthatnak az új szolgáltatások. Az európai és a nemzeti szabályozástól egyaránt függ, hogy ezek milyen feltételek mellett működtethetők és finanszírozhatók.

2.6 A definíció kritikája

A definíció gyengéje, hogy ami a közszolgálati műsorszolgáltatás jövőjeként szerepel benne, az a jelene. Ebből következik, hogy a meghatározás a hagyományos tevékenységekre jól alkalmazható, egy-két lényegi ponton azonban módosításokra szorul.

Elsőként tisztázzuk a "műsorszolgáltatás" fogalmát. A műsorszolgáltatók (broadcasters) valóban TV és/vagy rádió szervezetek. Csakhogy az e szervezetek által végzett tevékenységek köre az idők folyamán változott. Kezdetben hármast funkciókat láttak el: műsorokat gyártottak, azokat műsorfolyamba szerkesztették, valamint az így összeállított műsort sugározták. Ami a földi sugárzású csatornák terjesztését illeti, utóbbi tevékenységet ma már a legtöbb országban külön vállalat végzi.³² A legutóbbi idők fejleménye viszont, hogy egyes új szolgáltatások esetében a műsorszállítás modern eszközei (műhold, Internet) által a műsorszolgáltatók visszanyerték e terjesztési funkciót.

A másik két funkciót többé-kevésbé mind a közszolgálati, mind a kereskedelmi szolgáltatók végzik. A közszolgálati szervezeteknél nagyobb arányú a saját gyártású műsorok aránya mint a kereskedelmiéknél³³, de a piaci körülmények és a szabályozás egyaránt rákényszeríti őket műsorok megrendelésére külső cégektől illetve kész műsorok vásárlására.

Ami a definíció "közszolgálatosság" fogalmának három kritériumát illeti, az az alábbi megjegyzésekkel egészíthető ki:

-A műsorkínálat bővítésével megjelenő tematikus csatornák műholdon kerülnek továbbításra, így nem érvényes a "köz számára készül" kritérium területi lefedettséget feltételező eleme: a háztartások közül csak az tudja venni a műsort, amelyik rendelkezik parabolaantennával vagy kábelcsatlakozási lehetőséggel.

-Az új finanszírozási módok befogadásával a műsorszolgáltatók kénytelenek lesznek különválasztani ezeket a hagyományos tevékenységtől: Úgy tűnik, hogy míg utóbbiak esetén fennmaradhat a vegyes finanszírozás, a fizető szolgáltatásoknak még csekély része sem finanszírozható közpénzből.

Jelen dolgozatnak nem célja a definíció korszerűsítése vagy kiterjesztése az új szolgáltatásokra, a dolgozat szempontjából azonban érdemes részletesebben áttekinteni a finanszírozási aspektust. A 6. fejezetben ismertetett esetek ehhez nyújtanak majd adalékot.

³² A szerző emiatt nem tartja szerencsésnek a műszaki elemet is sugalló "műsorszórás" szó használatát.

³³ Itt előfordulhat, hogy csak a hírműsorok készülnek saját gyártásban.

2.7. A közszolgálati műsorszolgáltatók finanszírozása

A közszolgálat finanszírozása túlmutat a megbízatás teljesítéséhez szükséges pénzügyi eszközök biztosításán. A finanszírozási források szintjének és fajtájának komoly kihatása van a közszolgálati műsorszolgáltató magatartására és tevékenységére.

Európában a közszolgálati műsorszolgáltatókat a legtöbb országban a vegyes finanszírozás jellemzi. Ennek több oka van. Egyrészt egyetlen forrás sem lenne magában elegendő. Másrészt az egyetlen forrásra való támaszkodás olyan függőségekhez vezethet, amelyek aláássák a műsorszolgáltató autonómiáját. Harmadrészt mivel mindegyik finanszírozási forrásnak megvannak az előnyei és a hátrányai, ügyesen kombinált alkalmazásuk lehetővé teszi az előnyök maximalizását és a hátrányok minimalizását. Negyedrészt, egy kevert finanszírozási rendszer ellenállóbb a gyors változások közepette: míg az egyik forrás elapad, a másik felfut, miközben újak is megjelennek.

A vegyes finanszírozásnak az EU tagállamaiban elengedhetetlen elemét képezi a közfinanszírozás, amelynek három alapvető forrása van: üzemeltetési díj (1), kereskedelmi szolgáltatók által fizetett koncessziós díj (2), egyéb (3). A kereskedelmi bevételek három alaptípusa a hirdetési bevétel (4), a szponzorizációs bevétel (5) és az előfizetési díj (6), ezenkívül vannak egyéb bevételek (7) is.

1) Üzemeltetési díj³⁴

A nézők által fizetett üzemeltetési díj tekinthető a közszolgálati műsorszolgáltatás hagyományos bevételi forrásának. A legtöbb európai országban megtalálható (a kivételek Spanyolország, Portugália, Luxemburg). Napjainkban vita tárgyát képezi, hogy az új digitális és on-line szolgáltatásokat lehet-e az általános üzemeltetési díjból finanszírozni.³⁵ Mivel az üzemeltetési díjat társadalmilag elfogadható szinten kell tartani, így nem lehet kizárólag ebből finanszírozni a közszolgálati megbízatást, különösen a kisebb országokban, a több nyelvi és kulturális régiót magukban foglaló országokban illetve azokban, ahol alacsony az egy főre jutó jövedelem.

³⁴ A díjnak csak a dolgozat szempontjából lényeges aspektusait említjük meg, így kimarad pl. a díjfizetés alóli mentesség, a díjak beszedésének megszervezése.

³⁵ Az Egyesült Királyságban például javasolták az ún. digitális üzemeltetési díj bevezetését, amelyet azonban a kormány elvetett és helyette az általános üzemeltetési díj összegét emelte fel.

Az üzemeltetési díj szintjét és az összeg megállapításához alkalmazott eljárást mindenütt törvény szabályozza. Az konkrét összeget és emelésének mértékét pedig vagy a parlament vagy a kormány (vagy az egyik minisztérium) állapítja meg. A díj szintjének megállapításakor az elsődleges kritérium a közszolgálati megbízatás teljesítéséhez szükséges pénzügyi igény, figyelembe véve a többi lehetséges bevételi forrást is. Mindehhez figyelembe veszik a műsorszolgáltató által rendelkezésre bocsátott prognózist is.

Az a tény, hogy az üzemeltetési díj szintje és hozzáigazítása a növekvő költségekhez vagy kibővült feladatkörhöz politikai döntés eredménye, potenciális politikai nyomásnak teszi ki a műsorszolgáltatót. Ezt elkerülendő, sok helyen tettek erőfeszítéseket tettek arra, hogy a döntéshozatali eljárást tárgyilagossá, jól struktúrálttá és átláthatóvá tegyék. Mivel a műsorszolgáltatói szektorban a költségek nagyobb ütemben emelkednek mint a gazdaság egészében, sok helyütt automatikus mechanizmusokat építenek be, pl. az automatikus inflációhoz történő igazítást. Ezek a mechanizmusok az *ad hoc* döntéseket hivatottak elkerülni.

Az üzemeltetési díjból történő finanszírozás

-előnyei: stabil, biztonságos, kiszámíthatóbb mint a többi finanszírozási eszköz; csökkenti a függést a kereskedelmi bevételektől és az állami allokációktól; pszichológiai kapcsolatot teremt a műsorszolgáltató és a néző között; a legtöbb országban viszonylag magas az elfogadottsága.

-hátrányai: a bevétel statikus és a bővülési lehetőség minimális (a háztartások száma nem nő jelentősen); a díj szintjének emelése népszerűtlen lehet és politikailag nehezen kivitelezhető; eljárási garanciák hiányában a díjak igazítása függőséget eredményezhet az állami szervektől; a díjak beszedését nehéz megszervezni és magas (minimum 5-6%) a fizetést kijátszók aránya; a politikai és társadalmi elfogadottság idővel csökkenhet a digitális környezetben; és végül, az Európai Unió állami támogatásokra vonatkozó szabályai komplikációkat és bizonytalanságot okozhatnak.

2) Kereskedelmi szolgáltatók által fizetett koncessziós díjak

Erre az eszközre az egyetlen példa Finnország, de mivel ott nem nyújtottak be panaszt a kereskedelmi versenytársak, nem foglalkozunk vele.

3) Más közforrások

Azokban az országokban, amelyekben nincs üzemeltetési díj vagy nagyon alacsony a szintje, a műsorszolgáltatóknak más közforrásra is kell alapozniuk. Ennek formája lehet allokáció a központi költségvetésből, különleges alapokból, de *ad hoc* intézkedések is mint a tőkeemelés, a reorganizációs segély stb.

A stabilitás és a biztonság szempontjából fontos, hogy a finanszírozás szintjét több évre előre törvényben határozzák meg. Az éves döntésektől vagy az *ad hoc* intézkedésektől történő függés nemcsak bizonytalanságot teremt, de aláássa a műsorszolgáltató tervezési és beruházási képességét is.

A döntéshozatali eljárással szemben támasztott követelmények ugyanazok mint az üzemeltetési díj esetében, két fontos eltéréstől eltekintve. Az egyik az, hogy ahol a finanszírozást a központi költségvetésből biztosítják egyrészt más területek rovására mehet, másrészt megsínyli az általános költségvetési korlátozásokat. A másik, hogy itt nemcsak a finanszírozás igazításáról kell politikai döntést hozni, hanem egyáltalán a folytatásáról.

A más közforrásokból történő finanszírozás

-előnyei: a finanszírozás könnyen az igényekhez igazítható, nincs gond a beszédessel vagy a társadalmi elfogadottsággal; a teher társadalmilag jobban eloszlik (az üzemeltetési díj mindenkit ugyanolyan mértékben terhel) .

-hátrányai: erős függés a politikai döntésektől, jelentős politikai befolyásolás lehetősége; nézőktől való elidegenedés veszélye; krónikus alulfinanszírozás veszélye; az *ad hoc* döntések megkérdőjelezésének veszélye a (az európai) versenyhatóságok által.

4) Hirdetés

Amíg a közszolgálati műsorszolgáltatók monopol helyzetnek örvendtek, a hirdetés kettős célt szolgált: egyrészt hozzáférést nyújtott a hirdetőknak a TV nézőkhöz, másrészt pedig egy újabb bevételi forrást nyitott meg a közszolgálati műsorszolgáltatók számára. Viszonylag kis mennyiségű hirdetési idő eladásával a szükségleteknek jelentékeny részét lehetett biztosítani, néhol pedig csaknem az összeset. Kedvezett a nézőknek is, mert minimális szinten lehetett tartani az üzemeltetési díjat., ugyanakkor a szigorú reklámkorlátozás védte őket a kellemetlen mennyiségű hirdetéstől a képernyőn.

A kereskedelmi televíziózás megjelenésével a hirdetési piac gyorsan bővült, de ennek élvezői elsősorban a kereskedelmi műsorszolgáltatók voltak. A közszolgálati műsorszolgáltatóknak - közönségrészesedésük csökkenése, a hirdetők számára kevésbé vonzó nézői profiljuk, a csökkenő reklámértékesítési árak és az őket sújtó további reklámkorlátozások miatt - drámaian csökkent a reklámpiaci részesedése és ezzel együtt a hirdetési bevételek aránya az összfinanszírozáson belül.

E fejlemények arra készítették a kereskedelmi szolgáltatókat és néhány politikust (köztük az európai versenyhatóságokat³⁶), hogy a rendszer megváltoztatását követeljék, teljes mértékben eltörölve a hirdetést a közszolgálati csatornákon. Mivel azonban a hirdetési bevételek megszűnése miatt elfogadhatatlan szintre kellene emelni az üzemeltetési díjat, a kevésbé radikális módszert követik, a speciális hirdetési korlátozások szigorítását. A legszigorúbb korlátozás talán a hirdetés teljes megtiltása bizonyos csatornákon.³⁷

A hirdetési bevételekből történő finanszírozás

-előnyei: dinamikus finanszírozási forrás, amely a piaccal együtt fejlődik; a növekedési ráta általában nagyobb mint a közfinanszírozás esetében; a közönség ízlésének és preferenciáinak tiszteletben tartására ad ösztönzést; elősegíti a népszerű műsorok gyártását/vásárlását; segít megőrizni a közszolgálati műsorszolgáltatók pozícióját a sportjogok vásárlása területén; védelmet nyújt a marginalizáció ellen; erősíti a függetlenséget a közhatóságoktól; csökkenti a politikai beleavatkozás kockázatát; megkönnyítheti az új szolgáltatások finanszírozását.

-hátrányai: instabil forrás; alááshatja a műszaki fejlődés (a nézők képesek a hirdetési blokkok kiiktatására); függ a piac fejlődésétől és a csatorna közönségrészesedésétől; olyan műsorpolitikához vezethet, amelynek elsődleges célja a nézőszám maximalizálása (kisebbségi igények elhanyagolása, népszerű műsorok prioritizálása a főműsoridőben); szerkesztési döntések kereskedelmi nyomásnak lehetnek kitéve; a hirdetések markáns jelenléte elhomályosíthatja a közszolgálati jelleget.

5) Szponzorizációs bevételek

A hirdetésre vonatkozó megállapítások ezekre is vonatkoznak. Bár a szponzorizációs korlátozások szigorúbbak³⁸, mint a hirdetési korlátozások és a bevételek jelentősen kisebbek,

³⁶ Vö. 3.2 fejezet

³⁷ Lásd Phoenix és Kinderkanal esete a 6.7-ben

³⁸ Egyes műsортípusok, mint gyerekmusorok, dokumentumfilmek, vallási musorok stb. általában nem szponzorálhatók.

a szponzorizációnak fontos szerep jut bizonyos műsортípusoknál (TV filmek, játék show-k), a népszerű sportesemények közvetítése pedig elképzelhetetlen nélküle.

A szponzorizációs bevételek

-előnyei: ugyanazok mint a hirdetési bevételeknél; segít megőrizni a közszolgálati műsorszolgáltatók versenyképességét a közvetítési jogok vásárlása területén.

-hátrányai: ugyanazok mint a hirdetési bevételeknél; a szponzorok beavatkozásának kockázata a támogatott műsor tartalmába, időbeli elhelyezésére.

6) Előfizetési díjak

A fizető TV megjelenésével az előfizetési díjak gyorsan bővülő forrássá váltak a kereskedelmi szolgáltatók számára, a digitalizációban rejlő lehetőségek pedig várhatóan fokozzák is a bővülés ütemét. Mivel az egyéb szolgáltatások (pl. pay-per-view) és az új médiumok (Internet, információs szolgáltatások) még gyerekcipőben járnak, még nem lehet megbecsülni piaci sikerüket.

A kérdés az, hogy a közszolgálati műsorszolgáltatók tradicionális tevékenységük mellett nyújthatnak-e fizetős szolgáltatásokat (pl. tematikus csatornákat) illetve milyen mértékben tehetik azt. Mindenesetre az európai dokumentumok nem zárják ki ennek lehetőségét.³⁹

Az előfizetési díj

-előnyei: új és gyorsan bővülő forrás; lehetővé tenné a közszolgálati műsorszolgáltatóknak versenyképességük megőrzését a pay-TV üzemeltetőkkel, amelyek sokkal magasabb összegekkel tudnak licitálni a népszerű tartalomért.

-hátrányai: alááshatja a közszolgálati műsorszolgáltató szerepét és imázsát mint a mindenkinek szóló szolgáltatás nyújtóét; gyengítheti az üzemeltetési díj társadalmi és politikai elfogadottságát; erősítheti a közszolgálati és kereskedelmi tevékenységek szétválasztására irányuló követeléseket.

7) Más kereskedelmi bevétel

³⁹ Vö. 2.5 fejezet

Ide tartozik a műsoreladás, jogok továbbadása, a merchandising, a teleshopping, az e-business, harmadik félnek nyújtott szolgáltatások, de a kereskedelmi fiókvállalatok vagy joint venture-ek által kitermelt nyereség átutalása.

Hagyományosan a törvényi keret a közszolgálati műsorszolgáltatók esetében szigorúan korlátozza az e tevékenységekből származó bevételeket: ez akadályt gördít a műsorszolgáltatási szektoron kívül működő kereskedelmi szolgáltatókkal létrehozott joint venture-ek és szövetségek elé.⁴⁰

Az egyéb források

-előnyei: ugyanazok mint az előfizetési díjnál, emellett új finanszírozási forráshoz nyújtanak hozzáférést; nagyobb a joint-venture-ek és szövetségek létrehozásának esélye.

-hátrányai: ugyanazok mint az előfizetési díjnál; a közszolgálati műsorszolgáltatás hagyományos jellegének kommercializációja és felpuhítása; jogi bizonytalanság.

Hogy a fenti bevételi források milyen arányban szerepelnek azoknál a közszolgálati műsorszolgáltatóknál, amelyeknek finanszírozási rendszerét támadták kereskedelmi versenytársaik, az 6. fejezet esetleírásokat megelőző táblázataiból derül ki.

⁴⁰ Az ilyen szövetségek által lehet igazán jól kihasználni a digitalizáció és a konvergencia elonyeit.

3. fejezet

Az EU versenyszabályai

Az EK-t létrehozó Római Szerződés nem tett említést a műsorszolgáltatásról. Ez addig nem is okozott gondot, ameddig az európai országokban a televíziózásra nem kezdtek egyre fokozottabban kereskedelmi tevékenységként tekinteni. A kereskedelmi szolgáltatók által a Bizottsághoz benyújtott panaszok arra kényszerítették az EU intézményeit, hogy műsorszolgáltatási tevékenység esetén értelmezzék a Római Szerződésnek a versenyről, illetve az állami támogatásról szóló cikkeit. A panaszokat a Bizottság versenyügyekért felelős főigazgatósága vizsgálja ki. Az esetek konkrét ismertetése előtt tekintsük át az EU versenyszabályait illetve emeljük ki azokat a cikkeket, amelyekre a panasztevők hivatkoznak.

Az EU egységes piac létrehozását célzó versenypolitikáját az EK Római Szerződése fekteti le, mégpedig a jelenleg érvényben levő változat VI. Címének 1. Fejezetébe foglalt szabályok. A rendelkezések elsődlegesek (amennyiben a közösségi versenyszabályok kompetenciája fennáll, elsőbbséget élveznek a nemzeti joggal szemben), közvetlenül alkalmazhatók (a tagállamokban tagállami eljárás nélkül alkalmazandó joggá válnak) és közvetlen hatályúak (magánszemélyek, vállalatok által megtámadhatók a bíróságon) . Míg a *81-től a 86. cikkig*⁴¹ terjedő szakasz a vállalatokra vonatkozó szabályokat, a *87-től a 89-ig cikkig*⁴² terjedő szakasz az államokra vonatkozó szabályokat fekteti le. A dolgozat témája szempontjából jelentős cikkek Tóth Tihamérnak *Az Európai Közösség versenyjoga* (Tóth [1999]) című műve alapján kerülnek ismertetésre.

A verseny arra sarkallja a Közösségben működő vállalatokat, hogy nagyobb figyelmet fordítsanak a fogyasztók igényeire valamint hogy a termelők és a beszállítók árait a lehető legalacsonyabb szinten tartsák. Ugyanakkor a vállalatok biztonságra törekszenek és -a verseny elkerülése végett- versenyellenes kartellekbe tömörülnek, meghatározzák az árakat és felosztják egymás között a piacot. Néhány nagy vállalat piaci dominanciáját kihasználva magasabb árakat követel vagy kiszorítja versenytársait a piacról, ami ellentétes az EK joggal.

81. cikk

⁴¹ Régi 85-től 90-ik cikkig

⁴² Régi 92-től 94-ig

A *81. cikk* (régi 85. cikk) ezért megtiltja a vállalatok közötti olyan együttműködést, amely befolyásolja a közös piacon a verseny hatékonyságát. A cikk 3. bekezdése értelmében azonban egyes megállapodások akkor is érvényesek, ha korlátozzák a versenyt, amennyiben hozzájárulnak az árutermelés és forgalmazás javításához, elősegítik a technikai és gazdasági fejlődést illetve a belőlük származó előny megfelelő része eljut a fogyasztókhöz (két pozitív feltétel) miközben nem eredményeznek olyan korlátozásokat, amelyek nem nélkülözhetetlenek a célok eléréséhez és nem teremtenek lehetőséget a verseny megszüntetésére az érintett piacon (két negatív feltétel).

A Bizottság jogosult annak eldöntésére, hogy adható-e mentesítés a *81(3) cikk* alapján. A Bizottság megvizsgálja, hogy az adott szerződés tárgykörében létezik-e csoportmentesítési rendelet, ha nem, akkor a vállalatok egyéni mentesítést kérhetnek (ennek előfeltétele a megállapodás bejelentése). Ha a versenykorlátozás sem csoport- sem egyedi mentességben nem részesül, a (2) bekezdés kerül alkalmazásra, mely semmissé nyilvánítja a jogsértő magatartást és belépnek a 19. sz. végrehajtási rendeletben foglalt szankciók (pl. bírság). A Bizottság határozatai megtámadhatók az Elsőfokú Bíróság előtt. Jogkérdésben újabb fellebbezés nyújtható be az Európai Közösségek Bíróságához.

83. cikk

A *83. cikk* (régi 87. cikk) alapuló 17. számú rendelet⁴³ felhatalmazza a Bizottságot, hogy megalkossa és kikényszerítse a versenyszabályokat. A Bizottság saját kezdeményezésére, a tagállamok vagy természetes és jogi személyek felkérésére⁴⁴ is indíthat vizsgálatot, illetve ha az érintett felek egyedi mentesítés igénylése vagy nemleges megállapítás⁴⁵ céljából bejelentik a megállapodást (eljárás kezdeményezésének szakasza).

Az információgyűjtés szakaszában a Bizottság tájékoztatást kérhet a kormányoktól, a tagállam illetékes versenyhatóságától, a vállalatától (vállalati társulástól), helyszíni vizsgálatot végezhet illetve szóbeli meghallgatást rendezhet. Amennyiben a Bizottság pozitív döntést készül hozni, összefoglalót kell publikálnia a Hivatalos Közlönyben. Ennek célja az érintett felek figyelmének felhívása és lehetőség biztosítása számukra, hogy -általában egy hónapon belül- kifejtsek véleményüket..

Az eljárás hivatalos megindítására az esetek jelentős részében nem kerül sor, mert a Bizottság az informális problémamegoldást részesíti előnyben. Az eljárás lezárása is történhet

⁴³ 1962 március 13-tól hatályos

⁴⁴ A dolgozat tárgyát képező panaszok mindegyike ide sorolható

⁴⁵ Nemleges megállapítás iránti kérelmet akkor nyújtanak be a vállalatok, ha szükségesnek tartják a Bizottság igazolását arra nézve, hogy a megállapodás nem tartozik a *81. cikk* hatálya alá.

informális vagy formális módon: utóbbi a Bizottság határozathozatala. Az érintett vállalat szempontjából a határozat kedvező nemleges megállapítás, egyedi mentesítés, vagy a panasz elutasítása esetén, kedvezőtlen jogsértés megállapítása esetén.

Az eljárás során figyelembe kell venni bizonyos garanciákat, amelyek a "kiszolgáltatott" vállalat helyzetén kívánnak enyhíteni. Ezek közé tartozik joga saját álláspontja kifejtésére, az ellene felhozott tények megismerésére, titokvédelemre⁴⁶ és jogorvoslatra (at Elsőfokú Bíróságnál).

Mivel a 17. sz. rendelet és a kapcsolódó bizottsági jogszabályok nem terjednek ki minden részletre, az EKB, majd 1989-től az Elsőfokú Bíróság hozott iránymutató ítéletet egy sor eljárási kérdésben.⁴⁷

A bírósági eljárásra vonatkozóan a 229. cikk (rég 172 cikk -a határozat bírságoló részének felülvizsgálata), a 230. cikk (rég 173 cikk -a Bizottság döntéseinek felülvizsgálata), a 232. cikk (rég 175. cikk -közösségi szerv eljárásának hiánya) a 234. cikk- rég 177 cikk (előzetes állásfoglalás), a 242. cikk - rég 185 cikk -bizottsági határozat hatályának felfüggesztése) és a 243. cikk (rég 186. cikk -ideiglenes intézkedés hozatala) ad útmutatást. Az alábbiakban a 230. cikk és a 232. cikk tartalmát vázoljuk, hiszen a dolgot szempontjából ezek relevánsak.

230. cikk (rég 173. cikk) - Semmissé nyilvánítási kereset

A Bizottság különböző aktusait azok tudomásra jutásától, illetve közzétételétől számított két hónapon belül megtámadhatják az erre jogosultak az Elsőfokú Bíróság előtt. A Bíróság megalapozatlanság esetén elutasítja a panaszt. A Bizottság döntéseinek elemzésénél három kérdésre kell választ adni:

- a)-Ki jogosult fellebbezni? (Locus standi)
- b)-Milyen döntést lehet megtámadni? (A fellebbezés tárgya)
- c)-Milyen alapon, mire való hivatkozással? (A fellebbezés jogalapja)

a) A cikk felsorolja a fellebbezést benyújtani jogosult személyeket: a tagállam, a Tanács és a Bizottság, olyan természetes vagy jogi személy akinek címezték a határozatot, olyan természetes vagy jogi személy, akinek közvetlen és személyes érdekeit sérti a határozat.

⁴⁶ A szakmai titkot tartalmazó bizalmas információkra vonatkoznak -pl. éves forgalom nagysága, árpolitika, piaci részesedés-, amelyeknek kivonatát viszont publikálni kell. Az információgyűjtés során felszínre kerülő adatokat csak az adott eljárásban lehet felhasználni.

⁴⁷ A fellebbezések jelentős része eljárásjogi hibára irányul

b) A cikk nem részletezi, hogy milyen bizottsági aktus képezheti fellebbezés tárgyát, a gyakorlat azonban azt mutatja, hogy olyan rendelkezésekről van szó, amelyek képesek változást hozni a címzett jogi helyzetében.

c) A cikk felsorolja azt a négy jogi alapot, amire való hivatkozással az erre jogosult személy fellebbezést nyújthat be: hatáskör hiánya, lényeges eljárási követelmény megsértése, a Római Szerződés illetve az ehhez kapcsolódó jogszabályok megsértése, hatalommal való visszaélés. A gyakorlatban gyakran előforduló, sikeres megalapozó okok a szóbeli meghallgatás elmaradása, az indoklás hiányossága, a levont következtetések bizonyítékokkal való alá nem támasztottsága.

232. cikk (régi 175. cikk) Kereset intézkedés elmulasztása miatt

a) Locus standival a tagállamok, a közösségi szervek bírnak valamint az a természetes vagy jogi személy, aki részére határozatot kellett volna kibocsátani.

b) A fellebbezés tárgyát illetően meglehetősen nagy a bizonytalanság: általában akkor lehet Bírósághoz fordulni, ha a Bizottság az egyedi mentesítés kérdésében nem dönt vagy nem szólítja fel a vállalatot a jogsértés megszüntetésére.

c) Intézkedés elmulasztása miatt akkor indítható eljárás a Bíróság előtt, ha:

-a Bizottság elmulasztja eljárási kötelességeit, noha az RSZ rendelkezései szerint erre nemcsak joga van, de kötelessége is,

-két hónap eredménytelenül eltelt azóta, hogy az érintett személy a Bizottságot felszólította a szóban forgó aktus tanúsítására,

-a két hónapos haladék letelte után újabb két hónapon belül kezdeményezte a Bíróság előtt az eljárás megindítását.

Talán érdemes megemlíteni, hogy 1999 áprilisában a Bizottság Fehér Könyv formájában alapvető változtatásokat javasolt a *81. és a 82. cikk* végrehajtásainak szabályaira vonatkozóan. A reform fő célja, hogy decentralizálja (a nemzeti hatóságok és bíróságok hatáskörébe utalja) az alkalmazásukat és a kikényszerítésüket, valamint hogy a jelenlegi értesítési és felhatalmazási eljárást egy olyan új tanácsi rendelettel váltsa fel, amely a *81(3)* szerinti mentességet közvetlenül alkalmazhatóvá teszi a Bizottság előzetes döntése nélkül. A tagállamok és az érdekelt felek a Fehér Könyvvel kapcsolatos észrevételeiket 1999 szeptember 30-ig nyújthatták be.⁴⁸

48

A javasolt reformra a megváltozott körülmények miatt kerül sor: Az EK versenyjog kikényszerítésének korai szakaszában, amikor a Közösség számos részében nem volt széleskörűen ismert a versenyjog, alig léteztek nemzeti versenyhatóságok és bizonytalan volt a *81(3) cikk* értelmezése, szükségesnek ítélték meg a Bizottság monopóliumát a mentességek megadásában. A *81(3)* szerinti mentességek centralizált értesítési és engedélyezési rendszerét az EK 1962-es 17. számú Rendelete szabályozta. 1999-re azonban a tizenötök egységes belső piaca valósággá vált, az EK versenyszabályait pedig több ízben értelmezte az Elsőfokú Bíróság, a Bíróság és a

86. cikk

A 86. cikk (régi 90. cikk) (1) bekezdése kimondja, hogy azon vállalatok esetében, amelyeket a tagállamok különleges vagy kizárólagos jogokkal ruháznak fel, a tagállam nem tart fenn a Szerződéssel ellentétes intézkedéseket. A Bizottság liberalizációs törekvéseihez felhasználja a 86. cikket, az egységes belső piacot egyre több, hagyományosan versenytől védett ágazatra (távközlés, energiaszektor) kiterjesztve.

A (2) bekezdés egy további kivétellel bővíti a 81(3) cikkben felsoroltakat: az általános gazdasági érdeket ellátó szolgáltatással megbízott valamint a pénzügyi monopólium jellegű vállalatokra annyiban érvényesek a Szerződés szabályai, amennyiben azok szigorú betartása nem teszi lehetetlenné -jogilag vagy ténylegesen- a rájuk ruházott feladatok teljesítését. A kereskedelmi forgalom azonban nem csorbítható olyan mértékben, hogy az ellentétes legyen a Közösség érdekeivel.

Az általános gazdasági szolgáltatást végző vállalatok a legtöbb országban állami vállalatok⁴⁹. Az általános gazdasági érdekre nincsen egységesen elfogadott meghatározás. Nem jelent általános közösségi érdeket vagy több tagállamot érintő érdeket, még az sem szükséges, hogy egy tagállam egészére vonatkozzon. Az általános gazdasági érdekű szolgáltatással a vállalatot kifejezetten, hatósági aktussal kell megbízni, jogi kötelező erővel nem bíró állami utasítás vagy koncessziós szerződés nem elegendő.

A szabad verseny követelményével ellentétes lehet az állam és vállalatai, különösen a különleges vagy kizárólagos jogokkal felruházott vállalatok között fennálló szoros viszony, amelynek révén az állam előnyhöz juttathatja őket a magáncégekkel szemben. Ehhez nyújt kompromisszumos megoldást a 86. cikk.

A (3) bekezdés egy speciális kikényszerítési eljárást fogalmaz meg: a Bizottság szükség esetén irányelveket bocsát ki vagy határozatot hoz a tagállam számára. Előbbire egy példa a tagállamok és az állami vállalatok közötti pénzügyi kapcsolatok átláthatóságáról szóló, korábban említett irányelv (*Transzparencia Direktíva*).

Bizottság. A tagállamok a -Közösségi versenytörvényekhez hasonló- nemzeti versenytörvények alkalmazására felállították nemzeti versenyhatóságukat, amelyek közül sok fel van hatalmazva a közösségi versenyjog kikényszerítésére. A megváltozott körülmények között a jelenlegi központosított rendszer működésképtelenné válhat, főleg ha további tagokkal bővül az Unió.

⁴⁹ Ritkábban különleges vagy kizárólagos joggal felruházott magánvállalatok

87. cikk

A 87. cikk (régi 92. cikk) már az állami támogatásokról szól: arról rendelkezik, hogy -a felsorolt kivételektől eltekintve- a közös piaccal összeegyeztethetetlen minden olyan támogatás, amely

- kedvezményt foglal magában,
- az adományozó tagállam vagy legalábbis tagállami forrásból finanszírozzák,
- meghatározott vállalatoknak vagy iparágaknak nyújt kedvezményt,
- torzítja a versenyt vagy a verseny torzításával fenyeget,
- befolyásolja a tagállamok közötti kereskedelmet.⁵⁰

Az állam és az állami vállalatok közötti kapcsolat számos problémát vet fel. Ahhoz, hogy az állami támogatást el lehessen különíteni a rendes állami hozzájárulásoktól (az állam tulajdonosi jogkört gyakorol), a Bizottság kidolgozta a piacgazdasági magánbefektető elvét: támogatásról van szó, ha az adott tranzakciót adott körülmények mellett a magánbefektető nem eszközölte volna.⁵¹

A részletes szabályozás hiányának ellenére a gyakorlatban már kialakultak a pozitív elbírálás feltételei:

- A támogatás gazdaságilag szükséges legyen, hasonló eredményt támogatás nélkül nem lehetne elérni.
- A támogatás nagysága, ideje arányban álljon az elérendő cél súlyával.
- A támogatás időben korlátozott legyen.
- A kedvezményezett közösségi (és nemcsak tagállami vagy vállalati) érdeket is szolgáló feladatot vállaljon.

A (2) bekezdés sorolja fel a "törvényes"⁵², a (3) bekezdés pedig a mérlegelhető kivételeket.⁵³

Utóbbiak engedélyezésére a Bizottság széles diszkrecionális jogkörrel rendelkezik amennyiben az alábbi négy körülmény egyike teljesül:

- a) A közösségi szinthez képest kirívóan szegény terület gazdasági előmozdítása
- b) Közös európai érdek fontos terveinek előmozdítására (akár egy tagállam területén)

⁵⁰ Példák a közös piaccal összeegyeztethetetlen állami támogatásra: működés során felhalmozódó veszteségek kiegyenlítése, piaci feltételeknél kedvezőbb feltételekkel nyújtott hitel/garancia, befektetési támogatás, adótartozás elengedése

⁵¹ Például a hitelnyújtás akkor állami támogatás, ha az állam kedvezőbb feltételekkel ad hitelt mint egy magánbank

⁵² Egyéni felhasználóknak nyújtott szociális jellegű támogatások, katasztrófhelyzetek felszámolása, a német megszállottságból eredő károk orvoslása

⁵³ Attól, hogy egy adott intézkedés ezek alá esik, még állami támogatás marad, viszont összeegyeztethető a közös piaccal.

- c) Meghatározott gazdasági ágaknak vagy területeknek nyújtott támogatás, ha nem változtatják meg a kereskedelmi feltételeket a közös érdekekkel ellentétes módon
- d) A kultúra támogatása, a kulturális örökség megőrzése, amennyiben nem módosítja a kereskedelmi feltételeket a közös érdekekkel ellentétes módon.

88. cikk

A *88. cikk* (rég *93. cikk*) 1. bekezdése kötelezi a Bizottságot a tagállamokban létező összes támogatási rendszer állandó felügyeletére (folyamatos ellenőrzési eljárás). Ilyen ellenőrzés alá az állami támogatások háromféle csoportja tartozhat (létező állami támogatások):

- a RSZ hatályba lépése előtt érvénybe lépett támogatási projektek,
- a Közösséghez újonnan csatlakozott államok esetében a csatlakozás előtt életben levő támogatások,
- a szerződéskonform módon bevezetett támogatások.

A létező támogatások esetében nincs bejelentési kötelezettség. Ha a Bizottság arra a következtetésre jut, hogy egy létező támogatás ellentétes a közös piaccal, konkrét intézkedést javasol a tagállamnak, a helyzetet a tagállammal együttműködve próbálja orvosolni.

A (3) bekezdés az előzetes, preventív vizsgálat lehetőségét teremti meg. A tagállamoknak minden tervezett állami támogatást be kell jelenteniük, függetlenül attól, hogy az konform-e a Római Szerződéssel és nem is lehet végrehajtani a Bizottság pozitív döntéséig (záró hatás). A jogtalanul (bejelentés nélkül) juttatott állami támogatást az államnak vissza kell kérnie a kedvezményezettől, függetlenül attól, hogy a Bizottság összeegyeztethetőséget állapít-e meg, t.i. az a vállalat, amelyik a záróhatás ellenére előre megkapja a támogatást, előnybe kerül azokhoz képest, amelyek csak engedélyezés után juthatnak állami forrásokhoz.

Az előzetes eljárás háromféleképpen érhet véget:

- a Bizottság a tervet rendben levőnek találja és erről értesíti a tagállamot (nem kell formális határozatot hoznia),
- megindul a főeljárás,
- a Bizottság nem hoz döntést. Bár nincsen rögzített határidő, a gyakorlat szerint ha a Bizottság két hónapon belül nem reagál a bejelentésre, akkor feloldódik a záró hatás. Az eljárás hiánya azonban nem jelenti, hogy a támogatás konform: mint létező támogatást felül lehet vizsgálni az (1) bekezdés alapján.

Mind a folyamatos ellenőrzés, mind az előzetes ellenőrzés célja annak eldöntése, hogy szükséges-e a (2) bekezdésben foglalt főeljárás megindítása. A (2) bekezdés arról rendelkezik,

hogy amennyiben a Bizottság arra a következtetésre jut, hogy az adott támogatás a 87. cikk értelmében nem egyeztethető össze a közös piaccal, megindítja a főeljárást. Erről közleményt publikál a Hivatalos Közlönyben. A vitás eljárásban a Bizottság és a tagállam képviselői, a kedvezményezett és az érintett/érdekelte vállalatok vehetnek részt, amelyek véleményüket írásban fejtik ki (szóbeli meghallgatás nincs). A Bizottság az eljárást határozattal zárja, amelyben vagy felszólítja a vétkes államot, hogy szüntesse meg illetve módosítsa a támogatást vagy - ha a támogatás szerződéskonform - megszünteti az eljárást.

A negatív tartalmú döntések ellen az érintett tagállam és az érintett vállalat (kedvezményezett) nyújthat be fellebbezést. A pozitív tartalmú határozattal szemben a fellépők köre a Tanács, a tagállamok és a közvetlenül és egyedileg érintett vállalatok. Az illetékes fórum az Elsőfokú Bíróság, kivéve ha egy tagállam támadja meg a Bizottság határozatát.⁵⁴

Ha a tagállam a megállapított határidőn belül nem tesz eleget a határozatnak, a Bizottság vagy bármelyik másik érdekelt fél keresettel fordulhat a Bírósághoz. A tagállammal szemben további két esetben is lehet pereskedni:

- ha nem jelenti be a támogatást,
- ha nem veszi figyelembe a bejelentés záró hatását.

⁵⁴ Ilyenkor az EKB-nál kell a fellebbezést benyújtani.

4. fejezet

Panaszok és hivatkozásaik

A panasztevők a jelen dolgozat 6. illetve 8. fejezetében részletesen leírt esetekben az EK Szerződésre hivatkozva támadták

- 1) a közszolgálati műsorszolgáltatók finanszírozási rendszerének törvényességét (nyolc tagállamból összesen tizenegy panasz), illetve
- 2) az EBU kollektív sportjogvásárlási gyakorlatát (négy panasz).

1) A közszolgálati műsorszolgáltatók finanszírozási rendszerét az alábbiakra hivatkozva támadták:

Egyrészt azt állítván, hogy bizonyos állami intézkedések jogtalanok, mivel nem értesítették róluk a Bizottságot: Az EK Szerződés *88(3) cikk* (régi *92(3) cikk*) értelmében minden tervezett állami támogatásról annak bevezetése előtt köteles értesíteni a tagállam a Bizottságot.

Másrészt azt állítván, hogy nem egyeztethető össze a *87(1) cikkel* (régi *92(1) cikkel*): a támogatás túlzott a közszolgálati feladatok teljesítéséhez szükséges költségekhez viszonyítva és sem a *87(2)-ben* és *87(3)-ban*, sem pedig a *86(2)-ben* (régi *90(2)*) felsorolt kivételek nem alkalmazhatók

2.) Az EBU sportesemények közvetítési jogainak kollektív vásárlási gyakorlatát az alábbiakra hivatkozva támadták:

Azt állítván, hogy megsérti a közös piacon a verseny hatékonyságát befolyásoló, vállalatok közötti együttműködést megtiltó *81. cikket*. (régi *85. cik*) és nem adható egyéni mentesség a *81(3)* alapján.

5. fejezet

Az EU napirendjén szereplő, közszolgálati műsorszolgáltatás finanszírozását érintő témák⁵⁵

Bár az audiovizuális politikával foglalkozó, 1997-ben nagy tekintélyű szakemberekből felállított Magas szintű csoport⁵⁶ jelentése nem tekinthető az Európai Bizottság hivatalos állásfoglalásának, mégis rátapint arra a dilemmára, amelyet a közszolgálati műsorszolgáltatást érintő témák kezelése jelent az EU számára. Két fő elvet kell ugyanis tiszteletben tartania és a köztük levő egyensúlyt megtalálnia: az egyik a közszolgálat alapvető szerepe a tagállamokban, a másik pedig a verseny és a szabad piac. Míg a tagállamok és a közszolgálati műsorszolgáltatók az EU fórumain az előző, a kereskedelmi szolgáltatók és az EU versenyügyekért felelős főigazgatósága az utóbbi álláspontot képviselik. A duális (közszolgálati és kereskedelmi szolgáltatókat magában foglaló) rendszer jövője attól függ, hogy mennyire sikerül ezt a két ellentétesnek tűnő elvet összeegyeztetni.

Melyek tehát azok a közszolgálati műsorszolgáltatás finanszírozását érintő témák, amelyekkel az utóbbi években sokat foglalkozott az Európai Unió? Ha a dokumentumok közül csak azokat vennénk figyelembe, amelyek címükben is tartalmazzak utalást a média területére (*Határok nélküli televízió Direktíva*, EP *Határozat a közszolgálati televízióról*), rendkívül lényeges és érzékeny vitapontról maradnánk le.

A műsorszolgáltatás ugyanis a piac liberalizációja nyomán csatlakozott azokhoz a területekhez, amelyekre alkalmazható az EU versenypolitikája: a Bizottsághoz benyújtott panaszokkal függ össze, hogy a közszolgálati műsorszolgáltatás fogalma végre bekerült az EK Római Szerződésébe: az *Amszterdami Jegyzőkönyv* a 86. cikk (régi 90. cikk) és a 87. cikk (régi 92.) cikk értelmezéséhez nyújt segítséget.

⁵⁵ Az EU napirendjén szereplő, közszolgálatot ugyan érintő, de a dolgozat tárgyához csak lazán kapcsolódó témaköröket itt csak felsoroljuk: Direktívatervezet a copyright és az ehhez kapcsolódó jogok harmonizációjáról az információs társadalomban ; Zöld Könyv a távközlés, az informatika és a média konvergenciáról.

⁵⁶ A Csoportot az EU audiovizuális politikája felülvizsgálata egyik elemének szánták.

5.1 Az **Amszterdami Jegyzőkönyv**⁵⁷ -

Jegyzőkönyv a közszolgálati műsorszolgáltatás rendszeréről a tagállamokban

Az EBU 1996 februárjában az Európa Parlament intézményi ügyekért felelős bizottságának ülésére készített egy dokumentumot, amelyben két javaslatot fogalmazott meg a közszolgálati műsorszolgáltatásra vonatkozóan. Az egyik az EK Szerződés *151. cikkéhez* (rég 128. cikk) egy olyan értelmű bekezdés hozzáadása, hogy a Szerződés értelmében a közösségi intézkedéseknek hozzá kell járulniuk a média pluralizmus védelméhez és tiszteletben kell tartaniuk a közszolgálati megbízatású műsorszolgáltatás demokratikus és kulturális funkcióit. A másik pedig a *87. cikknek* (rég 92. cikk) egy új, negyedik paragrafussal történő kiegészítése, mely szerint a műsorszolgáltató szervezeteknek biztosított közfinanszírozás nem minősül támogatásnak, amennyiben arányos a tagállamok által e szervezetekre ruházott közszolgálati megbízatással.

Az EBU úgy gondolta, hogy a közszolgálat számára kedvező politikai hangulatban van esély a két javaslat keresztülvételére. A Szerződés felülvizsgálatával foglalkozó EU Kormányközi Konferenciáján⁵⁸ az EBU arra bátorította tagjait, hogy hangsúlyozzák kormányzatuknak az EBU által képviselt álláspont előnyeit. Az EBU-nak azonban más megoldásokat is fontolóra kellett vennie arra az esetre, ha a *87. cikk* (rég 92. cikk) módosításának nem lenne elegendő támogatottsága.

1996 nyarán az Egyesült Királyság EP tagja kiemelte, hogy a közszolgálati műsorszolgáltatásnak biztos és megbízható finanszírozási forrásra van szüksége. Ennek megfelelően az EP felkérte a Bizottságot, hogy továbbra is tekintse legitimnek a közszolgálati műsorszolgáltató társaságok közfinanszírozását, amennyiben azok teljesítik közszolgálati kötelezettségeiket.

Az EU Kulturális és Audiovizuális Minisztereinek Informális Tanácsán⁵⁹ támogatták a közszolgálati műsorszolgáltatók olyan megfelelő és garantált közfinanszírozását, amelyre nem vonatkoznak a versenyelőírások. 1997 februárjában a holland kormány szakértői találkozót hívott össze, amelyen az EBU-nak alkalma nyílt előadni álláspontját a holland elnökségnek. Úgy tűnt, hogy ha nem is sikerül módosítani a *87. cikket* (rég 92. cikk), jelentős támogatottsága van a Szerződésnek egy kötelező érvényű jegyzőkönyvvel történő kiegészítésének.

⁵⁷ Consolidated version incorporating the changes made by the Treaty of Amsterdam, signed on 2 October 1997. OJ C 340, 10.11.1997

⁵⁸ E konferencia 1996 márciusában kezdődött és lezárását az EU az 1997-es amszterdami csúcstalálkozóra ütemezte.

⁵⁹ Galway, 1996 szeptember

Végül pedig a holland elnökség aktív támogatásával megnyílt az út egy Jegyzőkönyv megfogalmazása előtt, amely szerves részét képezi az EK Szerződésnek. A tervezetet 1997 júniusában fogadta el az Európai Tanács, a jegyzőkönyv aláírására pedig 1997 októberében került sor. A tagállamok ratifikációját követően 1999 május 1-jén lépett hatályba.

"A MAGAS SZERZŐDŐ FELEK

FIGYELEMBE VÉVE, hogy a közszolgálati műsorszolgáltatás a tagállamokban közvetlenül kötődik minden társadalom demokratikus, szociális és kulturális szükségleteihez, valamint a médiában való sokszínűség megőrzésének szükségességéhez

MEGEGYEZTEK az itt következő értelmező rendelkezésekben, amelyek az Európai Közösség Alapító Szerződéshez csatoltak:

Az Európai Közösség Alapító Szerződésének rendelkezései nem érintik a tagállamok azon hatáskörét, hogy felülvizsgálják a közszolgálati műsorszolgáltatás finanszírozását, amennyiben ezt a finanszírozást a műsorszolgáltató szervezeteknek abból a célból biztosítják, hogy közszolgálati feladatokat valósítsanak meg - abban az értelemben, ahogyan azt az egyes tagállamok biztosították, meghatározták és megszervezték - amennyiben ez a finanszírozás a Közösségen belül nem módosítja a kereskedelmi forgalom és a verseny feltételeit olyan mértékben, hogy az ellentétes lenne a közös érdekekkel, megegyezve abban, hogy figyelembe kell venni a közszolgálati megbízatás megvalósítását".

(Az európai integráció alapszerződésai [2000])⁶⁰

A Jegyzőkönyv tehát ugyanolyan jogi erővel rendelkezik, mint maga a Római Szerződés. A közszolgálati műsorszolgáltatás szerepének elismerése nem csupán az 1996-os Európa Parlamenti Határozat visszhangja, hiszen kötelező érvényű jogi szövegben szentesíti e határozat lényegét.

A Jegyzőkönyv szándékosan ismeri el, hogy a különböző tagállamokban eltér a közszolgálat definíciója és felépítése, ezért nem állapít meg minimális normákat. Bár megszövegezése teret engedhet jogi spekulációknak, politikai jelentősége megkérdőjelezhetetlen. Ez az első alkalom, hogy az Európai Unió keretein belül egyértelműen elismerésre kerültek a közszolgálati műsorszolgáltatás funkciói (társadalom demokratikus, szociális és kulturális szükségletei, média pluralizmus megőrzése). A Jegyzőkönyv a szubszidiaritás elvével összhangban a tagállamok hatáskörébe utalja a közszolgálati műsorszolgáltatás rendszerének

⁶⁰ Az idézet egy szó használatától eltekintve pontos: a szerző a hivatalos magyar fordításban szereplő "rádióadás" szót megtévesztőnek tartja és helyette a "műsorszolgáltatást" használja mint az angol "broadcasting" megfelelőjét.

felállítását és megszervezését, a közszolgálati megbízatás meghatározását és a gondoskodást a közszolgálat finanszírozásáról. Elismeri, hogy a tagállamok által a közszolgálati műsorszolgáltatóknak nyújtott, a rájuk ruházott közszolgálati feladatok teljesítéséért kapott - tehát a közszolgálati feladatokkal arányos - finanszírozás összeegyeztethető az EK Szerződéssel. Ez maga után vonja a vegyes finanszírozás lehetőségét.

A Jegyzőkönyvben megfogalmazott biztosíték hatékonysága a gyakorlatban azon fog múlni, hogy az egyes tagállamokban elég világosan, de ugyanakkor átfogóan definiálják-e a közszolgálati szervezetekre ruházott megbízatást. Elképzelhető, hogy a tagállamok szintjén további törvényhozásra van szükség. A közfinanszírozásra vonatkozó panaszokkal foglalkozó EU Bizottságot ugyanis az egyes tagállamok által elfogadott, nemzeti sajátosságokat figyelembe vevő közszolgálati definíció köti. Ebben az összefüggésben feltétlenül meg kell említeni a pénzügyi átláthatóság problematikáját. A közszolgálati műsorszolgáltatók pénzügyi rendszerének transzparenciája hiányában ugyanis nehéz megállapítani, hogy a közfinanszírozás arányban áll-e a közszolgálati feladatok teljesítéséhez szükséges költségekkel. Egyes értelmezések szerint az *Amszterdami Jegyzőkönyv* sugallja a közszolgálat finanszírozásának átláthatóságának követelményét: a Magas szintű csoport ajánlásai között például az szerepel, hogy a nagyobb fokú nyitottság biztosítására külön elszámolást kell vezetni a tisztán kereskedelmi tevékenységekről. A közszolgálati műsorszolgáltatók azonban azzal érvelnek, hogy nem véletlen a Jegyzőkönyv szóhasználata, amikor "közszolgálati megbízatásról", nem pedig közszolgálati feladatokról beszél. A tevékenységet ugyanis egészében kell szemlélni, lehetetlen a műsorszámokat különválasztani közszolgálati vagy kereskedelmi jellegük szerint (lásd alább a *Transzparencia Direktíva* módosításával kapcsolatos vitákat).

Egy másik nehézség a közszolgálati megbízatás megvalósításánál figyelembe veendő megszorítással kapcsolatos, vagyis hogy az ne hasson ki a Közösségen belüli kereskedelmi forgalom és a verseny feltételeire olyan mértékben, hogy az ellentétes lenne a közérdekkel. A modellül szolgáló EK Szerződés *87(3)(d) cikke* (régi *92(3)(d) cikk*) kimondja, hogy a Bizottság a kultúra és a kulturális örökség megóvásának előmozdítására nyújtott támogatásokat összeegyeztethetőnek tekinti a közös piaccal, "amennyiben a közös érdekekkel ellentétes mértékben nem módosítják a kereskedelmi- és versenyfeltételeket" (Az európai integráció alapszerződése [2000]). A Jegyzőkönyvben azonban a közös érdekre hivatkozó követelményhez hozzáadásra került néhány szó azzal a céllal, hogy korlátozzák azt és megakadályozzák, hogy a közös érdekre történő hivatkozást használják fel a közszolgálati megbízatás megvalósításának veszélyeztetésére.

A Jegyzőkönyvnek ugyan nincs visszamenőleges hatálya, a Bizottsághoz intézett korábbi panaszok elbírálásakor mégis politikailag problematikus lenne a közösségi intézményeknek olyan módon értelmezni az EK Szerződést, hogy az ellentmondana a Felek egyértelműen kifejezett akaratának. A jövőben csak olyan panaszok számíthatnak sikerre, amelyek esetén bebizonyítható, hogy a vitatott finanszírozási módszer teljesíti az alábbi két feltételt:

- az EK Szerződés 87. cikkének (rég 92. cikk) értelmében állami támogatásnak minősül;
- olyan mértékben hat ki a Közösségen belüli kereskedelmi feltételekre és versenyre, hogy az ellentétes a közös érdekekkel, figyelembe véve a közszolgálati megbízatásnak az adott tagország által adott definícióját.

Az *Amszterdami Jegyzőkönyv* ratifikációja távolról sem tett pontot a közszolgálat finanszírozása körül dúló vitára. A következőkben ismertetett vitairat éppen a Jegyzőkönyv egyik szélsőséges, gazdasági szempontokat és a versenyt előnyben részesítő, interpretációját tükrözi.

5.2 Vitairat a közszolgálati műsorszolgáltatók finanszírozásáról

Az EU Bizottság IV. Főigazgatósága⁶¹ a kereskedelmi televízióktól a Bizottsághoz beérkezett, közszolgálati műsorszolgáltatás finanszírozására vonatkozó panaszok elbírálásakor közös megközelítésre törekedett. Külső tanácsadókkal készítettett a tagállamok összességére kiterjedő tanulmányt a közszolgálat finanszírozási rendszeréről. A tanulmány felhasználva konzultációs vitairatot állított össze a versenyszabályok közszolgálati műsorszolgáltatásra történő alkalmazásáról. A dokumentum célja tehát az volt, hogy a tagállamokban a kereskedelmi versenytársak által a közszolgálati műsorszolgáltatók ellen a Bizottságnál tett, függőben levő panaszok jogosságának elbírálásához nyújtsanak iránymutatást.

Megállapította, hogy a panaszok oka, hogy míg a privát szolgáltatók csak kereskedelmi bevételeket realizálhatnak, addig a közszolgálati műsorszolgáltatók vegyes finanszírozásból (azaz közpénzekből és kereskedelmi bevételekből) profitálhatnak. Mindez gazdasági előnyhöz juttathatja őket versenytársaikkal szemben.

A dokumentum három lehetséges finanszírozási rendszert sorol fel:

⁶¹ Az új Bizottság 1999 szeptemberi kinevezése megváltoztatta a Bizottsági adminisztrációt is: a Főigazgatóságra immár sorszám nélkül történik a hivatkozás

- a) Míg a közszolgálati műsorszolgáltatók csak üzemeltetési díjból és más állami forrásból, a kereskedelmi szolgáltatók csak kereskedelmi bevételekből tarthatják fenn magukat.
- b) A közszolgálati műsorszolgáltatók vegyes finanszírozása: egyrészt jogukban áll kereskedelmi bevételekért versenyezni a piacon, másrészt pedig a közszolgálati megbízatás teljesítéséhez szükséges nettó költségeket⁶² megtéríti nekik az állam.
- c) Nyilvános, privát üzemeltetői előtt is nyitva álló tenderek a közszolgálati műsorszolgáltatás nyújtására: a legjobb ajánlatot tevő vállalat kapja meg a megbízatást és térítésben részesül a plusz költségeikért.

Mivel az a) rendszer torzítja a legkevésbé a Közösségen belüli kereskedelmet, nem szükséges annak felmérése, hogy a közszolgálati megbízatás koherens-e a Római Szerződés 86. cikkének (rég 90.cikk) általános gazdasági érdekű szolgáltatás fogalmával. A legtöbb tagállamban azonban -az a) és a c) kivitelezhetetlensége miatt⁶³ - a b) rendszer, vagyis a közszolgálati műsorszolgáltatás vegyes finanszírozása működik. Ebben az esetben a Bizottságnak fel kell mérnie, hogy a közszolgálati megbízatás megfelel-e az általános gazdasági érdekű szolgáltatás kritériumainak, így finanszírozása arányos-e a megbízatás teljesítéséhez szükséges nettó költségekkel. A támogatás akkor egyeztethető össze a közös piaccal, ha vagy a 86(2) cikkben foglalt általános gazdasági érdekű szolgáltatás alá vagy pedig a 87(3) (rég 92(3))-ban megfogalmazott kivételek alá esik.⁶⁴ A létező támogatások kategóriájába tartozó állami támogatások pedig a 87(1) cikk (rég 92(1) cikk) szerint kerülnének elbírálásra: a Bizottság javasolhatná bizonyos intézkedéseket, például az analitikus számviteli rendszer bevezetését.

Tehát bár a közszolgálati műsorszolgáltatóknak joga van versenybe szállni a privát szolgáltatókkal, a verseny torzításának csökkentése céljából külön kell választani a közszolgálati jellegű és kereskedelmi tevékenységeket: míg az előbbit a üzemeltetési díjából vagy más állami forrásokból, az utóbbit tisztán kereskedelmi bevételekből kell finanszírozni. A tagállamok kompetenciájába tartozik annak definiálása hogy a közszolgálati műsorszolgáltató mely szolgáltatásai tekintendők közszolgálati illetve kereskedelmi jellegűnek. A DGIV nézete szerint azonban előbbiekhöz csupán kétféle kötelezettség tartozik: az olyan kötelezettségek, amelyeket a kereskedelmi szolgáltatókra nem ruháznak rá (pl. infrastrukturális követelmények, szigorúbb reklámkorlátozás, tartalmi kötelezettségek) valamint további, a műsorszolgáltató közszolgálati természetéből adódó kötelezettségek (információs, ismeretterjesztő, kulturális, regionális és kisebbségi műsorok). Ezután megkísérli definiálni a különféle közszolgálati műsorkategóriákat: az információs, az ismeretterjesztő és a kulturális, valamint a regionális és kisebbségi műsorok közszolgálati

⁶² Vö. 2.3.

⁶³ Az a) opciót az állam költségvetés szükségessége, a c) opciót politikai/ nemzetbiztonsági szempontok hátráltatják.

⁶⁴ A cikkek tartalmának ismertetését lásd alább, a versenyszabályokkal foglalkozó részben.

jellegűek, a fictiont csak bizonyos körülmények között sorolja ide, a sportesemények közül pedig csupán azokat, amelyek a *Határok nélküli televízió Direktíva 3/a* cikke értelmében ide sorolhatók. A szórakoztató műsorokat tisztán kereskedelmi tevékenységként állítja be.

A dokumentum számos tévedést tartalmaz⁶⁵, érvelése pedig ellentmondásos abban a tekintetben, hogy végül a közszolgálati műsorszolgáltatás vegyes finanszírozásának konformitását a Római Szerződéssel minden esetben az általános gazdasági érdekű szolgáltatások kritériumai szerint bírálja el.

Bár a főigazgatóság javaslata csak konzultációs dokumentum szintjén mozgott, máris heves reakciókat váltott ki a tagállamok részéről. A fő kifogás az volt, hogy tartalma nem áll összhangban az *Amszterdami Jegyzőkönyvben* megfogalmazottakkal, amennyiben hatáskörén túl kísérli meg definiálni a közszolgálati megbízatást, főleg a műsorszámok kategorizálásával. 1998 október 20-án a tagállamok elvetették a közös megközelítés elképzelését és arra kérték a Bizottságot, hogy egyénileg bírálja el a panaszokat.

A Tanács és a tagállamok kormányainak képviselői 1999 januárjában tanácsi határozatban⁶⁶ erősítették meg az *Amszterdami Jegyzőkönyv* elveit. A határozat tisztázta, hogy a közszolgálati megbízatás nem szűken értelmezendő, hanem tartalmaznia kell a tevékenységek fejlődését és diverzifikációját is a digitális korban, hangsúlyozva a közszolgálati műsorszolgáltatók szerepét abban, hogy a köz javára fordítsák az új audiovizuális és információs szolgáltatásokat és az új technológiát.

A IV. Főigazgatóság december 4-én felkérte a privát műsorszolgáltatókat, hogy fejtsék ki nézeteiket az ún. verseny problémákról. A privát műsorszolgáltatók hiányolták a közszolgálati megbízatás világos definícióját és a közszolgálatnak a hagyományos műsorszolgáltatásra történő korlátozását sürgették. Nagyobb fokú pénzügyi átláthatóságát követeltek a kereskedelmi bevételek, a üzemeltetési díjból származó bevételek és más állami finanszírozás tekintetében. Megemlítették a sportjogok vásárlásával kapcsolatos "dömping" problémát is. A Kereskedelmi Televíziók Egyesülése (ACT) és az Európai Kiadók Tanácsa (EPC) szövetséget kötött elsősorban abból a célból, hogy kampányoljon a közszolgálat egyre növekvő jelenléte ellen az új szolgáltatásokban.⁶⁷

⁶⁵ Pl. az *Amszterdami Jegyzőkönyv* pontatlan idézése

⁶⁶ *Resolution of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States, Meeting within the Council*. OJ No C 30, 05.02.1999.

⁶⁷ Ebből az alkalomból kifejezték aggodalmukat, hogy a BBC Website-ja növekvő sikerének negatív hatása lehet a kisebb privát website-okra.

A közszolgálati műsorszolgáltatók december 18-án fejezhették ki véleményüket a Bizottság előtt. Az EBU tagjai egyenként tájékoztatták a Bizottságot, hogy országukban hogyan definiálják a közszolgálati megbízatást, hogyan finanszírozzák és hogyan teljesítik a számonkérhetőség és az átláthatóság kritériumait.

5.3 Transzparencia: A tagállamok és a közvállalatok pénzügyi kapcsolatairól szóló EK Direktíva⁶⁸ felülvizsgálata

A Direktíva módosítása különleges jelentőséggel bír a közszolgálati műsorszolgáltatással kapcsolatos viták kimenetelére nézve. A Bizottság versenypolitikával foglalkozó főigazgatóságának a módosítással ugyanis az volt a célja, hogy kiterjessze a Direktíva alkalmazását olyan területeken működő vállalatokra, amelyeken megjelent a verseny.

Az 1980-as Direktíva megkövetelte a közvállalatoktól, hogy a tulajdonosaikkal fenntartott pénzügyi kapcsolataikról öt évig őrizzék meg a nyilvántartást a Bizottság esetleges vizsgálódása számára. A Direktívát 1985-ben és 1993-ban módosították. Az 1997-ben publikált -azóta visszavont - módosítástervezet célja az volt, hogy

- kiterjessze a Direktíva hatókörét azokra a köz- és magánvállalatokra, amelyeknek a tagállamok különleges vagy kizárólagos jogokat biztosítanak vagy amelyek általános gazdasági érdekű szolgáltatást végeznek a Szerződés 86. cikke (régi 90. cikk) értelmében;
- megkövetelje a vállalatoktól, hogy bevezessék a költségek szerinti elszámolást, vagyis hogy világosan válasszák szét a különféle tevékenységek költségeit és bevételeit, valamint tételesen sorolják fel a közforrások felhasználását e tevékenységekre.

A tervezet nem tett említést arról, hogy a Direktíva rendelkezései alól a közszolgálati műsorszolgáltatók kivételt élveznének. Céljaival kapcsolatosan a tagállamoknak és a Bizottság EBU-t is magában foglaló egyik szociális partnerének, a CEEP⁶⁹-nek is komoly ellenvetései voltak. Ezek az alábbiak szerint foglalhatók össze:

A legtöbb, különleges jogot élvező hagyományos szektort -amelyek közül sokat liberalizáltak - már alávették speciális, transzparenciát megkövetelő és a verseny torzításának elkerülését célzó szabályozásnak. A Direktíva -a javasolt formában - zavart keltene, különösen azért, mert

⁶⁸ Notice by the Commission concerning a draft Directive amending Commission Directive 80/723/EEC on the transparency of financial relations between Member States and public undertakings. OJ No C 377, 29.12.1999

⁶⁹ Közvállalatok és általános gazdasági érdekű vállalatok európai központja

egy sor olyan fogalmat használ, amely az egyes országok különböző szektoraiban mást és mást jelentenek (pl. különleges és kizárólagos jogok, általános (gazdasági) érdekű szolgáltatások, a költségek és bevételek különválasztása). Mi több, a költségek szerinti számvitel nincs harmonizálva közösségi szinten, ami megnehezítené a tagállamok által alkalmazandó normák kidolgozását. Megkérdőjelezhető tehát, hogy a Bizottság céljai megvalósulnának-e és a javasolt követelmények összeegyeztethetők-e az arányosság elvével.

A Bizottság első lépésként visszavonta tervezetét, hogy figyelembe vegye a különféle oldalokról beérkezett észrevételeket. Az Európai Parlament 2000 májusában foglalt állást a Direktíva tervezetről: bár általánosságban egyetértett a Bizottság tervezetével, megjegyezte, hogy világosabban meg kell fogalmazni a kivételt az általános gazdasági érdekű szolgáltatások tekintetében. A közszolgálati műsorszolgáltatás területén hangsúlyozta a szubszidiaritás elvének fontosságát, idézve az *Amszterdami Jegyzőkönyv* szövegét. A Parlament véleménye az volt, hogy a Direktíva csak akkor alkalmazandó a közszolgálati műsorszolgáltatókra, amikor azok közszolgálati megbízatásukon kívül tevékenykednek.

Mivel a Bizottság tervezetéből világosan kiderült, hogy a módosított Direktíva vonatkozna a közszolgálati műsorszolgáltatókra is, az EBU is benyújtotta észrevételeit. Hangsúlyozta, hogy míg a közszolgálati műsorszolgáltatók osztják a transzparenciára való törekvést, figyelembe kell venni a műsorszolgáltatási szektor sajátosságait. A pénzügyi átláthatóság alapvető követelmény, hiszen a közszolgálati műsorszolgáltatók tisztában vannak a közforrások felhasználásából eredő felelősségüknek⁷⁰. A tagállamok ennek megfelelően különféle intézkedéseket hoztak (a műsorszolgáltatási tevékenységek belső felügyelete vagy független testületek általi felügyelete, Parlament általi ellenőrzés, éves elszámolások közzététele, a pénzügyi szükségletek független bizottság általi felmérése, egyes tevékenységek szervezeti vagy pénzügyi elkülönítése stb.). Az *Amszterdami Jegyzőkönyv* értelmében azonban a tagállamok hatáskörébe tartozik a közszolgálati műsorszolgáltatás szervezetének és finanszírozásának biztosítása, így a számvitel és a pénzügyi ellenőrzés is.

Ahhoz, hogy sikerüljön elkerülni a Direktíva és az *Amszterdami Jegyzőkönyv* közötti ellentmondást, az EBU azt javasolta, hogy ahol a Direktíva alkalmazható a közszolgálati műsorszolgáltató szervezetekre, nem várható el a tagállamoktól, hogy különválasszák a közszolgálati megbízatásba tartozó tevékenységek költségeit és bevételeit. Egy általános profilú közszolgálati csatorna műsora tehát nem különíthető el "valódi" közszolgálati műsorszámokra és kereskedelmi finanszírozású műsorszámokra (ahogyan azt a DG IV fent ismertetett, tagállamok által elvetett vitairata sugallta).

⁷⁰ Vö. a közszolgálati EBU által elfogadott definíciója a 2.5-ben

A végül 2000 júliusában elfogadott módosított Direktíva⁷¹ nem rendelkezik egyértelműen a kérdéssel. Bár idézi az *Amszterdami Jegyzőkönyv* szövegét, nem vonja ki egyértelműen a Direktíva hatálya alól a közszolgálati műsorszolgáltatókat. Csupán azt állapítja meg, hogy a tevékenységek szerinti külön számvitel vezetése nem vonatkozik azokra a vállalatokra, amelyeknek tevékenysége általános gazdasági érdekű szolgáltatások nyújtására korlátozódik és amelyek nem folytatnak e szolgáltatások körén kívül eső tevékenységeket. A rendelkezések értelmezése nagy valószínűséggel a bíróságra vár.

⁷¹ *Commission Directive 2000/52/EC of 26 July amending Directive 80/723/EC on the transparency of financial relations between Member States and public undertakings.* OJ L 193, 23.02.2000

6. fejezet

Közszolgálati műsorszolgáltatók finanszírozási rendszerét kifogásoló panaszok

A kereskedelmi versenytársak által a Bizottságnál benyújtott panaszok arra irányulnak, hogy a közszolgálati műsorszolgáltatás finanszírozására használt vegyes finanszírozási rendszerek - tehát a kereskedelmi bevételek és különféle állami támogatások - megszegik az állami támogatásra vonatkozó szabályokat. A panasztevők minden esetben arra hivatkoztak, hogy a közszolgálati műsorszolgáltatók az állami támogatást illetve biztosítékokat a hirdetési árak leszorítására használják vagy arra, hogy túllicitálják a privát versenytársakat a műsorjogok vásárlásánál. Bár az *Amszterdami Jegyzőkönyv* világosan rögzíti, hogy a tagállamok kompetenciájába tartozik a közszolgálati megbízatás meghatározása, adott vállalatra történő ráruházása és finanszírozása, a Bizottság felügyeleti jogot követel magának annak elkerülésére, hogy a tagállamok visszaéljenek kompetenciájukkal.

A Bizottsághoz eddig⁷² az alábbi panaszok érkeztek be a közszolgálati műsorszolgáltatók finanszírozásáról:

1992-ben és 1993-ban a spanyol Gestevisión Telecinco emelt panaszt a spanyol kormány ellen a regionális csatornák illetve az RTVE finanszírozása miatt ;

1993-ban és 1997-ben a portugál SIC tett panaszt a portugál kormányra az RTP finanszírozása miatt ;

1993-ban a francia TF1 emelt panaszt a francia kormány ellen a France Télévision (France2 és France3) finanszírozása miatt, melyet 1997-ben újabb panasz követett ;

1996-ban az olasz Mediaset emelt panaszt az olasz kormányra a RAI finanszírozása miatt ;

1997-ben a görög Skai tett panaszt a görög kormányra az ERT finanszírozása miatt ;

⁷² 2000 május

1997-ben a VPRT emelt panaszt a német kormány ellen az ARD és a ZDF közös tematikus csatornáinak finanszírozása miatt ;

1997-ben a BSkyB emelt panaszt a brit kormány ellen a BBC huszonnégy órás hírcsatornájának finanszírozása miatt.

1999-ben pedig Írország volt a nyolcadik ország, ahol magán műsorszolgáltató (TV 3) panaszt nyújtottak be a Bizottságnak közszolgálati versenytársuk finanszírozása ellen.

A panaszokban közös, hogy államok, az általuk hozott támogatási intézkedések ellen irányulnak. Míg többségük a közszolgálati tevékenység általános finanszírozási rendszerét vonja kétségbe, a német és a brit esetben csupán az új szolgáltatások finanszírozási rendszerét érinti. Ennek megfelelően először az előbbieket (spanyol, portugál, francia, olasz, görög és ír), majd az utóbbiak részletezésére kerül sor. Az esetek ismertetését az érintett közszolgálati műsorszolgáltató társaság bevételeit mutató táblázat és rövid leírás előzi meg.

Az érintett közszolgálati műsorszolgáltató társaságok közül a skála egyik végén a BBC helyezkedik el, amely finanszírozásának több mint háromnegyedét az üzembentartási díjból oldják meg. A fennmaradó részt kereskedelmi bevételek alkotják, de ezeken belül hiányzik a hirdetési bevétel. Ezután következik Németország, ahol az ARD és a ZDF finanszírozásának hasonlóan nagy százalékarányát képviseli az üzembentartási díj, csak hogy van hirdetési bevétel. Ezzel szemben a francia és az olasz modellben jelentős súlya van a reklámbevételeknek: a France2 esetében a kereskedelmi bevételek meg is haladják a közpénzekből származó bevételeket. Írországban az arány egyértelműen a kereskedelmi bevételek javára dől el. Görögországról sajnos nem állnak rendelkezésre megbízható adatok, mindenesetre létezik üzembentartási díj. Nem úgy mint Portugáliában és Spanyolországban, ahol az RTP illetve az RTVE szubvenció formájában részesülnek köztámogatásban. A skála másik végén mindenképp Spanyolország helyezkedik el, hiszen itt a szubvenciók alig haladják meg a 10%-ot.

6.1 SPANYOLORSZÁG

Az RTVE bevételi forrásainak alakulása

Év	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Közpénzek	28,4%	25,8%	25,9%	23,9%	12,9%	11,5%
-Szubvenció	28,4%	25,8%	25,9%	23,9%	12,9%	11,5%
Kereskedelmi bevételek	71,2%	73,0%	73,8%	66%	75,3%	77,6%
-Hirdetés	69,7%	68,7%	68,7%	62%	71,6%	73,2%
-Műsoreladás	0,7%	1,8%	1,9%	1,6%	0,9%	1,9%
-Merchandising	0,3%	0,2%	0,1%	0,1%	0,2%	0,1%
-Technikai szolgáltatások	-	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%	0,1%
-Egyéb	0,4%	2,2%	3,0%	2,1%	2,5%	2,3%
Más bevétel	0,4%	1,2%	0,4%	10,1%	11,8%	10,9%

A spanyol televíziózás általános törvényi kereteit az 1980-ban elfogadott Rádió és Televízió Rendelet adja, amely fenntartja az állam jogtulajdonát az ún. alapvető közszolgálatra vonatkozóan és e feladat gyakorlásával a parlamenti felügyelet alatt álló RTVE közintézményt bízta meg. Bár a törvény másnak is nyitva hagyta TV szolgáltatások működtetésének lehetőségét, az állami monopólium csak 1983-ban tört meg a regionális TV érkezésével. A privát szolgáltatók működését 1988-ban engedélyezték.

Az RTVE két országos TV csatornát és négy rádióállomást üzemeltet. Üzembentartási díj Spanyolországban nincs, 1982 és 1992 között az RTVE majdnem kizárólagosan hirdetési bevételekből tartotta el magát, állami támogatás nélkül. 1993 óta hivatalos szubvencióban részesül. Míg 1998-ban két csatornájának piaci részesedése 34% volt, a legfőbb versenytársaké, az Antena 3-é és a Tele 5-é 22,9% illetve 20,5%.

A Telecinco és az Antena 3 1993-ben panasszal fordult a Bizottsághoz, azt állítva, hogy az RTVE törvénytelen állami támogatásban részesül: a támogatás meghaladja a közszolgálati kötelezettségek teljesítéséhez szükséges költségeket és ez torzítja a versenyt. A Bizottság hosszas vizsgálódás után sem tudott elég információhoz jutni sem a támogatás mértékéről, sem arányosságáról. A panasztevők 1996 júniusában keresettel fordultak az Elsőfokú Bírósághoz a Bizottság döntéshozatal elmulasztásának megállapítására. A Bíróság 1998 szeptemberében elmarasztalta a Bizottságot, amely az ítélet nyomására 1999 februárjában felszólította a spanyol kormányt a támogatás létező természetére vonatkozó információ rendelkezésre bocsátására.

Panaszok

1992 márciusában a Gestevisión Telecinco panasszal (első panasz) fordult a Bizottsághoz a Spanyol Királyság ellen a Római Szerződés 87. cikkének (régi 92. cikk) megsértése miatt. A panasztevő azt állította, hogy az a támogatás, amelyben a hat regionális műsorszolgáltató⁷³ részesül az autonóm közösségektől, nem egyeztethető össze a közös piaccal. A Bizottság válaszlevelében tudomásul vette a panaszt és közölte a panasztevővel, hogy az összeegyeztethetőség kiderítésének céljából információt kér a spanyol hatóságoktól. A panasztevő novemberben levélben érdeklődött a Bizottságnál az ügy előrehaladtáról. A Bizottság decemberi levelében tájékoztatta a Gestevisión Telecinco-t, hogy októberben figyelmeztette a spanyol hatóságokat válaszadási kötelezettségükre.

1993 novemberében a Gestevisión Telecinco újabb panaszt intézett a Bizottsághoz (második panasz) azt állítván, hogy az országos közszolgálati műsorszolgáltató, az RTVE túlzott pénzügyi támogatást kap az államtól a közszolgálati kötelezettségek teljesítésekor felmerülő költségekhez viszonyítva. Ez pedig olyan kereskedelmi gyakorlatot teremt, amely torzítja a versenyt. A panasztevő ugyanebben a hónapban egy levelet is küldött a Bizottság versenyügyekért felelős tagjának, emlékeztetve a két panasz létezéséről és arról, hogy a bennük kétségbevonat támogatásról a spanyol hatóságok nem értesítették a Bizottságot valamint hogy amennyiben a Bizottság ilyen lassan jár el a panaszok ügyében, annak visszafordíthatatlan következményei lesznek.

1993 decemberében a Bizottság külső tanácsadó céget bízott meg a Közösségben működő közszolgálati televízió társaságok finanszírozásának tanulmányozásával⁷⁴. A Bizottság 1994 februárban a panasztevő érdeklődésére közölte, hogy a tanulmány elkészültéig vár a panaszok további vizsgálatával illetve az EK Szerződés 88(2) cikke (régi 93(2) cikk) szerinti eljárás kezdeményezésével. Egy későbbi alkalommal arról tájékoztatta a panasztevőt, hogy a tanulmány végleges változata legkésőbb 1995 októberéig elkészül.

A Bizottság azonban nem volt képes döntést hozni a panasz ügyében. Az RTVE 1993 és 1997 között kapott állami támogatását 595 millió euróra (119 203 millió pesetára) becsülte, ami pedig az adósságokat illeti, úgy ítélte meg, hogy az RTVE nagyobb új hitelösszegek felvételére kapott felhatalmazást, mint a kereskedelmi vállalatok általában. Ez 1996-ban 173 millió eurót (34 501 millió peseta), 1997-ben pedig 863 millió eurót (173 000 millió peseta) tett ki. A társadalombiztosítónak és a Retevisiónnak késedelmesen fizetett összegek, az

⁷³ Euskal Telebista, TV3, TVG, Canal Sur, Telemadrid, Canal 9

⁷⁴ Lásd a konzultációs dokumentumról szóló részt a 5.3-ban..

adóelengedés és az adómentesítés ügyében pedig a Bizottságnak nem állt módjában megítélni a lehetséges támogatás összegét.

Mivel Spanyolországban nem voltak elég világosan definiálva a közszolgálati műsorszolgáltatókra ruházott kötelezettségek, nem sikerült megfelelő információhoz jutni. A Bizottság nem tudta felmérni, hogy az RTVE-nek és a regionális műsorszolgáltatóknak nyújtott köztámogatás arányban áll-e az e kötelezettségek teljesítésekor felmerülő költségekkel. Azt sem sikerült megállapítania, hogy a köztámogatás létező támogatásnak tekintendő-e a *88(1) cikk* (régi 93(1) cikk) értelmében. A finanszírozási rendszer ugyan 1980-ban került bevezetésre, azaz mielőtt Spanyolország csatlakozott az EK-hoz, azóta számos változás következett be mind a törvényi keretet, mind a műsorszolgáltatási piacot illetően. A Bizottság kétségbe vonta, hogy követhető-e a *88(1) cikkben* (régi 93(1) cikk) leírt eljárás.

A döntés hiányában a panasztevő 1996 februárjában levélben formálisan felhívta a Bizottságot, hogy az EK Szerződés *232. cikkében* (régi 175. cikk) foglaltak szerint hozzon döntést a két panasz ügyében és kezdje meg az eljárást a *88(2)* értelmében. A Bizottság a levélre 1996 februárjában azzal válaszolt, hogy újabb részleteket és magyarázatokat kért a spanyol hatóságoktól az ügy kivizsgálása céljából.

A Gestevisión Telecinco keresete a Bizottság döntéshozatalának elmulasztása miatt⁷⁵

A Gestevisión Telecinco 1996 júniusában beperelte a Bizottságot az Elsőfokú Bíróságánál, mert az elmulasztotta az intézkedést a Spanyol Királyság ellen tett, a Római Szerződés *87. cikkének* (régi 92. cikk) megsértését állító panaszok esetében. A Francia Köztársaság 1996 novemberében kérelmezte a beavatkozás lehetőségét az alperes (Bizottság) védelmében, amit a Bíróság elfogadott.

A felperes arra kérte a Bíróságot, hogy:

- nyilvánítsa ki, hogy a Bizottság elmulasztotta Szerződésben foglalt kötelezettségeinek teljesítését azáltal, hogy nem hozott döntést a két neki címzett panasz ügyében, illetve nem kezdeményezte a Szerződés *88(2) cikke* (régi 93(2) cikk) szerinti eljárást ,
- vagy nyilvánítsa semmisnek a Bizottság 1996 februári levelében foglalt döntését.
- utasítsa a Bizottságot a perköltségek megfizetésére.
- utasítsa a Francia Köztársaságot saját költségeinek valamint a felperesnél a beavatkozása miatt felmerülő költségeinek megfizetését.

⁷⁵ Action brought on 17 June 1996 by Gestevisión Telecinco SA against Commission of the European Communities (Case T-95/96). OJ C 247, 24.8.96

Az alperes az alábbiakat kérte a Bíróságtól:

- nyilvánítsa elfogadhatatlannak a döntéshozatal elmulasztásának kinyilvánítására irányuló kérelmet,
- nyilvánítsa elfogadhatatlannak a semmissé nyilvánítási kérelmet,
- utasítsa a felperest a perköltségek megfizetésére.

A Bíróságnak, ítélete meghozatala előtt, meg kellett vizsgálni a kérelem:

- a)-elfogadhatóságát
- b)-érdemét.

a) *Elfogadhatóság*

A Bizottság érvei

A Bizottság szerint a 87. cikk (régi 92. cikk) szerinti eljárás a Bizottság és az érintett tagállam közötti párbeszédre alapul. Mivel a panasztevőnek ebben az összefüggésben nincs semmilyen státusza, elképzelhetetlen, hogy a döntést közvetlenül neki címezze. Továbbá a 232. cikk (régi 175 cikk) 3. bekezdése nem értelmezhető olyan tágan, hogy kereset megindítását tegye lehetővé harmadik félnek. Csak az a személy indíthat keresetet, akinek egy adott aktust potenciálisan címeznek, ami ebben az esetben nem áll fenn.

Az a tény, hogy a kereset elfogadhatatlan, nem jelenti szükségképp, hogy a kérelmező megfosztatik törvényi védelemhez való jogától, hiszen a Bizottságnak nem kizárólagos a hatásköre annak eldöntésére, hogy egy adott intézkedés állami támogatás-e: erről a nemzeti bíróságok is ítélezhetnek. Az EK Elsőfokú Bírósága által nyújtott jogi védelem különben semmi esetre sem orvosolhatja a nemzeti szintű jogvédelem hiányosságait.

A felperes érvei

Fennáll a Bizottság mulasztása a több mint négy éve illetve két és fél éve benyújtott panaszokra vonatkozó állásfoglalásának illetve az EK Szerződés 88(2) cikke (régi 93(2) cikk) szerinti eljárás kezdeményezésének hiánya miatt. 1996 februári levelében a Gestevisión Telecinco formálisan felhívta a Bizottságot a 232(2) (régi 175(2)) szerinti aktus meghozatalára: a Bizottságnak a kézhezvételtől számított két hónapon belül állást kellett volna foglalnia. A Bizottság válaszlevele nem tekinthető állásfoglalásnak, sőt csak elodázza azt, sértve a hatékony törvényi védelemhez való alapvető jogot.

A Bizottságnak kötelessége lett volna kezdeményeznie a 88(2) cikk (régi 93(2) cikk) szerinti *inter partes* eljárást és utána döntenie a támogatás összeegyeztethetőségéről. Ennek

elmaradása viszont közvetlenül és személyesen hatott a panasztevőre mint a támogatást élvező társaságok versenytársára.

A felperes szerint a 232. cikk (régi 175. cikk) értelmében benyújtott kereset elfogadhatóságára ugyanazok a feltételek vonatkoznak, mint a 230. cikknél (régi 173. cikk). Továbbá ebben az esetben nemzeti bíróság elé nem vihető az ügy, hiszen a panaszolt támogatást a költségvetési törvény szabályozza, amely ellen a spanyol törvények értelmében egyén nem nyújthat be keresetet.

A Bíróság ténymegállapítása

A 232. cikk harmadik bekezdése értelmében bármely természetes vagy jogi személy panaszt tehet a Bíróságnál a Közösség intézményével szemben, amiért az ajánlason vagy véleményen kívül nem címzett neki határozatot. A 230. cikk (régi 173. cikk) pedig lehetővé teszi az egyének számára, hogy semmisségi keresetet nyújtsanak be egy intézmény nem nekik címzett intézkedése ellen, amennyiben az közvetlenül és személyesen érinti őket. A 232. cikk 3. bekezdése alapján indított, intézkedés elmulasztása miatti kereset benyújtásának feltételei is ugyanígy értelmezendők.⁷⁶ Ebből következik, hogy az elfogadhatatlanság nem állapítható meg abból kiindulva, hogy a kérelmező nem potenciális címzettje a határozatnak. Azt kell megvizsgálni, hogy a Bizottság által állítólagosan elmulasztott intézkedés milyen mértékben érintette közvetlenül és személyesen a kérelmezőt.

Egy vállalat akkor tekinthető a Bizottság állami támogatással kapcsolatos döntése közvetlen érintettjének, ha nem kétséges, hogy a nemzeti hatóságok szándékoznak végrehajtani támogatási tervüket⁷⁷. A szóban forgó esetben a spanyol hatóságok már megadták a támogatást és továbbra is nyújtják azt, tehát a kérelmező közvetlenül érintett. A Bíróság korábbi ítéleteinek alapján a természetes és jogi személyek személyes érintettsége akkor áll fenn, ha a döntés a rájuk jellemző sajátosságok miatt vagy az őket minden többi személytől megkülönböztető konkrét körülmények miatt hat rájuk.⁷⁸

Amennyiben a Bizottság az előzetes vizsgálódások befejeztével a 88(3) cikk (régi 93(3) cikk) alapján arra a következtetésre jut, hogy az állami intézkedés nem támogatás, illetve hogy bár az, összeegyeztethető a közös piaccal, az érintett személyek -mint a 88(2) cikkben (régi 93(2) cikk) lefektetett eljárási garanciák kedvezményezettjei- megkérdőjelezhetik a Bizottság döntését az Elsőfokú Bíróság előtt. Ugyanez vonatkozna arra a helyzetre is, ha a Bizottság

⁷⁶ Itt a Bíróság egy korábbi ítéletére hivatkozik: C-68/95 *T. Port* [1996], ECR I-6065

⁷⁷ Itt a Bíróság a T-435/93-as esetben hozott ítéletére hivatkozik (*ASPEC and Others v Commission* [1995] ECR II-1281)

⁷⁸ Itt a Bíróság a 25/62-es esetben hozott ítéletére hivatkozik: *Plaumann v Commission* [1963] ECR 197,226.

megállapítaná ugyan az állami támogatás fennállását, de az a *86(2) cikkben* (régi 90(2) cikk) foglaltak szerint nem esne tiltás alá.

A felperes pedig -mint a közszolgálati TV csatornákkal versenyben álló három privat TV csatorna egyike- érintett és szabályszerűen nyújtotta be keresetét a Bírósághoz. Megállapítható továbbá, hogy a nemzeti szinten potenciálisan létező jogorvoslat nem hathat ki a kérelmező intézkedés elmulasztásának kinyilvánítására irányuló keresetének elfogadhatóságára. Mindezek alapján a Bíróság a keresetet elfogadhatónak minősítette.

b)Érdem

A felperes érvei

A kérelmező szerint a panasztételek óta eltelt idő magában is mutatja, hogy a Bizottságnak komoly nehézségei voltak a panaszolt támogatás összeegyeztethetőségének felmérésében. Ezt a feltételezést csak megerősíti, hogy külső tanácsadókat vont be. Miután pedig elkészült a tanácsadók jelentése, a Bizottság még több hónapig nem hozott döntést. A Bizottság tehát nem tett eleget Szerződés szerinti eljárási kötelezettségeinek, hiszen nem kezdeményezte az ilyen esetekben előírt főeljárást.

A Bizottságnak kötelessége, hogy ésszerű időn belül elvégezze az előzetes vizsgálódásokat, amikor a tagállam nemcsak hogy nem értesítette a Bizottságot a támogatásról, hanem közösségi kötelezettségeinek megsértéseként be is vezette azt (zároló hatás megsértése).

A Bizottság nem tartotta be Szerződésből fakadó eljárási jogait sem: a panasztevő jogai ugyanis csak akkor érvényesülhetnek, ha még a *88(2) cikkben* foglalt eljárás elindítása előtt lehetősége van a Bizottság döntéseinek megkérdőjelezésére. A Bizottság azáltal is megsértette a panasztevő jogait, hogy több évig folytatott előzetes vizsgálatokat.

A kérelmező azt is megkérdőjelezi, hogy a *88(2) cikk* szerinti formális eljárás kezdeményezésének kötelezettsége függ-e attól, hogy a Bizottság a *87(1) cikk* (régi 92(1) cikk) értelmében állami támogatást állapított meg. A Bizottság a múltban indított ilyen eljárást akkor is, amikor kétségei voltak arra vonatkozóan, hogy a kérdéses intézkedések állami támogatásnak tekintendők-e.

A kérelmező végül megállapítja, hogy fenti eljárás kezdeményezésének hiányában a spanyol hatóságok továbbra is eljuttatják a kétségbe vont támogatásokat a közszolgálati TV társaságoknak.

A Bizottság érvei

A Bizottság arra hivatkozik, hogy egy sor lépést tett az összes tagállamot érintő bonyolult probléma kivizsgálására, az előzetes vizsgálódás időhatára pedig nincs meghatározva nem bejelentett állami támogatásra vonatkozó panasz esetén.

Az ügy politikai és jogi komplexitása különösen óvatos megközelítést igényel: az 1992-es panasz volt az első és érzékeny kérdéseket vetett fel a Közösségen belüli kereskedelmi forgalomra gyakorolt hatás, a közszolgálati kötelezettségek költségeinek kompenzálása stb. szempontjából. A 88(2) cikk szerinti eljárás kezdeményezéséről hozott döntésnek komoly következményei lennének a közszolgálati TV társaságokra az egész Közösségben, hiszen ebben az esetben fel kellene függeszteni a támogatás nyújtását.

A Bíróság ténymegállapítása

Először is azt kell tisztázni, hogy a Bizottságnak volt-e intézkedési kötelezettsége, amikor a 232. cikk (régi 175. cikk) értelmében formálisan felhívták az állásfoglalásra. Mivel a Bizottság kizárólagos illetékességgel rendelkezik az állami támogatás közös piaccal történő összeegyeztethetőségének eldöntésében, a panaszokat gondosan és pártatlanul kell kivizsgálnia. Ami a döntéshozatalig eltelt időt illeti, a Bíróság ítéleteiben már kimondta, hogy ez nem halogatható a végtelenségig. Az adminisztratív eljárás hosszának ésszerűsége minden egyes esetben külön-külön állapítandó meg.

Bár a kérelmező által állított két hónapos időtartam erre az esetre nem vonatkozik, ugyanis a kérdéses támogatásról nem értesítették a Bizottságot, az első panasz óta eltelt 47 és a második panasz óta eltelt 26 hónap elegendő idő az előzetes vizsgálódások lezárására, hacsak kivételes körülmények nem indokolják a vizsgálódások kitolódását.

Amint az a felek beadványaiból és érveléséből kitűnik, a Bizottságnak egyedül azt volt nehéz megállapítania, hogy a kérdéses támogatások milyen mértékben hivatottak a nemzeti törvények által a közszolgálati TV társaságokra ruházott közszolgálati feladatok kompenzálására. Ennek felméréséhez nem vehető figyelembe az *Amszterdami Jegyzőkönyv*, hiszen azt 19 hónappal a Bizottság állásfoglalásra való felszólítása után fogadták el⁷⁹. Az eltelt hosszú időt így semmi nem indokolja.

A Bíróság végül megvizsgálta, hogy a Bizottság 1996 februári levele mennyiben tekinthető állásfoglalásnak a panasztevő kérvényével kapcsolatosan. A kérelmező helyesen állapítja meg, hogy a levél nem tekinthető állásfoglalásnak, hiszen csak azt tartalmazza, hogy a Bizottság

⁷⁹ Jogilag helyes, de politikailag támadható vélemény a Bíróság részéről.

tovább vizsgálja az ügyet (és mellesleg, azóta se hozott döntést). Következésképp, nem indokolt, hogy a Bíróság rendelkezzen a semmissé nyilvánításra vonatkozó kérelemről.

*A Bíróság ítélete*⁸⁰

Az EK Elsőfokú Bírósága 1998 szeptemberében hozta meg ítéletét, amelyben elmarasztalta a Bizottságot, amiért az 1992 márciusi és 1993 novemberi panaszok ügyében nem volt képes ésszerű időn belül döntést hozni és ezáltal nem teljesítette EK Szerződés szerinti kötelezettségeit. Emellett utasította a Bizottságot, hogy fizesse meg a kérelmező költségeit, kivéve a Bizottságot támogató Francia Köztársaság beavatkozásának eredményeként felmerülő költségeket.⁸¹

A Bizottság a Bíróság ítélete nyomán 1999 februárban elhatározta, hogy felszólítja a spanyol kormányt, nyújtson tájékoztatást a közszolgálati műsorszolgáltató RTVE és a hat regionális közszolgálati csatorna finanszírozási rendszerének létező természetére vonatkozóan. Az RTVE esetében az elemzésre kerülő intézkedések az alábbiak:

- állami szubvenciók,
- túlzott adósságok engedélyezése,
- adósságleírások, köztartozások késedelmes fizetése és adómentességek.⁸²

A spanyol hatóságok 1999 áprilisában küldték meg a választ, amelyben kifejtették, hogy az általuk nyújtott pénzügyi támogatás nem minősül állami támogatásnak, valamint hogy a támogatások egyébként is léteztek Spanyolországnak az EK-hoz történő csatlakozását megelőzően: a 4/80-as törvény rendelkezett róluk. Azóta a Bizottság nem kért további információt, nem indított eljárást.

⁸⁰ *Judgement of the Court of First Instance of 15 September 1998 in Case T-95/96: Gestevisión Telecinco SA v. Commission of the European Communities.* OJ C 340, 19898, Item 31

⁸¹ Utóbbiak megfizetésére a Francia Köztársaságot kötelezte.

⁸² A regionális műsorszolgáltatók esetében az állami szubvenciók képezik az elemzés tárgyát.

6.2 PORTUGÁLIA

Az RTP bevételi forrásainak alakulása

Év	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Közbevételek	20%	26%	31%	48%	42%	43%
Szubvenció	20%	26%	31%	48%	42%	43%
Kereskedelmi bevételek ⁸³	72,2%	67%	69%	50%	56%	55,5%
-Hirdetés	72,0%	64%	69%	41%	47%	40,7%
-Szponzorálás	-	-	-	2%	2%	2,3%
-Műsoreladás	0,1%	0,1%	0%	1%	1%	1,4%
-Merchandising	-	n.a.	-	-	-	0,4%
-Egyéb kereskedelmi bevétel			-	6%	6%	1,1%
Más bevételek	7,4%	n.a.	-	2%	2%	1,5%

Az RTP jogi státuszát mint állami tulajdonban levő közszolgálati szervezetét az 1979-es műsorszolgáltatási törvény erősítette meg. Az országos magán TV csatornák engedélyezése előtt a portugál kormány 1991-ben átalakította az RTP-t: levált róla és külön társaság kezébe került a gyártási és a műsorsugárzási kapacitás. Ezután indulhatott 1992-ben az első két magáncsatorna, az azóta rendkívül sikeres SIC⁸⁴ és a TVI.

Portugáliában nincs üzemeltetési díj. Az RTP-nek két országos földi sugárzású TVcsatornája van⁸⁵. Míg első csatornájának 33%-os, második csatornájának 5-6%-os a piaci részesedése. A piaci vezető szerep 50% feletti részesedéssel a SIC-é.

A SIC 1993 júliusában panasszal fordult az Európai Bizottsághoz (első panasz), amelyben azt állította, hogy a portugál állam által az RTP-nek nyújtott támogatás olyan törvénytelen állami támogatást képez, amelyről előzetesen nem értesítették a Bizottságot. 1995 augusztusában a SIC formálisan felszólította a Bizottságot a döntéshozatalra, különösen a főeljárás megindítására. Mivel a Bizottság elmulasztotta az aktus meghozatalát, a SIC 1995 decemberében keresetet indított ellene az EK Elsőfokú Bíróságánál. 1996 októberében pedig újabb panasszal fordult a Bizottsághoz (második

⁸³ A portugál adatszolgáltatás nem lehetett pontos, hiszen a kereskedelmi bevételek százalékaránya nem adható össze minden évben a részbevételek százalékarányából.

⁸⁴ Sociedade Independente de Comunicação

⁸⁵ Ezek mellett műholdon sugározza az RTP Internacional műsorát.

panasz) az RTP-nek 1994-96 között juttatott támogatások ügyében. Az első panasz ügyében a Bizottság 1996 novemberében hozta meg döntését, amely megállapította, hogy az RTP-nek juttatott finanszírozás nem képez állami támogatást. A SIC ezek után visszavonta a Bizottság ellen a határozathozatal elmulasztásáért indított keresetét, 1997 márciusában azonban az Elsőfokú Bíróságnál fellebbezett a döntés ellen. Az Elsőfokú Bíróság 2000 májusi ítéletében semmisnek nyilvánította a Bizottság döntését.

A SIC első panasza

A SIC 1993 júliusában nyújtotta be első panaszát az Európai Bizottsághoz, amelyben arra kérte a Bizottságot, hogy a 87. cikk (régi 92. cikk) értelmében nyilvánítsa összeegyeztethetetlennek a közös piaccal a portugál állam által az RTP támogatására 1992-ben és 1993-ban hozott bizonyos intézkedéseket. Azt állította, hogy a portugál állam megszegte a 88(3) cikk (régi 93(3) cikk) rendelkezéseit, mivel nem értesítette a Bizottságot a támogatásokról. A panasz nyomán a Bizottság további információt kért a SIC-től, valamint több levélben⁸⁶ fordult a portugál hatóságokhoz, hogy foglaljanak állást a panasztevő állításairól: az RTP-nek juttatott köztámogatás nagymértékben meghaladja a szervezetnél az állam által rábízott, magáncsatornákra nem ruházott közszolgálati kötelezettségek teljesítésekor felmerülő plusz költségeket. A Bizottság továbbá azt kérte a portugál hatóságoktól, hogy fejtsek ki álláspontjukat a panasztevő szerint állami támogatásnak minősülő más, a közszolgálati TV csatornák élvezett előnyökről. A portugál hatóságok levélben valamint értekezletek keretében válaszoltak a Bizottság által feltett kérdésekre. Mivel azonban 1995 augusztusára már több mint két év eltelt a SIC panaszának benyújtása óta, a panasztevő levélben szólította fel a Bizottságot, hogy a 232. cikk (régi 175. cikk) szerint hozza meg döntését, különös tekintettel a 88(2) cikkben foglalt főeljárás megkezdésére vonatkozóan. A Bizottság 1995 októberi válaszában nem foglalt állást, csupán arról adott tájékoztatást, hogy a helyzet elemzése érdekében tanulmányt készítettett valamint információt kér a portugál hatóságoktól. Ezek után a SIC 1995 decemberében -a kéthónapos határidő betartásával- keresettel fordult az Elsőfokú Bíróságához a Bizottság ellen, amiért utóbbi elmulasztotta az aktus meghozatalát.

A SIC keresete a Bizottság döntéshozatalának elmulasztása miatt⁸⁷

⁸⁶ 1995 október 13, 1995 december 31 és 1996 december 31.

⁸⁷ Action brought on 19 December 1995 by SIC -Sociedade Independente de Comunicação, SA against the Commission of the European Communities (Case T-231/95), OJ C 77, 16.3.96

A felperes (SIC) arra kérte a Bíróságot, hogy

-nyilvánítsa ki, hogy az alperes (Bizottság) az EK Szerződés 87. és 88 cikkének (régi 92. és 93. cikk) valamint az általános jogelveknek a megszegésével kötelességmulasztást követett el, amikor nem hozott döntést a felperes panaszában kért, 88(2) cikk (régi 93(2) cikk) szerinti eljárás megkezdéséről,

-utasítsa a Bizottságot a költségek megfizetésére.

A felperes azzal indokolta keresetét, hogy a Bizottság a SIC panaszát által értesült az RTP-nek a portugál kormány jóváhagyásával nyújtott támogatási intézkedésekről, amelyekről a portugál kormány viszont elmulasztotta értesíteni a Bizottságot. A Bizottságnak tehát ésszerű időn belül meg kellett volna hoznia a két lehetséges döntés valamelyikét: vagy jóváhagyja a szóban forgó intézkedéseket, ha arra a következtetésre jut, hogy azok összeegyeztethetők a közös piaccal, vagy kezdeményezi a 88(2) cikk (régi 93(2) cikk) szerinti eljárást. Az a tény, hogy a Bizottság indokolatlanul elhúzta az előzetes vizsgálódási szakaszt, aláássa a panasztevő jogait a törvényi védelemre, törvényes érdekeinek biztosítására.

A SIC második panasz

1996 októberében a SIC újabb panasszal fordult a Bizottsághoz az RTP-nek 1994-96 közötti időszakban juttatott kompenzációs térítések ügyében, azt állítván, hogy ezek nem egyeztethetők össze a közös piaccal. Emellett kifogásolta, hogy 1994-ben egy tőkeemeléssel és egy kötvénykibocsátás kapcsán nyújtott garanciával az állam (a Bizottságnak nem bejelentett) új támogatásban részesítette az RTP-t. Arra kérte a Bizottságot, hogy kezdeményezze a 88(2) cikk (régi 93(2) cikk) szerinti főeljárást és utasítsa a portugál államot, hogy a végleges döntés meghozatala előtt hagyjon fel utóbbi támogatások nyújtásával.

A Bizottság 1996 decemberében arról értesítette a SIC-et, hogy a második panaszt követően tájékoztatást kért a portugál hatóságoktól az 1994-es tőkeemelésre, kötvénykibocsátásra és egyéb kérdésekre⁸⁸ vonatkozóan. E levél második bekezdésében a Bizottság hozzátette, hogy -amint azt kifejtette 1996 novemberi döntésében⁸⁹ -nézete szerint az 1994-96 közötti időszakban az RTP-nek nyújtott kompenzáció nem tekinthető állami támogatásnak a 88(1) cikk (régi 93(1) cikk) értelmében.

⁸⁸ 1996-2000-es átstrukturálási terv, a kulturális minisztériummal a moziipar támogatására kötött megállapodás

⁸⁹ Ennek másolatát a SIC csak azután kaphatta meg, hogy a Bizottság kiemelte belőle a portugál hatóságok által bizalmasnak minősített részeket.

A Bizottság az alábbi hat témakörben hasonlította össze a panasztevő állításait a portugál hatóságok által szolgáltatott adatokkal.

1. Az RTP által 1992-95 között kapott kompenzációs térítések, amelyek a magán műsorszolgáltatókra nem ruházott közszolgálati kötelezettségekből adódó kiadások finanszírozását célozzák.

A panasztevő számításai szerint a térítések az RTP éves bevételeinek 15-18%-át tették ki, vagyis

1992-ben 6.200 millió escudót (kb. 32,5 millió ECU)

1993-ban 7.100 millió escudót (kb. 36,5 millió ECU)

1994-ben 7.050 millió escudót (kb. 35,9 millió ECU)

1995-ben 7.125 millió escudót (kb. 36,29 millió ECU)

A panasztevő számításai szerint az RTP-nek ezen kötelezettségek teljesítéséért 3.844,8 millió escudo járna: a fenti összegek és az e közötti különbség az EK Szerződés *87(1) cikke* (régii *92(1) cikk*) értelmében állami támogatásnak minősül, még hozzá törvénytelen állami támogatásnak, mivel a portugál hatóságok nem értesítették róluk a Bizottságot a *88(3) cikk* (régii *93(3) cikk*) szerint és mivel nem egyeztethetők össze a közös piaccal: a *87. cikkben* felsorolt kivételek nem alkalmazhatók rájuk.

A portugál hatóságok ezzel szemben azt hangsúlyozták, hogy a kérdéses finanszírozás nem képez állami támogatást a *87(1) cikk* (régii *92(1) cikk*) értelmében, hiszen az RTP kizárólag a rá ruházott közszolgálati kötelezettségek hatékony teljesítése ellentételezéseként részesül benne. A portugál állam és az RTP között 1993 márciusában létrejött koncessziós szerződés 11. és 12. klauzulája értelmében az RTP-nek a fenti kötelezettségei ellensúlyozásaként juttatott pénzügyi transferek a közszolgálat valós költségeinek fedezését célozzák. Az RTP 1994-ben a költségvetési előirányzatokon alapuló analitikus számvitelt vezetett be, a szigorú külső kontroll miatt (a könyvelést ellenőrzés céljából be kell mutatni az Általános Pénzügyi Felügyeletnek, igazolás céljából pedig az Adóügyi Tanácsnak) pedig a kompenzáció nem haladhatja meg a költségvetési előirányzatban szereplő összegeket. Amennyiben a valós kiadások átlépik a költségvetésben előirányzott számokat (és ez gyakran elő is fordul), a

⁹⁰ *Decision to regard the funds to offset public service obligations as not constituting state aid.* OJ C 67, 04.03.97

különbséget az RTP-nek kell állnia. Amennyiben pedig a valós kiadások szintje alacsonyabb, csak ennek arányában kapnak kompenzációt.

A portugál hatóságok éves lebontásban a Bizottság rendelkezésére bocsátották a "kötelezettségek füzetében" meghatározott különböző közszolgálati feladatok teljesítéséért az RTP által kapott összegeket (1994-től az analitikus számvitel szerint, 1992-re és 1993-ra pedig elég részletesen ahhoz, hogy a Bizottság górcső alá tudja venni őket). Az alább felsorolt kötelezettségek mellett az RTP-nek a műsorok területén (minőség, sokszínűség, ismeretterjesztő műsorok stb) is meg kell felelnie bizonyos kötelezettségeknek.⁹¹ Mivel azonban ezek a kötelezettségek nem mérhetők, nem jár értük kompenzáció.

Kompenzációk (millió escudo)

Év	1992	1993	1994	1995
a) Az egész szárazföldi terület lefedő két program sugárzása ⁹²	406,7	1.312,0	500,0	1.032,8
b) Az autonóm régiók kiszolgálása kapcsán keletkező deficit	3.454,0	3.486,0	1.804,0	1992,17
c) Az audiovizuális archívum fenntartása kapcsán keletkező deficit	509,0	241,5	517	283,7
d) Az RTP nemzetközi adása	882,3	1.517,0	2.623,0	2.729,1
e) A portugál nyelvű országokkal fenntartott együttműködési struktúra	186,9	128,3	172,0	195,3
f) Vallási műsorok	482,0	350,0	579,0	327,9
g) Képviseltek és tudósítók	797,8	658,6	800,0	504,27
h) São Carlos Alapítvány (színház)	-	0,05	55,0	60,0
Összesen	6.718,7	7.693,5	7.050	7.125

A panasztevő és a portugál hatóságok által közölt adatok 1994-re és 1995-re megegyeznek, míg az előző két évre eltérnek. Az 1993-as eltérés okai a következők: A panasztevő az a), b), d) és g) pontok vonatkozásában alábecsülte, míg a c), e) és f) pontok vonatkozásában túlbecsülte az RTP költségeit.

⁹¹ Ezeket az RTP 'Kötelezettségek füzete' tartalmazza

⁹² A magán műsorszolgáltatók nem fedik le a teljes területet

- a) Az eltérés⁹³ oka, hogy a panasztevő alábecsülte a "lefedettségi különbség" miatt keletkező költségeket (a jel továbbítása és sugárzása kapcsán az RTP-nél felmerülő költségek valamint a fő versenytárs költségeinek különbsége). Egyes területek nehéz hozzáférhetősége ugyanis szükségessé teszi, hogy az RTP megnövelje az adók számát és teljesítményét, magasságát stb.
- b) Az autonóm régiók (Madeira, Azori-szigetek) kiszolgálása kapcsán keletkező deficiten az ottani sugárzási központok bevételei és költségei közötti különbség értendő.⁹⁴
- c) Az RTP-nek kötelessége audiovizuális archívumot fenntartani és biztosítani a privát szolgáltatók gyors, hatékony és olcsó hozzáférését az anyagokhoz. A panasztevő másként számította az értékesítésből származó nyereség valamint a fenntartáshoz szükséges személyzeti és anyagi költségek közötti különbséget.⁹⁵
- d) Az RTP nemzetközi adásának költségén a kommunikációs eszközök használata kapcsán felmerülő költségeket, valamint az adás strukturális és műsorgyártási költségeit értik.⁹⁶
- e) A portugál nyelvű országokkal fenntartott együttműködési struktúra személyzeti és anyagi költségeit túlbecsülte a panasztevő.⁹⁷
- f) A vallási műsoroknak biztosított adásidő költségeit úgy számítják ki, hogy az RTP ugyanarra a műsorsávra eső átlagos bevételeivel hasonlítják össze.⁹⁸
- g) Az olyan helyeken működő képviseletek és tudósítók költségei, ahol a privát szolgáltatóknak nincs. A panasztevő és a portugál hatóságok számításai közötti különbség abból adódik, hogy míg a panasztevő nem ismeri el az olyan helyeken működő RTP képviseletek díjait, ahol más privát szolgáltatóknak van tudósítója, a hatóságok viszont igen (arra hivatkozva, hogy a képviseleteknek szélesebb funkciója van). A Bizottság egyetért a hatóságok érvelésével.⁹⁹

⁹³ A panasztevő 438 millió escudóra becsülte az összeget a valódi 1.312 millió escudóval szemben.

⁹⁴ A panasztevő szerint 1.610 millió escudo, a hatóságok adatai alapján 3.486 millió escudo.

⁹⁵ A panasztevő szerint 306,25 millió escudo, a hatóságok adatai alapján 241,5 millió escudo

⁹⁶ A panasztevő szerint 624 millió escudo, a hatóságok adatai alapján 1.517 millió escudo.

⁹⁷ A panasztevő szerint 150 millió escudo, a hatóságok adatai alapján 128,4 millió escudo.

⁹⁸ A panasztevő szerint 500 millió escudo, a hatóságok adatai alapján 350 millió escudo

⁹⁹ A panasztevő szerint 116,7 millió escudo, a portugál hatóságok adatai alapján 658 millió escudo.

h) A São Carlos színház finanszírozási kötelezettsége kapcsán keletkező költségek tekintetében nincs különbség a panasztevő és a portugál hatóságok kalkulációja között.

A Bizottság úgy találta, hogy a portugál hatóságok által közölt, szigorú számítások és elemzés után rendelkezésre bocsátott 1993-as adatok sokkal megbízhatóbbak, mint a panasztevő által közöltek. Ezek után megállapította, hogy nincs szó túlkompenzációról.

Ami az 1992-es évet illeti, bár a két fél által közölt adatok szintén jelentős eltérést mutattak, a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a kompenzáció összege annyival kisebb mint a következő években, hogy kizárható a túlkompenzáció lehetősége.

1994-től pedig az analitikus számvitel bevezetése és külső ellenőrzése magában hordozza a biztosítékot a túlkompenzáció kizárására. A Bizottságnak az átlátható pénzügyi rendszernek köszönhetően tehát nem maradt kétsége afelől, hogy 1992-95 között a kompenzációk megfeleltek a közszolgálati feladatok teljesítése kapcsán felmerülő tényleges összegekkel, sőt, a mennyiségben nem mérhető közszolgálati kritériumok teljesítéséért az RTP nem is részesül kompenzációban.

2. Adózás alóli mentesítés

Az RTP-t 1992-es alakulásakor felmentették a bejegyzési adók és díjak alól. Később azonban -a panasztevő állításaival ellentétben- nem élvezett semmilyen adómentességet. A bejegyzési adó alóli mentességet -az adózási rendszernek megfelelően- minden olyan vállalatra alkalmazták, amely törvényi aktussal alakult át, szükségtelenné téve ezáltal hiteles bejegyzési okmány kiadását (ennek ára az RTP esetében 33 millió escudo -kb. 170.000 Ecu- lett volna).

A Bizottság véleménye szerint e mentesség nem képez állami támogatást, hiszen az adót létrehozó tényező nem létezik: az ilyen vállalatok alapokmánya a megalakulásról szóló törvénnyel hitelessé válik. Ezzel szemben az 1995-ös tőkeemelés idején az RTP megfizetett minden ilyen alkalommal szokásos adót és bejegyzési díjat.

3. Tartozások a társadalombiztosításnak

A panasztevő azt állította, hogy az 1983-89 közötti időszakra vonatkozóan az RTP 2000 millió escudós (10 millió Ecu-s) -állami támogatást képező- adósságátütemezést kapott a társadalombiztosítótól és utóbbi lemondott a tartozások utáni kamatok és bírságok összegéről. A portugál hatóságok azt hangsúlyozták, hogy a tartozások eredete bizonyos alapfizetés

kiegészítésekre terhelt adók alapjának eltérő értelmezéséből adódik. Egy adóügyi és egy társadalombiztosítási szakértő véleménye szerint az RTP a portugál törvények alapján nem köteles kifizetni a társadalombiztosító által követelt összegeket. A bírósági eljárás elkerülése végett a két fél (RTP és társadalombiztosító) peren kívüli kompromisszumos megegyezésre jutottak. Ennek értelmében a társadalombiztosító lemondott a tartozáshoz kapcsolódó kamatokról és bírságokról illetve elfogadta az átütemezést. Ennek fejében az RTP vállalta a tartozás megfizetését.

A Bizottság nézete szerint az adott körülmények között a peren kívüli megegyezés nem tér el attól a viselkedési logikától, amelyet egy privát szolgáltató követett volna hasonló esetben. Mindenesetre az adóssághoz kapcsolódó kamatok összege (1206,6 millió escudo) jóval kisebb a panasztevő által kiszámított összegénél (2000 millió escudo).

4. A TDP¹⁰⁰ hálózat eladása

A hálózatot 1994 májusában adta el az RTP a portugál államnak 5400 millió escudoért. A panasztevő szerint viszont a tényleges ár 2700 millió escudo lett volna, tehát a tranzakció mögött egy 2700 millió escudos állami támogatás húzódik meg. A portugál hatóságok azt állították -egy állami és egy független privát bank értékelése alapján- hogy az 5400 milliós ár a tényleges piaci értéket tükrözte. Arra is felhívták a figyelmet, hogy az RTP a hálózat bérléséért több mint évi 2000 millió escudot fizet, ami a hálózat tulajdonosának az eladási árhoz képest jelentős pénzügyi megtérülést hoz. A Bizottságnak nincs kétsége, hogy a TDP hálózat eladási ára mögött nem húzódik meg állami támogatás.

5. A "Portugal Telecom" által tolerált késedelem

A Portugal Telecom elfogadja, hogy az RTP a TV adóállomás hálózat használati díjának egy részét késedelmesen fizeti be, ugyanakkor a SIC-től megköveteli a hálózat használatáért járó előfizetési díjak pontos fizetését. A portugál hatóságok értelmezése szerint nincs szó állami támogatásról.

A Bizottság álláspontja szerint azt kell megvizsgálni, hogy a Portugal Telecom állami társaság RTP-vel szembeni viselkedése megegyezik-e azzal, amelyet egy privát szolgáltatóval szemben alkalmazna a piacgazdaság keretein belül. Erre vonatkozóan a Bizottság úgy találta, hogy a Portugal Telecom nem mondott le a késedelmi kamatok (397,8 millió escudo) beszedéséről,

¹⁰⁰ Teledifusora de Portugal - a TV adóállomás hálózatot üzemeltető állami monopólium

vagyis az RTP nem mentesül a késedelmes fizetések pénzügyi következményei alól. Mivel tehát az RTP nem részesül indokolatlan előnnyel járó elbánásban, nincs szó állami támogatásról az EK Szerződés *87. cikke* (régi 92. cikk) értelmében.

6. Beruházási támogatás

A portugál állam és az RTP között megkötött koncessziós szerződés arról rendelkezik, hogy az állam részt vehet az RTP által realizált beruházásokban, konkrétan az autonóm régiók gyártási és sugárzási központja, az audiovizuális archívum működéséhez valamint a high-tech projektekhez kapcsolódó szükséges infrastrukturális beruházásokban. A portugál hatóságok jelezték a Bizottságnak, hogy eddig az állam az RTP egyetlen beruházási projektjében sem vett részt.

A Bizottság megállapította, hogy nem történt támogatás, ugyanakkor felkérte a portugál hatóságokat, hogy az EK Szerződés *88 (3) cikke* (régi 93(3) cikk) szerint értesítsék a Bizottságot minden, a koncessziós szerződés keretében a portugál állam által nyújtandó támogatásról.

Az RTP átlátható finanszírozási rendszere tehát lehetővé tette a Bizottság számára minden egyes, az állam által az RTP-re ruházott feladat teljesítésekor felmerülő extra költség azonosítását. A Bizottság 1996 októberében hozott döntésében elutasította a panasztevő állításait, megállapítva hogy az RTP közszolgálati kötelezettségeinek teljesítéséhez juttatott finanszírozás nem képez állami támogatást. Az RTP ugyanis -új koncessziós szerződésének aláírása előtt- ellentétben a legtöbb európai közszolgálati műsorszolgáltatóval csupán egyes jól elkülöníthető, kiegészítő tevékenységek költségének fedezésére részesült köztámogatásban.¹⁰¹

A Bizottság 1997 áprilisában levélben értesítette a panasztevőt, hogy a portugál hatóságok által benyújtott információ alapján a második panaszban felsorolt egyes intézkedéseket (1994-es tőkeemelés és kötvénykibocsátás, mozifilm tevékenység támogatására kötött megállapodás,

101

Az új koncessziós szerződés értelmében kiszélesedett az RTP-nél is közpénzekből finanszírozott tevékenységek köre és immáron beletartozik az RTP két országos TV csatornájának műsora.

1996-2000-es átstrukturálási terv) nem tekinti állami támogatásnak, ezért újabb információ hiányában ezek tekintetében nem szándékozik továbbvizsgálni a panaszt.

A döntés megszületése nyomán a SIC visszavonta a Bizottság döntéshozatalának elmulasztása miatt indított keresetét, viszont kérte a döntés semmissé nyilvánítását az Elsőfokú Bíróságnál.

A SIC fellebbezése a Bizottság döntése ellen¹⁰²

A panasztevő 1997 márciusában fellebbezett a Bizottság döntése ellen. Két, a portugál állam és az RTP viszonyából eredő ügyben emelt kifogást. Az egyik az hogy a portugál állam az RTP-nek adta meg a közszolgálati műsorszolgáltatási koncessziót, konkrétan pedig, hogy az állam e koncesszió keretében éves kompenzációban részesíti az RTP-t. A SIC ebben a tekintetben megkérdőjelezte, hogy bizonyos, kompenzációként fizetett összegek definiálhatók-e mint a közszolgálatért kapott díjazás, illetve helyesek-e a kompenzáció kiszámításának alapjául szolgáló kritériumok és összegek.

A másik pedig az, hogy a SIC kétségbe vonta azokat az egyéb módozatokat, amelyek által a portugál állam az elmúlt években közvetlenül vagy közvetetten finanszírozta az RTP-t, különösen egyes terhektől történő mentesítés, a Portugal Telecommal kötött megállapodás, az egyes társadalombiztosítási járulékok fizetésének rendszere, tőkehozzájárulások és kötvény formájában nyújtott hitelek tekintetében.

A fellebbező álláspontja szerint az állam által az RTP-nek nyújtott támogatás nem esik semelyik, a Római Szerződés 87(2) cikkben (rég 92(2) cikk) felsorolt mentesség alá. Továbbá ugyanezen szerződés 86. cikkére (rég 90 cikk) sem lehet támaszkodni annak bizonyítására, hogy az RTP által kapott támogatás törvényes a közösségi jog értelmében.

A SIC beadványának alátámasztására azt állította, hogy a Bizottság

-Meggazdolta az érdekelt felek előzetes meghallgattatási jogának elvét, hiszen nem adta meg a panasztevőnek a lehetőséget, hogy észrevételeket tegyen a Bizottsághoz benyújtott dokumentumokkal kapcsolatban,

¹⁰² Action brought on 3 March 1997 by SIC -Sociedade Independente de Comunicação SA - against Commission of the European Communities (Case T-46/97), OJ C 142, 10.5.97

- Megszegte a Szerződés 88(2) cikke (régi 93(2) cikk) alapján tett panaszok felmérésének előzetes szakaszára vonatkozó eljárási szabályokat,
- Megszegte a Szerződés 87(1) cikkét (régi 92(1) cikk), mivel összeegyeztethetőnek tartotta vele a portugál állam által tett bizonyos -az említett cikkel ellentétes - intézkedéseket,
- Nem végzett részletes és pártatlan vizsgálatot.

Ami a kompenzációk fizetését illeti, a SIC felhívta a Bíróság figyelmét, hogy a Bizottság nem fogalmazta meg világosan az általa elfogadott közszolgálat-definíciót¹⁰³, nem elemezte a közszolgálat nyújtásáért a portugál állam által az RTP-nek fizetett kompenzáció kritériumait, nem a tényleges költségeket vette figyelembe, megszegte az EK Szerződés 87. cikkét (régi 92. cikk) azáltal, hogy nem minősítette állami támogatásnak a fellebbező által kifogásolt intézkedéseket.

A fellebbező szerint a portugál törvényhozás által elfogadott rendszer nyilvánvalóan megteremti a versenyszabályok megszegésének objektív feltételeit:

- az RTP közvetlen versenyben van a SIC-kel és a TVI-vel (valamint más nagy, Portugáliában műholdon keresztül sugárzott vagy kábelen terjesztett -főleg európai- csatornákkal)
- az RTP tevékenysége mint a közszolgálati koncesszió birtokosáé marginális (műsorának csak kis részét teszi ki, főleg azokban az időszakokban, amelyekben jelentős hirdetési bevétel keletkezik)
- a "közszolgálati műsor" szolgáltatását csaknem teljes egészében az RTP második csatornája végzi, hiszen az első csatorna gyakorlatilag kizárólag kereskedelmi (a Bizottság elemzése alapján sokkal inkább mint más európai országok magáncsatornáit).

Fentiek tükrében az alábbiak kimondását kérelmezte az EK Elsőfokú Bíróságtól:

- nyilvánítsa semmisnek a Bizottság 1996 októberi döntését,
- nyilvánítsa semmisnek a Bizottság által a panasztevőnek 1996 decemberi levelében foglalt döntését,
- rendelje el, hogy az alperes fizessen meg minden költséget.

A fellebbezés nyomán a Bíróság megkezdte az ügy kivizsgálását. A perben a Bizottságot mint alperest az RTP, a Portugál Köztársaság és az Egyesült Királyság támogatta. A Bíróság 2000 május 10-én hozta meg ítéletét.

¹⁰³ vö. *Amszterdami Jegyzőkönyv*

a) A Bizottság levelében foglalt döntés semmissé nyilvánítására indított kereset elfogadhatósága

A Bíróság először az 1996 decemberi levél semmissé nyilvánítására irányuló kereset elfogadhatóságát vizsgálta meg. Megállapította, hogy csak olyan intézkedés képezheti semmissé nyilvánítási kereset tárgyát, amelyiknek kötelező jogi ereje van, például azáltal, hogy változást idéz elő a panasztevő jogi helyzetében. A panasztevő maga is elismerte, hogy a levél első bekezdése nem tekinthető a Bizottság állásfoglalásának. Ami a második, az RTP-nek 1994-96 között juttatott szubvenciókra vonatkozó bekezdést illeti, a Bizottság egyszerűen tájékoztatta a panasztevőt, hogyan osztályozta 1996 novemberi döntésében az ilyen intézkedéseket. Igaz ugyan, hogy a Bizottság csak az 1992-95 közötti időszakot vizsgálta, a levelet nem lehet úgy értelmezni, mint 1996-ra vonatkozó döntést. A bírósági meghallgatáson a Bizottság képviselője kijelentette, hogy még nem vizsgálták meg az RTP-nek 1996-ban juttatott szubvenciókat és a panasznak ezen aspektusával még foglalkozni kell.

A Bíróság tehát megállapította, hogy az 1996 decemberi levél csupán tájékoztató jellegű, így a kereset ezen része elfogadhatatlan.

A Bizottság döntésének semmissé nyilvánítására indított kereset

A kereset csupán a döntés egyik részét érinti, mivel a SIC a bírósági meghallgatáson közölte, hogy a portugál állam által az RTP-nek a televíziós hálózatért fizetett vételi árra és a beruházási támogatási rendszerre vonatkozó döntést nem kívánja megtámadni. Ami a döntés fennmaradó részeit illeti, a felperes azt kifogásolta, hogy a Bizottság

- 1)-megsértette az eljárási szabályokat,
- 2)-megszegte azon köteletségét, hogy felsorolja indokait,
- 3)-megszegte a 87. cikket (régi 92. cikk).

1) A beadvány a 88(2) cikk (régi 93(2) cikk) megsértésének megállapítására alapul. A felperes azt állítja, hogy a Bizottságnak e cikk értelmében kezdeményeznie kellett volna a főeljárást.

A Bíróság megállapította, hogy különbséget kell tenni a 88. cikkben foglalt előzetes eljárási szakasz és a főeljárás között. Míg az előbbi célja az, hogy a Bizottság kialakíthassa

¹⁰⁴ *Judgement of the Court of First Instance (First Chamber, Extended Composition) of 10 May 2000 in Case T-46/97 SIC v. Commission of the European Communities supported by RTP, the Portuguese Republic and the UK.* <http://europa.eu.int>

véleményét arról, hogy a szóban forgó intézkedés állami támogatás-e, illetve amennyiben az, konform-e a közös piaccal, a főeljárás során végzett vizsgálódásoknak az a célja, hogy a Bizottság az üggyel kapcsolatos összes információt megszerezze. Az utóbbi esetben a Bizottságnak kötelessége felkérni az érintett feleket, hogy nyújtsák be észrevételeiket.

Amikor a Bizottság kedvező döntést hoz egy támogatásról, csak abban az esetben korlátozhatja magát az előzetes eljárási szakaszra, ha sikerül megbizonyosodnia a támogatás összeegyeztethetőségéről. Amennyiben azonban a Bizottság ezzel ellentétes következtetésre jut, illetve nem képes megoldani a felmerülő összes nehézséget, kötelessége megtartania az összes szükséges konzultációt és ennek érdekében elindítania a *88(2) cikk* szerinti eljárást. A Bizottságnak akkor is kezdeményeznie kell a formális eljárást, ha az előzetes eljárás során nem tudja megállapítani, hogy a kérdéses intézkedés állami támogatás-e.

A Bíróság tehát azt vizsgálta, hogy a felperes által kifogásolt négy intézkedés (RTP-nek juttatott szubvenciók, adómentesség, TV adóállomás hálózat használatáért az RTP által fizetett összegek, adósságátütemezés) területén eléggé bonyolult volt-e ahhoz az előzetes eljárás végére a Bizottság elé táruló kép, hogy indokolja a *88(2) cikk* szerinti eljárás kezdeményezését.

a) RTP-nek nyújtott szubvenciók

Annak megállapítására, hogy egy adott intézkedés állami támogatásnak minősül-e, meg kell bizonyosodni, hogy a kedvezményezett olyan gazdasági előnyhöz jut általa, amelyre rendes piaci körülmények között nem tehetett volna szert. Maga a Bizottság állapította meg döntésében, hogy az RTP-nek évente nyújtott kompenzáció következtében az RTP pénzügyi előnyhöz jutott. A döntés azt is jelezte, hogy az RTP-nek 1992 és 1995 között nyújtott szubvenciók éves forrásainak 15-18%-át tették ki, ugyanakkor a hirdetési piacon vele közvetlen versenyben álló TV üzemeltetőkhez hasonlóan hirdetési bevételeket is realizált. A támogatások tehát képesek a verseny torzítására.

A *87(1) cikk* (régi *92(1) cikk*) értelmében azt, hogy adott intézkedés állami támogatásnak minősül-e, nem befolyásolja hogy a hatóságok közzolgálati kötelezettségek költségeinek ellentételezésére nyújtják-e őket. A *86(2) cikk* (régi *90(2) cikk*) értelmében lehet ugyan ilyen alapon mérlegelni a támogatások összeegyeztethetőségét a közös piaccal, a Bizottság nem alkalmazta ezt a derogációt.

Következésképpen a Bizottságnak komoly nehézségei támadtak az értékelés során, így kezdeményeznie kellett volna a főeljárást.

b) Az RTP-nek biztosított adómentesség

A döntésben a Bizottság ezeket nem minősítette állami támogatásnak, holott egy korábbi levélben arról értesítette a portugál hatóságokat, hogy az előzetes vizsgálódások után ezen intézkedések állami támogatásnak tűnnek, azt kérdezve a portugál hatóságoktól, hogy összeegyeztethetőnek tartják-e őket a közös piaccal. Maga az a tény, hogy a Bizottság további tájékoztatást kért, nem jelenti, hogy komoly nehézségei voltak az értékelésben. Az viszont, hogy az említett levél harminc hónappal a panasztevő beadványa után született és a Bizottság maga is az előzetes vizsgálódások befejeztét említi benne, komoly értelmezési nehézségekre utal.

c) Az RTP által a TDP hálózat használatáért fizetett összegek

A Bizottság vizsgálódásai során tájékoztatást kért arról, hogy miért kisebb az RTP által fizetendő tarifa mint a SIC-től kért összegek valamint arról, hogy milyen mértékű kamatot fizet az RTP a késedelmes fizetésekért. Arra figyelmeztetett, hogy a TDP hálózat köztulajdon és bármilyen olyan preferenciális bánásmód, amelyet egy piaci logika alapján működő privát vállalat nem nyújtana, állami támogatásnak minősülhet.

A Bíróság megállapította, hogy ebben az összefüggésben a késedelmi kamat vagy bírság nem ellensúlyozza a nagyvonalú díjkedvezményt. Ha ilyen kedvezményt diszkrecionálisan nyújtanak egy vállalatnak, akkor az állami támogatás, tekintettel az általa képviselt gazdasági előny nagyságára.

A Bizottságnak -mivel komoly nehézségei támadtak az értékelésben- itt is el kellett volna indítania a főeljárást.

d) A társadalombiztosítás felé fennálló adósság átütemezése, eltekintés a késedelmes fizetés miatti kamatoktól és bírságoktól

A Bíróság ebben az esetben is az intézkedések által képviselt jelentős gazdasági előnyre hivatkozva marasztalta el a Bizottságot: több információt kellett volna gyűjtenie, ehhez pedig kezdeményeznie a főeljárást.

A fenti okok mellett az is igazolja, hogy a Bizottságnak komoly nehézségei voltak az értékelésben, hogy az előzetes vizsgálódásra fordított idő jelentősen meghaladta a megszokottat. (Az első panasz óta 39 hónap telt el).

Mindebből a Bíróság azt a következtetést vonta le, hogy a Bizottság az előzetes eljárási szakasz befejeztével nem volt abban a helyzetben, hogy megoldja az összes értékelésnél felmerülő nehézséget, kötelessége lett volna kezdeményezni a főeljárást. Mivel ezt nem tette meg a döntés meghozatala előtt, a döntést semmisnek kell nyilvánítani a vizsgált négy területen. Ezáltal egyben szükségtelenné válik a fentiekben 2) és 3) pontban felsorolt másik két állításról történő ítékezés.

A Bíróság tehát

- elfogadhatatlannak nyilvánította a Bizottság 1996 decemberi levelében foglalt döntés semmissé nyilvánítására indított keresetet,
- semmissé nyilvánította a Bizottság döntését a vizsgált négy területen,
- utasította a Bizottságot saját költségeinek megfizetésére valamint a panasztevőnél felmerülő költségek kétharmadának megfizetésére,
- utasította a Portugál Köztársaságot és az RTP-t saját költségeik valamint a panasztevőnél felmerülő költségek egyharmadának megfizetésére,
- utasította az Egyesült Királyságot saját költségeinek megfizetésére.

A második panasz kivizsgálása

Közben a Bizottság folytatta vizsgálódásait a SIC második panaszának tárgyát képező új, 1996 december 31-én aláírt közszolgálati koncessziós szerződés ügyében. A Bizottság 1999 februárban levélben kérte fel a portugál hatóságokat, hogy az előzetes elemzés céljaira bocsássa a Bizottság rendelkezésére az alábbi dokumentumokat:

- az RTP 1996-os, 1997-es és 1998-as mérlegét,
- az RTP-nek az új koncessziós szerződés értelmében az állam által eszközölt fizetések összefoglalását 1997-re és 1998-ra, valamint ezek előrejelzését 1999-re,
- az RTP -nek a koncessziós szerződés 4. és 15. klauzulájának teljesítéséhez kapcsolódó bevételeinek és költségeinek könyvelését,
- a különböző kötelezettségekre vonatkozó közös költségek elosztásánál alkalmazott kritériumok leírását.

A portugál hatóságok 1999 márciusában küldték meg válaszukat. Áprilisban a Bizottság további tájékoztatást kért, amelyekre a portugál hatóságok júniusban reagáltak. Döntés egyelőre nem született, de nyilvánvaló, hogy a Bizottságnak figyelembe kell vennie az Elsőfokú Bíróság által hozott ítélet szempontjait.

6.3 FRANCIAORSZÁG

A France2 bevételi forrásainak alakulása

Év	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Közpénzek	50,9%	49,5%	46,6%	48,1%	44,2%	43%
-Üzembentartási díj	50,9%	49,5%	46,6%	48,1%	44,2%	43%
Kereskedelmi bevételek	49,1%	50,5%	53,4%	51,9%	55,8%	57%
-Hirdetés	42,5%	42,4%	41,9%	45%	49%	50%
-Szponzorálás	2,9%	3,3%	2,8%	3,3%	3,3%	3%
-Műsoreladás	1,9%	2,0%	0,3%	3,6%	3,6%	4%
-Egyéb ¹⁰⁵	1,8%	2,8%	8,4%			
-Más bevétel	-	-	0,2%			

*A France3 bevételi forrásainak alakulása*¹⁰⁶

Év	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Közpénzek	70,0%	69,5%	63,7%	62,1%	60,2%	64,1%
-Üzembentartási díj	66,7%	65,3%	61,6%	60,4%	59,6%	62,2%
-Szubvenciók	3,3%	4,1%	2,0%	1,7%	0,6%	1,9%
Kereskedelmi bevételek	25,3%	26,8%	36,3%	37,9%	39,2%	34%
-Hirdetés	17,7%	19,5%	26,9%	27,6%	29,3%	31,7%
-Szponzorálás	1,3%	1,7%	1,7%	2,0%	2,0%	2,3%
-Egyéb	6,3%	5,6%	7,8%	8,3%	7,9%	7,1%

Franciaországban összesen hét országos földi sugárzású TV csatorna van, amelyekből négy közszolgálati (France2, France3, La Cinquieme, ARTE), három pedig kereskedelmi (TF1, Canal +, M6).¹⁰⁷ A piaci vezető szerep a TF1-é (34,1%-os piaci részesedéssel). A France2 (21,3%-os piaci részesedéssel) és a France3 (20,2%-os piaci részesedéssel) közszolgálati csatorna közösen alkotja a France Télévision társaságot. Mivel a France2 és a France3

¹⁰⁵ Az "egyéb" és a "más bevétel" kategóriák 1996-tól nem szerepelnek, funkciójuk azonban a korábbi években sem egyértelmű.

¹⁰⁶ A közpénzek és a kereskedelmi bevételek összege sehol nem adja ki a 100%-ot, egyéb bevételi forrás pedig nincs megjelölve.

¹⁰⁷ A tengerentúli területekre az RFO (Radio-Télévision française d'outre-mer) sugároz.

bevételeinek jelentős részét kitevő üzemeltetési díj szintje alacsony, a pénzügyi törvény lehetővé teszi, hogy szubvencionálja őket az állam.

A TF1 1993-ban panaszt nyújtott be a Bizottsághoz, azt állítva hogy a 87. cikk (rég 92. cikk) értelmében a France2 és a France3 a rájuk ruházott közszolgálati kötelezettségek teljesítésekor felmerülő költségekhez képest túlzott mértékű pénzügyi támogatásban részesül az államtól. A Bizottság hosszas vizsgálódás után sem tudta megszerezni a támogatási rendszer értékeléséhez szükséges információt. A TF1 -a Bizottság döntéshozatalának hiányában- 1996 februárjában keresetet indított az Elsőfokú Bíróságnál: 1999 júniusában a Bíróság elmarasztalta a Bizottságot aktus meghozatalának elmulasztásáért. Közben a TF1 1997 márciusában újabb panasszal fordult a Bizottsághoz. 1999 februárjában a Bizottság felszólította Franciaországot, hogy nyújtson be minden, az ügy értékeléséhez szükséges információt, majd 1999 júliusában megindította a 88(2) szerinti főeljárást. Az eljárás az üzemeltetési díj formájában nyújtott támogatásokat nem érinti.

A Bizottsághoz 1993 márciusában panaszt nyújtott be a TF1 magán műsorszolgáltató, azt állítván hogy Franciaország a France2 és France3 közszolgálati műsorszolgáltatóknak nyújtott köztámogatás terén megsérti a Római Szerződés 81. cikkét (rég 85. cikk), 86 (1) cikkét (rég 90(1) cikk) és 87. cikkét (rég 92. cikk). Ami ez utóbbit illeti, a TF1 azt állította, hogy a közszolgálati France2 és a France3 túlzott mértékű pénzügyi támogatást kap az államtól (üzemeltetési díj, tökéletesítések, *ad hoc* szubvenciók) azokhoz a költségekhez képest, amelyek a közszolgálati kötelezettségek teljesítésekor felmerülnek.

A Bizottság hosszas levelezésbe kezdett a panasztevővel és a francia hatóságokkal, hogy megszerezze az értékeléshez szükséges információt. 1993 augusztusában részletes információt kért a francia hatóságoktól, amelyre decemberben kapott választ.

1995 júliusában a Bizottság versenyügyekért felelős tagja arról értesítette a panasztevőt, hogy mivel más tagállamokra vonatkozóan is hasonló panaszokkal fordultak a Bizottsághoz, a Bizottság úgy határozott, hogy mind a tizenkét tagállamra kiterjedő tanulmányt rendelt meg. Bár jelezte, hogy a tanulmány hamarosan elkészül, nem jelölt meg időpontot arra nézve, hogy a Bizottság mikor tudja a tanulmány alapján levonni következtetéseit. Ugyanakkor felkérte a panasztevőt, hogy bocsássa rendelkezésére azokat a tényeket, amelyekből kiderül, hogy a France Télévision közszolgálati feladataihoz képest nyilvánvalóan aránytalanul túlzott állami támogatásban részesül.

A Bizottság becslései szerint az 1988-95 közötti időszakban

-a France2:

2 201 millió euro (14 442 millió francia frank) üzemeltetési díjban

340 millió euro (2 232 millió frank) egyéb támogatásban részesült.

-a France3:

3 689 millió euro (24 200 millió francia frank) üzemeltetési díjban

204 millió euro (1 340 millió francia frank) egyéb támogatásban részesült.

Fentiek mellett a Bizottság számításai alapján a két csatornának az állam 1990-ben további 344 millió francia frankot, 1992-ben 1 000 millió francia frankot, 1994-ben pedig 120 millió francia frankot juttatott.

Mivel azonban a közszolgálati műsorszolgáltatókra ruházott közszolgálati kötelezettségek nem voltak világosan meghatározva, a Bizottságnak nem sikerült felmérni, hogy a France2 és a France3 által kapott köztámogatások arányban állnak-e a közszolgálati kötelezettségekből származó költségekkel. A Bizottságnak azt sem állt módjában megállapítani, hogy a köztámogatás -különösen az üzemeltetési díj- létező támogatásnak tekinthető-e a *88(1) cikk* (régi 93(1) cikk) értelmében: Az üzemeltetési díjat 1949-ben, tehát a Római Szerződés aláírása előtt vezették be. Csakhogy azóta számos változás következett be mind a törvényi keretek mind a műsorszolgáltatási piac tekintetében. A Bizottság szerint kétséges volt tehát, hogy követhető-e a *88(1) cikkben* (régi 93(1) cikk) leírt eljárás. Az *ad hoc* pénzügyi intézkedések esetében pedig még nagyobbak voltak a kétségek, hiszen ezekről nem rendelkezett az üzemeltetési díjat bevezető törvény.

1995 októberében a TF1 levélben formálisan felhívta a Bizottságot, hogy a *232. cikkel* (régi 175 cikk) összhangban hozza meg döntését. A Bizottság decemberben levélben értesítette a kérelmezőt, hogy a tizenkét tagállamra kiterjedő tanulmány eredményeinek fényében novemberben kérdéseket intézett a francia hatóságokhoz és az ezekre adott válasz lehetővé fogja tenni a döntés meghozatalát. A Bizottság közben 1996 februárjában és októberében újabb információt kért a francia hatóságoktól, amelyre azok több levélben válaszoltak.

A TF1 keresete intézkedés elmulasztása miatt¹⁰⁸

¹⁰⁸ Action brought on 2 February 1996 by Télévision Française 1 against the Commission of the European Communities (Case T-17/96). OJ C 95, 30.03.1996

A TF1 1996 februárjában a 232. cikkben (régi 175. cikk) meghatározott eljárás szerint keresetet nyújtott be az EK Elsőfokú Bíróságához a Bizottság ellen intézkedés elmulasztása miatt. A Francia Köztársaság kérvényezte beavatkozását a Bizottság (alperes) támogatására, amelyet 1996 szeptemberében jóvá is hagytak.

A Bizottság 1997 júniusában eljuttatta az Elsőfokú Bíróságnak annak az 1997 májusi, panasztevőnek címzett levelének a másolatát, amelyben a Bizottság 99/63-as rendeletének 6. cikkére hivatkozva arról tájékoztatta a TF1-et, hogy a birtokában levő információk alapján nem tud kedvező választ adni a panaszára, amennyiben az az EK Szerződés 81. és 82.cikkének (régi 85. illetve 86. cikk) megsértésére mutat rá. Felkérte a panasztevőt, hogy két hónapon belül nyújtsa be észrevételeit.

Fenti levél tükrében az Elsőfokú Bíróság felkérte a feleket, hogy tegyék meg észrevételeiket az eljárás folytatásának ügyében, valamint abban a kérdésben, hogy továbbra is szükséges-e a bíróság ítélezése.

A felperes (TF1) az alábbiakra kérte az Elsőfokú Bíróságot:

- állapítsa meg, hogy a Bizottság mulasztást követett el, amikor az 1995 októberi felszólítás után eltelt két hónapon belül nem foglalt állást,
- kérje fel a Bizottságot, hogy intézkedjen és hozza meg döntését a panasszal kapcsolatban,
- vagy nyilvánítsa semmisnek a Bizottság 1995 decemberi döntését,
- utasítsa a Bizottságot a költségek megfizetésére.

Az alperes (Bizottság) pedig azt kérte a Bíróságtól, hogy

- nyilvánítsa elfogadhatatlannak, valamint ennek kiegészítéseként érdem nélkülinek a döntéshozatal elmulasztása miatt indított keresetet,
- nyilvánítsa elfogadhatatlannak a semmissé nyilvánítási keresetet,
- utasítsa a felperest a költségek megfizetésére.

*Az Elsőfokú Bíróság ítélete*¹⁰⁹

A Bíróságnak ítélete meghozatala előtt tehát meg kellett győződnie a kereset

- a)-elfogadhatóságáról
- b)-érdeméről.

¹⁰⁹ *Arrêt du Tribunal (troisième chambre élargie) Télévision française 1 SA (TF1) v Commission des Communautés Européennes, 3 juin 1999. OJ C 265, 18.9.1999*

a) *Elfogadhatóság*

i)-az EK Szerződés 87. *cikke* (92. cikk) és 88.*cikke* (régi 93. cikk) szerinti intézkedés elmulasztása tárgyában

ii)-az EK Szerződés 81. és 82. *cikke* (régi 85. és 86. cikk) szerinti intézkedés elmulasztása tárgyában

iii)-az EK Szerződés 86. *cikke* (90. cikk) szerinti intézkedés elmulasztása tárgyában

i) A 230. *cikk* (régi 173. cikk) és a 232. *cikk* (régi 175. cikk) értelmében bármely természetes vagy jogi személy nemcsak akkor indíthat eljárást a Bíróságnál a Közösség bármely intézménye ellen, ha az adott intézmény neki címzett határozat meghozatalát mulasztotta el, hanem akkor is, ha a határozat elmulasztása őt közvetlenül és személyesen érinti. Ebből következik, hogy hibás a Bizottságnak azon állítása, mely szerint a kereset már abból az egyetlen okból sem fogadható el, hogy a felperes nem lenne címzettje a potenciálisan hozható döntések¹¹⁰ egyikének sem. A Bíróságnak azt kellett tehát megállapítania, hogy a felperest közvetlenül és személyesen érinti-e az előzetes vizsgálódási szakasz végén a Bizottság által hozandó határozat bármelyike. A Bíróság régebbi ítéleteire hivatkozva¹¹¹ erről meggyőződött és megállapította a kereset elfogadhatóságát.

ii) A 232. *cikk* (régi 175. cikk) második bekezdése szerint csak akkor fogadható el egy kereset, ha az érintett intézményt előzőleg felhívták a határozathozatalra. Ez a felszólítás lényeges formalitás: egyrészt az intézménynek a felhívástól számított két hónapon belül állást kell foglalnia, másrészt határt szab annak a keretnek, amelyen belül keresetet lehet indítani abban az esetben, ha az intézmény nem foglal állást. Az adott esetben a panasztevő 1995 októberi levelében háromszor utal a közszolgálati televízió finanszírozásának problematikájára, de egyszer sem a 81. *cikk* és a 82. *cikk* (régi 85. és 86. cikk) megsértésének kérdésére. Megállapítható azonban, hogy a panasztevő azzal fejezte be a levelet, hogy kifejezetten és formálisan felhívta a Bizottságot a határozathozatalra 1993 márciusi panaszának ügyében. Márpedig e panasz a 81. *cikkre* (régi 85. cikk) is irányult, így a Bíróság elfogadhatónak tartotta a keresetet a 81. *cikk* szerinti intézkedés elmulasztása tekintetében. Nem fogadta el viszont a 82. *cikkkel* kapcsolatosan, hiszen sem a panaszban, sem az említett levélben nem utalt rá a TF1.

iii) A Bíróság először is megállapította, hogy a panasztevő 1995 októberi levele megfelel a határozathozatalra történő formális felhívásnak a 232. *cikk* (175. cikk) értelmében. Ezek után

¹¹⁰ Vagyis 1) az intézkedések nem képeznek állami támogatást a 87(1) cikk értelmében, 2) bár az intézkedések állami támogatást képeznek, a 87. *cikk* 2. és 3. bekezdése értelmében összeegyeztethetők a közös piaccal, 3) ha a Bizottság ezzel ellentétes következtetésre jut vagy nem képes felülkerekedni a szóban forgó intézkedések felmérésekor adódó nehézségeken, megindítja a 88(2) szerinti eljárást.

¹¹¹ Lásd a spanyol esetben leírt okfejtés

a Bíróság emlékeztetett arra, hogy a *86. cikk* (régi 90. cikk) harmadik bekezdése megbízza a Bizottságot, hogy tartassa tiszteletben a tagállamokkal a *86(1)* értelmében a vállalatokra rótt kötelezettségeket valamint kifejezetten felruhazza a Bizottságot a közbenlépés hatáskörével direktívák és döntések útján. A Bizottság a *86(3) cikk* alapján hozott döntéssel megállapíthatja, hogy egy adott állami intézkedés összeegyeztethetetlen a szerződés (*81. cikktől 89. cikkig* terjedő) szabályaival és jelezheti, hogy a döntés által címzett államnak milyen intézkedéseket kell tennie ahhoz, hogy megfeleljen a közösségi jogból folyó kötelezettségeinek. A Bizottság széles mérlegelési hatásköre a *86. cikk* végrehajtására azonban nem foszthatja meg az egyéneket törvényes érdekeik védelmétől. Amint a Bíróság korábbi ítéletei mutatják¹¹², nem zárható ki *a priori*, hogy egy adott egyén kivételes helyzetben van és ez feljogosítja az eljárás megindítására. Meg kell tehát vizsgálni, hogy a panasztevő valóban ilyen kivételes helyzetnek örvend-e.

A TF1 a legnagyobb privát TV csatorna Franciaországban, amelynek 1992-ben 42% volt a közönségrészesedése, 55% a reklámpiaci részesedése. Mivel műsora általános profilú, ugyanazért a közönségért áll közvetlen versenyben a France Télévisionnal. Azt pedig az alperes sem vitatta, hogy a francia állam által a France Télévision javára nyújtott különféle intézkedések érzékenyen érintik a TF1 gazdasági helyzetét. Mindezek alapján a Bíróság megállapította, hogy a *86. cikk* (régi 90. cikk) értelmében intézkedés elmulasztásáért indított kereset elfogadható.

b) Érdem

- i) -az EK Szerződés *87. cikke* és *88. cikke* (régi 92. és 93. cikk) szerinti intézkedés állítólagos elmulasztása tárgyában
- ii)-az EK Szerződés *81. cikke* (régi 85. cikk) szerinti intézkedés állítólagos elmulasztása tárgyában
- iii)-az EK Szerződés *86. cikke* (régi 90. cikk) szerinti intézkedés állítólagos elmulasztása tárgyában

i) A felperes fenntartja állítását és több bírósági ítélettel alá is támasztja, hogy amikor a Bizottsághoz kérelem érkezik egy támogatás összeegyeztethetőségének megítélése céljából, a Bizottság köteles túllépni a *88(3) cikkben* (régi 93(3) cikk) foglalt előzetes vizsgálati szakaszon és megkezdeni a *88(2)* szerinti eljárást.

¹¹² *Bundesverband der Bilanzbuchhalter/Commission* (C-107/95 P)

A Bíróságnak azt kellett megállapítania, hogy a Bizottságot a 232. cikk (régi 175. cikk) értelmében történt felszólítása pillanatában terhelte-e a határozathozatal kötelezettsége. A Bizottság -mivel kizárólagos hatáskörrel rendelkezik egy támogatás közös piaccal történő összeegyeztethetőségének megítélésére- a szerződés állami támogatásra vonatkozó alapvető szabályainak jó működtetése érdekében köteles alapos és pártatlan vizsgálatot kezdeni az olyan panaszok ügyében, amelyek a közös piaccal összeegyeztethetetlen támogatásra mutatnak rá.

Amennyiben a Bizottságnak súlyos nehézsége támad a támogatás összeegyeztethetőségének megítélésében, a 88(2) (régi 93(2)) szerinti eljárás elengedhetlenné válik. Az adminisztratív eljárás hosszúságának ésszerűségét mindig az adott ügy körülményeinek és összefüggéseinek megfelelően kell megállapítani (milyen eljárási szakaszokat kell betartania a Bizottságnak, az ügy bonyolultsága, tétje a különböző érdekelt felek szempontjából). A szóban forgó esetben a kérelmező 1993 márciusban tett panaszt. Vagyis amikor a Bizottságot a 232. cikk értelmében felszólították (vagyis 1995 októberében), a Bizottság előzetes vizsgálódásai már 31 hónapja tartottak. Ez a haladék azért is fontos, mert lehetővé kellett volna tennie a Bizottság számára, hogy lezárja az előzetes vizsgálódás szakaszát. Következésképp, a Bizottságnak ez idő alatt döntést kellett volna hoznia a kérdéses intézkedésekről, kivéve ha kivételes körülményekkel tudta volna igazolni a késedelmet. Azonban a Bizottság által felhozott egyik érv (az ügy bonyolultsága, politikai érzékenysége stb) sem olyan jellegű -és itt a Bíróság hivatkozik a Gestevisión Telecinco/Bizottság ügyében hozott ítéletére-, hogy ilyen nagy késedelmet igazolna.

A felszólítást követően a Bizottságnak el kellett volna tudnia dönteni vagy hogy a vitatott különféle finanszírozás és juttatások nem képeznek állami támogatást, vagy hogy bár állami támogatást képeznek, összeegyeztethetők a közös piaccal, vagy pedig hogy a komoly értékelési nehézségek miatt kénytelen megkezdeni a 88(2) szerinti eljárást. Utóbbi lehetőséget adott volna az összes érdekelt félnek, főleg a panasztevőnek és a tagállamnak, hogy benyújtsák észrevételeiket. A Bizottság azonban azóta sem hozta meg a fenti három döntés egyikét sem.

A felszólítástól számított két hónap leteltével így a Bizottság 1995 decemberében az intézkedés elmulasztásának helyzetébe került, törvénytelenül halogatta a döntéshozatalt az EK Szerződés 87. cikke és 88. cikke (régi 92. és 93. cikk) értelmében.

ii) A Bíróság korábbi ítéleteiből következik¹¹³, hogy a 99/63-as rendelet 6. cikke feltételeinek megfelelő, panasztevőhöz intézett levél állásfoglalásnak tekintendő a 232. cikk (rég 175. cikk) második bekezdésének értelmében. Az ilyen állásfoglalás véget vet a Bizottság tétlenségének és megfosztja tárgyától a mulasztás megállapítására irányuló keresetet. Meg kell tehát vizsgálni, hogy a Bizottság 1997 májusi levele mennyiben tekinthető a 99/63-as rendelet 6. cikke értelmében tett közlésnek. A levélben a Bizottság jelezte, hogy egyrészt a panaszban említett két társaság, a France2 és a France3 ugyanazon csoporthoz tartozik és közös elnök felügyelete alatt működik. Nem élveznek tehát a piacon valódi autonómiát, így viselkedésüket nem lehet a 81. cikkel (rég 85. cikk) ellentétesnek tekinteni. Másrészt a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a panasz elutasításának feltételei teljesültek, amennyiben az ügy nem hat ki jelentősen a Közösségen belüli kereskedelmi fogalomra.

Mivel a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a fenti levél a 99/6-os rendelet 6. cikke szerinti közlésnek minősül (megfelel az összes formális feltételnek), véget vetett a Bizottság esetleges mulasztásának. A Bíróság tehát megállapította, hogy ami a 81. cikk szerinti intézkedés esetleges elmulasztását illeti, nincs szükség az ítéletre.

iii) A kérelmező azt állította, hogy a Bizottság 1997 májusi levele felületes és elégtelen ahhoz, hogy a panasztevő hasznos észrevételeket fűzzön hozzá.

A Bíróság megállapította, hogy a levél mind tartalma, mind keletkezésének összefüggései alapján állásfoglalásnak tekinthető a 232. cikk (rég 175. cikk) második bekezdése értelmében és emiatt ami a 86. cikk (rég 90. cikk) szerinti intézkedés állítólagos elmulasztást illeti, nem szükséges ítélni.

A Bíróság tehát 1999 június 3-án kimondta:

-A Bizottság elmulasztotta az EK Szerződésből kifolyó kötelezettségeit azáltal, hogy nem hozott döntést a TF1 által 1993 március 10-én benyújtott panasz állami támogatásokra vonatkozó részének ügyében.

-Nem szükséges ítélni arról az állításról, hogy a Bizottság az EK Szerződés 81. és 86. cikke (rég 85. és 90. cikk) szerinti elmulasztotta a döntéshozatalt.

-A kereset nem elfogadható, amennyiben a Bizottság 82. cikk (rég 86. cikk) szerinti intézkedés elmulasztásának megállapítására irányul.

-Nem szükséges ítélni az alternatív semmissé nyilvánítási keresetről.

-A Bizottság fedezze saját költségeit valamint a felperes költségeit, kivéve azokat, amelyek a Francia Köztársaság beavatkozása miatt keletkeztek.

¹¹³ GEMA/Commission, 125/78

-A Francia Köztársaság fedezze saját költségeit, valamint a felperesnél a beavatkozása miatt felmerült költségeket.

A Bizottság és a Francia Köztársaság fellebbezése az EFB ítélete ellen¹¹⁴

A Bizottság 1999 augusztus 10-én, a Francia Köztársaság pedig augusztus 13-án¹¹⁵ fellebbezett az EK Bíróságnál az Elsőfokú Bíróság ítéletének egyes részei ellen. Arra kérték a Bíróságot, hogy nyilvánítsa elfogadhatatlannak a TF1 által a Bizottság ellen a 86. cikk szerinti döntéshozatal elmulasztásáért benyújtott keresetét. A fellebbezők szerint az Elsőfokú Bíróság hibásan értelmezte a 86. cikket, mivel:

-túlságosan tágan értelmezte a "különleges helyzet" fogalmát,
-azt az elvet fektette le, hogy a 86. cikk értelmében a Bizottságra ruházott hatalom célja az egyének jogainak megvédése és ennek megfelelően egy egyén hatékony jogi aktust kezdeményezhet olyan döntések ellen, amelyek képesek kedvezőtlenül befolyásolni a Szerződések által elismert jogokat.

Az EK Bíróság ítélete még nem született meg.

Az Elsőfokú Bíróságnál folyó eljárás ideje alatt a TF1 1997 márciusában újabb panaszt tett a Bizottságnál. Ennek nyomán -a Bizottság kérésére- a francia hatóságok újabb tájékoztatást adtak. A Bizottság 1999 februárjában felszólította¹¹⁶ Franciaországot, hogy bocsásson rendelkezésre minden szükséges információt a közszolgálati műsorszolgáltatókat támogató finanszírozási rendszer (üzembentartási díj, állami szubvenciók, tőkeemelések) 88(1) cikk (rég 93(1) cikk) szerinti létező természetének¹¹⁷ felmérésére. A francia kormány a felszólításra áprilisban válaszolt.

¹¹⁴ *Appeal brought on 10 August 1999 by the Commission of the European Communities against the judgement delivered on 3 June 1999 by the Third Chamber, Extended Composition, of the Court of First Instance of the European Communities in Case T- 17/96 between Télévision Française 1 SA and the Commission of the European Communities supported by the French Republic. OJ C 299, 16.10.1999*

¹¹⁵ *Appeal brought on 13 August 1999 by the French Republic against the judgement delivered on 3 June by the Third Chamber, Extended Composition, of the Court of First Instance of the European Communities in Case T- 17/96 between Télévision Française SA and the Commission of the European Communities. OJ C 299, 16.10.1999*

¹¹⁶ A Bíróság ítéletei nyomán a Bizottság olyan esetekben köteles ilyen felszólításra, ha kétségei vannak, hogy adott állami intézkedés létező támogatást képez-e az EK Szerződés 88(1) cikke értelmében. Itt még nem arról van tehát szó, hogy a Bizottság megindította volna a Szerződés 88(2) cikke szerinti formális eljárást.

¹¹⁷ A létező támogatások esetében nincs bejelentési kötelezettség.

A főeljárás megindítása ¹¹⁸

Az Elsőfokú Bíróság által hozott ítéletre reagálva a Bizottság 1999 júliusában úgy döntött, hogy kezdeményezi a 88(2) cikk (régi 93(2) szerinti főeljárást: erről 1999 szeptemberében levélben értesítette Franciaországot. A döntés azonban csak az állami szubvenciók és a tőkeemelések formájában a France2-nek és a France3-nak juttatott támogatásra irányult. Nem érintette tehát az üzemeltetési díjak formájában juttatott támogatást, hiszen a Bizottság ebben a szakaszban nem volt képes megállapítani, hogy az létező támogatásnak minősül-e a 88(1) értelmében.¹¹⁹

A Bizottság rendelkezésére bocsátott adatok szerint 1988 előtt és 1994 után a France2 és a France3 az üzemeltetési díjon kívül nem részesült támogatásban. A szolgáltatott adatok alapján a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a France2 és a France3 -az üzemeltetési díjakat leszámítva- 1988 és 1994 között az alábbi támogatásokban részesült.

A France2-nek és a France3-nak az 1988-1994 közötti időszakban juttatott támogatás, kivéve az üzemeltetési díjakat (millió francia frankban)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
FRANCE2							
-Tőkeszubsvenciók	0	0	0	500	0	55	355
-Működési szubsvenciók	130	136	0	263	195	139	0
FRANCE3							
-Tőkeszubsvenciók	0	0	0	0	0	0	0
-Működési szubsvenciók	50	100	40	80	145	159	0
ÖSSZESEN	180	236	40	843	340	353	355

A Bizottság a táblázatban foglalt intézkedésekről megállapította, hogy állami támogatást képeznek a 87(1) (régi 92(1) értelmében, hiszen

a)-állami forrásokról van szó

b)-gazdasági előnyt nyújtanak a kedvezményezettnek

c)-képesek torzítani a versenyt és a tagállamok közötti kereskedelmi forgalmat.

d) A Bizottságnak következőképp kétségei vannak afelől, hogy a támogatás összeegyeztethető a közös piaccal.

¹¹⁸ *State Aid: Invitation to submit comments pursuant to Article 88(2) of the EC Treaty concerning the aid C 60/99 - Capital increases and other ad hoc subsidies in favour of France2 and France3.* OJ C 340, 27.11.1999

¹¹⁹ A Bizottság ennek vizsgálatával külön döntésben foglalkozni.

a) Az, hogy a támogatások állami forrásokból származnak, nyilvánvaló, hiszen a France2 és a France3 100%-os állami tulajdonban levő társaságok, amelyek számára az állam közvetlenül az állami költségvetésből juttat szubvenciókat.

b) A 87(1) cikk értelmében egy tagállam által egy adott társaságnak nyújtott támogatás nem egyeztethető össze a közös piaccal, amennyiben a kedvezményezett olyan gazdasági előnyhöz juttatja, amelyet rendes piaci körülmények között nem szerzett volna meg. A France2 és a France3 esetében a vizsgált intézkedések mindegyike gazdasági előnyhöz juttathatja a kedvezményezetteket versenytársaikhoz képest.

A készpénzszubvenciók a támogatás leggyakoribb formáját képviselik, hiszen közvetlen kedvező hatással vannak a kedvezményezett nyereség-veszteség kimutatására. Olyan pozitív bevételi tételeknek számítanak, amelyekért a társaságoknak nem kellett versenyezniük a piacon. A France2-nek és a France3-nak juttatott készpénzszubvenciók a kedvezményezetteket ezért gazdasági előnyben részesítik versenytársaikhoz képest, amelyek nem részesülnek hasonló támogatásban.

Ami a France2 tőkeemeléseit illeti, akkor jelentenek gazdasági előnyt, ha a piacgazdaságban működő befektető logikájától eltérő feltételekkel nyújtják őket. A gazdasági előny fennállásának vizsgálatához elemezni kell a kedvezményezett gazdasági eredményeit a támogatás (1991, 1993, 1994 - vö. előző táblázat) előtti és utáni időszakban. Az alábbi táblázat tanúsága szerint a France2 nem volt nyereséges a szubvenciók idején.

A France2 pénzügyi adatai (millió francia frankban) az 1988-1995 időszakban

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
France2								
Bevételek	2 836	2 879	3 047	3 414	4 394	4 368	4 936	5 074
Nyereség-(veszteség)	(100)	(329)	(744)	(93)	76	52	73	61

A francia kormány a társaság gazdasági előzményei, pénzügyi perspektívái és a piaci előrejelzések alapján nem számíthatott befektetése ésszerű megtérülési rátájára. Nem fogadható el tehát a francia hatóságok érve, hogy a France2-nél végrehajtott tőkeemelés rendes piaci befektetésnek tekintendő. Amennyiben igaz is, hogy a France2 1992-ben egyenesbe jött, a minimális nyereség csakis az állami tőkeapportnak volt köszönhető. A Bizottság megállapította, hogy a France2-nél eszközölt befektetés hozama jelentősen alatta maradt a piaci átlagnak.

Fentiek alapján a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy az állam által a France2-nek és a France3-nak 1988 és 1994 között juttatott támogatások a két kedvezményezett gazdasági előnyhöz juttatták a 87. cikk értelmében.

c) Ami a verseny és a tagállamok közötti kereskedelmi forgalom esetleges torzítását illeti, a Bizottság vizsgálata két területre összpontosított:

-audiovizuális jogok vételi piaca

-események közvetítésének piaca, hirdetések piaca, műsorok eladási piaca.

a) Általánosságban megállapítható, hogy az audiovizuális jogok vásárlása a műsorszolgáltatók egyik fő tevékenysége, hiszen ezáltal teszik vonzóvá műsorukat. A jogok gyakran kizárólagosak: a vásárló kizárólagos sugárzási jogra tesz szert. A versenytársaknak tiltott, állami forrásokból való részesedés lehetősége miatt a kedvezményezett jobb ajánlatokat képes tenni a jogtulajdonosoknak (és a tehetséges szakembereknek). Bár az audiovizuális jogokat egy földrajzilag jól behatárolt piacra szerzik meg, a piac transznacionális. Ebből következik, hogy a France2-nek és a France3-nak juttatott állami finanszírozási források kiegészítő versenyeszközökkel láthatják el a kedvezményezetteket az ajánlattétel során és ezáltal torzítják az érintett piacot.

b) Ami az eladási piacot illeti, megállapítható, hogy a szabad hozzáférhetőségű csatornák fő bevételi forrása a műsoridő hirdetőknél történő eladása. Egy olyan állam által finanszírozott társaság jelenlétének, amely a tévénezők (és ezáltal a hirdető) számára vonzó műsort nyújt, közvetlen hatása van a versenytársak bevételeire. A France2 és a France3 pedig a nézőknek és a hirdetési bevételeknek egy jelentős részét birtokolja. Amennyiben egy vállalatnak lehetősége van olyan forrásokból profitálnia, amely tilos a versenytársaknak -és ezek a források nem általános gazdasági érdekű szolgáltatás nyújtásának pluszköltségeit hivatottak fedezni- akkor a társaságnak alkalma lehet versenyképebb árakat ajánlani a hirdetőknél. A Bíróság szerint ahhoz, hogy egy támogatás a 87. cikk értelmében állami támogatásnak minősüljön, nem szükséges, hogy közvetlen hatása legyen a tagállamok közötti kereskedelmi forgalomra. Az is elegendő, ha a kedvezményezett előnyös helyzetbe hozza a Közösségen belüli kereskedelmi forgalomban vele vetélkedő társaságoknál. Továbbá az a tény, hogy az állam támogatja a France2-t és a France3-t, meggátolhatja a külföldi befektetőket is a francia műsorszolgáltatói piacon történő befektetésben.

Mindebből a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy mivel a France2-nek és a France3-nak juttatott támogatás a 87. cikk értelmében torzíthatja a versenyt és a tagállamok közötti kereskedelmi forgalmat, állami támogatásnak minősül.

Ezen intézkedéseket viszont nem lehet létező támogatásnak tekinteni a 88(1) alapján, ugyanis a Római Szerződés hatályba lépése előtt jóváhagyott vagy a műsorszolgáltatási piac liberalizációját megelőző egyetlen törvényben sem szerepeltek.¹²⁰ Az intézkedésekről a francia hatóságok nem értesítették a Bizottságot, utóbbi pedig nem hagyta őket jóvá.

d) Miután a Bizottság megállapította, hogy a vizsgálat alá vett intézkedések állami támogatást képeznek, azt kellett felmérnie, hogy összeegyeztethetők-e a közös piaccal a 87 cikk 2. és 3. bekezdésében valamint a 86. cikk 2. bekezdésében felsorolt kivételeket tekintetbe véve.

A 87. cikk rendelkezései alapján a Bizottság kizárta az összeegyeztethetőséget, ugyanis

- a 87(2) alapján a magánszemélyeknek nyújtott szociális támogatások illetve természeti katasztrófák következtében keletkezett károk elhárítására nyújtott segélyek élveznek mentességet;
- a 87(3) a) és b) pontja egyes régiók fejlődésének előmozdítására nyújtott támogatásoknak ad mentességet;
- a 87(3) d) pontja szerint egy támogatás akkor kaphat derogációt, ha kultúra előmozdítását szolgálja: mivel a francia hatóságok ezt nem állították, a Bizottság egyelőre úgy ítéli meg, hogy a d) pont nem alkalmazható a kérdéses intézkedésekre;
- a 87(3) c) pontja szerint meghatározott gazdasági ágazatok vagy területek élvezhetnek mentességet. A Bizottságnak itt a francia hatóságok által rendelkezésre bocsátott, állítólag a France2 és a France3 pénzügyi helyzetének helyreállítását célzó reorganizációs tervet kell megvizsgálnia, méghozzá a Közösségi irányelvek¹²¹ alapján. A tervről egyébként annak idején nem értesítették a Bizottságot. Így ebben a szakaszban a Bizottság nem képes felmérni a támogatás összeegyeztethetőségét a közös piaccal a 87(3) c) pontja alapján.

A Bizottságnak afelől is kétségei vannak, hogy a jelenlegi döntés által érintett támogatások kivételt képezhetnek-e a 86(2) értelmében, ahogyan azt az *Amszterdami Jegyzőkönyv* értelmezi. A France2 és a France3 ugyanis adott időszakban részesült a támogatásokban, holott a kötelezettségek fűzetében felsorolt közszolgálati feladatok közben nem módosultak. A francia hatóságok egyébként nem is állították, hogy a kérdéses intézkedések a France2-nél és a France3-nál a közszolgálati kötelezettségek teljesítéséhez szükséges költségeket kompenzáltak volna.

A fenti okokra hivatkozva a Bizottság úgy döntött, hogy a vizsgált intézkedések területén kezdeményezi a 88. cikk 2. bekezdése szerinti eljárást. Felkérte tehát az összes érdekelt felet

¹²⁰ A szubvenciókról az 1989-1994-es pénzügyi törvények rendelkeztek.

¹²¹ Lignes directrices communautaires pour les aides d'État au sauvetage et la restructuration des entreprises en difficulté (OJ C 368, 23.12.1994)

észrevételeik egy hónapon belül történő benyújtására. A Bizottság ugyanakkor figyelmeztetette Franciaországot a 88(3) záró hatására és az összes tagállamnak 1995 februárban megküldött levelének tartalmára: minden illegálisan kapott támogatás visszafizetési megítélés alá eshet.

6.4 OLASZORSZÁG

A RAI bevételi forrásainak alakulása

Év	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Közpénzek	62,8%	62,5%	58,1%	57,9%	56,2%	50%
-Üzembentartási díj	58,8%	58,7%	58,1%	54,9%	53,5%	50%
-Egyezmény az állammal	4,0%	3,8%	0,0%	3,0%	2,7%	0%
Kereskedelmi bevételek	37,2%	40,6%	40,8%	38,1%	40,3%	43%
-Hirdetés	30,9%	32,3%	30,6%	32,4%	34,5%	35%
-Szponzorizáció	2,2%	3,3%	2,2%	2,0%	2,1%	2%
-Egyéb	3,9%	4,9%	5,8%	1,2%	0,8%	3%
-Jogeladások	0,3%	0,1%	2,1%	2,5%	2,9%	3%
Más bevételek	-	-	1,1%	4,0%	3,5%	6%

A RAI kizárólagosan köztulajdonú részvénytársaság, amelyben a részvények 99,55%-át az IRI¹²², 0,45%-át pedig a Societf Italiana dei Autori e Editori¹²³ birtokolja. Felügyeletét egy negyven főből álló parlamenti bizottság gyakorolja. A közszolgálati műsorszolgáltatásra szóló kizárólagos koncesszióját 1997 márciusában újították meg húsz évre. Két országos TV csatornát és három országos rádióállomást működtet. Mint a táblázatból kitűnik, a RAI fő bevételi forrását az üzembentartási díjak képviselik. A másik fontos forrás, a hirdetési bevételek éves összegét a Minisztertanács maximálja.

Bár az országban először 1984-ben engedélyezték a privát rádiót és televíziót, a RAI már 1975-től erős versenynek volt kitéve: legfőbb vetélytársa már akkor a Berlusconi vezetése alatt működő Fininvest (ma Mediaset) volt.

A Mediaset Csoporthoz tartozó RTI 1996-ban panasszal fordult a Bizottsághoz, azt állítván egyes RAI-val kapcsolatos intézkedésekről, hogy azok állami támogatást képeznek. A Bizottság a panasztevővel és az olasz hatóságokkal folytatott hosszas levelezés és találkozók ellenére sem volt képes megállapítani, hogy a RAI-nak juttatott köztámogatás arányban áll-e a közszolgálati kötelezettségek teljesítéséhez szükséges költségekkel, valamint hogy az intézkedések létező támogatásnak tekintendők-e. A Bizottság 1999 februárjában felszólította Olaszországot, hogy nyújtsa be a támogatás természetének felméréséhez rendelkezésre álló minden információt és észrevételeit. A

¹²² Istituto Nazionale per la Ricostruzione Industriale (Nemzeti Ipari Rekonstrukciós Intézet)

¹²³ Olasz szerzők és kiadók társasága

Bizottság miközben egyes intézkedések ellen (koncessziós díj csökkentése, két kölcsönfelvétel) nem emel kifogást, más intézkedésekre vonatkozóan (tőkeemelés, preferenciális hitel) 1999 júliusában elindította a 88(2) szerinti főeljárást. Az eljárás nem érinti az üzembentartási díj formájában nyújtott támogatást.

A Mediaset Csoport RTI nevű privát műsorszolgáltatója 1996 júniusában panasszal fordult a Bizottsághoz, állítván, hogy a RAI-ra vonatkozó alábbi intézkedések állami támogatást képeznek:

- a) évi 1,3 milliárd euro (2 500 milliárd olasz líra) üzembentartási díj
- b) az 1993 december 30-i ún. Salva RAI¹²⁴ rendeletben megfogalmazott intézkedések, azaz
 - a RAI vagyonának 677 milliárd lírára történő újraértékeléséből származó mindenféle adózás alóli mentesítés
 - a RAI-nak az állammal szemben fennálló koncessziós díj tartozásának 75%-os csökkentése (154 milliárd líráról 40 milliárd lírára)
 - a RAI-nak az állammal szemben fennálló, 1992-es és 1993-as évre fennálló koncessziós díj tartozásának befagyasztása (amelyet később nem meghatározott feltételű, Cassa Depositi e Prestiti által nyújtott hosszú lejáratú hitellé konvertáltak).
 - az IRI által 1992-ben végrehajtott 100 milliárd lírás tőkeemelés
 - a Cofiri Factor által 1990-ben nyújtott 130 milliárd lírás speciális kölcsön.

A panasztevő szerint a RAI által kapott támogatás nem áll arányban a közszolgálati kötelezettségek teljesítésekor felmerülő költségekkel.

A Bizottság intenzív levelezést és tárgyalást folytatott az olasz hatóságokkal és a panasztevővel: 1996 júliusában és szeptemberében tájékoztatást kért az olasz hatóságoktól, amelyek a választ augusztusban illetve novemberben küldték meg. A Bizottság újabb, 1998 júliusában feltett kérdéseire az olasz hatóságok egy értekezlet és egy újabb levél formájában reagáltak. A Bizottság hosszú értekezletet tartott a panasztevővel is, aki 1998 októberében megerősítette jogi érveit.

A Bizottságnak ennek ellenére nem sikerült elegendő információhoz jutnia, miután a RAI-ra ruházott közszolgálati kötelezettségek nem voltak világosan meghatározva. Nem állt módjában felmérni, hogy a RAI-nak juttatott közfinanszírozás arányos-e a közszolgálati kötelezettségekből származó nettó költségekkel. Azt sem volt képes megállapítani, hogy a közfinanszírozás létező támogatásnak minősül-e a 88(1) cikk (régi 93(1) cikk) értelmében. Az

¹²⁴ 558. Rendelet

üzembentartási díjat Olaszországban először 1938-ban vezették be, tehát még a Római Szerződés aláírása előtt. Azóta azonban módosult mind a törvényi keret, mind a műsorszolgáltatási piac. A Bizottság ezért kétségbe vonta, hogy ebben az esetben követhető a *88(1) cikkben* foglalt eljárás. Ugyanakkor megkérdőjelezte az olyan *ad hoc* intézkedések összeegyeztethetőségét az EU versenyszabályaival, mint az 1992-es részvénytőke emelés és a "Salva RAI" rendelet, amelyeket nem tartalmazott az üzembentartási díjat létrehozó törvény.

A Bizottság tehát 1999 februárjában felszólította Olaszországot, hogy tárjon fel minden információt és tegye meg észrevételeit a támogatások létező természetére vonatkozóan.¹²⁵

Az olasz kormány 1999 márciusban és májusban nyújtotta be észrevételeit és tájékoztatását. Mivel a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy az *ad hoc* intézkedések létező támogatásnak minősülnek, hiszen nem rendelkezett róluk törvény a Szerződés hatályba lépése illetve a liberalizáció előtt, 1999 júliusában úgy döntött, hogy megindítja az eljárást az EK Szerződés *88(2) cikke* (régi 93(2) cikk) szerint a RAI-nak a részvénytőke emelés, az adómentesség és a Cassa Depositi e Prestiti által nyújtott kedvezményes hitel formájában juttatott támogatás kérdésében.

Ugyanakkor viszont a Bizottság nem kifogásolta a koncessziós díj csökkentését és az 1990-ben és 1997-ben az IRI-hez tartozó Cofiritól illetve a Cofiri Factortól kapott két kölcsönt, mert ezekről megállapította, hogy nem nyújtottak gazdasági előnyt a RAI számára. A Bizottságnak e döntése nem foglalkozott a RAI-nak üzembentartási díj formájában juttatott támogatással sem, hiszen a Bizottságnak egyelőre nem állt módjában megállapítani, hogy az az EK Szerződés *88(1)* értelmében létező támogatásnak minősül-e.¹²⁶

A főeljárás megindítása¹²⁷

A Bizottság megállapította, hogy a döntésben szereplő három intézkedés (tőkeemelés, adómentesség, kedvezményes hitel) esetében a *87. cikk* (régi 92. cikk) értelmében állami támogatást képez, mivel:

- a) állami forrásokról van szó
- b) gazdasági előnyt nyújtanak a kedvezményezettnek
- c) képesek torzítani a versenyt és a tagállamok közötti kereskedelmi forgalmat.

¹²⁵ A fent felsorolt intézkedéseken kívül a felszólításban a Bizottság elemezte a Cofiri által 1997-ben nyújtott közepes lejáratú kölcsönt is, amely a Cassa Depositi e Prestitinek fennálló tartozás visszafizetésére szolgált.

¹²⁶ Az üzembentartási díj értékelése külön döntés tárgya lesz.

¹²⁷ *Aiuti di Stato: Invito a presentare osservazioni a norma dell'articolo 88, paragrafo 2, de l Trattato CE, in merito all'aiuto C62/99 -Aumento di capitale e altre misure a favore della RAI.* OJ C 351, 4.12.1999

d) A Bizottságnak tehát kétségei vannak afelől, hogy a támogatások összeegyeztethetők-e a közös piaccal.

a) A RAI részvényeinek 99,55%-a az IRI birtokában van, az IRI pedig a pénzügyminisztérium ellenőrzése alatt áll. Bár a RAI-nak tőkeemelés formájában nyújtott támogatás nem közvetlenül az állami költségvetésből származik, nem vitatható az állami forrás. Ugyanez vonatkozik a Cassa Depositi e Prestiti által nyújtott hitelre, hiszen ez is a pénzügyminisztérium ellenőrzése alatt működik. Ami pedig az adó alóli mentesítést illeti, az állam lemondott egy forrásról, aminek hatása van a költségvetésre.

b) Az EK Szerződés 87(1) értelmében a közös piaccal összeegyeztethetetlen a tagállam által egy vállalatnak nyújtott támogatás, amennyiben utóbbinak ebből gazdasági előnye származik.

A tőkeemelés gazdasági előnyben részesítette a RAI-t versenytársaihoz képest, mert a befektetés nem piaci feltételek mellett történt. A kormány ugyanis a társaság gazdasági előzményei és perspektívái alapján nem számíthatott befektetése ésszerű megtérülési rátájára. Egy magánbefektető nem hozott volna tőkét a RAI-ba, hiszen más társaságoknál sokkal jobb a befektetés megtérülése. Bár az olasz hatóságok azt állították, hogy az 1992-es tőkeemelés egy visszafogott üzembentartási díj emelést (5,4%-os inflációs ráta mellett az emelés csak 4,2% volt) volt hivatott kompenzálni. Ez az érvelés azonban nem fogadható el, hiszen egyrészt a Közösségi versenyszabályok értelmében adott vállalatnak nyújtott támogatás csökkentését a tagállam nem kompenzálhatja más támogatással, másrészt ki lehet mutatni, hogy a kompenzáció nem áll arányban a RAI által állítólagosan elszenvedett veszteséggel. 1992-ben a RAI üzembentartási díjából származó bevétele 2 044 milliárd líra volt és az 1,2%-os kompenzáció kevesebb mint 25 milliárd lírát, nem pedig 100 milliárd lírát (a tőkeemelés összege) indokolt volna.

A vagyon újraértékeléséből származó adó alóli mentesítés azért képez állami támogatást, mert a RAI nyereség-veszteség számlájában megszüntet egy költségelemet. Míg más társaságnak be kellett volna fizetnie az államnak a rendes adóösszeget, a RAI mentesült ez alól, közvetlen pénzügyi és gazdasági előnyre szert téve.

A Cassa Depositi e Prestiti kedvezményes hitel útján azért jutott előnyhöz a RAI, mert a hitel kamata az olasz hatóságok tájékoztatása szerint 9%-os volt, ami alacsonyabb mint az abban az időben hasonló műveleteknél alkalmazott 11,65%.

A Bizottság a rendelkezésére álló információ alapján nincs abban a helyzetben, hogy a fenti intézkedésekből származó előnyöket mennyiségileg is meghatározza.

c) Ami a verseny torzításának és a Közösségen belüli kereskedelmi forgalomra gyakorolt hatásának felmérését illeti, a Bizottság vizsgálódása két területre összpontosított:

-audiovizuális jogok vételi piaca

-események közvetítésének piaca, hirdetések piaca, műsorok eladási piaca.

Az érvelés ugyanaz volt mint a francia esetben és a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a RAI támogatására adott állami intézkedések a 87(1) értelmében torzítják a versenyt és a Közösségen belüli kereskedelmet.

Az intézkedések nem tekinthetők létező támogatásnak a 88(1) értelmében, hiszen nem rendelkezett róluk semmilyen, a Római Szerződés hatályba lépése előtt elfogadott törvény: A tőkeemelésről egy 1992-es rendelet, a többiről az 1993-as "Salva RAI" rendelet intézkedett. Ráadásul az olasz állam nem értesítette a Bizottságot e támogatásokról, így az nem is hagyhatta őket jóvá. A kérdéses intézkedésekre nem alkalmazható tehát a 88(1) cikkben foglalt eljárás, hiszen azok törvényi alapja későbbre datálódik, mint a Római Szerződés illetve a liberalizáció.

d) A Bizottságnak ezek után az összeegyeztethetőséget kell felmérnie a közös piaccal, mégpedig a 87. cikk (rég 92. cikk) 2. és 3. bekezdése valamint a 86. cikk (rég 90. cikk) 2. bekezdése alapján.

A 87(2) rendelkezéseinek alkalmazása kizárható, mert sem nem magánszemélyeknek nyújtott szociális jellegű támogatásról, sem nem természeti katasztrófák következtében keletkezett károk elhárítására nyújtott támogatásról nincs szó. Ugyanígy kizárhatók a 87(3) a) és b) pontjai: a RAI sok helyen van jelen.

Elvileg a c) pont értelmében (meghatározott gazdasági ágazatok vagy gazdasági területek előmozdítására nyújtott támogatások) is élvezhetnének mentességet a kérdéses intézkedések. Az olasz hatóságok a Bizottság rendelkezésére bocsátották a RAI által 1993-ban kidolgozott restrukturációs terv másolatát. 1993-ban azonban a tervről nem értesítették a Bizottságot. A hatóságok által a Bizottság formális felhívására adott válasz elemeként prezentált 1994-1996-os restrukturálási terv a RAI szilárd nyereségességének helyreállítását vetítette előre 1995-re és 1996-ra. A Bizottságnak azonban a terv alapján kétségei vannak a gazdasági feltételezésekkel kapcsolatban és a rendelkezésére álló információ nem elegendő a támogatásoknak a közös piaccal való összeegyeztethetőségének a felmérésére. Jelenleg tehát a Bizottság kétségbe vonja a c) pont szerinti összeegyeztethetőséget.

A 87(3) d) pontja szerint a kultúra és a kulturális örökség megóvásának előmozdítására nyújtott támogatások összeegyeztethetők a közös piaccal. A Bizottság szerint azonban a d) pont nem alkalmazható, mert az olasz hatóságok nem jelezték, hogy a támogatást a RAI-nak a kérdéses időszakban egy vagy több kulturális projekt előmozdítására adták.

A 86(2) értelmében mentességet élveznek az általános érdekű gazdasági szolgáltatás nyújtásának kompenzálásáért nyújtott támogatások. Az olasz állam a RAI-ra néhány, szolgálati szerződésben lefektetett közszolgálati kötelezettséget ruház: ha a támogatás ezen kötelezettségek nettó költségeit kompenzálja, akkor elvileg alkalmazható rá a 86(2). Mivel azonban az üzemeltetési díjakra nem vonatkozik a Bizottság döntése, nehéz felmérni az arányosságot. Viszont az intézkedések egy adott időszakban történtek, amikor a szolgálati szerződésben foglalt kötelezettségekben nem következett be változás és a RAI megkapta az üzemeltetési díjat is, amelyben a hatóságok szerint a közszolgálati kötelezettségekhez kapcsolódó költségek megtérítéseként részesül. A Bizottságnak így kétségei vannak afelől, hogy az intézkedések a 86(2) értelmében élvezhetnek mentességet.

A Bizottság tehát ebben a szakaszban kétségbe vonta, hogy a döntésben szereplő három intézkedés (tőkeemelés, adómentesség, kedvezményes hitel) összeegyeztethető a közös piaccal, ezért 1999 decemberében felszólítást publikált a Hivatalos Közlönyben és felkérte az érdekelt feleket, hogy az EK Szerződés 88(2) értelmében egy hónapon belül tegyék meg észrevételeiket a RAI-nak juttatott tőkeemelésre és egyéb támogatásokra vonatkozóan. A Bizottság ugyanakkor emlékeztette az olasz hatóságokat, hogy a 88(3)-nak záró hatása van és felhívta figyelmüket a tagállamoknak 1995 februárban küldött levelének tartalmára: minden illegálisan kapott támogatás visszafizetési megítélés alá eshet.

*Az olasz hatóságok válasza*¹²⁸

-a 87(3) c) pontjának alkalmazhatósága

A RAI közelmúltbeli történelmének eseményei az 50-es évektől kifejlődő európai közszolgálati műsorszolgáltatók közös szervezeti és kulturális modelljében gyökereznek. A privát szolgáltatók piacra lépése következtében megváltozott körülmények a beruházások és a vásárlások növelésére kényszerítették a közszolgálati műsorszolgáltatókat, mind a műsorok mind a technikai berendezések területén. Ami a RAI-t illeti, ez a jelenség - a nyereség növekedésének lassulása mellett- progresszíven rontotta a társaság pénzügyi helyzetét. Ebben

¹²⁸ *Elementi di risposta relativi alla procedura dalla Commissione europea, ai sensi dell'art. 88, par.2, del Trattato CE, concernente presunti aiuti di Stato conferiti dall'Italia a RAI . (az olasz hatóságok bizalmas anyaga)*

az összefüggésben született meg az 1994-96-os ipari restrukturálási terv, amely felvázolta a szanálás, a racionalizáció fő irányait valamint a fejlődés útját.

A terv két fő beavatkozási vonalat határozott meg:

1. rövidtávú cselekvési terv a költségek és az adósságok csökkentésére
2. a szervezeti struktúra újrajrjolása és fejlesztési projektek beindítása.

1. Az egész társaságban széleskörű költségmegtakarítási tervet vezettek be, amely az alábbi területeket érintette:

- Külső megrendelések csökkentése és a belső termelési erőforrások termelékenységének visszaállítása
- Működési és strukturális költségekkel való takarékoskodás, koncentráció a fő tevékenységre

Költségek megoszlása 1993-1998

Év	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Személyzet	42%	44%	41%	39%	37%	33%
Műsorok	41%	39%	43%	43%	46%	49%
Működés	18%	17%	16%	17%	17%	18%

-Szervezeti struktúra állománylépítéssel történő racionalizálása: 1992 decembertől 1998 decemberig 2550 alkalmazottat bocsátottak el, 10 700-re csökkentve a létszámot.

-Társvállalatok által végzett tevékenység áttekintése azzal a céllal, hogy míg egyeseket felszámolnak, a többiek rövid időn belül teljes gazdasági-pénzügyi autonómiára tegyenek szert

-Adósságok csökkentése: az 1992 december 31-ével fennálló 1 600 milliárd líra adósságot 1998 december 31-ére 350 milliárd lírára sikerült redukálni.

-Kincstár központosított kezelése és a vásárlási centrumok erőteljes ellenőrzése.

2. Ami pedig a RAI szervezeti struktúrájának hosszabb távú átalakítási tervét illeti, bevezetésre került a célkitűzés-felelősség-ellenőrzés modell, hogy a karcsúbb és rugalmasabb felépítés lehetővé tegye a vezetőség tudatosabb és közvetlenebb részvételét a társaság stratégiájának kidolgozásában. A reorganizációs művelet maximális hatékonyságának biztosítására felülvizsgálati tervet fogadtak el a társaság rendszereire és folyamataira vonatkozóan.

A fenti megtakarításokkal szemben állnak az átstrukturálásra fordított költségek, 1994-98 között összesen mintegy 500 milliárd líra:

Az átalakítás költsége: 1994-1998

Év	Milliárd líra
1994	187
1995	59
1996	109
1997	58
1998	90
Összesen	503

Össességében megállapítható, hogy a RAI a tervben meghatározott időpontnál korábban teljesítette a rögzített célokat:

A tervezett célok elérése

Év	1993	1994		1995		1996	
	Eredmény	Terv	Eredmény	Terv	Eredmény	Terv	Eredmény
Milliárd líra							
Bruttó működési nyereség	391	615	853	786	902	912	879
Nettó eredmény	-479	-101	19	28	68	130	97
Várható amortizáció	-	-	-	-	74	-	65
Nettó adósság	1.497	1.318	1.112	1.020	756	775	145

A Bizottság által vizsgált intézkedésekre tehát alkalmazható a 87(3) c) pontja, hiszen egy restrukturációs folyamathoz kapcsolódnak, amelyek már az 1994-1996-os terv elfogadása előtt megkezdődött és amelyek a vártnál korábbi és hatékonyabb eredményeket hozott. Ráadásul a RAI vezetősége a terv teljesítését követően lépéseket tett az eredmények konszolidálására.

-A 87(3) d. pontjának alkalmazhatósága

Úgy tűnik, hogy jogi szempontból nem szükséges egy adott kulturális projekt a szóban forgó derogáció alkalmazásához. A tagállamok-a szubszidiaritás elve értelmében is- rendelkeznek egy minimális mozgástérrel az ösztönzendő kulturális tevékenységek meghatározásában. A RAI-nak természeténél fogva közszolgálati feladatai közé tartozik a kultúra előmozdítása: a közszolgálati műsorszolgáltatás hatékonyságának biztosításához szükséges állami beavatkozásnak hatása van a kultúrára. Mivel az *Amszterdami Jegyzőkönyv* szerint a közszolgálati műsorszolgáltatás közvetlenül kapcsolódik a társadalmak kulturális szükségleteihez, a kérdéses intézkedések pedig szükségesek voltak a társaság hatékonyságának garantálásához, alkalmazható a 87(3) d) pontja.

-A 86(2) alkalmazhatósága

Az általános gazdasági érdekű szolgáltatással megbízott vállalatok részesülhetnek az államtól pénzügyi hozzájárulásban, amennyire az szükséges az e szolgáltatásokkal járó pluszköltségek kompenzációjára. A 86(2) rendelkezései csupán azt kívánják elkerülni, hogy az ilyen pénzügyi támogatás túlzott legyen, illetve tisztán kereskedelmi jellegű tevékenységeket szubvencionáljon. Ugyanakkor a tagállamok hatáskörébe tartozik a közszolgálat megbízásának és az ehhez szükséges finanszírozásnak a meghatározása, ezért a Bizottságnak nincs joga beleszólni e definíciókba. Mivel megállapítható, hogy a RAI-nak adott közvetlen és közvetett támogatások nem lépik túl a közszolgálati feladatok teljesítéséhez szükséges szintet, az érintett intézkedések mindegyike törvényes a 86(2) alapján.

6.5 GÖRÖGORSZÁG

*Az ERT bevételi forrásainak alakulása*¹²⁹

Év	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Közpénzek						
Üzembentartási díj						
Szubvenció						
Kereskedelmi bevételek						

Görögországban a sok szerző által nem közszolgálatinak, hanem államinak nevezett ERT két országos csatornával rendelkezik. Az általuk képviselt piaci részesedés azonban rendkívül kicsi, 10% körül mozog. A privat műsorszolgáltatást először 1989-ben engedélyezték: az Antenna 1 és a Megachannel 20% körüli piaci részesedést, a Skai és a Star pedig 15% körüli értéket mondhat magáénak.

A Skai társaság 1997-ben panaszt nyújtott be a Bizottsághoz azt állítván, hogy az ERT az EK Szerződés 87. és 88. cikke értelmében állami támogatásban részesül. A Bizottság a támogatás fennállásának felmérésére 1998 januárjában információt kért a görög hatóságoktól. Döntés még nem született.

Az Európai Bizottság 1998 januárjában levélben kérte az ERT-t¹³⁰, hogy adjon át információt egy, a Bizottsághoz intézett panasz¹³¹ kivizsgálásához, amely szerint az ERT a Római Szerződés 87. és 88. cikke (régi 92. és 93. cikk) szerint állami támogatásban részesül. A panasztevő két pontra helyezte a hangsúlyt:

-a rádiós és televíziós hirdetésekre kirótt közvetett illetékre, amely az athéni és thessaloniki újságírók nyugdíjalapjának finanszírozását biztosítja¹³²

¹²⁹ Az ERT-re vonatkozóan nincsenek koherens adatok. Az adatszolgáltatás annyira megbízhatatlan, hogy közelítő adatot sem sikerült találni az évkönyvekben: az egy-egy évjáratban megjelenő adatsorok félrevezetők. pl. nem derül ki, hogy a közpénzek alkotják-e a bevételek legnagyobb részét vagy csak 30-40% körül mozognak.

¹³⁰ *Plainte concernant l'aide d'état accordée à la Société Hellénique de Radiotélévision*. Bruxelles, 26.01.1998 (DG IV bizalmas levele)

¹³¹ A panasz benyújtásának időpontjáról nem áll rendelkezésre információ.

¹³² Ezzel a továbbiakban nem foglalkozik a dolgozat

-az ERT finanszírozási rendszerére, megkérdőjelezve az üzembentartási díjat és a különböző formát öltő állami pénzügyi támogatásokat.

A Bizottság annak érdekében, hogy felmérhesse, állami támogatásról van-e szó és amennyiben igen, a támogatás összeegyeztethető-e a közös piaccal, felkérte az illetékes görög hatóságokat, hogy tizenöt napon belül küldjenek el minden olyan dokumentumot, amely segítheti a helyzet tisztázását. Konkrétan az alábbiakat kérte:

-az 1989/1866-os, az 1991/1898-as és az 1995/2328-as törvények teljes szövegét,

-az ERT megalakításáról szóló törvény teljes szövegét,

-az ERT-re és a többi műsorszolgáltatóra ruházott kötelezettségek közötti különbség magyarázatát,

-az ERT legutóbbi három évre vonatkozó mérlegét,

-az állam és az ERT közötti pénzügyi kapcsolatok rövid elemzését az utóbbi öt évre vonatkozóan, különös tekintettel a tőkejuttatásokra, az adósságok eltörlésére, a hitelekre és a garanciákra.

Az illetékes görög hatóság eljuttatta a kért információt a Bizottságnak: a válasz legfontosabb elemeit az alábbiakban ismertetjük.

Az ERT által benyújtott információ

*Az ERT-re és a többi műsorszolgáltatóra ruházott kötelezettségek közötti különbség*¹³³

Az ERT és a többi műsorszolgáltató közötti különbség hasonló az Európában szokásoshoz. Az általános érdekű szolgáltatás nyújtásával megbízott közszolgálati műsorszolgáltatás szerepét, megbízatását az Európa Parlament 1996-os határozata fogalmazta meg. A közszolgálati műsorszolgáltatóknak ügyelniük kell a minőségre és egész Európában jelentősen hozzá kell járulniuk a TV- és mozifilm gyártáshoz. Az ERT és a többi műsorszolgáltató közötti különbség Görögországban szembetűnő. Minden más jelentősebb rádió- és TV csatorna profitorientált kereskedelmi vállalat. Ezzel szemben az ERT arra törekszik, hogy hozzájáruljon az egész görög lakosság tájékoztatásához, oktatásához és szórakoztatáshoz. Az Alkotmány szerint az általános érdeket szolgálja, tehát általános érdekű szolgáltatások nyújtására van kötelezve. Ez az alábbiakat foglalja magában:

¹³³ Az ERT-től kapott dokumentumok alapján

- Olyan műsorok sugárzása, amelyek hozzájárulnak a görög civilizáció, kultúra és hagyomány előmozdításához, valamint a görög kulturális identitás megőrzéséhez
- Olyan periferikus rádióállomások felállítása és üzemeltetése, amelyek a görög határvidék régióit szolgálják ki.
- Műsorok sugárzása az összes földrészre (műholdon keresztül), hogy azokat tudja fogni az egész világon élő 7 millió görög emigráns.
- A két ország kormánya közötti bilaterális egyezmény értelmében műholdas sugárzás Cipruson.
- Zenei együttesek (két zenekar és egy kórus) fenntartása és működtetése az igényes zene népszerűsítésének szolgálatában.
- A görög parlament és az EP vitáinak közvetítése
- A politikai pártok választási kampányának közvetítése (parlamentari választások, önkormányzati választások, referendumok, az EP képviselőinek választása) teljes és pártatlan módon.
- A helyi adminisztrációval, a társadalmi szervezetekkel és a különféle szociális kategóriákkal kapcsolatos kérdések közvetítése.
- Hetilap kiadása az összes Görögországban fogható görög és külföldi rádió- és TV csatorna műsorával.

Ezenkívül az ERT-nek olyan műsorokat kell sugároznia, amelyek szem előtt tartják a minőséget, a tárgyilagosságot, a tökéletességre törekvést, az információ aktualitásának követelményét, valamint a pluralizmus és a görög nyelv megőrzésének eszközei.

Mivel a fent leírt kötelezettségek kevésbé teszik népszerűvé az ERT csatornáit, a nézettségi arányok jóval kisebbek (ET-1: 4,9%, ET-2: 3%) mint a kereskedelmi csatornák esetében (ANTENNA 20-25%, MEGA 20-25%, SKAI 11-16%, STAR CHANNEL 11-16%)

AZ ERT finanszírozási rendszere

-Szubvenciók

Az ERT-nek alapító okirata szerint négy finanszírozási forrása van: az állami költségvetésből biztosított szubvenciók, hirdetési bevételek, üzemeltetési díjból származó bevételek, egyéb forrásból származó bevételek. Az ERT a szóban forgó öt év során (1993 január 1 - 1997 június 30 között) az alábbi szubvenciókban részesült az államtól:

Pénzösszegek	1993 I.1-	1994 I.1-	1995 VII.1-	1996 VII.1-	Összesen
Drachmában	1993 XII. 31.	1995 VI. 30.	1996 VI. 30	1997 VI. 30.	

a)Szubvenció k	6.000.000.000	3.000.000.000	3.250.000.000	2.050.000.000	14.3000.000.000
b)Szubvenció a ciprusi mű- holdas sugár- zás költségeire	1.000.000.000	1.600.000.000	1.000.000.000	860.000.000	4.460.000.000
c) Szubvenció a más szerve- zetektől vissza- helyezett dol- gozók bérére ¹³⁴			800.000.000		800.000.000
d) Szubvenció a zenei együttesekre	1.200.000.000				1.2000.000.000
Összesen	8.200.000.000	4.600.000.000	5.050.000.000	2.910.000.000	20.760.000.000

Az a) pontban szereplő szubvenciókban az ERT mint nemzeti műsorszolgáltató részesül, amelynek feladata a közönség számára általános érdekű szolgáltatás nyújtása. A kapott összegek a megbízatás teljesítésére fordított kiadásoknak csak kisebb részét fedezik.

A b) pontban szereplő szubvenció teljes összege 4.460.000.000 drachma, szemben az e célra fordított tényleges, 5.956.691.740 drachmára rúgó költségekkel.

A c) pontban szereplő szubvenció teljes összege 800.000.000 drachma, szemben az 5.844.729.930 drachmával, amibe az ERT-nek került.

A d) pontban szereplő 1.200.000.000 drachma összegű, 1993-ban juttatott kivételes szubvencióval szemben a zenei együttesekre fordított összeg az öt év alatt 7.655.100.584 drachma volt.

Az ERT 5. rádióállomása földi sugárzású és a görög emigránsokat szolgálja a világ minden részén. E műsor sugárzása egyben általános érdekű és közérdekű szolgáltatás. A szolgáltatásra fordított összeg 6.362.827.427 drachma volt a szóban forgó öt év alatt.

¹³⁴ Az ERT 400 alkalmazottat átirányított más közszolgálati szervezetekhez, akiket később visszairányítottak az ERT-hez.

Az utóbbi, valamint a b), c) és d) pontban szereplő területeken az ERT általános érdekű szolgáltatást nyújt. Míg összesen 20.760.000.000 drachma szubvencióban részesült, az e célokra fordított költségei ezt jelentősen túlszárnyalták: 25.819.349.645 drachmát tettek ki, azaz több mint ötmilliárd drachmával voltak nagyobbak.

-Adósságok elengedése

Az 1995/2328-as törvény rendelkezik az ERT azon, állammal szemben fennálló adósságainak a leírásáról, amelyek az adókból, azok kamataiból, adópótlékokból, bírságokból stb. származnak. Az 1982-es és 1983-as pénzügyi évre visszamenő adósságokra - amelyeknek teljes összege 483.950.000 drachma - egy adóhatósági vizsgálat során derült fény.

A görög adótörvénykezés értelmében az adókihágásokból eredő tartozásokat kétféleképpen lehet megállapítani: vagy visszavonhatatlan (megfellebezhetetlen) bírói döntéssel vagy a vitás kérdések megoldására hivatott közigazgatási eljárással. Ebben az esetben azonban sem bírói döntésre, sem pedig a vitás kérdések békés úton, közigazgatási eljárás keretében történő megoldására nem került sor. Az ERT soha nem ismerte el az adóellenőrzés során megállapított összegeket és kétségbe vonta törvényességüket. Befizette viszont a megállapított összeg 20%-át annak érdekében, hogy az igazságszolgáltatáshoz fordulhasson. Mivel azonban az eljárás nehézkesnek és hosszúnak ígérkezett, a törvényhozó jobbnak látta, ha rendelkezés útján oldja meg a vitát: az eredetileg megállapított összeg 20%-ára csökkentette a tartozást (ezt az ERT már különben is befizette).

Az ERT esetében tehát nem adósságtörlesztésről, hanem egy követelés törvényes úton történő visszavonásáról van szó és így nem képez állami támogatást az EK Szerződés 87 és 88. cikke (régi 92. és 93. cikk) szerint.

-Állami garancia

A görög törvények lehetővé teszik, hogy a görög állam nemzeti és külföldi bankoknak garanciát adjon egyes közjogi személyiségeknek, állami többségű vállalatoknak stb. nyújtott kölcsönökre, garancialevelekre, óvadékokra. Az államnak a garancia nyújtásával az a célja, hogy az országban létező köztartozás állományt hatékonyan tudja felügyelni és kontrollálni, valamint hogy biztosítsa a tartozás lehető legjobb kezelését.

Az ERT non-profit társaság, így a kölcsönt nyújtó pénzügyi intézmény garanciát kér fizetőképességére nézve. Mivel az ERT legfőbb részvényese az állam, e hitelfelveteleire az állam adja a garanciát. Az ERT három hitelszerződést kötött:

-1993-ban a Sumitomo Bankkal (USD 35.000.000)

-1994-ben a Fuji Bankkal (USD 40.000.000)

-1996-ban a Hill Samuel Bankkal (USD 75.000.000).

-Üzembentartási díjak

Az 1987/1730-as törvény az ERT rádió és TV szolgáltatásainak ellenértékéért üzemeltetési díjat állapít meg, amelyet az ERT nevében és számára az állami elektromos társaság szed be a villanyszámlával együtt. A díj összegét az ERT igazgatótanácsának javaslatára (és az Országos Rádió-TV Tanács valamint a az Országos Elektronikus Tömegmédia Bizottság véleményét követően) a gazdasági minisztérium állapítja meg. 1997 április óta az üzemeltetési díj összege havi 1.000 drachma. A legutóbbi emelésre azért volt szükség, hogy az ERT teljesíteni tudja közérdekű kötelezettségeit (parlamentari viták közvetítése, a vallási érzület terjedését célzó műsorok, beszámoló a politikai pártok, a szakszervezetek és más társadalmi szervezetek tevékenységéről, a népi hagyomány előmozdítását célzó műsorok, kisebbségi műsorok stb). Az üzemeltetési díj kompenzációs jellegű, ugyanis a nyújtott szolgáltatások ellenében fizetik és a közszolgálati kötelezettségek teljesítésekor felmerülő plusz költségek fedezésére hivatott. Az ERT által bevételezett üzemeltetési díjak a kiadásoknak csupán egy részét fedezik.

Az állami támogatás létezésének felmérése

1. Az állami támogatás fennállásának kizárása

a) Az ERT többféle forrásból történő finanszírozása kizárja az állami támogatás jellegét. Az állam által nyújtott szubszidiák és az üzemeltetési díjak nem képeznek állami támogatást az EK Szerződés 87. és 88. cikke (régiben 92. és 93. cikk) értelmében: míg előbbieket az állami (nemzeti és szociális) politika keretében nyújtott szolgáltatások ellentételezéseként kapja az ERT, az utóbbiak az általános érdeklő szolgáltatás biztosítását kompenzálják.¹³⁵

Ami az ERT-nek az utóbbi öt évben nyújtott állami szubszidiákat illeti, azok messze nem elegendők a közérdeklő szolgáltatások fedezésére. Ami pedig az üzemeltetési díjakat illeti, azokat az ERT teljes mértékben felemésztja az általános érdeklő megbízatás teljesítésekor.

¹³⁵ Ez a megállapítást ellentmond annak, hogy előzőleg a szubszidiákat is úgy állították be, mint általános érdeklő szolgáltatások nyújtásáért kapott kompenzációt.

Amennyiben az állami támogatás -az EK Szerződés 87. és 88. cikke szerint- minden olyan intézkedéssel azonosítható, amelyik az adott társaságnak bármilyen olyan gazdasági vagy pénzügyi hasznot hoz, amelyet rendes tevékenységei keretében egyébként nem tudna realizálni¹³⁶, akkor is könnyen megállapítható, hogy az ERT üzemeltetési díjból származó bevételei jelentősen kisebbek, mint más országokban. Az üzemeltetési díj az ERT megalakulása óta mindig is a rendszeres tevékenységek fedezésére szolgált és alapvető forrásként szerepelt.

A haszon elemének és az állami forrásnak a hiányán kívül történelmi okok is ezt az értelmezést támasztják alá: az EGK megalakításakor, 1957-ben mind a hat tagállamban (Luxemburg kivételével) működtek műsorszolgáltatók, amelyeknek a fő bevételi forrása az üzemeltetési díj volt. Ezt az üzemeltetési díjat ugyan lehetett volna úgy tekinteni, mint a Római Szerződés 87. cikke (rég 92. cikke) szerinti állami támogatást, kétségtelen azonban, hogy ebben az esetben határozott derogációt fogalmaztak volna meg annak biztosítására, hogy az üzemeltetési díj ne legyen összeegyeztethetetlen a közös piaccal.

2. A verseny és a Közösségen belüli piac torzításának kizárása

A közszolgálati műsorszolgáltatókra ruházott megbízás természete megakadályozza, hogy versenyképesek legyenek a kereskedelmi csatornákkal. Még ha feltételezzük is, hogy az üzemeltetési díj érintheti a versenyt, ezt az eshetőséget kizárja az a tény, hogy az üzemeltetési díjából származó bevételek nem elegendők az általános érdekű szolgáltatásokra vonatkozó kötelezettségek teljesítésére.

Még ha az állami támogatásnak azt a kritériumát is fogadjuk el, hogy bizonyos hatást gyakorol a Közösségen belüli kereskedelemre, az ERT által bevételezett üzemeltetési díjak és állami szubvenciók összege még elvben sem tekinthető állami támogatásnak.

3. Az ERT finanszírozásának törvényessége

Az ERT-nek az államtól kapott költségtérítése nem esik az állami támogatást megtiltó rendelkezések alá, ugyanis az EK Szerződés 87(3) (rég 92(3)) d) pontja rögzíti, hogy a kultúra előmozdítását célzó támogatások teljes mértékben összeegyeztethetők a versenyjoggal. E rendelkezésből adódik, hogy az ERT-nek nyújtott minden állami támogatás elsősorban kulturális jellegű, hiszen célja a görög lakosság ismereteinek kiszélesítése és a kulturális örökség megőrzése.

¹³⁶ Itt hivatkoznak korábbi döntésekre

Az Amszterdami Jegyzőkönyv pedig kimondja, hogy

-egyrészt a közszolgálati műsorszolgáltatók által sugárzott műsorok közvetlenül kapcsolódnak a társadalom demokratikus, szociális és kulturális szükségleteihez valamint a média pluralizmus fenntartásának szükségességéhez,

-másrészt a tagállamok hatáskörébe tartozik a közszolgálati műsorszolgáltatók által nyújtott általános érdekű szolgáltatások meghatározása. Ebből következik, hogy a közszolgálati műsorszolgáltató által nyújtott műsor egészének (mint általános érdekű szolgáltatásnak) a finanszírozása nem összeegyeztethetetlen a közösségi versenyjoggal.

A Bizottság egyelőre nem hozott döntést a panasz ügyében.

6.6 ÍRORSZÁG

Az RTE bevételi forrásainak megoszlása

Év	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Közpénzek	37,9%	36,0%	33,7%	34,8%	34,5%	34%
-TV üzembentartási díj	37,9%	36,0%	33,7%	34,8%	34,5%	34%
Kereskedelmi bevételek	62,1%	64,0%	66,3%	65,2%	65,5%	66%
-Hirdetés	50,5%	51,0%	51,1%	51,3%	49,1%	41%
-Egyéb műsorbevételek	2,8%	3,3%	3,7%	3,5%	3,7%	0%
-Vállalkozási részleg	8,8%	9,6%	11,6%	10,4%	12,6%	13%

Az 1998-as törvénynek a rádiózásról és a televíziózásról az volt a célja, hogy megteremtse a duális médiarendszert. Egy országos privát rádióállomásnak és egy országos magán TV csatornának adtak ki frekvenciát¹³⁷. A terv az volt, hogy ezek hirdetési bevételből tartanak el magukat, hamarosan kiderült azonban, hogy az ír hirdetési piac túl kicsi ahhoz hogy az erős RTE és nyomtatott sajtó mellett biztosítsa az új csatornák finanszírozását. A probléma orvoslására 1990-ben új műsorszolgáltatási törvényt fogadott el a parlament, amelyben korlátozták az RTE éves hirdetési bevételét és hirdetési idejét. Az új törvény sem segített az új szolgáltatókon: az országos rádióállomás 1991-ben bezárt, az országos TV csatorna pedig nem is igazán indult be.

Az RTE két országos TV csatornája uralja a hirdetési piacot 44%-kal. A TV3-nak 5%-os a részesedése.¹³⁸

Az ír kormány 1999 áprilisában értesült a Bizottságtól, hogy a TV3 panaszt nyújtott be az RTE finanszírozási rendszerével kapcsolatban. A Bizottság tájékoztatást kért a hatóságoktól a támogatás arányosságának megállapításához.

A legutóbbi panasz a közszolgálati műsorszolgáltató finanszírozása miatt az ír TV3-tól érkezett. Az ír kormány 1999 áprilisában levelet kapott a Bizottságtól, amelyben az tájékoztatást kért az RTE finanszírozására valamint a nemzeti hálózathoz történő privilegizált hozzáférésére vonatkozóan. A Bizottság úgy ítélte meg, hogy az állam által nyújtott támogatás ellentétes lehet az EK versenyszabályaival, amennyiben nem áll arányban a közszolgálati

¹³⁷ Emellett 23 helyi rádióállomás is megkezdhetette a sugárzást.

¹³⁸ Az ír műsorszolgáltatási piacon ennél sokkal nagyobb szerepet játszik a BBC.

kötelezettségek teljesítése során felmerülő plusz költségekkel. A helyzet értékeléséhez a Bizottság tájékoztatást kért az RTE megbízatásáról és a közszolgálati kötelezettségek teljesítéséhez szükséges költségek kiszámításáról.

A kérdések megegyeznek a Franciaországnak, Olaszországnak és Spanyolorzágnak küldött levelekben szereplőkkel, az eltérés annyi, hogy az Írországnak küldött levél nem tekinthető formális felszólításnak.

6.7 NÉMETORSZÁG

Az ARD bevételi forrásainak alakulása

Év	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Közpénzek	76,43%	77,54%	77,6%	76,6%	76,6%	76,4%
Üzembentartási díj	76,43%	77,54%	77,6%	76,6%	76,6%	76,4%
Kereskedelmi bevételek ¹³⁹						17,3%
Hirdetés	8,83%	7,96%	8,0%	8,7%	7,7%	8,5%
Más bevételek	14,74%	14,49%	14,5%	14,8%	15,6%	6,3%

A ZDF bevételi forrásainak alakulása

Év	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Közpénzek	60,2%	70,0%	72,2%	71,9%	77,7%	79,8%
Üzembentartási díj	60,2%	70,0%	72,2%	71,9%	77,7%	79,8%
Kereskedelmi bevételek	17,9%	19,2%	19,4%	20,5%	17,4%	17,1%
-Hirdetés	15,7%	15,8%	15,7%	15,6%	10,4%	10,7%
-Szponzorizáció	0,4%	0,9%	0,8%	1,3%	0,9%	1,4%
-Műsoreladások	1,7%	2,1%	1,6%	1,6%	1,3%	1,1%
-Merchandising	0,2%	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%
-Szolgáltatások	-	-	1,1%	0,1%	0,2%	3,4%
Más bevételek	21,9%	10,8%	8,5%	7,7%	2,6%	3,1%

Bár az ARD és a ZDF még mindig Európa legnagyobb és legerősebb közszolgálati műsorszolgáltató szervezetei közé tartoznak, erőteljes privát szektorral (Kirch, Bertelsmann) kell versenyezniük. Bevételeik legnagyobb részét az üzembentartási díjak teszik ki, a hirdetés hétvégén és este 8 óra után tilos. Németországban 21 országos privát TV csatorna működik, a piaci vezető szerep az RTL-á és a SAT1-é.

¹³⁹ Az 1998-as évre új kategória. Az előző években a hirdetési bevételen kívüli kereskedelmi bevételeket a "más bevételek" sor tartalmazza.

1997-ben kereskedelmi szolgáltatók panaszt tettek a Bizottságnál az ARD és a ZDF által közösen üzemeltetett két tematikus csatorna, a *Kinderkanal* és a *Phoenix* üzemeltetési díjából történő finanszírozása miatt. A Bizottság 1999 februárjában hozta meg döntését, amelyben megállapította: a két csatorna üzemeltetési díjából történő finanszírozási állami támogatást képez ugyan, de összeegyeztethető a versenyszabályokkal.

A Bizottság 1999 februárjában sajtóközleményben¹⁴⁰ tudatta, hogy jóváhagyta az ARD és ZDF két közösen üzemeltetett új szakosodott (tematikus) csatornájának, a *Phoenixnek* és a *Kinderkanalnak* közpénzekből történő finanszírozását. Elutasította tehát a német magán televíziós és távközlési egyesülés, a VPRT¹⁴¹ és több magán műsorszolgáltató által 1997-ben benyújtott panaszát. Hangsúlyozandó, hogy a panasz nem általában az ARD és a ZDF mint közszolgálati műsorszolgáltatók finanszírozási módja ellen irányult, csupán az általuk közösen üzemeltetett két tematikus csatorna finanszírozása ellen.

A panasz

A panasztevők azt állították, hogy -a *Phoenix*¹⁴² és a *Kinderkanal*¹⁴³ üzemeltetési díjából történő finanszírozása állami támogatást képez és a hirdetési bevételekből illetve előfizetési díjából élő privát műsorszolgáltatók hátrányára torzítja a versenyt. Az EK Szerződés 87. és 88. cikke (régiben 92. és 93. cikk) alapján a panasztevő azt állította, hogy a két szakosodott csatorna üzemeltetési díjából történő finanszírozása valamint privilegizált hozzáférése a kábelhálózathoz törvénytelen és a Szerződéssel összeegyeztethetetlen állami támogatást képez:

-A kötelező üzemeltetési díj közpénz: csak akkor nem minősülne állami támogatásnak ha az ARD és a ZDF kötelezettségéből származó plusz költségeket kompenzálná. Az ARD-nek és a ZDF-nek csak "alapszolgáltatásukért" járna a közfinanszírozás, ennek pedig nem része a két szakosodott csatorna. Az üzemeltetési díjnak a két csatorna finanszírozására történő felhasználása torzítja a versenyt és a Közösségen belüli kereskedelmi forgalmat. A 86(2) (régiben 90(2)) azért nem alkalmazható, mert az ARD és a ZDF csak kihasználják egy törvény adta lehetőséget, nem pedig kötelezettséget teljesítenek a két szakosodott csatorna sugárzásával. A

¹⁴⁰ *Commission approves public funding of two public special interest channels in Germany*. DN: IP/99/132, 1999-02-04, <http://europa.eu.int>

¹⁴¹ Verband Privater Rundfunk und Telekommunikation e.V.

¹⁴² A teljes nevén *Ereignis- und Dokumentationskanal Phoenix* háttérinformációt nyújt a német és külföldi politikai és társadalmi kérdésekről, egyfajta vitafórumként működik. Elsősorban események (pl. parlamenti ülések) közvetítésére, dokumentum jellegű tudósításokra és kerekasztal beszélgetésekre összpontosít. Reklámmentes.

¹⁴³ A *Kinderkanal* olyan reklámmentes gyermekcsatorna, amelyen tilos az erőszak ábrázolása és nagyarányban szerepel benne gyerekeknek szóló információ

csatornák tartalmát a privát szolgáltatók is hasonló formában kínálnák anélkül, hogy beleesnének az általános gazdasági érdekű szolgáltatás kategóriájába.

-A Kinderkanal és a Phoenix kábelrendszerhez történő privilegizált hozzáférése miatt más (privát) szolgáltatók kiszorulnak a hálózatról, ami komolyan fenyegeti működőképességüket. Mindez torzítja a versenyt és mivel főleg külföldi adókról van szó, kihat a Közösségen belüli kereskedelemre is.

Nem alkalmazható rájuk sem a 87(2) (régi 92(2)) sem a 87(3) (régi 92(3)) szerinti mentesség. Mivel pedig az üzemeltetési díjra és a kábelhozzáférésre vonatkozó döntést folyamatosan felülvizsgálják, nem lehet a 88(1) (régi 93(1)) szerinti létező támogatásról sem beszélni. Mi több, az intézkedésekről nem értesítették a Bizottságot.

-Emellett a panasztevő azt állította, hogy a 81, 82 és 86(1) *cikkeket* (régi 85, 86 és 90(1) cikkek) is megsértette a német állam.¹⁴⁴

A Bizottsághoz 1997 májusában és júniusában érkezett a panasz. Ezt követően a Bizottság hosszas levélváltásba kezdett a VPRT-vel, a német kormánnyal, az ARD-vel és a ZDF-fel valamint számos értekezletet is tartottak. Az alábbiakban az ARD-nek és a ZDF-nek a Bizottság kérdései alapján megfogalmazott állásfoglalása kerül ismertetésre.

Az ARD és a ZDF álláspontja¹⁴⁵

Bár a Közösségi jog nem rendelkezik eredeti hatáskörrel a műsorszolgáltatás szabályozására, az EK Szerződés 81-89. *cikkekben* (régi 85-94 cikk) foglalt versenyszabályok közvetlenül alkalmazandók a tagállamokban. Alkalmazásuk a közszolgálati és magán műsorszolgáltatókra azt a célt szolgálja, hogy útját állja olyan megállapodások kötésének, amelyek torzítják a versenyt és érintik a tagállamok közötti kereskedelmet, hogy megakadályozza a domináns helyzettel történő visszaélést valamint hogy megtiltsa egyes műsorszolgáltatók illetve műsorszolgáltatók csoportjainak preferenciális kezelését. Ilyen értelemben a közösségi jog a törvényi elrendezésre korlátozódik és nem terjed ki magára a műsorra. A közszolgálati műsorszolgáltatás különleges státuszát az Amszterdami Szerződés 9. sz. jegyzőkönyve világítja meg:

-Elismeri, hogy a közszolgálati műsorszolgáltatás létezése összeegyeztethető az EK szerződéssel, hogy a közszolgálati műsorszolgáltatás elidegeníthetetlen szerepet játszik a tagállamok demokratikus, szociális és kulturális életében.

-A tagállamok hatáskörébe utalja a közszolgálati megbízatás definiálását megszervezését és a megbízatást teljesítő szervezet kijelölését..

-A közszolgálati megbízatás része a nézetek pluralizmusának biztosítása.

¹⁴⁴ A panasznak erről a részéről sajnos nem publikáltak információt.

¹⁴⁵ *Positionspapier von ARD und ZDF zum Beihilfefall Phoenix/Kinderkanal* . 1998.09.09 (bizalmas anyag)

-A közszolgálati műsorszolgáltatók finanszírozásáról történő gondoskodás a tagállamok műsorszolgáltatásra vonatkozó hatáskörének része és következménye.

-A műsorok sokszínűsége az alapja a közszolgálati megbízatásnak, amely oszthatatlan és nem lehet egyedi műsorkategóriákra bontani. Ezért használja a Jegyzőkönyv a "megbízatás"¹⁴⁶ kifejezést, nem pedig a "kötelezettségek" szót.

-A Közösségi jog úgy fogadja el a közszolgálati megbízatást, ahogyan azt a tagállam meghatározta és megszervezte. Csupán azt vizsgálhatja felül, hogy túlf finanszírozás esetén a Közösségen belüli kereskedelmi feltételek és versenyfeltételek olyan aránytalan mértékben károsulnak-e, hogy az ellentétes a közérdekkel és nem igazolható a közszolgálati megbízatással.

Németországban tartományi hatáskörbe tartozik a műsorszolgáltatásra vonatkozó törvénykezés. A műsorszolgáltatási törvény a tartományok közötti szerződések útján született meg. A szerződések tartalmazzák a duális rendszerben egymás mellett létező közszolgálati és magán műsorszolgáltatókra vonatkozó legfontosabb szabályokat (műsorkészítési elvek és bizonyos tartalmak sugárzásának tilalma, a kifejezés szabadságát biztosító szabályok, a műsorszolgáltatás finanszírozása üzembentartási díjak, hirdetési/szponzorizációs bevételek, előfizetési díj által). E szabályok mellett az alkotmánybíróság által hozott kilenc ítélet adja a műsorszolgáltatás törvényi alapját. A műsorszolgáltató szervezetek a versenyen alapuló törvényi keretek között kötelesek működni, következésképp be kell tartaniuk a verseny- és kartelltörvényeket. A műsorszolgáltatási törvény egyik központi célja a vélemények pluralitásának védelme: tiltja az egyes műsorszolgáltatók vagy műsorszolgáltató konglomerátumok általi nagy közönségrészesedés felhalmozását.

A közszolgálati műsorszolgáltatókra ruházott közszolgálati megbízatáshoz tartoznak a műsorokkal (tájékoztatás, ismeretterjesztés és szórakoztatás) kapcsolatos kötelezettségek valamint a demokratikus politikai rendszer és kulturális élet iránti felelősség. A magán műsorszolgáltatóknak nincsenek a közszolgálatiakhöz fogható kötelezettségei.

Ez idáig az analóg sugárzáshoz korlátozott számú frekvencia megakadályozta nagyobb számú szakosodott csatorna felállítását. A digitális műholdas sugárzás fejlődése nyomán azonban egyre több szolgáltató fog engedélyt benyújtani ilyen csatornák üzemeltetésére. A műsorszolgáltatási szerződés szerint mind a közszolgálati, mind a kereskedelmi műsorszolgáltatók indíthatnak szakosodott csatornákat. A műsorszolgáltatási szerződés 19 § 2

¹⁴⁶ Angol "remit", német "Auftrag", francia "mission"

cikke felhatalmazza a közszolgálati ARD-t és ZDF-et két műholdas sugárzású tematikus csatorna közös üzemeltetésére: ez ad törvényi alapot a két csatorna működtetésére.

A *Phoenix* reklámmentes csatorna, műsorának gerincét események főleg élőben történő közvetítése, dokumentumfilmek és talk-show-k adják. A műsoridő nagy részét az Európa Parlament, a Bundestag és a tartományi parlamentek vagy más nemzeti/európai intézmény vitái teszik ki. Hírműsort nem sugároz.

A *Kinderkanal* erőszak- és reklámmentes gyermekcsatorna. Az általa sugárzott tartalom nagy százalékban gyermekeknek szóló információs műsorokból és ismeretterjesztő célzatú szórakoztató műsorsokból áll.

A fentiek alapján az ARD és a ZDF a következő négy következtetést vonta le:

1. A szóban forgó tematikus csatornák általános gazdasági érdekű szolgáltatások, tehát a *86(2)-re* (régi 90(2)) alapozott aggodalmak nem állják meg a helyüket.

Az *Amszterdami Jegyzőkönyv* értelmében a közszolgálati megbízatás úgy tekintendő, mint általános gazdasági érdekű szolgáltatással történő megbízás. Az EK Szerződés *86(2)* szerint nem lehet alkalmazni a versenyjogot, ha megakadályozná a megbízatás teljesítését. A német hatóságok kifejezetten felhatalmazták az ARD-t és a ZDF-et, hogy közösen üzemeltessék a két csatornát. Az együttműködésükkel szembeni, EK Szerződés *81. cikkére* (régi 85. cikk) alapozott fenntartás megakadályozná a megbízatás teljesítését. Az *Amszterdami Jegyzőkönyv* egyértelműen a tagállamok hatáskörébe utalja a közszolgálati megbízatás meghatározását: a technológiai változásokkal és a nézői szokások megváltozásával szükség van tematikus csatornákra.

A jogszabályok értelmében a két csatorna hirdetésmentes és így nem működtethető üzembentartási díjak nélkül. Mi több, ilyen jó minőségű műsorokat nem is lehetne kizárólag vagy főleg hirdetésekkel finanszírozni. A versenyjog így nem állhat útjában a üzembentartási díj-alapú finanszírozásnak. Nem csorbítják sem a tagállamok közötti kereskedelem fejlődését sem a felsőbb közös érdeket, hiszen kívül állnak a hirdetési ügyfelekért vívott versenyen és nem kell harmadik fél által birtokolt műsorjogokért versenyezniük.

2. Nem torzítják a versenyt.

A két csatorna közszolgálati megbízatásának teljesítésekor az ARD és a ZDF a kereskedelmi viszonyok versenyén kívül működik, tehát nem alkalmazható a *81. cikk* (régi 85. cikk).

Németországban a közszolgálati műsorszolgáltatók duális rendszer elemei, de a műsorjogok és hirdetési bevételek szomszédos piacain nincs domináns vagy akár befolyásos szerepük. Ilyen tekintetben a magánszolgáltatók sokkal nagyobb szabadságot élveznek. Nem alkalmazható tehát a 82. cikk (régi 86. cikk) sem.

3. Az üzemeltetési díjak nem képeznek állami támogatást.

Ha az állami támogatás definíciójának tág értelmezést is adunk, sem az üzemeltetési díjak általános rendszere, sem a tematikus csatornák finanszírozására allokkált üzemeltetési díj nem tekinthető állami támogatásnak. Már azért sem felel meg az állami támogatás definíciójának, mert hiányzik a preferenciális bánásmód kritériuma. A közszolgálati műsorszolgáltatók finanszírozásáról szóló tartományi szerződés értelmében ugyanis az üzemeltetési díj állandó ellenőrzés és felülvizsgálat alatt áll, kizárva a túlkompensációt. Az üzemeltetési díj nem juttatja kedvezőbb helyzetbe az ARD-t és a ZDF-et a privát műsorszolgáltatókhoz képest. Sőt, az üzemeltetési díj privilégiuma annak a számos korlátozásnak a másik oldala, amelyet a közszolgálati műsorszolgáltatók kompetitív tevékenységeire szabnak, különösen a hirdetések terén. Az állami támogatás VPRT általi túlzottan tág értelmezése értelmetlen, mivel az üzemeltetési díj így is a 87(3) (régi 92(3)) d) pontban meghatározott kulturális kivétel alá esne.

4. A kábelterjesztésre vonatkozó szabályok összhangban vannak a közösségi joggal.

A vélemények pluralitásának biztosításával megbízott közszolgálati műsorszolgáltatók felelősségét a műsor kábeles elosztásánál is figyelembe kell venni. Ez nem jelent preferenciális bánásmódot.

*A Bizottság döntése*¹⁴⁷

Ez a döntés nem foglalkozik a 81. (régi 85), 82. (régi 86) és 86(1) (régi 90(1)) *cikkek* értelmében tett panasszal, amellyel kapcsolatban a Bizottság -a gazdasági helyzet elemzését követően- arra a következtetésre jutott, hogy nem sértették meg őket.

1. Üzemeltetési díjak- állami támogatás az EK Szerződés 87(1) értelmében

A német piacon nagyszámú német és külföldi műsorszolgáltató társaság működik, amelyek számos országba továbbítják műsoraikat. A műsorszolgáltatási termékek piaca nemzetközi.

¹⁴⁷ Bizalmas bizottsági dokumentum alapján

Tehát minden, egy bizonyos vállalatot vagy vállalatokat előnybe részesítő állami intézkedés képes a verseny torzítására és a tagállamok közötti kereskedelem érintésére.

A Bizottság megállapította, hogy a közszolgálati műsorszolgáltatás üzemeltetési díjakból történő finanszírozása az EK Szerződés 87(1) (régi 92(1)) értelmében állami támogatásnak tekintendő, még akkor is, ha abban a közszolgálati feladat teljesítéséért részesül és a nézők és hallgatók által befizetett díjakból származik. Amennyiben az általános gazdasági érdekű szolgáltatás nyújtásának kötelezettségéért kapott kompenzáció a piac működése alapján kerül rögzítésre (pl. minden érdekelt félnek lehetősége van megnevezni azt az összeget, amelyből a tagállam megbízásából működtetni tudná a szolgáltatást és a kiválasztás kritériumai objektívek), a Bizottság úgy ítélné meg, hogy a kompenzáció nem képez állami támogatást. Más körülmények között -így ebben az esetben is- azonban állami támogatásnak tekintendő, de az EK Szerződés 87(2) (régi 92(2)) és 87(3) (régi 92(3)) illetve 86(2) (régi 90(2)) alapján összeegyeztethető lehet a közös piaccal.

2. Mentesség az EK Szerződés 87 (2) és (3) alapján

A Bizottság megállapította, hogy a támogatás nem esik sem a 87(2)¹⁴⁸-ben, sem a 87(3)¹⁴⁹-ban foglalt kivételek alá. Bár a német kormány a 87(3) d) pontjában megfogalmazott kivétel alkalmazhatóságát állította, a Bizottság szerint a két csatorna inkább a német társadalom oktatási és demokratikus céljait szolgálja, mintsem a kultúra és a kulturális örökség megőrzését.

3. Mentesség az EK Szerződés 86(2) alapján

Már csak a 86(2) maradt tehát, melynek alapján az ilyen támogatás akkor lehet összeegyeztethető az EK Szerződéssel, ha az egyes tagállamok által meghatározott "általános gazdasági érdekű szolgáltatás" kompenzációjáért nyújtják. A 86(2)-ben rögzített feltételek az alábbiak:

i) A szóban forgó szolgáltatásnak közös általános gazdasági érdekű szolgáltatásnak kell lennie és a tagállamnak így is kell világosan definiálnia és bevezetnie valamint a vállalatot az állam kell hogy megbízza a szolgáltatás nyújtásával.

¹⁴⁸ a) magánszemélyeknek nyújtott szociális jellegű támogatás b)természeti katasztrófák vagy rendkívüli események által okozott kár elhárítására nyújtott támogatás c) az NSZK egyes, Németország megosztása miatt hátrányosan érintett területek gazdaságának biztosított támogatás

¹⁴⁹ a)regionális célú vagy hangsúlyú támogatás, b)közös európai érdeket szolgáló fontos projekt végrehajtását vagy egy tagállam súlyos gazdasági zavarainak orvoslását célzó támogatás, c) bizonyos gazdasági ágazatok vagy területek fejlődését elősegítő támogatás, d) a kultúra és a kulturális örökség megóvását elősegítő támogatás.

A tagállamoknak -amint azt az *Amszterdami Jegyzőkönyv* is megerősítette- jogukban áll definiálni a közszolgálatot és megfelelő finanszírozást biztosítani a számára. Annak garantálására azonban, hogy az ilyen finanszírozás ne érintse a kereskedelmet és a versenyt olyan mértékben, hogy az ellentétes lenne a közérdekkel, a Bizottság felügyeleti szereppel rendelkezik. Németország esetében a Bizottság nem állapított meg hatáskörrel való visszaélést azáltal, hogy a két csatornát a közszolgálati megbízatás részeként definiálta, a csatornák jellege mellett figyelembe véve azt is, hogy ilyen szolgáltatást nem üzemeltetnek privát szolgáltatók. Bár a közösségi "általános gazdasági érdekű szolgáltatás" fogalma nem feltétlenül felel meg a német "alapszolgáltatás" fogalmának, a Bizottságnak nem feladata ítélni egy nemzetileg alkalmazott fogalom felett.

A Bizottság ugyan megjegyezte, hogy egy világosabb definíció és megbízatás egyszerűsítene felügyeleti munkáját, a fenti két feltétel teljesül.

ii) A Szerződés versenyszabályainak alkalmazása gátolná a vállalatokra ruházott feladatok teljesítését, azaz a mentességet a legszükségesebbre kell korlátozni.

Az arányosság elvének értelmében meg kell vizsgálni, hogy az állami támogatás valóban szükséges-e az általános gazdasági érdekű szolgáltatás teljesítéséhez és hogy az összegek nem lépik-e túl a szükséges határt. Mivel a két szakosodott csatorna nem támaszkodik hirdetési bevételekre, a közpénzek megtiltása ténylegesen gátolná az adott feladat teljesítését. Annak tisztázásában, hogy a kapott finanszírozás a két csatorna tényleges költségeire korlátozódik-e, a KEF-nek¹⁵⁰ mint független szervezetnek döntő szerepe van. A Bizottság konstataulta, hogy a KEF nem fogadta el kritikátlanul a *Phoenix* és a *Kinderkanal* finanszírozási igényeit, hanem betartva az arányosságot, nagyobb hatékonyságra és gazdaságosságra kényszerítette őket és időnként felülvizsgálja a helyzetet. A Bizottság tehát arra a következtetésre jutott, hogy a juttatott összegek a két csatorna tényleges költségeire korlátozódnak.

iii) A mentesség nem hathat ki az Unióban a kereskedelmi forgalom fejlődésére olyan mértékben, hogy az ellentétes lenne a Közösség érdekeivel.

A 86(2) megfogalmazása jelzi, hogy a kereskedelemre és fejlődésére gyakorolt bizonyos hatást tolerálni kell a nyújtott szolgáltatás általános gazdasági érdekű természete miatt. A két csatorna elvileg nem zárja el a lehetőséget más műsorszolgáltatóktól, hogy hasonló tartalmú műsort nyújtsanak vagy ugyanazt a közönséget célozzák meg. Lehetséges ugyan, hogy a magánszolgáltatások versenykörnyezetét érintik ezek a csatornák, a szolgáltatások nyújtásának

¹⁵⁰ Kommission zur Ermittlung des Finanzbedarfes der Rundfunkanstalten- bizottság a műsorszolgáltató intézmények pénzügyi szükségleteinek kiszámítására

szabadsága és a közös piac működése nem csorbul olyan mértékben, hogy az ellentétes lenne a Közösségi érdekekkel. A Bizottság tehát az indoklást azzal fejezte be, hogy a két speciális csatorna létrehozása és finanszírozása nem hat ki az EU-n belüli kereskedelemre olyan mértékben, hogy az ellentétes lenne az EU érdekével.

Mivel a Bizottság úgy találta, hogy az EK Szerződés 86(2)-nek minden feltétele teljesült, a két csatornának a üzemeltetési díjból juttatott pénz összegegyeztethető a Szerződés szabályaival.¹⁵¹

2. Hozzáférés a kábelhálózathoz- nem állami támogatás

Bár azoknak a műsorszolgáltatóknak, amelyeknek hozzáférést biztosítják a kábelhálózathoz, versenyelőnyük van, ez igaz minden kábelen terjesztett műsorra. A 87(1) (régiben 92(1)) értelmében meghatározott állami támogatás feltétele, hogy vagy egy tagállam biztosítsa őket vagy állami forrásokból nyújtsák őket: a kábelhálózathoz történő hozzáférésre vonatkozó rendelkezések esetében azonban az állam nem mond le semmilyen bevételről, sem nem utal át pénzt az üzemeltetőknek. A műsorszolgáltatók pedig nem jutnak pénzügyi előnyhöz állami forrásból azáltal, hogy a tartományok médiainstanzjai lehetővé teszik számukra a hozzáférést. A Bizottság döntése értelmében tehát a kábelhálózatokhoz történő hozzáférést szabályozó, törvényileg meghatározott szolgáltatásoknak bizonyos előnyöket biztosító állami rendelkezések nem képeznek állami támogatást az EK Szerződés 87(1) értelmében.

A Bizottság tehát az alábbiakat állapította meg:

-A Kinderkanal és a Phoenix állítólagos preferenciális hozzáférése a kábelhálózathoz nem képez állami támogatást az EK Szerződés 87(1) értelmében.

-A Kinderkanal és a Phoenix üzemeltetési díjból történő finanszírozása állami támogatásnak minősül az EK Szerződés 87(1) értelmében és nem érvényes rá sem a 87(2) sem a 87(3) szerinti mentesség.

-Mivel azonban teljesülnek az EK Szerződés 86(2)-ben lefektetett feltételek, a Kinderkanal és a Phoenix finanszírozása elfogadható a Szerződés szabályainak értelmében: az általános gazdasági érdekű szolgáltatás teljesítéséért kapott összeg nem lépi túl a szükséges szintet.

¹⁵¹ Hasonló döntést hozott a Bizottság a BSkyB által a BBC tematikus csatornája, a *News 24* ügyében az Egyesült Királyság kormánya ellen benyújtott panasz ügyében.

6.8 EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

A BBC forrásainak alakulása

Év	1993-94	1994-95	1995-96	1996-97	1997-98	1998-99
Belföldi szolgálat	80,2%	78,5%	78,1%	78,6%	78,0%	77,4%
-Üzembentartási díj	78,1%	76,3%	75,2%	76,0%	75,6%	76,5%
-Más bevétel	0,7%	1,7%	2,4%	2,2%	2,0%	0,9%
-Open University gyártási központ	1,4%	0,5%	0,5%	0,4%	0,4%	0,4%
Kereskedelmi bevételek	11,9%	13,3%	14,0%	14,0%	15,4%	15,8%
-TV és műholdas műsorok eladása	3,8%	4,9%	5,8%	5,4%	5,7%	5,8%
-Video, lemezek, kazetták	2,1%	2,2%	-	-	-	-
-Magazinok és kiadványozás	5,3%	5,1%	7,7%	8,6%	9,7%	8,9%
Egyéb	0,7%	1,1%	0,5%	0,0%	0,0%	1,1%
Világszolgálat	8,2%	8,1%	8,0%	7,4%	6,7%	6,4%

A BBC két országos TV csatornát működtet. Más európai közszolgálati műsorszolgáltatókhoz képest a BBC-nek az 1980-as évek eleje óta nem csökkent drámaian a nézettsége. Mind a politika, mind a nézők széleskörűen támogatják a BBC-t, mert a hazai audiovizuális ipar, a brit kultúra és a műsorok terén végzett innováció szempontjából fontosnak ítélik meg szerepét. Ezért elismerik, hogy digitális stratégiájának megvalósításához további hatékonysági javulásra és kereskedelmi bevételeinek növelésére van szükség. A BBC 1996-os Királyi Okirata úgy rendelkezett, hogy a szervezet 2006 december 31-ig közszolgálati társaság lesz és közszolgálati tevékenységeinek első számú finanszírozási forrása legalább öt éven át az üzembentartási díj marad.

A BBC világosan el kívánja választani az üzembentartási díj által finanszírozott közszolgálati tevékenységeket és az új kereskedelmi tevékenységeket. Míg az üzembentartási díj nem használható a BBC kereskedelmi vállalatainak vagy a kormány által szubvencionált Világszolgálat támogatására, a kereskedelmi bevételeket visszaforgatják a BBC műsorgyártásába. A BBC becslései szerint a digitális szolgáltatásokra fordított éves kiadások az üzembentartási díj 7-8%-ával lesznek egyenlők.

A BSKyB¹⁵² 1997 szeptemberében panasszal fordult a Bizottsághoz a BBC tematikus csatornája, a News24 üzemeltetési díjából történő finanszírozása miatt. A Bizottság 2000 márciusában hozta meg döntését, amellyel megállapította, hogy a finanszírozás jogtalan állami támogatást képez ugyan (mivel bevezetéséről nem értesítették a Bizottságot), összeegyeztethető a közös piaccal.

A BSKyB 1997 augusztusában levélben hívta fel a Bizottság figyelmét a BBC azon tervére, hogy hírekre szakosodott csatornát kíván indítani. 1997 szeptemberében panaszt nyújtott be a Bizottságnak az Egyesült Királyság és a BBC ellen az EK Szerződés 81, 82, 86 és 87-88 cikkének megsértése miatt. Ami a 81. és 82. és 86. cikk állítólagos megsértését illeti, a Bizottság a helyzet gazdasági elemzése után arra a következtetésre jutott, hogy a panasz alaptalan: ezt 1997 októberében közölte is a BSKyB-vel.

A 87-88. *cikk* kapcsolatban a panasztevő az alábbiakat állította:

- a BBC hirdetésmentes és ingyenes, az üzemeltetési díj egy részéből finanszírozott 24 órás hírcsatornája analóg kábel infrastruktúrán történő megindítása állami támogatást képez a 87. *cikk* (rég. 92. cikk) értelmében,
- az állami támogatás törvénytelen, mivel nem értesítették róla a Bizottságot a 88(3)-ban (rég. 93(3)) leírt eljárás szerint,
- a támogatás összeegyeztethetetlen a közös piaccal mert nem teljesíti egyik 87(2) és (3)-ban foglalt feltételt sem, továbbá a 86(2) (rég. 90(2)) szerinti mentesség sem illeti meg mivel a csatorna nem része a BBC Királyi Okirata 3(a) pontjában meghatározott közszolgálati feladatoknak.

A Bizottság 1998 márciusában és májusában kért tájékoztatást a brit hatóságoktól, amelyekre azok rövidesen reagáltak. A panasztevő egy júliusi értekezlet során bocsátott rendelkezésre további információt.

A Bizottság vizsgálódásai¹⁵³

1. Üzemeltetési díj -állami támogatás az EK Szerződés 87(1) értelmében

¹⁵² British Sky Broadcasting Limited

¹⁵³ *State Aid NoNN 88/98-United Kingdom. Financing of a 24-hour advertising-free news channel out of the licence fee by the BBC.* Brussels, 14.12.1999 (bizalmas Bizottsági anyag)

A Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a szóban forgó intézkedés állami támogatásnak minősül, hiszen a 87(1)-ben lefektetett mindhárom kritériumot teljesíti:

-Az állam nyújtja- vagy állami forrásokból nyújtják: az üzemeltetési díj a közhatóságok által kivetett kötelezettség és az így begyűjtött pénzek állami források a 87(1) értelmében.

-Képes a verseny torzítására egyes vállalkozások vagy egyes termékek gyártásának előnyben részesítésével: Jelen esetben az üzemeltetési díj közvetlen készpénzbevételt jelent a BBC számára, amelyért nem kell megküzdenie a piacon, tehát gazdasági és pénzügyi előnyben részesíti a BBC-t azokkal a versenytársakkal szemben, amelyek nem kedvezményezettjei hasonló forrásoknak.¹⁵⁴

-Kihat a tagállamok közötti kereskedelemre: A BBC News 24 -több más csatorna mellett- az analóg kábel infrastruktúrán kerül terjesztésre. Közvetlen versenyben van más, szakosodott hírszatórakkal (SkyNews, Euronews, Bloomberg Info TV, CNN, NBC), amelyek mind aktívak a nemzetközi műsorszolgáltatási piacon. A 87(1) értelmében elegendő ha az adott intézkedés előnyösebb helyzetbe hozza a kedvezményezettet más, Közösségen belüli kereskedelemben részt vevő vállalatoknál¹⁵⁵: nem szükséges, hogy közvetlen hatása legyen a tényleges kereskedelemre.

A támogatás összeegyeztethetősége

Miután a Bizottság megállapította, hogy állami támogatásról van szó, azt kellett felmérnie, hogy összeegyeztethető-e nyilvánítható-e a közös piaccal a 87(2) és (3) valamint a 86(2)-ben felsorolt valamelyik kivétel alapján.

-Mentesség a 87(2) és (3) értelmében

A 87(2) és (3) alkalmazhatóságát a Bizottság -a Phoenix és Kinderkanal esetében használt érvelés analógiájára- elvetette, bár a brit hatóságok is említették a 87(3) d) pontjában megfogalmazott kulturális kivétel alkalmazását.

-Mentesség a 86(2) értelmében

Ami a 86(2) szerinti mentességet illeti, ennek alkalmazása restriktív, tehát az összes alábbi feltételnek meg kell felelni a derogációhoz:

i) A szóban forgó szolgáltatásnak általános gazdasági érdekű szolgáltatásnak kell lennie és a tagállamnak így is kell világosan definiálnia és bevezetnie.

ii) A vállalatot a tagállam kell hogy hivatalosan megbízza a szolgáltatás nyújtásával.

¹⁵⁴ A brit hatóságok haszontalanul érveltek azzal, hogy a BBC nem jut gazdasági előnyhöz az üzemeltetési díjból: a Bíróság ítéletei megmutatták, hogy a 87(1)-be foglalt tiltás alá esik az a támogatás is, amely képes gazdasági vagy pénzügyi előnyhöz juttatni egy vállalatot versenytársaival szemben.

¹⁵⁵ A Bizottság itt a Bíróság egyik ítéletére hivatkozik: *Case 730/79 Philip Morris v Commission* [1980] ECR 2671

iii) A Szerződés versenyszabályainak alkalmazása (ebben az esetben az állami támogatás megtiltása) gátolná a vállalatra ruházott feladatok teljesítését, azaz a mentességet a legszükségesebbre kell korlátozni.

iv) A mentesség nem hathat ki az Unióban a kereskedelmi forgalom fejlődésére olyan mértékben, hogy az ellentétes lenne a Közösség érdekeivel.

A cikk értelmezéséhez a Bizottságnak azonban -műsorszolgáltatásról lévén szó- figyelembe kell vennie az *Amszterdami Jegyzőkönyv* rendelkezéseit is. Ennek alapján míg a közszolgálati megbízatás definiálása, teljesítésének egy vagy több vállalatra történő ráruházása és a finanszírozásáról történő gondoskodás a tagállamok hatáskörébe tartozik, a Bizottság (a Bíróság ellenőrzése mellett) köteles megakadályozni bármely, e hatáskörrel történő visszaélést és biztosítani, hogy a finanszírozás ne hasson ki a kereskedelemre olyan mértékben, hogy az ellentétes lenne a közös érdekekkel.

i) A BBC Királyi Okirata kötelezi a BBC-t egy sor általánosan fogható információs, ismeretterjesztő és szórakoztató rádió- és TV műsor szolgáltatására- ezeket nevezi az Okirat közszolgálatnak. A Megállapodás¹⁵⁶ szerint pedig e szolgáltatások finanszírozása kizárólag az üzembentartási díjból történik. Az Okirat ezenkívül rendelkezik "kiszegítő szolgáltatások" BBC általi nyújtásának lehetőségéről, ezt azonban a felelős miniszter kifejezett jóváhagyásától teszi függővé. A kiszegítő szolgáltatások finanszírozását illetően a miniszter az üzembentartási díj egy részét e célra irányíthatja, de csak abban az esetben, ha az adott szolgáltatás finanszírozása nem történik -részben vagy egészben- kereskedelmi bevételekből.

A fentiekből kiderül, hogy sem az Okiratban, sem a Megállapodásban foglalt definíciók nem utalnak a 86(2)-ben említett "általános gazdasági érdekű szolgáltatásokra". Ennek ellenére a Bizottságnak nem tartozik a hatáskörébe, hogy állást foglaljon a nemzeti törvényhozás által használt fogalmakról (közszolgálat, kiszegítő szolgáltatás) és arról, hogy a BBC News24 a kettő közül melyik kategóriába tartozik. A Bizottságnak csupán azt kell felmérnie, hogy a tagállam által definiált közszolgálati megbízatás nem megy-e túl a Szerződés szerinti általános érdekű gazdasági szolgáltatás fogalmán.

A Bizottság álláspontja szerint egy 24 órás, hirdetésektől mentes hírszolgáltatás nyújtása - mivel segíti kielégíteni a társadalom demokratikus és szociális igényeit és a hírszolgáltatások területén megőrizni a pluralitást a médiában- beletartozik a közszolgálati megbízatásba. Ezt támasztja alá, hogy a brit hatóságok a 86(2) értelmében "általános gazdasági érdekű

¹⁵⁶ Agreement between Her Majesty's Secretary of State for National Heritage and the British Broadcasting Corporation- Megállapodás Öfelsége nemzeti örökségért felelős minisztere és a BBC között: A Megállapodás definiálja az Okiratban említett műsorszolgáltatási kötelezettségek tartalmát.

szolgáltatásnak" tekintenek egy ilyen szolgáltatást: A miniszter a BBC News 24 engedélyezését kifejezetten ahhoz kötötte, hogy kizárólag az üzembentartási díjból finanszírozzák.

A Bizottság szerint nem állja meg a helyét a panasztevőnek az az érve, hogy a BBC News24 kereskedelmi csatornának tekintendő és ezért csak piaci bevételekből finanszírozható. A Bizottságnak -amennyiben nem bukkan hatáskörrel való visszaélésre- nem feladata megállapítani, hogy egy adott csatorna vagy szolgáltatás a piacból él vagy mint általános gazdasági érdekű szolgáltatás működik. A brit hatóságok a hírekre szakosodott, hirdetésektől mentes csatorna üzemeltetését általános gazdasági érdekű szolgáltatásnak tekintik, azon belül is "kiszolgáló" szolgáltatásnak.

ii) A miniszter 1997 októberében jóváhagyta a csatorna műsorkoncepcióját, ilyen értelemben tehát megbízta a BBC-t a szolgáltatás nyújtásával. A Bizottság a feltétel teljesülésének felmérésekor azonban nem elégedhet meg a formális megbízási aktus meglétével, hanem meg kell vizsgálnia azokat a törvényi és adminisztratív rendelkezéseket, amelyek a közszolgálati megbízatás definíciójára és adott vállalatra történő ráruházására vonatkoznak. Az Okirat kimondja, hogy a 3(a) cikkében és a Megállapodásban meghatározott "alapszolgáltatások" mellett a BBC-nek egyéb közszolgálati kötelezettségeket is el kell látnia. Az ilyen szolgáltatások nyújtásához azonban a BBC-nek szüksége van a kormány kifejezett jóváhagyására, ami adott esetben teljesült.

A Bizottság megjegyezte, hogy bár a BBC és az Egyesült Királyság közötti eljárás¹⁵⁷ valamint a közszolgálati megbízatás világosabb definíciója¹⁵⁸ megkönnyítette volna munkáját, megállapítható, hogy teljesül a 86(2) szerinti második feltétel.

iii) E feltétel szerint fel kell mérni, hogy az állami támogatás ténylegesen szükséges-e az általános gazdasági érdekű szolgáltatás kivitelezéséhez és az erre fordított összegek nem lépik-e túl a szükséges szintet. Mivel a csatorna ingyenes és nem sugároz hirdetést, az állam által nyújtott összegek nélkül nem tudna működni. A támogatás megtiltása tehát ellehetetlenítené a csatornát.

Ami a támogatás arányosságát illeti, erről a Bizottság a brit hatóságok által szolgáltatott, 1997/98-as, 1998/99-es és 1990/2000-es pénzügyi évre vonatkozó, külső auditorok által hitelesített költségadatokat¹⁵⁹ alapján győződött meg. A BBC plusz forrást nem használ fel a

¹⁵⁷ Azaz hogy például honnan ered a kezdeményezés: a kormánytól, a minisztertől vagy a BBC-től.

¹⁵⁸ Hiányzik az ún. kiszolgáló szolgáltatások és kereskedelmi szolgáltatások pontos definíciója.

¹⁵⁹ Bizalmas jellegüknél fogva nem tartalmazza őket egy dokumentum sem.

csatorna működtetéséhez, azt az üzembentartási díjból kell kigazdálkodnia racionalizáció, költségmegtakarítás, átstrukturálás stb. révén. Ráadásul az ún. ex-post finanszírozási rendszer mindig a ténylegesen felmerült költségeken alapszik.

iv) A 86(2) megfogalmazása jelzi, hogy a szolgáltatás általános gazdasági érdekű természete miatt tolerálható bizonyos hatás a Közösségen belüli kereskedelemre és annak fejlődésére. A BBC News 24 megjelenése növelte a brit piacon működő csatornák számát, fokozta a versenyt és rontotta más műsorszolgáltatók pozícióját. Ez a hatás különösen nyilvánvaló az analóg kábel infrastruktúrán, ahol a korlátozott sáv szélesség behatárolja a terjesztett csatornák számát.

A brit hatóságok által közölt (alábbi táblázatban látható) adatokból világossá válik, hogy a BBC News 24 megindításának jelentős hatása volt a versenytársakra:

A SkyNews és a BBC News 24 penetrációja (előfizetők és %)

	1997 október	Kábelhálózatba kötött háztartások	1999 október	Kábelhálózatba kötött háztartások
BBC News 24	0	0	2.829.203	95%
Sky News	2.048.623	93%	2.044.253	69%
CNN	1.798.432	81%	1.798.052	61%
Bloomberg Info TV	844.102	38%	1.552.882	52%
NBC	1.249.852	56%	745.006	25%
Euronews	1.126.784	51%	215.598	7%

A versenytársak piaci részesedésének csökkenése azonban előrelátható volt. Sőt, a versenytársakat sújtó súlyosabb gazdasági nehézségek esetén is elfogadható lenne a hatás. Míg a privát szolgáltatások versenykörnyezetét érinthette a BBC News 24 megjelenése, a szolgáltatások nyújtásának szabadsága és a közös piac működése nem csorbult olyan mértékben, hogy az ellentétes lenne a Közösségi érdekekkel.

A Bizottság tehát arra a következtetésre jutott, hogy az üzembentartási díjból származó finanszírozás valóban állami támogatás a 87(1) értelmében. Ebben az összefüggésben sajnálattal állapította meg, hogy az Egyesült Királyság kormánya nem értesített róla a 88(3) szerint. Ugyanakkor teljesülnek az EK Szerződés 86(2)-ben foglalt feltételek: a csatornának nyújtott pénzeszközök nem haladták meg az általános gazdasági érdekű szolgáltatás

nyújtásának tényleges költségét, tehát arányosak a közszolgálati kötelezettségekkel és a csatorna működése nem hat ki az EU-n belüli kereskedelemre olyan mértékben, hogy az ellentétes lenne a Közösségi érdekekkel.

7. fejezet

Az eljárások összefoglalása, következtetések

7.1 Az eljárások

A spanyol, portugál, francia, olasz, görög, (ír), német és brit panasz kapcsán a Bizottság és a Bíróság által végzett értékelés ismertetése lehetőséget ad az egyes tagállamok által a közszolgálat finanszírozására hozott intézkedésekkel kapcsolatos közösségi álláspont leszűrésére.

A spanyol eset különleges horderejű, hiszen Spanyolország volt az első EU tagállam, ahol kereskedelmi szolgáltató panasszal fordult a Bizottsághoz a közszolgálati műsorszolgáltató szervezet finanszírozási rendszere miatt. A Bizottság pontosan ezzel a különleges körülménnyel kísérte meg igazolni hosszúra nyúló előzetes vizsgálódásait, t.i. hogy egy döntés a főeljárás elindításáról precedens értékű lenne és komoly következményei lennének a Közösségben működő többi közszolgálati TV társaságra: ilyen esetben az eljárás időtartamára az érintett tagállam köteles lenne felfüggeszteni a támogatás nyújtását. Az Elsőfokú Bíróság ugyan elmarasztalta a Bizottságot aktus meghozatalának elmulasztása miatt, a Bizottság, miután ennek nyomán felszólította a spanyol kormányt a támogatás létező természetének felméréséhez szükséges információ benyújtására, egyelőre nem kezdeményezte a főeljárást. Ezt -mint később látni fogjuk- megtette a francia és olasz esetekben, de csak az olyan intézkedésekre vonatkozóan, amelyek új támogatást képeznek és amelyeknek kétségbe vonja összeegyeztethetőségét a közös piaccal. Döntése tehát ott sem érinti azokat a támogatásokat (üzembentartási díj), amelyekről még nem tudta eldönteni, hogy létező támogatást képeznek-e.

A portugál eset azáltal tér el az összes többitől, hogy a közszolgálati műsorszolgáltatónál 1994-ben bevezették az analitikus számviteli rendszert, amely elvileg egyszerűsíti a bevételek és költségek azonosítását. A portugál hatóságok által rendelkezésre bocsátott adatok és érvelés alapján a Bizottság meg is győződött róla, hogy a versenytárs által panaszolt intézkedések nem képeznek állami támogatást. Ez volt tehát az első -még hozzá a közszolgálat szemszögéből kedvező - döntés a panaszok sorában. A döntés mégsem adta meg a várt jogbiztonságot a többi tagállamban működő közszolgálati műsorszolgáltatóknak. Egyrészt az említett

egyedülálló számviteli rendszer miatt nem lehetett hasonló érvelésre számítani a többi műsorszolgáltató finanszírozási rendszerével kapcsolatos panaszok kivizsgálásánál. Másrészt az RTP csupán egyes, jól definiálható kiegészítő tevékenységek költségeinek kompenzálására részesült a támogatásban, nem pedig a közszolgálati megbízatás egészének teljesítéséért. Harmadrészt a döntést megtámadta a panasztevő az Elsőfokú Bíróságon: míg egyes intézkedések esetében a panasztevő elfogadta a Bizottság érvelését, a többire vonatkozóan kérelmezte a döntés semmissé nyilvánítását. A Bíróság a vizsgált területeken semmissé nyilvánította a döntést, mivel a Bizottságnak komoly nehézségei voltak az értékelésben és kezdeményeznie kellett volna az összes érdekelt felet bevonó följárást.

Ami pedig a második panasz kimenetelét illeti, az elsőből semmilyen következtetés nem vonható le, hisz az RTP finanszírozási rendszere az új koncessziós szerződéssel (1994) radikálisan megváltozott: immár a két csatorna műsorát teljes egészében (mint más tagállamokban) közszolgálatinak tekintik.

A francia és az olasz eset két lényeges eltérést mutat: míg az előbbiben a panasztevő keresetet nyújtott be az Elsőfokú Bírósághoz a Bizottság ellen intézkedés elmulasztása miatt, az utóbbiban ez nem történt meg. Ugyanígy (egyelőre legalábbis) nem nyújtott be a Mediaset második panaszt sem a Bizottsághoz -ezt a TF1 megtette.

A közszolgálati műsorszolgáltatás finanszírozási rendszerét létrehozó alapvető törvények mindkét országban a Római Szerződés hatályba lépése előtt születtek meg. Ami az üzembentartási díjakat illeti, ezekről rendelkeztek is a törvények, nem úgy mint a panasztevők által szintén kifogásolt *ad hoc* szubvenciókról és egyéb intézkedésekről. Mivel az üzembentartási díjról még nem sikerült megállapítania a Bizottságnak, hogy létező támogatást képez-e, egyik esetben sem vonatkozik rá a följárás megindításáról szóló döntése. Vonatkozik viszont az egyéb intézkedésekre (az olasz esetben három intézkedés kivételével, amelyek nem képeznek állami támogatást mivel nem juttatták a RAI-t gazdasági előnyhöz), amelyekről a Bizottság megállapította, hogy állami támogatást képeznek és kétségbe vonja összeegyeztethetőségüket a közös piaccal.¹⁶⁰

Az érdekelt feleknek a följárás kezdeményezéséről szóló, Hivatalos Közlönyben publikált értesítést követően (1999 november 27 és illetve 1999 december 4) egy hónap állt rendelkezésre észrevételeik benyújtására. A följárás megindítása azzal jár, hogy az eljárás idejére fel kell függesztenie az államnak a támogatás nyújtását. Amennyiben a két tagállam

¹⁶⁰ A szerző véleménye szerint az a tény, hogy a különböző intézkedéseket nem egy döntés keretében vizsgálja a Bizottság, megnehezíti az arányosság felmérését.

most is nyújt ilyen támogatást (erről nincs pontos információnk), ez érzékenyen érintheti a közszolgálati műsorszolgáltatót. Csakúgy mint az, hogy az "illegálisan" kapott támogatást esetleg vissza kell téríteni.

A görög esetről nem áll rendelkezésre Bizottság által közzétett dokumentum, hiszen még csak az előzetes vizsgálódási szakasz folyik. Mindenesetre a görög hatóságok által a Bizottsághoz eljuttatott, az állam és az ERT közötti pénzügyi kapcsolatokat (üzembentartási díj, szubvenciók és egyéb intézkedések) elemző dokumentum némileg ellentmondásos az elnevezések terén: Míg egy helyen az üzembentartási díjakat mint általános érdekű szolgáltatások nyújtásáért kapott kompenzációt, a szubvenciókat pedig az állami politika keretében nyújtott szolgáltatások elvégzéséért nyújtott ellentételezést tünteti fel, máshol utóbbiakat is általános érdekű szolgáltatásért juttatott kompenzációnak nevezi. Nem világos az sem, hogy e két fogalom hogyan áll összefüggésben a "közérdekű" szolgáltatásokkal. Mint a német és brit esetekből kitűnt, a nemzeti megnevezés megkérdőjelezése nem tartozik a Bizottság hatáskörébe, feltétel viszont a rendszer következetessége, ami jelen esetben hiányozni látszik.

Az ír panasszal kapcsolatban egyelőre nem áll rendelkezésre semmilyen információ.

Annál több tanulsággal szolgál a német és a brit panasz Bizottság általi mérlegelése. A két esetben hozott viszonylag gyors döntés ugyanis jelzi, hogy egyrészt a Bizottság álláspontja egyre kiforrottabb a panaszokkal kapcsolatosan, másrészt hogy Németországban és az Egyesült Királyságban - a Bizottság ilyen irányú kritikája ellenére- elég világosan, de ugyanakkor tágran sikerült meghatározni a közszolgálati megbízatást ahhoz, hogy az új szolgáltatásnak számító, hirdetésmentes tematikus csatornák is beletartozzanak.

A szakosodott csatornák üzembentartási díjból történő finanszírozása a Bizottság nézete szerint állami támogatás, hisz a szolgáltatás nyújtásáért kapott ellentételezés nem a piac működése (nyilvános tender) alapján kerül rögzítésre. Összeegyeztethető viszont a közös piaccal, mert megfelel az általános gazdasági érdekű szolgáltatás összes kritériumának. Érdekesség, hogy a Bizottság a konformitás megállapítása után mindössze sajnálattal konstataálta, hogy a tagállamok nem jelentették be a támogatást annak bevezetése előtt.

A két döntés olyan új szolgáltatást érint, amelyeknek tartalma beletartozik a közszolgálati műsorszolgáltatás tradicionális körébe, finanszírozása pedig a legklasszikusabb forrásból, az

üzembentartási díjból történik. Ennek következtében nem vonható le semmilyen következtetés belőlük a Bizottság álláspontjáról más jellegű új szolgáltatás konformitására vonatkozóan.

7.2 Következtetések

Az eddig a Bizottsághoz benyújtott tizenegy panasz közül csupán háromban született döntés: Egyrészt az első portugál panasz esetében, ahol a Bizottság megállapította, hogy az RTP-nek juttatott közfinanszírozás nem képez állami támogatást. Másrészt a német és a brit panaszok esetében, ahol a Bizottság úgy találta, hogy a szakosodott csatornák üzembentartási díjból történő finanszírozása állami támogatásnak minősül, de összeegyeztethető az EK Szerződéssel. A Bizottságnak az RTP finanszírozásával kapcsolatos döntése egy részének érvényességét azonban máris megkérdőjelezte az EK Elsőfokú Bíróságának ítélete. A Bíróság a döntést azért nyilvánította semmisnek, mert a Bizottságnak komoly nehézségei támadtak mind az állami támogatás fennállásának, mind összeegyeztethetőségének felmérésében, mégsem indította el az ilyen esetekben kötelező föeljárást. Az ítélet ellen ugyan lehetőség van fellebbezni az EKB-nél, nincs tudomásunk ilyen lépésről sem a Bizottság, sem a portugál állam részéről.

Ami a Bizottság német és a brit esetekben hozott döntéseit illeti, azok a Bizottság már "érettebb" hozzáállását tükrözik: ez az elmúlt csaknem egy évtized folyamán, a vizsgálódásai során szerzett tapasztalatokból és a bírósági ítéletek értékeléséből ered. A vizsgálódások azonban a legtöbb eset kapcsán túl hosszúra nyúltak, lehetőséget adva a panasztevőnek az intézkedés elmulasztásának megállapítására irányuló kereset benyújtására. Az Elsőfokú Bíróság aktus meghozatalának hiányában két ízben (első spanyol és első francia panasz) is elmarasztalta a Bizottságot.

Úgy tűnik tehát, hogy a Bizottságnak nehézségei vannak két látszólag ellentétes elv, a közszolgálat által képviselt demokratikus, szociális és kulturális szükségletek és a verseny összeegyeztetésében: a panaszok újszerűsége miatt (a műsorszolgáltatási terület nemrégén került be a látkörébe) nehezen értelmezi a versenyszabályokat. Először a tagállamok heves tiltakozását kiváltó úton próbált meg elindulni: közös megközelítésre törekedett, mintegy uniformizálva a tagállamokban fennálló rendszereket. Az ilyen megközelítést azonban az *Amszterdami Jegyzőkönyv* hatályba lépésekor el kellett vetnie: az EK Szerződés szerves részét képező *Amszterdami Jegyzőkönyv* a szubszidiaritás elvével összhangban a tagállamok hatáskörébe utalta a közszolgálati műsorszolgáltatás definiálását, adott intézmény(ek)re történő ráruházását és finanszírozási rendszerének kialakítását.

A Jegyzőkönyv jelentősége -főleg politikai szempontból - rendkívüli, hiszen ez az első kötelező erejű Uniós dokumentum, amely elismeri a közszolgálati műsorszolgáltatás társadalmi jelentőségét és szükségességét. Mivel azonban a Bizottság nem volt megelégedve a panaszok kapcsán a tagállamok hatóságai által rendelkezésére bocsátott információval, további, nemzeti szintű szabályozásra lesz szükség. A tagállamok által világosan meghatározott, adott vállalatra ráruházott közszolgálati megbízatás megkönnyítené a Bizottság vizsgálódásait. Nyereség lenne a tagállamok és közszolgálati műsorszolgáltatóik számára is, hiszen a Bizottságnak -mint a vitairat közös megközelítésének elvetéséből is látszik- nem tartozik a kompetenciájába az egységesítés, a nemzeti elnevezések és kategóriák felülbírálása. Egy egyértelmű, de tág definíció, amely tartalmazza a jövőben esetlegesen megjelenő műsorszállítási eszközöket, műsorkínálati formákat és finanszírozási módozatokat, kedvező lenne a tagállamok és a közszolgálati műsorszolgáltatóik számára is. Úgy tűnik, hogy az államnak szabad keze van bármilyen konzekvens támogatás nyújtásában, amelyről tudja igazolni, hogy összeegyeztethető a közös piaccal (az EK Szerződés által biztosított valamelyik kivétel alá esik).

A tagállamok kormányai a támadott intézkedések meghozatalakor -főleg ha azok a Római Szerződés aláírása előtt vagy a kérdéses tagállam EU-ba történő belépése előtt léptek hatályba- nem gondoltak megkérdőjelezhetőségükre az EU versenyszabályainak tükrében. Az utóbbi évek fejleményei azonban nagyobb óvatosságra intették őket. A Bizottság eddigi döntései valamint a Bíróság ítéletei kifejezett útmutatást nyújtanak a szabályok értelmezésére.

Az Amszterdami Jegyzőkönyv vívmányait azonban némileg alááshatja a módosított 'Transzparencia' Direktíva. Az új változat nem biztosít kifejezett mentességet a közszolgálati műsorszolgáltatóknak az alól, hogy számvitelükben világosan szétválasszák a közszolgálati és kereskedelmi tevékenységek költségeit és bevételeit. A közszolgálati műsorszolgáltatók és az EBU azzal tiltakoznak, hogy a megbízatást egészében kell szemlélni, tehát lehetetlen műsorszámokat vagy műfajokat elkülöníteni tisztán közszolgálati vagy kereskedelmi jellegük szerint. Mindenesetre az új Direktívához képest a közösségi jog értelmében elsőbbséget élveznek az alapszerződések - így a Római Szerződés részét képező Jegyzőkönyv is. Amennyiben a kettő ellentmondásba kerül egymással, a Bíróságra vár majd az értelmezés.

Az eddigi bizottsági döntések és bírói ítéletek alapján az alábbiak szerint lehetne összefoglalni a közszolgálati műsorszolgáltatók finanszírozásával kapcsolatban az EU-ban formálódó álláspontot.

Állami támogatás jelenléte csaknem minden intézkedésben

Állami támogatást képez minden olyan intézkedés, amely állami forrást foglal magában, gazdasági/pénzügyi előnyhöz képes juttatni a kedvezményezett vállalatot versenytársaival szemben, képes torzítani a Közösségen belüli kereskedelmi feltételeket. A Bizottság először azt állapítja meg, hogy egy adott támogatás egyáltalán állami támogatásnak minősül-e vagy rendes állami hozzájárulás, amelyet az állam mint a tulajdonosi jogkör gyakorlója nyújt. Ennek eldöntésére megállapítja, hogy hasonló intézkedést az adott körülmények között egy piaci logika alapján működő szereplő meghozott volna-e. Az esetek kapcsán a Bizottság például így konstatálta, hogy a RAI által a Cofiritól illetve a Cofiri Factortól kapott két kölcsön nem képez állami támogatást. A Bizottság német és brit esetben hozott döntése értelmében az üzembentartási díjból történő finanszírozás állami támogatásnak tekintendő, még akkor is, ha törvényes közszolgálati kötelezettségek teljesítését kompenzálja. Képes előnyös helyzethez juttatni a közszolgálati műsorszolgáltatót versenytársaival szemben. A közösségi kereskedelemre gyakorolt hatás is tetten érhető, mivel az érintett piacon (a műsorjogok vásárlásának valamint a műsorok és hirdetési idő eladásának piacán) aktív minden érintett fél.

Amennyiben egy intézkedés állami támogatásnak bizonyul, mert a fent felsorolt kritériumokat teljesíti, azt kell eldönteni, hogy létező támogatásról (a Római Szerződés hatályba lépése előtt¹⁶¹ illetve egy adott tagállam EK-hoz történő csatlakozása előtt bevezetett¹⁶²) vagy új támogatásról van-e szó. Amennyiben sikerül megállapítani a támogatás létező természetét, akkor a 88(1)-ben foglalt eljárás követendő, tehát ha a Bizottság arra a következtetésre jut, hogy a létező támogatás ellentétes a közös piaccal, konkrét intézkedéseket javasol, a helyzetet a tagállammal együttműködve próbálja meg orvosolni. A létező támogatásokra mindenestre nem vonatkozik a bejelentési kötelezettség.

Az üzembentartási díjak létező természetével kapcsolatosan a Bizottság még nem jutott döntésre: ugyan a díjat mindenütt a Római Szerződés érvénybe lépése illetve az adott tagállam csatlakozása előtt vezették be, azóta nagy változások mentek végbe a műsorszolgáltatói piacon (például kérdés, hogy mire fordítja az üzembentartási díjat az adott vállalat).

A szubvenciók és az egyéb olyan *ad hoc* intézkedések viszont, amelyekről nem rendelkezett az üzembentartási díjakra vonatkozóhoz hasonló törvény, új támogatásnak minősülnek és ezért vonatkozik rájuk a bejelentési kötelezettség. Az a tagállam tehát, amelyik elmulasztja a Bizottságot értesíteni tervezett bevezetésükről, megsérti a Római Szerződést. Mint azonban láttuk, ennek csak akkor vannak komoly következményei, ha a támogatás nemcsak jogtalan, hanem összeegyeztethetetlennek is bizonyul.

¹⁶¹ Az alapító tagállamok esete

¹⁶² A később csatlakozó tagállamok esete

A potenciális mentességek szűk értelmezése az állami támogatás összeegyeztethetőségének felmérésekor

Az állami támogatás akkor konform a Szerződéssel ha valamelyik Szerződésben foglalt mentesség alá esik. Míg első látásra a legkézenfekvőbb mentesség a kulturális kivétel lenne, alkalmazhatóságát azonban szűken értelmezi a Bizottság: a közszolgálati műsorszolgáltatás egésze nem tartozhat bele, csak egy-egy jól definiálható projekt (mint pl. adott témájú nagyszabású filmsorozat készítése). Mindenesetre a Bizottság nem fogadta el a német hatóságok érvelését, miszerint a két tematikus csatorna műsora kulturális kivételből profitálhatna. A másik mentesség, amelyre Franciaország és Olaszország egyaránt hivatkozott, a bizonyos gazdasági ágaknak nyújtott támogatás. A két állam az állítólagos reorganizációs tervhez nyújtott támogatást csak akkor tudja ilyen támogatásnak elfogadati, ha bebizonyítja, hogy csak egy adott, mégpedig a terv végrehajtásával egybeeső időpontban nyújtotta.

Úgy tűnik azonban, hogy a Bizottság a közszolgálati műsorszolgáltatók esetében leginkább az általános gazdasági érdekű szolgáltatást végző vállalat által élvezett mentességet hajlandó alkalmazni (lásd a német és a brit esetet), amennyiben:

- a tagállam világosan általános gazdasági érdekű szolgáltatásként definiálta és vezette be,
- a tagállam formálisan az adott vállalatra bízta az általános gazdasági érdekű szolgáltatás nyújtását,
- a támogatás csak a legszükségesebbre korlátozódik, szemmel tartva az arányosság elvét,
- nem hathat ki a Közösségen belüli kereskedelmi forgalomra olyan mértékben, hogy az ellentétes lenne a közös érdekekkel.

Annak vizsgálatában azonban, hogy egy adott szolgáltatás megfelel-e az általános gazdasági érdekű szolgáltatás kritériumainak, a Bizottságnak figyelembe kell vennie az Amszterdami Jegyzőkönyv rendelkezéseit. Miközben a tagállamok hatáskörébe tartozik a közszolgálati megbízatás definiálása és adott vállalat(ok)ra történő ráruházása, a Bizottságnak kötelessége megakadályozni, hogy a tagállam visszaéljen hatáskörével. Következésképp a Bizottságnak nem feladata a nemzeti elnevezések és kategóriák felülbírálása, fontos viszont, hogy azok koherensek legyenek.

Milyen rendszer fogadtatható el?

A közszolgálati műsorszolgáltatás elég világos, de ugyanakkor tág nemzeti definíciója nemcsak a Bizottságnak nyújt segítséget a panaszok elbírálásához, hanem a tagállamoknak is az általuk hozott intézkedések megvédéséhez.

A panaszok ugyan a közszolgálati műsorszolgáltatók működését veszélyeztetik, konkrétan az állam és az általa nyújtott támogatások ellen irányulnak. Ezért az állam -saját intézkedéseinek megvédése közben - védi a közszolgálati megbízatást teljesítő szervezetet. Amennyiben tehát az államok -az európai hagyományoknak megfelelően - ragaszkodnak a duális rendszer fenntartásához, egyre ügyesebben akarják és fogják tudni védelmezni a saját maguk által kialakított rezsimeket.

Ha a közszolgálati műsorszolgáltató működése során veszteségek keletkeznek, azokat -az egyéb források törvényi korlátozottsága miatt- az államnak kell kompenzálnia. Az *ad hoc* intézkedéseknél áll fenn a legnagyobb veszély, hogy összeegyeztethetetlennek bizonyulnak az EK Szerződéssel. Olyan stabil keretet kell tehát biztosítani, amely lehetővé teszi a közszolgálati műsorszolgáltatóknak, hogy megbízatásukat teljes egészében kivitelezhessék (arányosság elve).

A finanszírozási rendszer átláthatósága is biztosíték lehet a támadások ellen. A transzparencia elve nemcsak azt jelenti, hogy a köztámogatást független szervezetek ellenőrzik, hanem a számvitel szétválasztását is abban az esetben, ha a műsorszolgáltató közszolgálati megbízatásán kívül eső, tisztán kereskedelmi tevékenységbe kezd. A közszolgálati műsorszolgáltatás marginalizációját azonban elkerülendő, vissza kell utasítani a közszolgálati és kereskedelmi elemek szétválasztását a közszolgálati megbízatáson belül.

Az EU-tagságra számító Magyarország számára hasonló tanulsággal szolgálnak az esetek: a közszolgálati műsorszolgáltatást úgy kell definiálni, hogy a kategóriák világosak, a megnevezések konzekvensek legyenek és a meghatározásban benne foglaltasson a jövőben esetlegesen megjelenő összes műsorszállítási és műsorkínálati forma és finanszírozási módozat. Amennyiben a közszolgálat finanszírozási rendszerét -a jelenleg alkalmazott és a jövőben tervezett intézkedéseket - az állam létező támogatásként kívánja elfogadtatni az EU-val, úgy minden rájuk vonatkozó rendelkezést az ország EU csatlakozása előtt kell meghozni. Érdemes olyan rendszert létrehozni, amely biztonságos és elegendő összegeket garantál a közszolgálati megbízatás teljesítéséhez, ezzel elkerülve az *ad hoc* intézkedéseket.¹⁶³

Utóbbiak ugyanis rendkívül nehezen igazolhatók.

¹⁶³ Erre konkrét példát az MTV köztartozásai egy részének költségvetés általi átvállalása

Amennyiben egy adott intézkedést megkérdőjeleznek az EU intézményei előtt, azok nem elégszenek meg felületes tájékoztatással. A nemzeti hatóságoknak minden intézkedésről, azok körülményeiről és hatásairól pontos adatokkal kell rendelkezniük. Olyan érveket pedig felesleges felsorakoztatni, amelyek a fent ismertetett panaszok esetén nem váltak be (pl. kulturális kivétel alkalmazása az egész tevékenységre).

8. fejezet

A televíziós sportközvetítésekkel kapcsolatos dokumentumok az EU-ban -

A Határok nélküli televízió Direktíva módosítása

A szabad hozzáférhetőségű műsorszolgáltatások -akár közfinanszírozásúak, akár kereskedelmiek - egyre inkább kénytelenek versenybe szállni a fizető TV szolgáltatókkal a kizárólagos sportjogok vásárlásának területén. A fizető TV szolgáltatók készek nagyobb összegeket fizetni a jogokért, mivel a különleges tartalomért magasabb díjakat kérnek előfizetőiktől. A bevételek a fizető TV-n a kisebb nézőszám ellenére jóval nagyobbak.¹⁶⁴

1995 végén Rupert Murdoch hatalmas összeget ajánlott fel a Nemzetközi Olimpiai Bizottságnak a 2008-ig rendezendő nyári és téli olimpiai játékok közvetítésének kizárólagos jogaiért. Bár az EBU ennél csak kisebb összeget tudott ajánlani, a NOB azzal a céllal, hogy az Európai Műsorszóró Térségben minden televízióval felszerelt háztartásban ingyen lehessen venni az olimpiákat, az EBU-nak adta el a jogokat 1996 elején.

Eddig a sportjogokért fizetett összegek területén a legfélelmetesebb, 1000%-os emelkedés 1996-ban következett be: A FIFA a 2002-es és a 2006-os Labdarúgó Világbajnokság közvetítési jogait a legnagyobb összeget ígérő pályázónak, vagyis a Kirch Csoportnak adta oda. Mivel a Kirch-nek komoly érdekeltsége van a fizető TV-ben, világossá vált, hogy a lakosság jelentős része nem láthatná a rendezvényeket. A közvélemény és a politikusok egy része mind nemzeti mind európai szinten egyaránt kifejezte felháborodását és aggodalmát az ilyen tendenciák megerősödése miatt.

Egyik oldalon a sportszektor profitál a kizárólagos jogok által nyújtott új pénzügyi dimenziókból és a sport a fizető TV számára is jelentős bevételi forrás. A másik oldalon a jogok koncentrációja veszélyes a versenyre és szociális kérdéseket is felvet: A fizető TV

¹⁶⁴ Kiszámolták, hogy amennyiben az 1996-os Labdarúgó VB döntőjét pay-Tv-n 25 millió nézőnek sugározták volna, a nézők költségei háromszor annyira rúgtak volna, mint az összes 33 mérkőzés szabad hozzáférhetőségű TV-n történő sugárzásáért fizetett összeg.

korlátozott elérhetősége miatt a társadalom nagy része eleshet a nagyszabású események képernyőn történő végigkövetésétől.

Az EBU már korábban igyekezett meggyőzni az európai politikusokat arról, hogy jogi úton kellene szabályozni a nézők nagyszabású sporteseményekhez való ingyenes hozzáférési jogát. Célját akkor nem tudta elérni és az 1989-es *Határok nélküli televízió* Direktíva nem tett említést erről a kérdésről. Az álláspontok eltolódását jelezte hogy az Európai Parlament több alkalommal is ragaszkodott ahhoz, hogy a kérdést törvényi közbelépéssel kell megoldani. Az EP 1996-os Határozata követelte a nézők hozzáférést a nagyszabású sporteseményekhez a közszolgálati csatornákon.

Az EBU Jogi Bizottsága 1996 tavaszán újból szabályozást kezdeményezett. A megváltozott politikai környezetben Brüsszelben reagáltak az EBU kezdeményezésére: az Európai Parlament konkrét javaslat formájában vetette fel egy sportörökségről szóló klauzula betételét a Direktíva módosítandó szövegébe. Az EBU a javaslatot aktívan támogatta és az egyeztetési eljárás során a Parlament és a Minisztertanács is formálisan jóváhagyta a szöveget. Az 1997 júniusi módosított Direktíva az alábbiak szerint fogalmaz:

2. fejezet 3a cikk

*Minden tagállam a közösségi joggal összhangban intézkedéseket hozhat annak biztosítására, hogy a joghatósága alatt tevékenykedő műsorszolgáltatók kizárólagos alapon ne közvetítsenek az adott tagállam által a társadalom számára nagy jelentőségűnek ítélt eseményeket olyan módon, hogy a tagállamban a közönség jelentékeny arányát megfosszák annak lehetőségétől, hogy az ilyen eseményeket szabad hozzáférhetőségű televízió élő- vagy késleltetett adásban követhessék.*¹⁶⁵

A Direktíva továbbá előírja a tagállamoknak, hogy állítsanak össze egy olyan listát az általuk nagy jelentőségűnek ítélt nemzetközi és nemzeti sporteseményekről, amelyben világosan feltüntetik, hogy a felsorolt események egészben vagy részben, élő- illetve késleltetett közvetítésben legyenek hozzáférhetők.

A Direktíva tehát csak lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy nemzeti közönségük a nagyszabású -főleg sport- eseményeket szabad hozzáférhetőségű csatornán követhesse

¹⁶⁵ Directive 97/36/EC of the European Parliament and of the Council of 30 June 1997 amending Council Directive 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities. OJ L 202, 30.07.1997

nyomon. Egyedül a Direktíva szövegére azonban senki nem támaszkodhat, hanem a kormányoknak kell meghozniuk a szükséges intézkedéseket.

Az EBU aktív szerepet vállalt abban, hogy tagszervezetein keresztül meggyőzze a nemzeti kormányokat és parlamenteket a lista összeállításának sürgösségéről és minél több esemény élő közvetítéssel történő feltüntetéséről. A cselekvés sürgösségét különösen a 2002-es Labdarúgó VB közelgő időpontja indokolja, hiszen annak jogait a Kirch Csoport vásárolta meg és meg is kezdte a tárgyalásokat a műsorszolgáltatókkal a jogeladásokról. Az EBU szerint a Világ bajnokság elődöntőinek, döntőinek valamint azoknak a mérkőzéseknek a hozzáférhetővé tétele élőben a közönség számára, amelyben a nemzeti tizenegy játszik, csupán a minimális program lenne. Az 1998-os Labdarúgó VB nézettségei adatai ugyanis azt bizonyították, hogy az olyan mérkőzéseknek is a 80%-a a legtöbb európai országban 30%-os, sőt néhány országban több mint 50%-os piaci részesedést produkált, amelyekben nem szerepelt a nemzeti csapat. A Világ bajnokság által nyújtott élményt megtörné ha csak egyes meccseket láthatnának a nézők élőben szabad hozzáférhetőségű csatornán, a többi meccs pedig csak pay-TV-n állna rendelkezésre.

A brit kormány volt az első, amely kötelezővé tette a Világ bajnokság végső fázisában az összes mérkőzés hozzáférhetővé tételét szabad hozzáférhetőségű csatornákon.¹⁶⁶ 1999 januárjában Dánia miniszteri utasítást adott ki a társadalom számára nagy jelentőségű események televíziós jogaira vonatkozóan.¹⁶⁷

¹⁶⁶ A brit kormány döntése már hatályba is lépett.

¹⁶⁷ A listán szereplő sportesemények: Nyári és Téli Olimpiai Játékok teljes egészében, (Férfi) Labdarúgó VB és EB meccsek, amelyekben szerepel a dán csapat, valamint elődöntők és döntők, (Női és férfi) Kézilabda EB meccsek, amelyekben szerepel a dán csapat valamint elődöntők és döntők, Dánia Labdarúgó VB és EB selejtező mérkőzései, Dánia női kézilabda VB és EB selejtező mérkőzései.

9. FEJEZET

Az EU versenyszabályainak alkalmazása az Eurovíziós rendszerre

9.1 Az EBU Eurovíziós rendszere

Az EBU a sportjogok vásárlását az Eurovíziós rendszeren keresztül végzi tagszervezetei számára. A rendszer úgy működik, hogy a tagok a viszonyosság elve alapján felajánlják egymásnak a fontos eseményekről szóló hírtudósításaikat valamint az országukban zajló, más tagok potenciális érdeklődésére számot tartó aktualitásokról, sport- és kulturális eseményekről szóló tudósításaikat.¹⁶⁸ A rendszerben részt vevő tagok lehetnek:

- nemzeti, regionális vagy helyi televíziós műsorszolgáltatást nyújtó aktív tagok,
- transznacionális televíziós műsorszolgáltatást nyújtó aktív tagok vagy kizárólag aktív tagokat tömörítő konzorciumok, amennyiben az Adminisztratív Tanács elfogadja őket ilyen minőségükben.

Az Eurovízió keretében az aktív tagok részt vehetnek a rendszer által biztosított televízióműsor-cserében (amelybe beletartozik a nemzetközi sportesemények cseréje is) valamint e sportesemények televíziós jogainak közös vásárlásában és megosztásában. A közös vásárlási és megosztási rendszer úgy működik, hogy ha két vagy több országból származó EBU-tag érdeklődik egy bizonyos sportesemény iránt, koordinációt kérnek az EBU-tól. Ennek eredményeként a tárgyalásokat az összes érdekelt tag nevében vagy egy adott tag vagy maga az EBU folytatja. Mihelyt megkezdődnek a tárgyalások és ameddig formálisan nem nyilvánítják őket sikertelennek, a tagok nem folytathatnak külön tárgyalásokat a nemzeti jogok megszerzéséért.

A tárgyalások eredményeként kötött megállapodásban részt vevő összes tag jogosult a jogok teljes körű kiaknázására, tekintet nélkül tevékenységük földrajzi kiterjedésére és a műsorszolgáltatás műszaki eszközére. Azoknak a tagoknak azonban, amelyek ugyanazért az országos közönségért állnak versenyben (egy országban több tag van vagy egy tag egy másik tag országába sugároz ugyanazon a nyelven), meg kell állapodniuk egymás között a jogok megosztásában.

¹⁶⁸ Az Eurorádió a rádióműsorok hasonló csererendszere, amely főleg zenei események tudósítására terjed ki.

Az Eurovíziós területen megrendezett eseményeknél a video- és hangjelet az adott országban működő tag állítja elő és teszi hozzáférhetővé a többi tag számára az Eurovíziós csererendszeren keresztül. A csererendszer viszonyosságon alapul: valahányszor egy részt vevő tag tudósít egy országában folyó és más Eurovíziós tagok számára potenciálisan érdekes sporteseményről, azon az alapon adja át a közvetítést más Eurovíziós tagoknak, hogy azok hasonló esetben ugyanígy járnak el. Ha egy esemény az Eurovíziós területen kívülre esik és a jelet nem-EBU-tag állítja elő, az utóbbinak fizetendő díjat megosztják egymás között a tagok (kivéve ha van viszonyossági megállapodás).

A jel továbbítása a kiindulóponttól a közvetítő berendezésekig az összes Eurovíziós tagot összekötő hálózaton történik. Az EBU emellett biztosítja az adminisztratív és műszaki koordinációt is.

A nem-tagok számára biztosított hozzáférési rendszer értelmében nem EBU-tag műsorszolgáltatók széleskörű hozzáférést élvezhetnek a kollektív tárgyalások során megszerzett jogokhoz. A hozzáférés feltételeiről a (határokat átlépő csatornák esetében) az EBU illetve (országos csatornák esetében) az adott országban működő EBU-tag tárgyal. Az EBU és tagjai azonban nem diktálhatnak a szabályokban rögzítettnél kevésbé kedvező feltételeket.

Az EBU azért tudja sikeresen megvásárolni a nagyszabású sportesemények közvetítési jogait, mert Eurovíziós rendszere egyéni mentességet élvez az EK Szerződés *81. cikkének* (rég *85. cikk*) betartása alól a sportjogok vásárlása tekintetében. A sportjogok vásárlásával kapcsolatos -a dolgot alább részletes kifejtésre kerülő -panaszok következtében azonban többször kénytelen volt elfogadni a Bizottság diktátumát.

9.2 A versenyszabályok alkalmazása az Eurovíziós rendszerre

Az EBU 1988-ban értesítette a Bizottságot az Eurovíziós rendszer szabályairól és egyben egyéni mentességet kérelmezett rájuk a versenyszabályok betartása alól. A Bizottság a mentességet megadta ugyan 1993-ban, de megkövetelte az EBU-tól a harmadik felek általi hozzáférés szabályainak lefektetését. A Bizottság döntése ellen több kereskedelmi műsorszolgáltató semmissé nyilvánítási keresetet nyújtott be az Elsőfokú Bírósághoz,

amely 1996-ban törölte a mentességet. Az EBU fellebbezett az EK Bíróságnál, amelynek ítélete még nem született meg. Ugyanakkor újabb mentességért folyamodott a Bizottsághoz. A Bizottság ezt 2000 májusában adta meg: a feltételek az Alapszabály módosítása valamint a fizető TV-n történő kiaknázás szabályainak lefektetése voltak.

*A Bizottság által adott 1993-as mentesség*¹⁶⁹

1988 áprilisáig kizárólag az EBU tagjai profitálhattak az EBU és az Eurovízió szolgáltatásaiból. Az Alapszabály akkori módosításakor azonban a 3. cikkhez egy új bekezdést adtak hozzá, amely szerződéses hozzáférést biztosított az EBU társulási viszonyban levő tagjai és a nem-tagok számára. A Bizottság 1988 decemberében egy panasz nyomán¹⁷⁰ arról tájékoztatta az EBU-t, hogy a mentességet csak akkor nyerheti el, ha a jogok jelentékeny részét illetően észszerű feltételekkel biztosít hozzáférést harmadik feleknek. Az EBU 1989 áprilisában értesítette az EU Bizottságát Alapszabályáról valamint a sportesemények televíziós jogainak megvásárlására, az Eurovíziós sportműsor-cseréjére és harmadik felek szerződéses hozzáféréseire vonatkozó szabályokról. Az értesítéssel egy időben kérte e szabályokra a nemleges megállapítást vagy az egyedi mentességet az EK Szerződés 81(3) (régi 85(3)) alapján¹⁷¹. A Bizottság 1990 októberében a 17. sz. Rendelet 19(3) cikke alapján bejelentette azon szándékát, hogy az EK Szerződés 81(3) cikke szerint dönt az EBU által közölt szabályokról. Miután a harmadik felektől beérkeztek az írásbeli észrevételek, 1990 decemberében a Bizottság meghallgatást rendezett az érdekelt felek részvételével.

A Bizottság -az érdekelt felek észrevételei alapján- 1991 júniusában újabb kifogásokat támasztott a nem-tagok általi hozzáférési rendszert illetően. Miután az EBU új szövegváltozatával 1993 februárjában teljesítette a Bizottság feltételeit, a Bizottság 1993 júniusban döntött a mentesség megadásáról.

A 81(1) alkalmazása

A Bizottság először is megállapította, hogy az EBU tagjai a 81(1) cikk értelmében vállalatok, hiszen gazdasági jellegű tevékenységet folytatnak. Míg az EBU Alapszabályának rendelkezései és a sportesemények televíziós jogainak Eurovíziós rendszer keretein belül történő vásárlására valamint az ilyen jogokhoz és műsorokhoz történő, harmadik felek általi

¹⁶⁹ 93/403/EEC: Commission Decision of 11 June 1993 relating to a proceeding pursuant to Article 85 of the EEC Treaty (IV/32.150 - EBU/Eurovision System). OJ L 179, 22.07.1993

¹⁷⁰ A Screensport nevű televíziócsatorna kifogásolta, hogy az EBU és tagjai visszautasították a kérelmét sportesemények továbbközvetítésére

¹⁷¹ Lásd a versenyszabályokkal foglalkozó 3. fejezetet.

hozzáférésre vonatkozó belső szabályok vállalati társulás döntései, addig az egyéni tagok tárgyalással, vásárlással és megosztással kapcsolatos eseti döntései vállalatok közötti megállapodásoknak minősülnek.

A sportesemények televíziós jogainak tárgyalására, vásárlására és megosztására valamint az ezekhez kapcsolódó tagok közötti eseti megállapodásokra vonatkozó szabályoknak az a célja, hogy korlátozzák a versenyt az EBU-tagok között. Azoknak a csatornáknak az irányában azonban, amelyek nem élvezhetik az Eurovíziós tagsággal járó költségmegtakarítást, e szabályok torzítják a versenyt. A rendszer a tagállamokon belüli kereskedelemre is hatással van, hiszen a televíziós jogok határokat átszelő vásárlásáról és használatáról van szó.

A 81(3) alkalmazása

A 81(3) értelmében egyes megállapodások akkor is érvényesek, ha korlátozzák a versenyt. Az Eurovíziós rendszer ilyen, hisz:

- i. jótékony hatással bír az "árúk" termelésére és forgalmazására.
- ii. a fogyasztók élvezik az előnyök méltányos részét,
- iii. a korlátozások elengedhetetlenek
- iv. nincs lehetőség a verseny megszüntetésére.¹⁷²

i. A jótékony hatás kapcsolódik:

a) -a jogok közös vásárlásához és megosztásához.

A jogok közös tárgyalása csökkenti a tárgyalások sokaságával járó tranzakciós költségeket, biztosítja, hogy a tárgyalásokat a legrátermettebb fél (az esemény helyszínén működő nemzeti tag vagy maga az EBU) folytassa. Ez különösen a kisebb tagokra nézve kedvező, amelyek nem rendelkeznek szükségképp ilyen szakemberekkel. A jogok közös vásárlása és megosztása nemzeti szinten műsorkoordinációhoz, nemzetközi szinten pedig a határokat átlépő műsorszolgáltatás előmozdításához vezet.

b) -a video- és hangjel kicseréléséhez

A video- és hangjel kicserélése jelentős racionalizációval és költségmegtakarítással jár. A kisebb országokban működő tagoknak olyan műsorok sugárzását teszi lehetővé, amelyeket a gyártási költségek miatt nehezen tudtak volna megengedni maguknak. A viszonyosság és a szolidaritás elve arra kötelezi a tagokat, hogy a számukra kevésbé érdekes, nemzeti területükön megrendezett sporteseményekről is előállítsanak jelet, ezáltal is bővítve a választékot.

¹⁷² Lásd két pozitív és két negatív feltétel teljesülése az "EU versenyszabályai" c. fejezetben.

Az EBU által végzett adminisztratív és műszaki koordináció biztosítja a jó minőségű jelnek és igazodik a tagok egyedi igényeihez. A közös jeltovábbítási hálózat szintén kiváló minőséget, költségmegtakarítást és racionalizációt nyújt.

c) -a nem-tagok hozzáférési rendszeréhez

A nem-tagok világos és átlátható szabályokba foglalt szerződéses hozzáféréseinek lehetősége nemcsak csökkenti a verseny korlátozását a nem-tagok irányában, de megkönnyíti a nagyszabású sportesemények késleltetett sugárzását is, amelyre az utóbbi időkben nagy a kereslet.

ii. A rendszer jótékony hatással van a fogyasztókra: A tévénézők profitálnak az Eurovíziós rendszerből, hiszen az a tagoknak több színvonalas -népszerű és kisebbségi sport¹⁷³ -sugárzást teszi lehetővé. Ezenkívül a közszolgálati műsorszolgáltatók az Eurovíziós rendszer működésének köszönhetően megtakarított pénzt vonzó sportműsorok vásárlására fordítják.

iii. A Bizottság ezek után megállapítja, hogy a fenti előnyök nem lennének megvalósíthatók a verseny korlátozása nélkül, vagyis a jogok közös tárgyalására és vásárlására¹⁷⁴ valamint a nem-tagok hozzáférése¹⁷⁵ vonatkozó szabályok kevésbé korlátozó rendszere nélkül. Az is szükséges, hogy az Eurovíziós tagságot a teljes nemzeti lakosságot lefedő, műsorok gyártására és változatosságára vonatkozó bizonyos objektív kritériumokat teljesítő közszolgálati megbízatású műsorszolgáltatókra korlátozzák. Bár az új kereskedelmi csatornákat általában nem fogadja el tagjának az EBU, szerződéses hozzáférést biztosít nekik. Kereskedelmi csatornáktól ugyanis nem lenne elvárható, hogy tiszteletben tartsák az EBU szolidaritási és viszonyossági elveit.

iv. Az Eurovíziós rendszer szabályai nem járnak azzal a következménnyel, hogy a résztvevő tagok a kérdéses termékek jelentős részének esetében megszüntetnék a versenyt. Mivel a közös jogvásárlás csak nemzetközi eseményekre vonatkozik (és a nemzeti események száma ezeknél nagyobb), csupán a piac bizonyos részét érinti. Továbbá megállapítható, hogy az utóbbi években egyre több Eurovíziós rendszertől független műsorszolgáltató támaszt versenyt az olyan nagyszabású sportesemények közvetítésében, amelyeket hagyományosan az EBU-tagok közvetítettek.

¹⁷³ Az olyan sportágakról és sporteseményekről, amelyekhez nem kapcsolódik nagy bevétel, csakis a közszolgálati csatornák tudósítanak.

¹⁷⁴ A tagoknak tartózkodniuk kell külön tárgyalások folytatásától, mivel ez veszélybe sodorhatná a kollektív tárgyalások sikerét. Mivel a sportesemények különböznek egymástól, szükséges, hogy a tagok esetileg állapodjanak meg a feltételekről.

¹⁷⁵ Az új szabályok korlátozzák a kizárólagosságot.

A 86(2) cikk (régi 90(2) cikk) alkalmazhatósága

A 86(2) alkalmazása nem zárja ki a 81. cikk alkalmazhatóságát. A 86(2) cikk kimondja, hogy a feladat teljesítését lehetetlenné kell tennie a versenyszabályok alkalmazásának. Jelen esetben az Eurovíziós rendszer működése nélkül a feladat teljesítése nehezebb lenne, de ez nem elegendő a cikkben megfogalmazott mentesség elnyeréséhez¹⁷⁶

A fentiek tükrében a Bizottság az alábbi döntést hozta:

Az EK Szerződés 82(3) cikke értelmében az 1993 február 26. és 1998 február 25. közötti időszakra alkalmazhatatlannak nyilvánította a 81(1) cikk rendelkezéseit az EBU Alapszabályára valamint a sportesemények televíziós jogainak vásárlására, a sportműsorok Eurovíziós rendszeren belül történő cseréjére és a harmadik felek által biztosított szerződéses hozzáférésre vonatkozó szabályaira.

A mentesség kinyilvánítását azonban két feltétel teljesülésétől tette függővé:

-Az EBU és tagjai csak olyan megállapodások értelmében szerezhetik meg sportesemények kollektív televíziós közvetítési jogait, amelyek lehetővé teszik vagy az EBU-nak és tagjainak vagy pedig a jogtulajdonosnak, hogy harmadik feleknek -az EBU hozzáférési rendszerével összhangban, vagy az EBU egyetértésével ennél kedvezőbb feltételekkel- biztosítsák a hozzáférést.

-Az EBU-nak kötelessége tájékoztatni a Bizottságot a szabályok bármilyen módosításáról, a hozzáférési rendszert érintő bármely választottbíróági eljárásról és harmadik felek tagsági kérelmeire vonatkozó összes döntéséről.

Kereskedelmi televíziók fellebbezése a Bizottság döntése ellen és az Elsőfokú Bíróság ítélete¹⁷⁷

A Bizottság döntése ellen azonban több kereskedelmi televízió¹⁷⁸ fellebbezést nyújtott be az Elsőfokú Bírósághoz a Bizottság döntésének semmissé nyilvánítására:

-T-528/93-as eset: Az M6 követelte, hogy a Bíróság előzetes intézkedésként utasítsa a Bizottságot, hogy közölje az EBU Alapszabályát és az Eurovíziós rendszerre vonatkozó

¹⁷⁶ A Bizottság nem magyarázza el, hogy az indoklás végén miért "rántja elő" az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokra alkalmazandó derogációt.

¹⁷⁷ *Judgement of the Court of First Instance (First Chamber, extended composition) of 11 July 1996. Métropole Television SA and Reti televisive Italiane SpA and Gestevisión Telecinco SA and Antena 3 de Television v Commission of the European Communities.* OJ C 247, 24.08.1996

¹⁷⁸ A francia M6 (1993 október 5), az olasz RTI (1993 október 16), a spanyol Gestevisión Telecinco és az Antena 3 (1993 október 18)

szabályokat, nyilvánítsa semmisnek a Bizottság 1993 júniusi döntését valamint utasítsa a Bizottságot a perköltségek megfizetésére.

-T-542/93-as eset: Az RTI követelte, hogy a Bíróság utasítsa az EBU-t, hogy mutassa be a RAI és az olasz olimpiai bizottság között a sportesemények sugárzása tárgyában kötött előzetes megállapodástervezetet, nyilvánítsa semmisnek a Bizottság 1993 júniusi döntését, utasítsa a Bizottságot a perköltségek megfizetésére.¹⁷⁹

-T-543/93-as eset: A Telecinco azt követelte, hogy a Bíróság nyilvánítsa elfogadhatónak a keresetet, nyilvánítsa semmisnek a Bizottság 1993 júniusi döntését és általában tegyen meg minden olyan intézkedést, amelyet szükségesnek ítél meg a Közösség versenyszabályainak visszaállítására az érintett piacon, utasítsa a Bizottságot a perköltségek megfizetésére, utasítsa a beavatkozó RTVE-t saját költségeinek megfizetésére.

-T-546/93-as eset: Végül az Antena 3 azt követelte, hogy a Bíróság nyilvánítsa semmisnek a Bizottság 1993 júniusi döntését és utasítsa a Bizottságot a perköltségek megfizetésére.

A Bizottság, (alperes), melyet az első kereset ügyében az EBU, a második kereset ügyében a RAI, a harmadik és negyedik kereset ügyében pedig az RTVE támogatott, a kérelmek elutasítása és a perköltségek kérelmező általi megfizetése mellett az RTI és az Antena 3 beadványának esetében kérte a Bíróságot, hogy állapítsa meg elfogadhatatlanságukat. A Bíróságnak tehát először e két beadvány elfogadhatóságát kellett megvizsgálnia.

Elfogadhatóság

a) A T-542/93-as esetben:

A RAI által támogatott Bizottság arra alapozva kérdőjelezi meg az RTI keresetének elfogadhatóságát, hogy először is a Bizottság 17. sz. Rendelet 19(3) cikke szerinti közlemény nyomán nem nyújtotta be írásban észrevételeit, másodsor pedig a Bizottság által szervezett 1990 decemberi meghallgatásokon sem tette meg észrevételeit az ügygel kapcsolatban.

A Bíróság megállapította, hogy az RTI-t a 230. cikk (rég 173. cikk) értelmében személyesen érintette a Bizottság döntése, hiszen a közös piacon versenyben áll az EBU-val és összes tagjával, a nemzeti piacon pedig az egyetlen aktív EBU-tag RAI-val. Az RTI tehát érdekelt harmadik félnek minősül a 17. sz. Rendelet 19(3) cikke értelmében, személyesen megkülönböztetett helyzetben van. Ezért jogosult volt arra, hogy a Bizottság bevonja az adminisztratív eljárásba, amelynek gyakorlási módja viszont nincs feltételekhez kötve. Az a tény, hogy az RTI csak jelen volt a meghallgatáson és nem foglalt állást, nem érinti keresetének elfogadhatóságát.

¹⁷⁹ Az RTI keresetét a portugál SIC támogatta

Ami a közvetlen érintettséget illeti, közvetlen ok-okozati kapcsolat áll fenn a Bizottság döntése és az RTI versenypozíciójára gyakorolt hatás között. Mindezek fényében a Bíróság kinyilvánította beadványának elfogadhatóságát.

b) A T- 546/93-as esetben

Az RTVE által támogatott Bizottság arra hivatkozott, hogy az Antena 3 beadványa azon az alapon elfogadhatatlan, hogy döntése nem érinti közvetlenül és személyesen az EK Szerződés *230.cikke* (régi 173 cikk) értelmében.

A Bíróság megállapította, hogy az Antena 3 olyan vállalat, amely a közös piacon versenyben áll az EBU-val és annak összes tagjával. A nemzeti piacon pedig közvetlen versenytársa az RTVE-nek, az egyetlen spanyol aktív EBU-tagnak. Ebből következik, hogy a döntés kihat versenypozíciójára amennyiben kizárhatja az Antena 3-t az EBU tagságból (a mentességet élvező EBU Alapszabályban lefektetett szabályokból) származó versenyelőnyökből. Ennek megfelelően -ahogyan azt a Bizottság is elismeri- az Antena 3-t érdekelt harmadik félnek kell minősíteni a 17 sz. Rendelet 19(3) cikke alapján, következésképp személyesen érinti a döntés a *230.cikk* értelmében. Az a különleges körülmény, hogy az Antena 3 benyújtotta tagsági kérelmét az EBU-hoz és azt az EBU még a döntés megszületése előtt utasította el, megkülönbözteti az Antena 3-t és megerősíti eljárásindítási képességét..

Az Antena 3-t közvetlenül is érintette a döntés: közvetlen ok-okozati kapcsolat van a Bizottság döntése és az Antena 3 versenypozíciójára gyakorolt hatása között. Mindezek alapján a Bíróság elfogadhatónak nyilvánította az Antena 3 beadványát.

A felülvizsgálat jogalapjai

A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a négy kérelemben közös az az alapvető állítás, hogy a Bizottság hibásan értelmezte és helytelenül alkalmazta az EK Szerződés *81(3) cikkét*. Az állításnak a Bíróság szerint két pillére van, amelyet egymás után kell megvizsgálni:

- 1) Az EBU tagságra vonatkozó szabályok diszkrimináló jellege, amelynek ki kellett volna zárnia a *81(3)* alapján megadott mentességet.
- 2) A *81(3) cikk* a) pontjának alkalmazásánál figyelembe kell venni a közszolgálati megbízatás koncepcióját, amelynek - a döntés értelmében - az EBU tagoknak meg kell felelniük.

1)

A felperesek érvei

A döntés helytelenül állapítja meg, hogy az EBU aktív tagságra vonatkozó szabályok alapvető különbséget tükröznek a közszolgálati megbízatással felruházott televíziós csatornák (mint az EBU-tagok) és az új kereskedelmi csatornák (amelyeknek nem kell teljesíteniük a szabályok

által előírt feltételeket) között. Az M6 és az Antena 3 továbbá azt állítják, hogy az EBU Alapszabályból nem derül ki, hogy a tagoknak egy bizonyos közszolgálati megbízatást kell teljesíteniük. Az Alapszabály új tagok felvételére vonatkozó 3(3) cikke kereskedelmi jellegükre hivatkozva *a priori* elzárhatja az új csatornákat a tagságtól, még akkor is, ha teljesítik az aktív tagsággá válás feltételeinek szabályait. A feltételek diszkrimináló jellegét erősíti meg az Alapszabály 6(1) cikke, amely nyíltan elismeri, hogy nem minden EBU-tag felel meg a tagsági kritériumoknak.

A Bizottság nem végezte el az EBU-tag és nem-EBU-tag csatornák helyzetének objektív vizsgálatát. Ha ezt megtette volna, azt találta volna, hogy míg számos nem-tag csatorna jellemzői azonosak az EBU néhány tagjával és mégsem veszik fel őket a szervezetbe, addig néhány EBU-tag nem teljesíti az Alapszabály 3(3) cikkében foglalt feltételeket.

Az Antena 3 szerint a vizsgálat elmaradása ellentétes a döntés azon pontjával, amelyik kötelezi a Bizottságot, hogy a mentességi időszak alatt megfelelően, észszerűen és diszkriminációmentesen alkalmazzák-e az EBU tagsági feltételeket.

A Bizottság érvei

A közszolgálati megbízatás fogalma a döntés összefüggésében csak az EBU Alapszabályban lefektetett tagsági szabályok céljaira szolgál: semmi esetre se mosandó egybe a közvállalat vagy az EK Szerződés *86(2) cikkben* (régi 90(2) cikk) szereplő általános gazdasági érdekű szolgáltatással megbízott vállalat fogalmával.

A *81(3) cikk* alkalmazása során a Bizottságnak nem kötelessége szisztematikusan vizsgálni hogy az EBU maga végrehajtja-e a tagsági kritériumokat lefektető szabályokat, sem azt nem kötelező bizonyítania, hogy az EBU minden tagja teljesíti a kritériumokat.

A Bizottság ugyanakkor elismeri, hogy feladata nyomon követni, hogy a döntés értelmében mentességet élvező EBU tagsági szabályokat minden érintett fél betartja. A döntés értelmében az EBU köteles értesíteni a Bizottságot harmadik fél által benyújtott tagsági kérelemre vonatkozóan hozott döntéséről. Amennyiben az EBU indokolatlanul utasítana el egy tagsági kérelmet, az nem vezetne a döntés érvénytelenítéséhez, csupán azt jelentené, hogy a döntés címzettje, az EBU, megszegte azt.

A Bíróság ténymegállapítása

A Bíróság először is két észrevételt tett. Egyrészt a Bizottság által adott egyéni mentesség feltételezi, hogy a vállalatok között létrejött megállapodás vagy a vállalatok társulásai által

hozott döntések teljesítik a *81(3) cikkben* foglalt mind a négy feltételt. Ahhoz, hogy ne nyerjék el a mentességet, elég, ha egy feltételt nem teljesítenek.¹⁸⁰ Másrészt olyan esetekben, amelyekben a közösségi intézmények feladatuk teljesítése céljából fel vannak hatalmazva az értékeléssel, a Közösség jogrendje által az adminisztratív eljárásokban biztosított jogok (a kérdéses eset összes lényeges aspektusának gondos és pártatlan vizsgálata) tiszteletben tartása még fontosabb.¹⁸¹

A Bizottság szerint az EBU tagsági szabályok által okozott versenykorlátozás elengedhetetlen az EK Szerződés *81(3) cikke* értelmében. A Bíróságnak, ahhoz, hogy ebből a szempontból megállapítsa a döntés törvényességét, meg kellett vizsgálnia, hogy a tagsági szabályok objektívek és elég pontosan meghatározottak-e ahhoz, hogy egységesen és diszkriminációmentesen lehessen őket alkalmazni minden potenciális aktív taggal szemben. A Bizottság viszont -amint az döntésének szövegéből kiderül- elmulasztotta ezt a vizsgálatot.

Az EBU Alapszabályának 3(3) cikkében foglalt három -a lakosság lefedettségére, a műsorra és a gyártásra vonatkozó- feltétel tartalma nincs elég pontosan meghatározva. Mivel a feltételek nem számszerűsített mennyiségi kritériumokra hivatkoznak, homályosak és pontatlanok, következésképp nem adnak alapot egységes és diszkriminációmentes alkalmazáshoz. Ezt csak alátámasztja, hogy maga az EBU is *ex post facto* szükségesnek tartotta az első tagsági követelmény értelmezését ún. belső irányelveiben.

Ilyen körülmények között a Bizottságnak arra a következtetésre kellett volna jutnia, hogy nincs is abban a helyzetben, hogy felmérje a korlátozások elengedhetetlenségét a *81(3)* értelmében. Ezen az alapon tehát nem volt jogosult a mentesség megadására. Ugyanezen okokból nincs abban a helyzetben, hogy a mentességi időszak alatt felülvizsgálja a feltételek teljesítését.

A Bizottság helytelenül értelmezte, hogy a mentesség megadása előtt mentesül a tagsági feltételek új kereskedelmi televíziók által benyújtott felvételi kérelmekre történő alkalmazásának vizsgálata alól. Erre különösen azért lett volna szükség, mert az EBU aktív tag státuszt az EBU Közgyűlése adja meg az Adminisztratív Tanács javaslata alapján, ami azt jelenti, hogy a tagjelöltek sorsa az Unió aktív tagjait képviselő szerv döntéseitől függ.

Fentiekből következik, hogy a Bizottság azáltal, hogy elmulasztotta először megvizsgálni, hogy a tagsági szabályok objektívek és elég pontosak-e ahhoz, hogy egységes,

¹⁸⁰ Itt a bíróság számos ítéletre hivatkozik: VBVB and VBVB v Commission [1984] ECR 19, Matra Hachette v Commission [1994] ECR II-595 stb.

¹⁸¹ A Bíróság itt is több ítéletre hivatkozik, pl. La Cinq v Commission [1992] ECR II-1

diszkriminációmentes alkalmazást tegyenek lehetővé, majd pedig hogy elengedhetetlenek-e a Szerződés 81(3) cikke értelmében, e rendelkezés hibás értelmezésére alapozta döntését. A kérelmezők 81(3) cikk megsértésére vonatkozó állításának első pillére tehát helyben hagyható.

2)

A felperesek érvei

Az EBU-tagokra állítólag jellemző "sajátságos közszolgálati megbízatás" fogalmának, amellyel együtt diszkrimináló, nincs semmi köze a Bizottság által a 81(3) cikk szerint végzendő elemzéshez. A döntést azért alapozta erre a fogalomra, hogy kedvezzen az EBU-tag vállalatoknak azáltal, hogy az egyenlő elbánás elvének megsértésével kiemelte őket a 81(1) alól. A Bizottság nem adta volna meg a mentességet, ha nemcsak az EBU-tag társaságokat tekintette volna úgy, mint amelyek megfelelnek e fogalomnak.

E fogalom használatával a Bizottság ebben az esetben helytelenül alkalmazta a 81(3) cikket a célból, hogy a 86(2) (régi 90(2)) szerint megadja a derogációt, hiszen az EBU-tagok nem a 86(2) szerinti általános gazdasági érdekű szolgáltatással megbízott vállalatok.

A Telecinco ebben az összefüggésben kiemelte, hogy egy vállalkozást csak akkor lehet úgy tekinteni, mint amelyik sajátságos közszolgálati megbízatást teljesít, ha egy közhatóság törvényileg olyan megbízatást vagy feladatokat ró rá, amelyeket önkéntesen nem vállalt volna fel. A televíziócsatornák által önkéntesen vállalt feladatok, mint a földrajzi lefedettség, műsor stb. nem tekinthető a közszolgálati megbízatás részeként. Ilyen értelemben a "sajátságos közszolgálati megbízatás" teljesítése nem jellemző az összes EBU-tagra, illetve nemcsak rájuk jellemző.

A döntés nem vette figyelembe a legtöbb EBU tag által élvezett privilegizált közfinanszírozást sem: lehet, hogy az EBU-tagokra az állami hatóságok bizonyos feladatokat ruháznak, de ezt kompenzálják is.

A Bizottság érvei

A versenyszabályok ugyanúgy alkalmazandók a köz- és magánvállalatokra. Ez azonban nem jelenti, hogy a Bizottság a 81(3) értelmében adott mentesség megadásának mérlegelésénél nem jogosult figyelembe venni a kérdéses gazdasági szektor sajátosságait. Ebből következik, hogy egy adott szektorban tekintetbe veheti egy vállalatcsoport pozícióját mind egymással, mind harmadik felekkel fenntartott kapcsolatok viszonylatában. Mi több, a döntés arról nem

foglal állást, hogy az EBU-tagokat a 86(2) értelmében általános gazdasági érdekű szolgáltatással megbízott vállalatoknak lehet-e tekinteni.

A "sajátságos közszolgálati megbízatás" kifejezés, használatának összefüggésében csupán egy módja az EBU Alapszabály 3(3) cikkében foglalt aktív tagság feltételei összefoglalásának. Ebben az esetben a Bizottság arra korlátozta magát, hogy felmérje a kérdéses döntések és megállapodások pozitív hatásait, elengedhetetlenségük megvizsgálásakor pedig figyelembe vegye az EBU tagsággal járó kötelezettségeket.

A Bizottság nem végezte el a 81(3) összefüggésében az EBU tagok állítólagos privilegizált finanszírozási rendszerének elemzését, mivel ehhez a megfelelő környezet a Szerződés 87. és 88. cikke (régi 92. és 93. cikke) lett volna és a panasztevők egyébként sem bizonyították be a finanszírozási rendszer privilegizált voltát.

A Bíróság ténymegállapítása

A Bizottság döntésének szövegéből kitűnik, hogy a használt "sajátságos közszolgálati megbízatás" fogalma alapeleme a döntés indoklásának. Az indoklás szerint ugyanis a közszolgálat megbízatás teljesítése teszi lehetővé a műsorszolgáltatóknak, hogy az EBU aktív tagjaivá váljanak. A megbízatással társuló korlátozások olyanok, hogy igazolják az EBU különleges státuszát a versenyszabályok tekintetében.

A döntés értelmében a közszolgálati megbízatást különösen a változatos műsor sugárzásának és - a költségekre való tekintet nélkül - a teljes nemzeti lakosság lefedésének kötelezettsége jellemzi. A döntés tehát lényegében a Szerződés 86(2) cikke szerinti általános gazdasági érdekű szolgáltatások működtetéséhez kapcsolódó megbízatás elemeit veszi át. Ahhoz, hogy a 81(3) szerinti feltételek érvényesüljenek, a Bizottság a 86(2) alkalmazási területére eső tényezőket vett figyelembe.

Mivel azonban -ahogyan a döntés is megállapítja- a 86(2) nem alkalmazható, az adott esetben a 86(2) szerinti tényezők -egyéb indokoltság hiányában- nem tekinthetők a 81(3) alkalmazása kritériumainak. Bár az átfogó mérlegelésben a Bizottságnak joga van a közérdekre hivatkozva mentességet adni a 81(3) értelmében, jelen esetben ki kellett volna mutatnia, hogy ezek a megfontolások megkívánják a sportesemények közvetítési jogának kizárólagosságát és a kizárólagosság elengedhetetlen a befektetés méltányos megtérüléséhez. A Bizottság megállapításait azonban még minimális gazdasági adatokra sem alapozta.

Mindenesetre nem igazolható, hogy a Bizottság a *81(3)* szerinti mentesség megadásához figyelembe vette az EBU tagok által közszolgálati megbízatásuk miatt viselt terheit és kötelezettségeit, hacsak nem vizsgálta volna meg gondosan és pártatlanul az eset más lényeges aspektusait, mint például e terhekre és kötelezettségekre vonatkozó pénzügyi kompenzációs rendszer lehetséges létezését is. A Bizottság ezzel szemben kijelentette, hogy nem szükséges megvizsgálni az EBU tagok állítólagos privilegizált finanszírozását azon az alapon, hogy erre a megfelelő környezet a *87. és 88. cikk* (régi *92. és 93. cikk*) lenne.

Azáltal, hogy az adott esetben a Bizottság a *81(1) cikk* szabályai alóli mentesség egyedüli kritériumaként a lényegében a Szerződés *86(2) cikkében* foglalt általános gazdasági érdekű szolgáltatás működtetését használta, okfejtését a *81(3)* hibás értelmezésére alapozta. A jogi tévedés valószínűleg torzította a Bizottság felmérését. Megállapítható tehát, hogy a rendelkezés megszegésére vonatkozó állítás második pillére is helyben hagyható.

A Bizottság tehát a *81(3) cikk* hibás értelmezésére alapozva döntött a mentesség megadásáról, így a döntést semmissé kell nyilvánítani és szükségtelenné válik a kérelmezők többi állításáról ítélni.

Az Elsőfokú Bíróság 1996 júliusi ítéletében:

- semmissé nyilvánította a Bizottság 1993 júniusi döntését ;
- utasította a Bizottságot saját költségeinek, a felperesek és a beavatkozó SIC költségeinek a megfizetésére ;
- utasította az RTI-t a RAI beavatkozásával kapcsolatban nála jelentkező költségek megfizetésére, utasította a Gestevisión Telecinco-t és az Antena 3-t a náluk az RTVE beavatkozásával kapcsolatban felmerülő költségek fedezésére ;
- utasította a beavatkozó EBU-t saját költségeinek valamint a felperes M6-nek a beavatkozásával kapcsolatban felmerült költségeinek a fedezésére, utasította a beavatkozó RAI-t és RTVE-t saját költségeik megfizetésére.

A Bíróság ítélete tehát törölte a mentességet. A negatív döntés legfőbb oka az volt, hogy a Bíróság kifogásolta az EBU tagság Alapszabályban lefektetett kritériumainak pontosságát. A Bíróság szerint olyan tagok is profitálnak az Eurovízió Sport-rendszeréből, amelyek nem felelnek meg a tagság követelményeinek, ugyanakkor mások eslesnek ettől.

Az EBU 1996 szeptemberében fellebbezett az EK Bíróságnál a döntés ellen. Keresetében azt kifogásolta, hogy a Bíróság hibásan értelmezte a 86(2) és a 81(3) *cikket*: az előbbi rendelkezés alkalmazhatósága nem zárja ki eleve utóbbi alkalmazhatóságát. Az EBU szerint megalapozatlan az állítás, mely szerint a közszolgálati műsorszolgáltató szervezetek kollektív tevékenységeit inkább a 86(2) fényében kell mérlegelni, mint a 81(3) fényében továbbá az is, hogy a mentesség megadásakor a Bizottság más körülmény hiányában nem vehette figyelembe a közérdeket. Az ítélet két külön fogalmat kevert össze: a 86(2) szerinti általános gazdasági érdekű szolgáltatását és a nemzeti törvények szabályai értelmében egy műsorszolgáltatóra ruházott sajtósági közszolgálati megbízatását.

A Bíróság helytelenül alkalmazta a 81. *cikket* és felmérésében nyilvánvaló tévedést követett el -amennyiben azt állította, hogy a nemzetközi sportesemények televízió történő továbbközvetítése kizárólagos jogainak megvásárlása (ami egyébként általános) lehet hogy nem szükségszerű és a Bizottság részletes elemzésétől kell függővé tenni.

-amennyiben az ítélet megköveteli a Bizottságtól annak vizsgálatát, hogy az EBU tagok közszolgálati megbízatásából eredő terheket és kötelezettségeket kompenzálják-e a 87. és 88. *cikk* értelmében. A 81(3) *cikk* megszővegezéséből nem lehet következtetni erre a követelményre. Nincs kapcsolat a között, ahogyan a tagállam megszervezi a műsorszolgáltató finanszírozását és az e műsorszolgáltató más műsorszolgáltatókkal a sportesemények továbbközvetítése terén folytatott együttműködésének törvényessége között.

Az ítélet hiányos amennyiben nem vesz figyelembe egy lényeges aspektust. A mentességre vonatkozó döntés ugyanis az EBU tagjai nevében történő közös kínálatra vonatkozik, nem pedig arra a módra, ahogyan egy adott szervezet az EBU tagjává válik. A mentességről szóló döntést a Bizottság és az EBU közötti évekig tartó tárgyalások előzték meg a harmadik félnek biztosított szerződéses hozzáférés feltételeiről. Az ítélet csak az EBU tagság kritériumait veszi tekintetbe, nem pedig a hozzáférési rendszerre gyakorolt kedvező versenyhatást.

A Bíróság hibásan mérte fel és alkalmazta a 81. *cikket* : tévesen vonta le azt a következtetést, hogy a műsorszolgáltatásra vonatkozó nemzeti törvényi rendelkezések meghatározzák,

¹⁸² *Appeal brought on 30 September 1996 by the European Broadcasting Union against the judgement delivered on 11 July 1996 by the First Chamber, Extended Composition, of the Court of First Instance of the European Communities in Joined Cases T-528/93, T-542/93, T-543/93 and T-546/93 between Métropole Télévision SA, Reti Televisive Italiane SpA, Sociedade Independente de Comunicação SA and Gestevisión Telecinco and Antena 3 de Television, on the one hand, and Commission of the European Communities, European Broadcasting Union, Radiotelevisione Italiana SpA and Radiotelevisión Espanola (Case C-320/96 P. OJ C 354, 23.11.96)*

alkalmas-e egy műsorszolgáltató az EBU aktív tagságra.. A Bíróság nyilvánvaló hibát követett el, amennyiben úgy találta, hogy az EBU tagsági kritériumai homályosak, pontatlanok és alkalmazásuk diszkrimináló lehet.

A Bíróság hibásan érvelt és értelmezte a *81. cikket* amennyiben ítélete a mentesség a közérdekű megbízatással felruházott műsorszolgáltatók egy csoportjának történő megadásának olyannyira súlyos kritériumait fekteti le, amelyek gyakorlatilag lehetetlenné teszik bármilyen mentesség elnyerését. Az ítélet súlyosan csorbítja a Bizottság mérlegelési jogát, ezáltal képességét is a versenyszabályok alkalmazására vonatkozó kötelezettségei teljesítését.

Az EU Bizottsága 1997 januárjában formális válaszban reagált az Elsőfokú Bíróság ítéletére és teljes mértékben egyetértett az ítélet ellen az EBU által emelt fő kifogásokkal. A Bizottság hangsúlyozta, hogy a Bíróság

- egy olyan mentességet törölt el, amelyet a Bizottság valójában soha nem adott meg, vagyis a három EBU tagsági feltételre (lefedettség, műsor, gyártás) vonatkozót
- hibásan értelmezte a kapcsolatot az EK Szerződés 86(2) és 81(3) *cikke* között
- a Bíróság véleményével ellentétben a Bizottság a mentesség megadása előtt nem volt köteles minden EBU tag sportesemények sugárzásakor felmerülő költségeit tanulmányozni és azt, hogy a közfinanszírozás nem kompenzálja-e ezeket a költségeket.

Új mentesség kérelmezése

Az Elsőfokú Bíróság ítéletétől függetlenül a Bizottságtól kapott mentesség egyébként is csak öt évre, tehát 1998 februárjáig volt érvényes, tehát az EBU-nak 1997-ben amúgy is kérelmeznie kellett volna megújítását. A mentesség megújítása lényegesebb volt az EBU számára mint a fellebbezés sikere, ugyanis a mentesség érvénytelenítése óta megvásárolt új sportjogok ki vannak téve a törvényi kifogásolásnak. Csakhogy a kérelmet most már az Elsőfokú Bíróság észrevételeinek figyelembevételével, tehát az Alapszabály módosítása nélkül, nem lehetett benyújtani a Bizottságnak.

A Bizottság nem fogadta el az EBU által beterjesztett javaslatot saját Alapszabályának módosítására, hanem részletes instrukciókat adott ennek mikéntjére:

- A tagsági követelmények legyenek világosak és egyértelműek és -amennyire lehetséges - számszerűsíthetők (lásd alább az Alapszabály 3§4 cikkének értelmezését célzó Rendeletet).

-Azokat az Eurovízió Sport rendszerében részt venni kívánó jelölteket, amelyek kielégítik az aktív tagság összes követelményét, fel kell venni (lásd alább az Alapszabály módosított 3§13 cikkét)

-A meglévő Eurovíziós tagoknak is hasonlóképp meg kell felelniük az összes új tagsági követelménynek, amennyiben továbbra is részt kívánnak venni az Eurovízió Sport-rendszerében. Ezt az Adminisztratív Tanácsnak folyamatosan ellenőriznie kell (lásd alább az Alapszabály 3§6 cikkének új bekezdéseit)

-A meglévő tagok alkalmasságának ugyanazon országban működő nem-tagok általi kifogásolása valamint az aktív tagságra irányuló visszautasított kérelmek esetén lehetséges legyen a semleges döntőbíráskodás (lásd alább az Alapszabály új 3§15 cikkét).

A Bizottság első követelménye különösen megkérdőjelezhető az EBU szempontjából. Elsősorban azért, mert a megfellebbezett Elsőfokú Bírósági ítélet alapján egy olyan szakmai szervezet tagsági kritériumait határozta meg, amelynek 34 aktív tagja az EU-n kívüli államokból kerül ki. A tagok jogi, gazdasági és kulturális hátterének eltérései miatt a számszerűsítés a gyakorlatban csak a technikai lefedettséget illetően vezethető be. Másodsorban, nem egyeztethető össze az *Amszterdami Jegyzőkönyv*vel, amely az EU tagállamainak hatáskörébe utalja a közszolgálati műsorszolgáltató szervezet fogalmának és megbízatásának definiálási jogát.

Az EBU-nak azonban, ha belátható időn belül meg kívánta kapni a mentességet, igazodnia kellett a Bizottság követelményeihez. 1997 áprilisában eljuttatta a Bizottsághoz az újonnan definiált tagsági kritériumok javaslattervezetét. Bár a Bizottság -bizonyos kérdések tisztázását követően - hajlott az EBU javaslatának elfogadására, mégsem kívánt végleges döntést hozni csakis az EBU javaslatai alapján, ezért eljuttatta a szöveget az ACT¹⁸³-hez. "Független" szakvéleményüket kérte arra vonatkozóan, hogy az új EBU szöveg elég pontos és egyértelmű-e. Az ACT csak hónapok múlva reagált. Észrevételei rendkívül kritikusak voltak és jóval túlmentek a Bizottság által feltett konkrét kérdés határán.

Felülvizsgált tagsági kritériumok

A Bizottságtól a felülvizsgált tagsági feltételekre 1998 februárjában kapott pozitív választ követően az EBU tagjai az 1998 áprilisában összehívott Rendkívüli Közgyűlésen megszavazták a tagsági követelmények módosítását. Az Alapszabály felülvizsgálata a 3. cikket érintette.

¹⁸³ Európai Kereskedelmi Televíziók Egyesülése

Alapszabály 3. cikkének 3. paragrafusa

Az aktív tagok:

Régi	Új
<i>a) kötelezik magukat az ország egész lakosságának lefedésére és ténylegesen lefedik annak legalább egy tekintélyes részét, ugyanakkor mindent megtesznek azért, hogy idővel elérjék a teljes lefedettséget</i>	<i>a) az országban gyakorlatilag valamennyi rádióval és/vagy televízióval rendelkező háztartás olyan helyzetben van és olyan műszaki felszereltséggel rendelkezik, hogy kielégítő műszaki minőségben vegye a fő rádió- és/vagy televízió műsorszolgáltatás egészét</i>
<i>b) kötelezik magukat -és ezt meg is teszik- hogy a lakosság minden rétege számára változatos és kiegyensúlyozott műsort biztosítanak, beleértve a közönség különböző rétegei speciális/kisebbségi érdeklődését kiszolgáló műsorok méltányos arányát, tekintet nélkül a műsorköltségek és a nézettség közötti arányára</i>	<i>b) kötelezik magukat- és ezt meg is teszik- hogy a lakosság minden rétege számára változatos és kiegyensúlyozott műsort biztosítanak, beleértve a közönség különböző rétegei speciális/kisebbségi érdeklődését kiszolgáló műsorokat, tekintet nélkül a műsorköltségek és a nézettség közötti arányra</i>
<i>c) ténylegesen gyártják vagy saját szerkesztői ellenőrzésük alatt gyárttatják a sugárzott műsorok tekintélyes részét</i>	<i>c) ténylegesen gyártják vagy saját költségükre és saját szerkesztői ellenőrzésük alatt gyárttatják a sugárzott műsorok tekintélyes részét</i>
	<i>d) nem kapcsolódnak olyan sportjogokkal foglalkozó ügynökséghez, amely az EBU-val versenyezve vásárol európai televíziós jogokat</i>

3. cikk újonnan beiktatott 4. paragrafusa

A fenti 3. paragrafusban felsorolt tagsági kritériumokat az Adminisztratív Tanács javaslatára a Közgyűlés kötelező érvényű Rendeletben fekteti le.

A Rendelet értelmében a Közgyűlést felhatalmazták a tagsági követelményekkel kapcsolatos részletek lefektetésére. Ezek az alábbiak számszerűsítését jelentették:

-a földrajzi lefedettségre vonatkozóan: az országos rádió/TV háztartások legalább 98%-os technikai lefedettsége (a)¹⁸⁴

-a műsorokra vonatkozóan: napi legalább egy, minimum 15 perces TV Híradó sugárzása (b); a televízió évi legalább 200 óra sportműsor sugárzása: az ilyen sportműsor 7.00 és 1.00 óra közötti sugárzása (kivéve az élőközvetítéseket) legalább 12 sportkategóriát ölel fel, amelyek közül legalább nyolcnak a teljes közvetítési ideje több mint három óra (b) ; az összes sugárzott műsor 30%-a saját gyártású (c)

-az ügynökségekkel fenntartott kapcsolatra vonatkozóan: sportjogokkal foglalkozó ügynökséggel akkor áll fenn kapcsolat, ha a műsorszolgáltató az ügynökség részvénytőkéjének legalább 15%-át birtokolja vagy ha egy médiacsoport egy ügynökség részvényeinek legalább 51%-át illetve egy műsorszolgáltató szervezet részvényeinek legalább 15%-át birtokolja.

3. cikk 6. paragrafusának új része

Az Adminisztratív Tanács köteles mindenkor biztosítani, hogy az Eurovízió keretében folyó közös sportjog tárgyalásban és vásárlásban történő részvétel -akár egyedi alapon akár konzorciumon keresztül- szigorúan azokra a szervezetekre korlátozódik, amelyek egyedileg vagy regionális műsorszolgáltató szervezetek csoportjaként teljes mértékben megfelelnek a fenti 3. paragrafusban lefektetett tagsági kritériumoknak, ahogyan azokat a fenti 4. paragrafusban foglaltak szerinti Rendeletben szabályozzák. A 6/1 cikk második, lenti. paragrafusa e célra nem alkalmazandó.

A sportjogokért folyó licitálás korrektségének biztosítására valamint az egymással licitálók közötti versenyellenes információhíresztelés megakadályozására az Adminisztratív Tanács köteles fenntartani magának a közbelépés jogát amennyiben egy tagszervezetnek kapcsolata van vagy kapcsolatot alakít ki olyan sportjogokkal foglalkozó ügynökséggel, amely az EBU-val versenyben vásárol európai televíziós jogokat. Ilyen esetben az Adminisztratív Tanács jogosult a szükséges lépések megtételére, beleértve a tagszervezet nem-tagként kezelését az Eurovízió keretében folyó közös sportjog vásárlásban történő részvétel tekintetében.

3. cikk 13. paragrafusa

Régi	Új
------	----

¹⁸⁴

Az új feltételek szerint egyébként a francia Canal Plus -mivel lefedettsége nem éri el a francia háztartások 98%-át - nem vehet részt az Eurovízió-Sport rendszerben, viszont továbbra is az EBU aktív tagjai marad.

<p><i>A tagsághoz a szükséges követelményekkel rendelkező műsorszolgáltató szervezetek vagy műsorszolgáltató szervezetek csoportjai felvételéről a Közgyűlés dönt. A döntés az Adminisztratív Tanács javaslatának alapján történik, a jelenlevők által leadott szavazatok legalább háromnegyedes többségével, amennyiben az összes EBU szavazat háromnegyed részét kitevő tagok jelen vannak vagy képviselik magukat.</i></p>	<p><i>A Közgyűlés köteles felvenni az aktív tagságra pályázót, ha az Adminisztratív Tanács véleménye alapján arra a meggyőződésre jutott, hogy a jelölt teljesíti az aktív tagság feltételeit.</i></p> <p><i>A társult viszonyra pályázók felvételét a Közgyűlés az Adminisztratív Tanács javaslatára háromnegyedes többséggel szavazza meg.</i></p>
---	--

3. cikk újonnan beiktatott, 15. paragrafus

Annak a szervezetnek, amelynek az aktív tagságra irányuló kérelme nem bizonyult sikeresnek, lehetősége van választottbíráskodás igénybevételére. Az ilyen választottbíráskodás a svájci választottbírói egyszemélyes eljárással összhangban történik Genfben.

A jelölt műsorszolgáltató kérésére a választottbírói ítélet egy példányát megküldik Brüsszelbe az Európai Bizottságnak.

Az előbbieket akkor is alkalmazandók mutatis mutandis, ha egy nem-tag, amelynek tagsági kérelme nem bizonyult sikeresnek, megkérdőjelezi az Adminisztratív Tanács azon értékelését, hogy az ugyanabban az országban működő adott tag a fenti 6. paragrafussal összhangban jogosult a közös sportjog vásárlásában és megosztásában történő részvételre.

Az Alapszabály módosításával az EBU megtette a legfőbb lépést az Elsőfokú Bíróság ellenvetésének megválaszolására, ez azonban nem jelentette automatikusan az újabb mentesség elnyerését. Közben a Bizottság további kérdéseket tett fel az EBU-nak. Az egyik a tagszervezetek sportra szakosodott csatornáinak részvételére vonatkozott az Eurovíziós Sport rendszerben, a másik pedig az Eurovízió Sport-rendszer korábbi tagjainak részvételére olyan eseményekben, amelyeknek szerződésében társfinanszírozóként vagy társgarantálóként szerepeltek.

A Bizottság kezdetben azon az állásponton volt, hogy mindenféle Eurovíziós sportműsort meg kell tiltani a pay-TV csatornákon, hiszen a mentességben a teljes nemzeti lakosságot lefedő szabad hozzáférhetőségű szolgáltatások részesültek. Végül mégis megengedte az ilyen felhasználást azzal a feltétellel, hogy amennyiben egy tag bármilyen pay-TV felhasználást választ, az ugyanazon országban működő nem-tag pay-TV szolgáltatók is megtehessek ugyanezt.

A másik akadály a mentesség elnyerése előtt a korábbi Eurovíziós tagok részvétele volt a megkötött sportszerződésekben. A Bizottság kezdetben nem fogadta el az EBU kezdeti érvelését, hogy a döntő pillanat a jogok megvásárlásának időpontja, nem pedig felhasználásuké. Az volt az álláspontja, hogy ha adott műsorszolgáltató szervezet nem jogosult a részvételre az Eurovízió Sport rendszerében, többé nem profitálhat azokból a jogokból, amelyeket még akkor vásárolt meg, amikor a rendszer tagja volt. Végül a Bizottság elismerte a korábbi Eurovíziós tagok törvényes érdekeit. Az új szabályok értelmében a korábbi Eurovíziós tag köteles teljesíteni pénzügyi vállalásait, hacsak egy érintett országban működő tag vagy nem-tag nem veszi át illetve vásárolja meg a jogokat. Mivel a nem-tagoknak történő felajánlásakor a korábbi Eurovíziós tag is licitálhat, az eljárásnak vagy az a következménye, hogy a korábbi Eurovíziós tag megszabadul szerződéses kötelezettségeitől, vagy hogy végül megtartja a jogokat. Mindenesetre az új jogtulajdonosokat kötik az EBU által 1993-ban elfogadott szabályok a harmadik feleknek biztosítandó hozzáférésről

Az említett két téma megnyugtató rendezésére az EBU Adminisztratív Tanácsa két új Eurovíziós szabálycsoportot fogadott el. Végül e szabályok és az Alapszabályban módosított tagsági feltételek meggyőzték az EU Bizottságot, hogy immár megvan az alapja egy új mentesség megadásának és 1999 szeptember 1-jén publikálta a Hivatalos Közlönyben ilyen irányú szándékát¹⁸⁵.

A mentesség elnyerése¹⁸⁶

A Bizottság érvelése hasonlított az 1993-ban megadott mentességnél alkalmazott okfejtéshez, ami azt jelenti, hogy gyakorlatilag figyelmen kívül hagyta az Elsőfokú Bíróság ítéletében megfogalmazott kritikákat.

Ami a tagsági kritériumokra vonatkozó kifogást illeti, a Bizottság rámutatott, hogy előző döntésével sem a tagsági feltételeket vonta ki a versenyszabályok betartása alól, hiszen a műsorszolgáltatók szakmai szervezetének tagsági szabályai önmagukban nem képesek korlátozni a versenyt az EK Szerződés 81(1) cikke értelmében. Ennek ellenére -a Bíróság ítéletét mégiscsak figyelembe véve - módosították és számszerűsítették a tagsági feltételeket.

¹⁸⁵ Notice published under 19(3) of Council Regulation No 17 concerning an application for negative clearance or for exemption pursuant to Article 81(3) of the EC Treaty. OJ C 248, 1.9.1999

¹⁸⁶ Commission Decision of 10 May 2000 relating to a proceeding pursuant to Article 81 of the EC Treaty (Case IV/32.150 - Eurovision), OJ L 151/18, 24.06.2000

Ami a másik kritikát, a "sajátságos közszolgálati megbízatás"¹⁸⁷ fogalmának használatát illeti, azt a Bizottság ennél a döntésnél elvetette: egyáltalán nem élt vele az újabb mentesség megadásakor.

A döntés szerkezete formailag annyiban tér el az előzőtől, hogy szerepel benne az érintett piac rövid analízise és a harmadik felek észrevételei.¹⁸⁸ A Bizottság azonban a piac jelenlegi szerkezete és a nem-EBU tagok szerződéses hozzáférést biztosító szabályok miatt a döntés meghozatalához nem tartotta szükségesnek a releváns piac pontos meghatározását. A piac szerkezetének és fejlődésének vizsgálatából azt a következtetést vonta le, hogy bár az EBU-nak bizonyos nagyszabású nemzetközi sportesemények területén (elsősorban európai nézőket vonzó események, Olimpiai Játékok) erős a piaci helyzete, általánosságban hanyatlóban van piaci részesedése.

Éppen az Olimpiai Játékok fontosságára való tekintettel úgy határozott, hogy az EBU által kapott mentességnek a Játékok közvetítési jogának következő tárgyalása előtt kell lejárnia. Mivel az EBU már a 2008-as Nyári Olimpia közvetítési jogait megszerezte, a legközelebbi tárgyalásokra 2006-ban kerül sor¹⁸⁹. A mentesség tehát 2005 december 31-én jár le.

A Bizottság döntése értelmében az Eurovíziós rendszer elemei (a TV-s sportjogok közös vásárlása és megosztása, a jel kicserélése, a nem-tagok hozzáférési szabályai, a fizető csatornákon történő kiaknázás szabályai) 1994 január 1. és 2005 december 31. között mentesülnek a *81(3) cikk* rendelkezéseinek betartása alól. A mentességhez azonban egy feltételt és egy kötelezettséget kötött: Az 1993-as, nem-tagok hozzáféréseire és az 1999-es, fizető TV-n történő kiaknázására vonatkozó szabályok betartását illetve az EBU kötelezettségét a Bizottság értesítésére e szabályok módosítása valamint az ezekkel kapcsolatos választottbírói eljárások esetén¹⁹⁰.

A Bizottság arra kérte az EBU-t, hogy vonja vissza az EK Bíróságon benyújtott fellebbezését, hiszen ha az EKB ítéletének érvelése néhány ponton eltérne a Bizottságétól az kockáztatná a mentesség stabilitását. Az EBU, eleget téve a Bizottság kérésének, a mentesség elnyerését követően visszavonta keresetét.

¹⁸⁷ A közszolgálati musorszolgáltatók versenyhátrányban vannak kereskedelmi versenytársaikkal szemben, mivel ki vannak téve közszolgálati kötelezettségeknek és korlátozásoknak.

¹⁸⁸ Az észrevételeket lásd fent

¹⁸⁹ Ezek a tárgyalások a 2012-es Olimpiára fognak vonatkozni.

¹⁹⁰ Ez már feltétele volt az 1993-ban megadott mentességnek is.

Ezzel együtt valószínűsíthető, hogy a Bizottság döntését a panasztevők megint megtámadják az Elsőfokú Bíróságon, hiszen az előző mentesség megadása kapcsán emelt fontos kifogások - az érintett piac részletes elemzésének elmaradása, az EBU tagság kritériumainak Bizottság szerinti irrelevanciája - továbbra is fennállnak.

10. fejezet

Következtetések

A Bizottság -a finanszírozással kapcsolatos panaszokhoz hasonlóan- itt is kényelmetlen helyzetbe került, mert az Elsőfokú Bíróság véleménye szerint okfejtését az EK Szerződés 81(3) cikkének hibás értelmezésére alapozta. A Bizottság ugyan osztotta az EBU álláspontját abban a tekintetben, hogy döntésének csupán az Eurovíziós rendszerre kell vonatkoznia és az Eurovízió belüli együttműködésnek nincs köze ahhoz, hogyan definiálják a tagállamok az EBU-tag műsorszolgáltatók megbízatását, milyen követelményeket támasztanak velük szemben, mégis rákényszerítette az EBU-t tagsági feltételeinek felülvizsgálatára.

A Bizottság által megadott, 2005 végéig érvényes újabb mentesség ugyan biztató az EBU és tagjai számára -továbbra is folytathatják a sportesemények televíziós közvetítési jogainak kollektív vásárlási gyakorlatát-, elnyerésének az volt az egyik feltétele, hogy a Bizottság beleszólhatott egy vállalati társulás Alapszabályának megszövegezésébe, ami -egyrészt ellentétes az *Amszterdami Jegyzőkönyv*vel, amely a tagállamok hatáskörébe utalta a közszolgálati műsorszolgáltató szervezet fogalmának és megbízatásának tagállamok általi meghatározását (az EBU sem kényszeríthet a tagokra túl szűk, a tagok mozgásterét teljesen korlátozó definíciót); -másrészt pedig olyan EBU-tagokra (szám szerint 34 aktív tagra) is rákényszeríti az EU versenyszabályait, amelyek nem tagjai az Európai Uniónak.

Az a tény, hogy a Bizottság az Elsőfokú Bíróság ítéletét úgy ignorálta, hogy annak egy részét mégis figyelembe vette, nemcsak számára, de az EBU számára is káros következményekkel járhat. Döntésével szinte ugyanazokat a támadási pontokat kínálta fel az EBU tagokkal versenyben álló kereskedelmi műsorszolgáltatóknak, mint az előző döntéskor, megint kitéve a semmissé nyilvánítás kockázatának. Bár az idő sürgette az EBU-t és az EKB előtt folyó eljárás kimenetele bizonytalan volt, utóbbi ítélete iránymutatást nyújthatott volna a Bizottságnak egy célravezetőbb érveléshez és a mentesség elnyerése esetén nagyobb biztonságot adott volna az EBU-nak.

A legtöbb EBU-tag műsorszolgáltató szervezet számára az Eurovíziós rendszerben való részvétel jelenti a tagsággal járó elsődleges előnyt, hiszen olyan széles nézői rétegeket vonzó, főleg sportműsorokhoz biztosít számukra hozzáférést, amelyeknek jogaiért egyedül nem lenne esélyük versenybe szállni, különösen a pay-TV üzemeltetőkkel szemben. A hazánkhoz hasonló méretű országokban működő közszolgálati műsorszolgáltatók számára ez

hatványozottan igaz. A sportműsorok azok közé a műsorfajták közé tartoznak, amelyeknek hajlamosak megkérdőjelezni közszolgálati jellegét¹⁹¹, vagyis hogy beletartozhatnak-e a közszolgálati megbízatás definíciójába. Talán itt érhető tetten a leginkább annak a tételnek a fontossága, hogy amennyiben a tagállamok el kívánják kerülni a közszolgálati műsorszolgáltatók marginalizációját, ragaszkodniuk kell a közszolgálati megbízatás oszthatatlanságának hangsúlyozásához.

A fizető TV-n történő kiaknázás újonnan lefektetett szabályai azt sugallják, hogy egyes közszolgálati műsorszolgáltatók fontolgatják Eurovíziós jogaik saját pay-TV csatornáikon történő kiaknázását., pedig ez előbb-utóbb aláásná az általuk jelenleg élvezett mentességet.

Európában a legtöbb TV néző a piac gyors változásának ellenére még ma is az Eurovíziós rendszer működésének köszönhetően jut hozzá számos nagyszabású sporteseményhez. Amennyiben a jövőben az EBU nem tud versenyben maradni a közvetítési jogok megszerzéséért és ezek az események jellemzően csak fizető TV-n lesznek követhetők, néhány kivételes sporteseményre korlátozódik a mindenki által elérhető események köre. A módosított *Határok nélküli televízió Direktíva* azonban ezt is feltételhez kötötte, még hozzá a tagállamok által összeállított 'nemzeti lista' létezéséhez, amelyet Magyarországon is tanácsos mielőbb, de legkésőbb a 2002-es Labdarúgó Világbajnokság¹⁹² előtt elkészíteni.

A dolgozat által ismertetett dokumentumok valamint az Eurovíziós rendszer elleni panasz tárgyalása kapcsán kikristályosodik az EBU szerepe a közszolgálati műsorszolgáltatók érdekeinek képviselésében. Az EBU-nak elsősorban a kis és kevésbé tőkeerős országok szemszögéből elengedhetetlen a szerepe, mivel nekik nincs elegendő politikai és pénzügyi befolyásuk saját érdekeik képviselésére. Az EBU által kifejtett brüsszeli lobbitevékenység azonban költséges: egyrészt az ezzel járó infrastruktúra és utazások, másrészt az európai politikában jártas, magas szintű jogi ismeretekkel rendelkező munkatársak foglalkoztatása plusz költségeket ró a tagokra. Mint láthattuk, az EBU kezdeményezője volt illetve ott bábáskodott minden lényeges műsorszolgáltatásra vonatkozó európai dokumentum megszületésénél. A finanszírozási és sportjog problematikával párhuzamosan foglalkozik még a jövőt formáló hatalmas témakörrel, amelynek egymással szorosan összefüggő részei a konvergencia, az általa valósággá váló információs társadalom, valamint az ennek kapcsán felmerülő copyright kérdések.¹⁹³

¹⁹¹ Vö. 5.2 fejezet

¹⁹² Ennek jogait ugyanis nem az EBU, hanem a Kirch csoport birtokolja.

¹⁹³ Ezekkel a szerző egy későbbi munkában kíván foglalkozni.

Az ilyen témákba történő befektetés viszont nem hoz minden tagnak ugyanolyan megtérülést: míg az EU tagországban működő műsorszolgáltatóknak és azok hatóságainak rendkívül nagy segítség (a kisebb országok esetén életbevágó), az EU csatlakozásra váró országok esetén jó befektetés, a nem várományos tagok számára viszont nincs közvetlen haszna. Kérdés, hogy az EBU vezérelveként működő szolidaritás itt milyen értelmet nyer. Ebben az esetben ugyanis a szegényebb tagszervezetek - mivel szolidárisak az EU tagállamokban működő társszervezeteikkel- olyan tevékenységet finanszíroznak, amelyre rövid- és középtávon nincs szükségük.

11. fejezet

Zárszó

A műsorszolgáltatási piacon kiéleződő verseny egyik következménye a Közösség versenyjogának alkalmazása a szektorra. A magán műsorszolgáltatók által benyújtott panaszoknak már a pusztá léte is védekező pozícióba kényszeríti a közszolgálati műsorszolgáltatókat, hiszen működésüknek két alapvető aspektusát kérdőjelezi meg.

Egyrészt finanszírozási rendszerük alapjait: Egy-két kivételtől eltekintve ugyanis a közszolgálati műsorszolgáltatók nem életképesek vegyes finanszírozás, azaz köz- és kereskedelmi bevételek realizálása nélkül. Ezen belül pedig felvetődik, hogy jogosultak-e közszolgálati megbízatásukba foglalni az új szolgáltatások nyújtását. Másrészt, hogy a jövőben versenyben tudnak-e maradni az egyik legvonzóbb műsортípus, a nagyszabású sportesemények közvetítésében.

Az a tény, hogy a két témakörben folyó, több évre visszatekintő vita máig sem zárult le, jelzi, hogy a Római Szerződés műsorszolgáltatási szektorra történő értelmezése zavart keltett az EU intézményeiben. A szektor sajtóságos természete miatt a szabad verseny elve nem vezet a gazdasági optimum eléréséhez, márpedig a panaszok kivizsgálásánál alkalmazandó EK Római Szerződésének ez a vezérelve. Ezt kellene összeegyeztetni egy másik, főleg a tagállamok által képviselt elvvel, a közszolgálati műsorszolgáltatás alapvető társadalmi és kulturális funkciójának tételével.

A Bizottság a tagállamok egyértelműen kifejezett, kötelező érvényű szövegben megfogalmazott akaratának ellenében hajlamos beleszólni a közszolgálati megbízatás kritériumainak meghatározásába, méghozzá a megbízatást a legszükségesebbekre korlátozva. Mindez olyan érdekes helyzetet teremt, hogy az európai szintű szabályozás nemhogy késleltetni igyekszik a közszolgálati műsorszolgáltatás hanyatlását, egyenesen elébe is megy annak.

Végső soron azonban nem a Bizottságon, hanem a tagállamokon fog múlni, hogy a folyamat milyen irányt vesz. A tagállamok politikai szinten tett nyilatkozatainak csak akkor lehet hatása, ha a tényleges állami szerepvállalás nem marad el jelentősen a deklarálttól. Bár a piaci realitásokat természetesen nem lehet és nem is szabad figyelmen kívül hagyni, a közszolgálati műsorszolgáltatás nem ítéhető meg tisztán gazdasági szempontok alapján.

Köszönetnyilvánítások

Hálával tartozom az EBU és a közszolgálati műsorszolgáltatók brüsszeli irodájában dolgozó képviselőknek, így Jacques Briquemont-nak és Georges Leclercq-nek (EBU), Simona Martorellinek (RAI), Pascal Albrechtskirchingernek (ZDF), Patricia Galvinnak (BBC), az ERT és az RTP jogi igazgatójának, Vassili Costopoulosnak illetve Antonio Gomes da Costának, valamint az RTVE főtítkársága munkatársának, Eduardo Cobas-nak a kért dokumentumok elküldéséért és a hozzájuk fűzött észrevételeikért.

Emellett szeretném megköszönni az értekezéstervezetet elbíráló bizottság elnökének, Tóth Tamásnak és tagjainak, Findrik Máriának, Kováts Ildikónak mint előopponenseknek, Jenei Györgynek, Kengyel Ákosnak és Nagy Tibornak az általuk felvetett szempontokat, amelyeket igyekeztem figyelembe venni a dolgozat véglegesítésekor. Külön szeretném kiemelni témavezetőm, Palánkai Tibor segítőkész hozzáállását és Kováts Ildikó értékes útmutatását.

Mellékletek

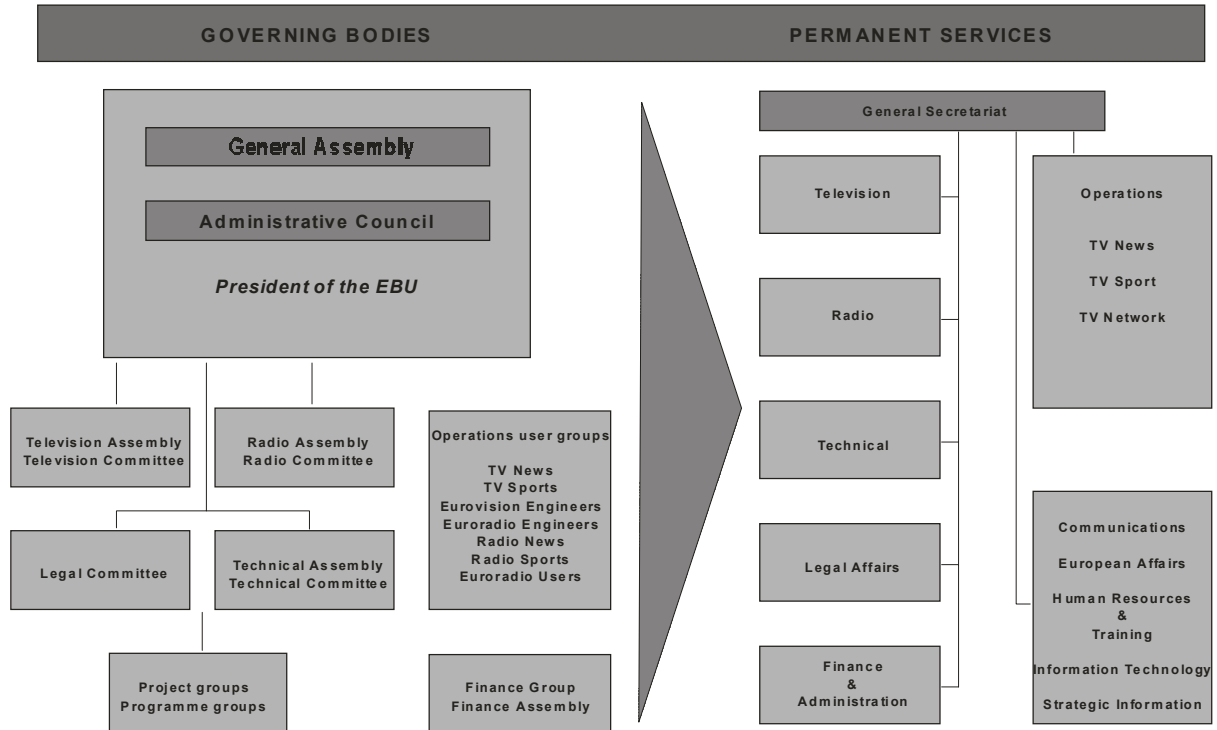
1. sz. melléklet Mérföldkövek az EBU történetében

1950 február 12.	Az EBU megalakítása az angliai Torquay-ben
1953 június	Első élő nemzetközi TV közvetítés II. Erzsébet megkoronázásáról
1954 június	Első Eurovíziós közvetítés
1955	Eurovíziós műsorcsere megindulása genfi koordinációs központtal
1956 január	Technikai Központ létesítése Brüsszelben
1956 május	Első Eurovíziós Dalverseny Luganóban
1958 október	Első televíziós hírcsere kísérletek
1961 május	Napi televíziós hírcsere beindulása
1962 január	Az első kommunikációs műhold, a Telstar fellövése
1967 és	A televízió globálissá válik műholdak fellövésével az Atlanti-, Csendes-Indiai óceán fölé
1967 augusztus	Első színes Eurovíziós adás
1969 július	Első globális közvetítés (holdséta)
1970 szeptember	New York-i iroda megnyitása
1987 március	Washingtoni iroda megnyitása
1989 február	Eurosport indulása
1991 szeptember	Moszkvai iroda megnyitása
1992 január	Eurorádió műholdas hálózat üzembe helyezése
1992 július	Brüsszeli iroda megnyitása
1993 január	EBU/OIRT fúzió. Euronews elindulása
1994 január	Globális DVB (digitális televízió) koordinációs iroda megnyitása
1994	A közvetítési hálózat kommercializálása

1995	Strukturális átalakítások
1995 október	Globális DAB (digitális rádió) koordinációs iroda megnyitása
1998 augusztus	Eurovíziós hálózat digitalizálása
1999 július	50. Közgyűlés (Berlin)

2. sz. melléklet Az EBU szervezete

EBU Structures



3. sz. melléklet Az EBU tagjai

Aktív tagok

ALGÉRIA · Entreprise Nationale de Télévision/
Entreprise Nationale de Radiodiffusion Sonore/Télédiffusion d'Algérie

AUSTRIA · Österreichischer Rundfunk

BELARUS · Belaruskaja Tele-Radio Gampanija BELGIUM
· Vlaamse Radio en Televisie and Radio-Télévision Belge de la Gommunauté fi-an~aise

BOSNIA-HERZEGOVINA · Radio Televizija Bosne i Hercegovine

BULGARIA · Bálgarsko Nationalno Radio
· Bálgarska Nationalna Televúzija CROATIA
· Hrvatska Radiotelevizija

CYPRUS · Cyprus Broadcasting Corporation CZECH REPUBLIC
· Gesky Rozhlas · Česká Televize DENMARK · Danmarks Radio · TV2 / Danemark EGYPT
· Egyptian Radio and Television Union ESTONIA
· Eesti Raadio
· Eesti Televisioon FINLAND · MTV Oy
· Oy Yleisradio Ab

FRANCE · Europe 1
· Groupement des Radiodiffuseurs fran~ais de t'UER, grouping the following organizations:
- Télévision Fran~aise 1 - France 2
- France 3
- Ganal Plus
- Radio France
- Radio France Internationale - TélédDiffusion de France

GERMANY · Arbeitsgemeinschaft der öffentlich-
rechdichen Rundfunkanstalten der Bundesrepublik Deutschland (ARD), comprising:
- Bayerischer Rundfunk
Hessischer Rundfunk
- Mitteldeutscher Rundfunk - Norddeutscher Rundfunk
- Ostdeutscher Rundfunk Branden burg
- Radio Bremen
- Saarländischer Rundfunk - Sender Freies Berlin
- Südwestrundfunk
- Westdeutscher Rundfunk - Deutsche Welle
- DeutschlandRadio
· Zweites Deutsches Fernsehen

GREECE · Elliniki Radiophonia-Tileorassi SA

HUNGARY

- Magyar Rádió
- Magyar Televízió

ICELAND · Ríkisútvarpid

IRELAND · Radio Telefís Éireann

ISRAEL

- Israel Broadcasting Authority

ITALY

- RAI-Radiotelevisione Italiana

JORDAN

- Jordan Radio and Television Corporation

LATVIA · Latvijas Valsts Televizija · Latvijas Radio

LEBANON

- Radio Liban/Télé-Liban

LIBYA

- Libyan Jamahiriya Broadcasting

LITHUANIA

- Lietuvos Radijas it Televizija

LUXEMBOURG · CLT Multi Media

- Etablissement de Radiodiffusion Socioculturelle du Grand-Duché de Luxembourg

FORMER YUGOSLAV REPUBLIC OF MACEDONIA

- MKRTV

MALTA · Broadcasting Authority - Malta/Public
Broadcasting Services Ltd

MOLDOVA · Teleradio-Moldova

MONACO · Groupement de Radiodiffusion moné-
gasque, comprising: - Radio Monte-Garlo Télé Monte-Carlo
- Monte-C:arlo Radiodil'fusion

MOROCCO · Radiodiffusion-Télévision Marocaine

NETHERLANDS · Nederlandse Omroep Stichting, com-prising:

- Algemene Omroepvereniging AVRO - Vereniging De Evangelische Omroep - Katholieke Radio Omroep
- Nederlandse Christelijke Radio Vere-niging

- Nederlandse Programma Stichting - Omroepvereniging VARA
- Omroepvereniging VPRO -TROS

NORWAY · Norsk rikskringkasting ·TV2AS

- POLAND · Polskie Radio i Telewizja
- Telewizja Polska SA - Polskie Radio SA

PORTUGAL · Radiodifusão Portuguesa SA · Radiotelevisão Portuguesa SA

ROMANIA · Societatea Romána de Radiodifuziune · Societatea Romána de Televiziune

RUSSIAN FEDERATION

- Obshchestvennoe Rossijskoe Televidenie
- Radio Dom Ostankino, comprising: - Radio Mayak
- Radio Orpheus
- Radio Voice of Russia · Rossijskoe Teleradio

SAN MARINO

- San Marino RTV

SLOVAKIA · Slovensky Rozhlas

- Slovenská Televizia

SLOVENIA · Radiotelevizija Slovenija

SPAIN · Radio Popular 5A COPE · Radiotelevisión Española

- Sociedad Española de Radiodifusión

SWEDEN · Sveriges Television och Radio Grupp, comprising:

- Sveriges Television Ab - Sveriges Radio Ab
- Sveriges Utbildningsradio Ab

SWITZERLAND · Société Suisse de Radiodiffusion et Télévision

TUNISIA · Établissement de la Radiodiffusion-
Télévision Tunisienne

TURKEY · Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu

UKRAINE · Natsionalna Radiokompanya Ukrainy
and Natsionalna Telekompanya Ukrainy

UNITED KINGDOM

- British Broadcasting Corporation
- United Kingdom Independent Broad-casting, comprising:
Independent Television
The Network Centre, grouping: - Anglia Television
- Border Television - Canton Television
- Central Independent Television - Channel Television

Grampian Television - Granada Television

ASSOCIATE MEMBERS

ALBANIA · Radiotelevisione Shqiptar
ARMENIA · Hayastani Azgayin Radio/ Hayastani
Azgayin Heroustatesoutun

AUSTRALIA

· Australian Broadcasting Corporation · Federation of Australian Commercial Television
Stations
· Special Broadcasting Service

JAPAN · Asahi National Broadcasting Company Ltd (TV Asahi)

· Fuji Television Network Inc
· National Association of Commercial Broadcasters in Japan
· Nippon Hoso Kyokai
· Nippon Television Network Corpora-tion
· Tokyo Broadcasting System Inc · Tokyo FM Broadcasting Co. Ltd

BANGLADESH KOREA (REPUBLIC OF)

· National Broadcasting Authority of · Korean Broadcasting System Bangladesh · Munhwa
Broadcasting Corporation

BARBADOS · Caribbean Broadcasting Corporation

BRAZIL

· TV Globo Ltda

CANADA · Canadian Broadcasting Corporation CHILE

· Corporación de Televisión de la Uni-versidad Católica de Chile (Canal 13) CUBA
· Instituto Cubano de Radio y Televi-sión

GREENLAND · Kalaalit Nunaata Radioa

HONG KONG

· Asia Television Ltd
· Radio Television Hong Kong · Television Broadcasts Ltd

INDIA · All India Radio

IRAN · Islamic Republic of Iran Broadcasting

MALAWI · Malawi Broadcasting Corporation

MALAYSIA

· Radio Television Malaysia

MAURITIUS

- Mauritius Broadcasting Corporation

MEXICO

- Televisa SA de CV

NEPAL

- Nepal Television Corporation

NEW ZEALAND

- Radio New Zealand
- Television New Zealand Ltd

OMAN

- Oman Directorate General of Radio and Television

PAKISTAN · Pakistan Television Corporation

SOUTH AFRICA

- South African Broadcasting Corporation
- HTV - London Weekend Television - Meridian Broadcasting
- Scottish Television
- Tyne Tees Television - Ulster Television
- Westcountry Television - Yorkshire Television
- Independent Television News Channel 4, Sianel 4 <ymru Commercial Radio Companies Association

VATICAN STATE · Radio Vaticana

SRI LANKA

- Sri Lanka Broadcasting Corporation

SYRIA · Organisme de la Radio-Télévision Arabe Syrienne

UNITED ARAB EMIRATES

- Emirates Broadcasting Corporation
- United Arab Emirates Radio and Television-Dubai

UNITED STATES

- Capital Cities/American Broadcasting Companies Inc
- CBS Inc
- Corporation for Public Broadcasting/ Public Broadcasting Service / National Public Radio/Public Radio International
- National Broadcasting Company Inc · United States Information Agency
- WFMT

VENEZUELA · Corporación Venezolana de Televisión (CVT)

- Radio Caracas Televisión / Radio Caracas Radio

ZIMBABWE · Zimbabwe Broadcasting Corporation

APPROVED PARTICIPANTS · Antenna Hungária

· ARTE

· Euronews

· Israeli Educational Television · JP "MRD"

· La Cinquième

· Middle East Broadcasting Centre Ltd · Sentech (Pty) Ltd

· TV5

4. számú melléklet
Az eljárások összefoglalása

Panasztevő és évszám	Bizottság döntése	Semmissé nyilvánítási kereset az EFB-nél	EFB ítélete	Fellebbezés az EFB ítélete ellen az EKB-nál	Kereset döntés elmulasztásának megállapítására	EFB ítélete	Fellebbezés az EFB ítélete ellen az EKB-nál	88(2) szerinti eljárás megindítása a Bizottság által	Bizottság döntése
Gestevision 1992 és 1993	-				+	+ Bizottság elmarasztalása		-	
SIC 1992	+ Nem állami támogatás	+	+ A Bizottság döntésének semmissé nyilvánítása	+ visszavonva					
M6, RTI, SIC, Gestevision, Antena3 194 1996	+ Egyéni mentesség megadása (1993)	+	+ A mentesség törlése	+ visszavonva					+ Újabb mentesség megadása
TF1 1993	-				+	+ Bizottság elmarasztalása	+	+	
Mediaset 1996	-				-			+	
SIC 1997	-				-			-	
TF1 1997	-				-			-	
Skai 1997	-				-			-	
VPRT 1997	+ A támogatás összeegyeztethető								
BSkyB 1997	+ A támogatás összeegyeztethető								
TV3 1999	-				-			-	

¹⁹⁴ Ebben a rubrikában a keresetet benyújtó kereskedelmi műsorszolgáltatók szerepelnek.

Felhasznált irodalom

Az 1. fejezethez

Rowland, William Jr. - Tracey, Michael: Worldwide Challenges to Public Service Broadcasting. *Journal of Communication*, Vol. 40(2)

A 2. fejezethez:

Albrechtskirchinger, Pascal: *EU Lobbying in Brussels*, 1999 június 14. (EBU konferenciaanyag)

Atkinson, Dave: La télévision publique à l'ère de la concurrence. In: *La télévision de service public: les défis du XXIe siècle*. UNESCO, 1997

Blanchart, Jean-Louis: Is Public Service Broadcasting Compatible with the Free-market Economy? in *Diffusion, Quarterly Journal of the European Broadcasting Union*, Summer 1999. pp. 6-9

Blumler, Jay G - Hoffmann-Riem, Wolfgang: New Roles of Public Service Television in Western Europe: challenges and prospects in *Journal of Communication*, vol 42, n 1, Winter 1992, pp.21-22

Council Directive 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities. OJ L 298, 17.10.89

The Digital Age: European Audiovisual Policy. Report from the High Level Group on Audiovisual Policy. ECSC-EC-EAEC, Brussels-Luxembourg, 1998

Directive 97/36/EC of the European Parliament and of the Council of 30 June 1997 amending Council Directive 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities. OJ L 202, 30.07.1997

EBU Yearbook 1999

EBU Yearbook 2000

Az Európai Unió audiovizuális politikája. CECA-CEE-CEEA Brüsszel-Luxemburg, 1997

Gálik Mihály: A közszolgálatosság jelene és jövője - nálunk és másutt. In: *Közszolgálatosság a médiában*, Osiris, 1995

Kováts Ildikó: Közszolgálati műsorszórás és nemzetállam. In: *Közszolgálatosság a médiában*, Osiris, 1995

Lange, André: Diversité et divergences dans le financement des organismes de radio-télévision de service public dans l'Union Européenne. In: *Communications and Strategies*, No 35, 3ème trimestre, 1999, p.183

McQuail, Denis - Siune, Karen (eds): *Media Policy: Convergence, Concentration and Commerce*, SAGE, 1998

The Media in a Democratic Society: Political Declaration and Resolutions, Prague 1994. In: *EBU Diffusion Special*, February 1995

The Public Service Remit: Today and Tomorrow. DAJ 29.4.98 (EBU bizalmas dokumentuma)

Resolution of the European Parliament of 19 September 1996 on the Role of Public Service Television in a Multi-Media Society. OJ 320, 28.10.1996

Rumphorst, Werner: *Model Public Service Broadcasting Law*, 1998

Special Topic: Funding of Public Service Broadcasting. SPG 10908, 2000 március 17 (bizalmas EBU dokumentum)

Wiedemann, Verena: *Impact of European Policy and Regulation on the Audiovisual Sector*, 1999 június 14 (EBU konferenciaanyag)

Woldt, Runar- Dries, Josephine - Gerber, Arnaud - Konert, Bertram (eds): *Perspectives of Public Service Broadcasting*. Media Monograph 24, The European Institute for the Media, 1998

A 3. fejezethez:

Cairns, Walter: *Bevezetés az Európai Unió jogrendszerébe*. CO-NEX Könyvkiadó Kft, 1999

Consolidated Version of the Treaty Establishing the European Community. OJ C 340, 10.11.1997

Council Regulation 17/62. OJ Special Edition (1959-62), p.87.

Az Európai Közösségek jogszabályainak gyűjteménye/ 1. Alapintézmények. Unió Lap- és Könyvkiadó Kereskedelmi Kft, 1993.

Fazekas Judit (szerk): *Az európai integráció alapszerződése*. KJK Kerszöv, 2000

Heidinger, Franz J -Hubalek, Andrea - Pramberger, Michael - Helyes Imre - Sárközy Péter: *Bevezetés az Európai Unió jogába és nyelvezetébe*. HVGorac, 1999

Sárai József: Versenypolitika. In: *Európa zsebkönyv. Az Európai Unió és Magyarország.* (Szerk: Hargita Árpádné - Izikné Hedri Gabriella - Palánkai Tibor) Budapest, 1995.

Tóth Tihamér: *Az Európai Közösség versenyjoga.* JATE , Szeged, 1999

White Paper on Modernisation of the Rules Implementing Articles 85 and 86 of the EC Treaty. OJ No C 132, 12.5.1999

Az 5. fejezethez

Commission Directive of 25 June 1980 on the transparency of financial relations between Member States and public undertakings (80/723/EEC). OJ No L 195, 29.7.1980

Commission Directive 2000/52/EC of 26 July 2000 amending Directive 80/723/EC on the transparency of financial relations between Member States and public undertakings. OJ L 193. 29.07.2000

Consolidated version incorporating the changes made by the Treaty of Amsterdam, signed on 2 October 1997. OJ C 340, 10.11.1997

Council Resolution: PSB and New Services. In: *Euro-info, Newsletter of the EBU Brussels Office,* 6/98

Discussion Paper: Application of Articles 90, paragraph 2, 92 and 93 of the EC Treaty in the broadcasting sector (bizalmas DGIV dokumentum)

Discussion Paper on the Funding of Public Service Broadcasters. In: *Euro-info, Newsletter of the EBU Brussels Office,* 5/98

Fazekas Judit (szerk): *Az európai integráció alapszerződése.* KJK Kerszöv, 2000

Financial Transparency of Public Undertakings. *Euro-info Newsletter of the EBU Brussels Office,* 2/99

Financial Transparency of Public Undertakings. In: *Euro-info, Newsletter of the EBU Brussels Office,* 1/00

Funding of Public Service Broadcasting: The Consultation Process. In: *Euro-info, Newsletter of the EBU Brussels Office,* 6/98

Funding of PSB: Financial Transparency of Public Undertakings. In: *Euro-info, Newsletter of the EBU Brussels Office,* 2/00

Notice by the Commission concerning a draft Directive amending Commission Directive 80/723/EEC on the transparency of financial relations between Member States and public undertakings. OJ No C 377, 29.12.1999

Public Service and Financial Transparency: New Clouds on the Horizon? In: *Euro-Info Newsletter of the EBU Brussels Office*, 7/97

Resolution of the Council and of the representatives of the governments of the Member States, meeting within the Council of 25 January 1999. OJ C 30, 5.2.1999

Az 6. fejezethez

Radio and Television Systems in the EU Member States and Switzerland. Hans-Bredow-Institute for Radio and Television, Hamburg/ Council of Europe, 1998

Statistical Yearbook 1995. European Audiovisual Observatory /Council of Europe, 1995

Statistical Yearbook 1999. European Audiovisual Observatory/ Council of Europe, 1999

Statistical Yearbook 2000. European Audiovisual Observatory/Council of Europe, 2000

Action brought on 17 June 1996 by Gestevisión Telecinco SA against Commission of the European Communities (Case T-95/96). OJ C 247, 24.8.96

Commission enjoins the Spanish government to submit information on the existing nature of the financing scheme of the public broadcaster RTVE and of the Regional public channels. DN: IP/99/82, 1999-02-03, <http://europa.eu.int>

Judgement of the Court of First Instance (Third Chamber, Extended Composition) of 15 September 1998 in Case T-95/96: Gestevisión Telecinco SA v Commission supported by the French Republic, OJ C 340, 1998, Item 31

Action brought on 19 December 1995 by SIC -Sociedade Independente de Comunicação, SA against the Commission of the European Communities (Case T-231/95), OJ C 77, 16.3.96

Action brought on 3 March 1997 by SIC -Sociedade Independente de Comunicação SA - against Commission of the European Communities (Case T-46/97), OJ C 142, 10.5.97

Decision to regard the funds to offset public service obligations as not constituting state aid. OJC 67, 04.03.97

Judgement of the Court of First Instance (First Chamber, Extended Composition) of 10 May 2000 in Case T-46/97: SIC SA v Commission of the European Communities supported by RTP, the Portuguese Republic and th UK, <http://europa.eu.int>

Projet de lettre au gouvernement portugais (Bizottság bizalmas levéltervezete)

RTP- Pedido des informações, Brüsszel, 1999 február 25 (Bizottság bizalmas levele)

RTP- Pedido des informações, Brüsszel, 1999 április 19. (Bizottság bizalmas levele)

V/Ofício no 129/ICS/DAAI/1999, Lisszabon, 1999 március 11 (az RTP bizalmas levele)

V/Ofício 254 254/ICS/DAAI/1999, Lisszabon, 1999 június 17. (RTP bizalmas levele)

Wagner, Michael: Public funding finally secure? In: *EBU Yearbook 1997*

Action brought on 2 February 1996 by Télévision Française 1 against the Commission of the European Communities (Case T- 17/96). OJ C, 30.03.1996

Appeal brought on 10 August 1999 by the Commission of the European Communities against the judgement delivered on 3 June 1999 by the Third Chamber, Extended Composition, of the Court of First Instance of the European Communities in Case T-17/96 between Télévision Française 1 SA (TF1) and the Commission of the European Communities supported by the French Republic. OJ C 299/14, 16/10/1999

Appeal brought on 13 August 1999 by the French Republic against the judgement delivered on 3 June 1999 by the Third Chamber, Extended Composition, of the Court of First Instance of the European Communities in Case T-17/96 between Télévision Française 1 SA (TF1) and the Commission of the European Communities supported by the French Republic. OJ C 299/15, 16/10/1999

Arrest du Tribunal (troisième chambre élargie) Télévision française 1 SA (TF1) v Commission des Communautés Européennes, 3 juin 1999. OJ C 265, 18.9.1999

Commission enjoins the French government to submit information on the existing nature of the financing scheme of the public broadcasters France 2 and France 3. DN: IP/99/81, 1999-02-03, <http://europa.eu.int>

Commission opens formal procedure regarding State aid to public broadcasters France 2 and France 3. DN: IP/99/531, 1997-07-20, <http://europa.eu.int>

Invitation to submit comments pursuant to article 88(2) of the EC Treaty concerning the aid C 60/99 (ex NN 167/95) -capital increases and other ad hoc subsidies in favour of France 2 and France 3. OJ C 340/57, 27/11/1999

Commission enjoins Italian government to submit information on the existing nature of the financing scheme of the public broadcaster RAI. DN:IP/99/80, 1999-02-03, <http://europa.eu.int>

Commission opens formal procedure regarding aid measures for public broadcaster RAI (Italy) and raises no objections to other measures. DN: IP/99/532, 1999-07-20, <http://europa.eu.int>

Elementi di risposta relativi alla procedura dalla Commissione europea, ai sensi dell'art. 88. par. 2, del Trattato CE, concernente presunti aiuti di Stato conferiti dall'Italia a RAI. (az olasz hatóságok által összeállított bizalmas anyag)

Invito a presentare osservazioni a norma dell'articolo 88, paragrafo 2, del trattato CE, in merito all'aiuto C62/99- Aumento di capitale e altre misure a favore della RAI. OJ C 352, 4.12.1999

Plainte concernant l'aide d'état accordée à la Société Hellénique de Radiotélévision (ERT-SA), 1998.01.26 (Bizottság bizalmas levele)

Régime du financement de l'ERT dont fait partie la redevance et autres moyens de soutien financier (a görög hatóságok által összeállított bizalmas munkaanyag)

Commission approves public funding of two special interest channels in Germany. DN: IP/99/132, 1999-02-24, <http://europa.eu.int>

Positionspapier von ARD und ZDF zum Beihilfefall Phoenix/Kinderkanal. 1998 szeptember 9. (az ARD és a ZDF Bizottsághoz intézett bizalmas állásfoglalása)

Authorization for State aid pursuant to Articles 87 and 88 of the EC Treaty: Financing of a 24-hour advertising-free news channel with licence fee by BBC.

Commission Approves Public Funding of BBC News 24. In: *Euro-info, Newsletter of the EBU Brussels Office, 4/99*

Commission approves public funding of a 24-hour news channel in the United Kingdom. DN: IP/99/706, 1999-09-29, <http://europa.eu.int>, OJ C 78, 18.3.2000

State aid No NN 88/89- United Kingdom. Financing of a 24-hour advertising-free news channel out of the licence fee by the BBC . Brussels, 14.12.1999 (bizalmas Bizottsági dokumentum)

RTE Complaint. In: *Euro-info, Newsletter of the Brussels Office, 2/99*

A 8. fejezethez

Appeal brought on 30 September by the European Broadcasting Union against judgement delivered on 11 July 1996 by the First Chamber, Extended Composition of the Court of First Instance of the European Communities. OJ 354, 23.11.1996

Commission Decision of 11 June relating to a proceeding pursuant to Article 85 of the EEC Treaty (IV/32.150 - EBU/Eurovision System). OJ L 179, 22/7/1993 p. 023

Commission Decision of 10 May 2000 relating to a proceeding pursuant to Article 81 of the EC Treaty (Case IV/32.150 - Eurovision). OJ L 151/18, 24.06.2000

Continued Participation of former Eurovision members in existing sports contracts. AG 933-SPG 10581 July 99 (bizalmas EBU dokumentum)

European Commission Exemption for Eurovision/Sports. CA 2584-SPG 9759 Dec. 97 (bizalmas EBU dokumentum)

European Exemption for Eurovision. CA 2532-SPG 9491 May 1997 (bizalmas EBU dokumentum)

European Exemption for Eurovision/Sports. AG 869 -SPG 9564 July 97 (bizalmas EBU dokumentum)

European Exemption for Eurovision/Sports. AG 901- SPG 10041 July 98 (bizalmas EBU dokumentum)

Eurovision case. SPG 10910/1, 2000 március 28 (bizalmas EBU dokumentum)

Eurovision Exemption. In: *Euro-info, Newsletter of the EBU Brussels Office*, 4/99

Judgement of the Court of First Instance (First Chamber, extended composition) of 11 July 1996. Métropole Television SA nd Reti Televisive Italiane SpA and Gestevisión Telecinco SA and Antena 3 de Television v Commission of the European Communities. OJ C 247, 24.08.1996

Minutes of the Extraordinary General Assembly of the EBU. AG 892-SPG 9882 April 98 (bizalmas EBU dokumentum)

Notice published under Article 19(3) of Council Regulation No 17 concerning an application for negative clearance or for exemption pursuant to Article 81(3) of the EC Treaty (case No IV/32.150- Eurovision). OJ C 248, 1.9.1999

Oliver, Mark: Sports Rights in Europe: Value Drivers and Likely Future Trends. In: *SIS Briefings, Bulletin of the EBU Strategic Information Service* , August 1999

Rumphorst, Werner: Revised Conditions for EBU Active Members. In: *EBU Yearbook 1998*

Statutes of the European Broadcasting Union (1995-ös változat)

Statutes of the European Broadcasting Union (1998-ban módosított változat)

Sublicensing Rules Relating to the Exploitation of Eurovision Rights on Pay-TV Channels.
AG 933 - SPG 10581 July 99 (bizalmas EBU dokumentum)

Transmission of Major Sports Events: Communication from the Commission. In: *Euro-info, Newsletter of the EBU Brussels Office*, 1/97

Will the General Public Miss Out on the Next World Celebration of Football in 2002? PR 5/98, 1998.07.05 (EBU sajtóközlemény)

World Cup 2002: Television and Radio Rights. 1998 november 4 (az EBU bizalmas levele)